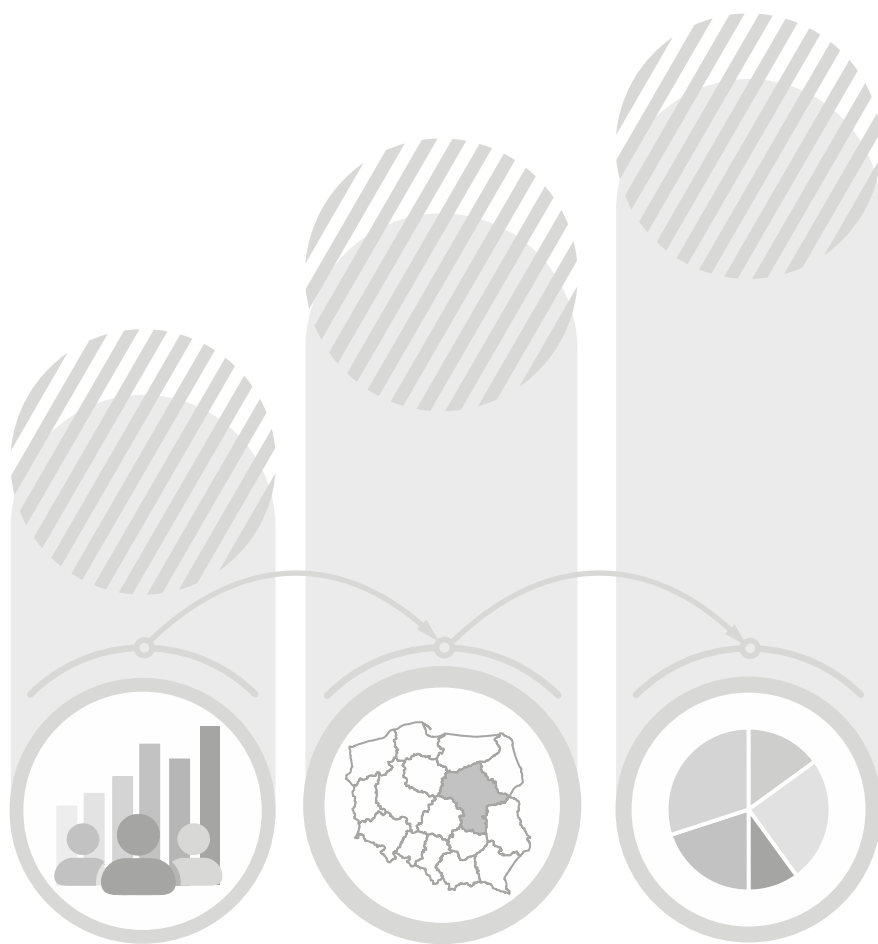

Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa mazowieckiego 2025

Report on the socio-economic situation of Mazowieckie Voivodship 2025

Urząd Statystyczny w Warszawie Statistical Office in Warszawa

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Warszawie, Mazowiecki Ośrodek Badań Regionalnych
Statistical Office in Warszawa, Mazovian Centre for Regional Surveys

Zespół autorski

Editorial team

Małgorzata Bieńkowska, Edyta Błaszczak, Iwona Cieciora, Aneta Czyżkowska, Edyta Kaźmierczak,
Justyna Kotowoda, Magdalena Kowalska, Teresa Kwiecień, Anna Pasterkowska, Joanna Podolska, Iwona Sońta,
Marzena Suchecka, Dorota Sułkowska

Pod kierunkiem

Supervised by

Anny Cacko, Justyny Wrocławskiej

Tłumaczenie

Translation

Agnieszka Gromek-Żukowska

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Marta Nieścioruk

ISSN 2720-3239

Publikacja dostępna na stronie

Publication available on website

<https://warszawa.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/>

Przy publikowaniu danych Urzędu Statystycznego prosimy o podanie źródła

When publishing Statistical Office data – please indicate the source

Przedmowa

Urząd Statystyczny w Warszawie przygotował kolejną edycję rocznego „Raportu o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa mazowieckiego”. Publikacja ta stanowi kompleksowe opracowanie analityczne odnoszące się do wyzwań rozwojowych kraju i województw zawartych w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 i w szczególności adresowana jest do przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego. W tym podstawowym dokumencie strategicznym polityki regionalnej państwa, jako wyzwania wskazano m.in.: zmiany klimatu; przeciwdziałanie negatywnym skutkom procesów demograficznych; rozwijanie i wspieranie kapitału ludzkiego i społecznego; wzrost produktywności i innowacyjności regionalnych gospodarek; rozwój infrastruktury podnoszącej konkurencyjność, atrakcyjność inwestycyjną i warunki życia w regionach; zwiększenie efektywności zarządzania rozwojem (w tym finansowania działań rozwojowych).

Układ tematyczny publikacji pozwala na skuteczną identyfikację potrzeb rozwojowych Mazowsza i stanowi wsparcie dla analiz regionalnych dokonywanych w celu monitorowania realizacji założeń polityki publicznej. Analizy dokonano w różnych przekrojach terytorialnych, co umożliwiło prezentację zróżnicowania w rozwoju społecznym i gospodarczym województwa. Tekst analityczny opracowania wzbogacono tablicami oraz prezentacją graficzną w postaci map i wykresów, co pozwala na szybką oraz efektywną percepcję informacji statystycznych, jak i przedstawionych za ich pomocą relacji zjawisk przestrzennych.

Podstawową część Raportu uzupełniono tablicami zawierającymi przegląd ważniejszych danych dla województwa mazowieckiego i Warszawy w ujęciu retrospektywnym oraz dla miast na prawach powiatu i kraju. Do prezentacji wybranych danych dla Mazowsza na tle innych województw zastosowano formę graficzną.

Zaprezentowane w Raporcie dane dotyczą roku 2024 lub ostatniego dostępnego. W celu zilustrowania zmian w czasie, niektóre zagadnienia przedstawiono w retrospekcji wieloletniej. Dla większości tematów prezentacja zjawisk sięga 2015 r. Wybrane dane odniesiono do przeciętnych wielkości dla kraju.

W tegorocznej edycji publikacji po raz pierwszy uwzględniono – w formie Aneksu – wybrane informacje na temat Obszarów Strategicznej Interwencji (OSI), zdefiniowanych w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 jako obszary (gminy) zagrożone trwałą marginalizacją oraz miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze, dla których funkcjonują specjalne instrumenty wsparcia rozwojowego. Szeroki zakres danych dla obszarów funkcjonalnych (w tym OSI) znajduje się również w dedykowanym module pn. Obszary funkcjonalne w Banku Danych Lokalnych (pod adresem <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/obszary>) oraz w kolejnej edycji publikacji Głównego Urzędu Statystycznego pt. Rozwój regionalny Polski – raport analityczny 2024.

Wyrażam nadzieję, że niniejsze wydawnictwo dostarczy szeregu interesujących informacji o przestrzennym zróżnicowaniu sytuacji społeczno-gospodarczej województwa mazowieckiego i będzie przydatnym źródłem wiedzy dla wszystkich osób realizujących zadania długookresowych strategii rozwoju.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego

Agnieszka Ajdyn

Preface

The Statistical Office in Warszawa has prepared the next edition of the annual „Report on the socio-economic situation of Mazowieckie Voivodship”. This publication is a comprehensive analytical study referring to the development challenges of the country and voivodships contained in the National Strategy of Regional Development 2030 and is addressed in particular to representatives of local government units. In this basic strategic document of the state’s regional policy, the challenges identified include: climate change; counteracting the negative effects of demographic processes; developing and supporting human and social capital; increase in the productivity and innovation of regional economies; development of infrastructure improving competitiveness, investment attractiveness and living conditions in regions; increasing the efficiency of development management (including financing development activities).

The thematic layout of the publication allows for the effective identification of the development needs of Mazovia and supports regional analyses carried out in order to monitor the implementation of public policy assumptions. The analysis was made in various territorial sections, which enabled the presentation of differences in the social and economic development of the Voivodship. The analytical text of the study was enriched with tables and a graphic presentation in the form of maps and charts, which allows for a quick and effective perception of statistical information, as well as the relations between spatial phenomena presented using them.

The basic part of the Report was supplemented with tables containing an overview of the most important data for Mazowieckie Voivodship and Warsaw capital city in retrospective and for the country. Graphical form was used to present selected data for Mazovia against the background of other voivodships.

The data presented in the Report relate to 2024 or the last available year. In order to illustrate changes over time, some issues are presented in a multi-year retrospective. For most topics, the presentation of phenomena dates back to 2015. Selected data were compared to the average values for the country.

This year's edition of the publication included for the first time – in the form of an Annex – selected information on the Strategic Intervention Areas (SIAs), defined in the National Strategy for Regional Development 2030 as areas (gminas) threatened by permanent marginalisation and cities losing their socio-economic functions, for which special development support instruments are in place. A wide range of data for functional areas (including SIAs) is also available in a dedicated module entitled Functional areas in the Local Data Bank (at <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/obszary>) and in the next edition of the Statistics Poland’s publication entitled Regional development of Poland – analytical report 2024.

I do hope that this publication will provide a lot of interesting information about the spatial diversity of the socio-economic situation of Mazowieckie Voivodship and will be a useful source of knowledge for all persons implementing long-term development strategies.

Director
of the Statistical Office
in Warsaw

Agnieszka Ajdyn

Spis treści

Contents

	Str. Page
Przedmowa Preface	3 4
Spis tablic List of tables	8
Spis wykresów List of charts	11
Spis map List of maps	15
Objaśnienia znaków umownych Symbols	20
Ważniejsze skróty Main abbreviations	20
Synteza Executive summary	21 29
Rozdział 1 Województwo na tle kraju Chapter 1 Voivodship against the background of the country	37
Rozdział 2 Województwo na tle pozostałych województw Chapter 2 Voivodship against the background of other voivodships	40
Rozdział 3 Powierzchnia i podział terytorialny województwa Chapter 3 Area and territorial division of the Voivodship	48
Rozdział 4 Środowisko Chapter 4 Environment	50
4.1. Powierzchnia 4.1. Area	50
4.2. Zużycie wody. Ścieki przemysłowe i komunalne 4.2. Water consumption. Industrial and municipal wastewater	53
4.3. Zanieczyszczenie i ochrona powietrza 4.3. Pollution and protection of air	57
4.4. Ochrona przyrody. Lasy 4.4. Nature protection. Forests	59
4.5. Odpady przemysłowe i komunalne 4.5. Industrial and municipal waste	63
4.6. Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska 4.6. Economic aspects of environmental protection	67
Rozdział 5 Społeczeństwo Chapter 5 Society	69
5.1. Kapitał ludzki 5.1. Human capital	69
Demografia Demography	69
Edukacja Education	79

	Str. Page
Zasoby pracy Labour resources	89
5.2. Jakość życia 5.2. Quality of life	98
Zamożność mieszkańców Inhabitants' wealth	98
Pomoc społeczna i wspieranie rodziny Social assistance and family support	104
Warunki mieszkaniowe Housing conditions	111
Ochrona zdrowia Health care	118
Kultura Culture	125
Bezpieczeństwo na drogach Road safety	128
Spółeczeństwo informacyjne Information society	129
Aktywność społeczna Social activity	131
Rozdział 6 Chapter 6	
Gospodarka Economy	133
6.1. Produkt krajowy brutto 6.1. Gross domestic product	133
6.2. Przedsiębiorczość 6.2. Entrepreneurship	138
Podmioty gospodarki narodowej Entities of the national economy	138
Działalność badawcza i rozwojowa Research and development activity	142
Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach Use of information and communication technologies in enterprises	148
Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych Financial results of non-financial enterprises	150
Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw Investment outlays of enterprises	154
6.3. Produkcja i usługi 6.3. Production and services	157
Rolnictwo Agriculture	157
Przemysł Industry	163
Budownictwo Construction	169

	Str. Page
Rynek wewnętrzny Internal market	175
Transport Transport	177
Energia Energy	184
Rozdział 7 Chapter 7	Zarządzanie rozwojem Development management 188
	7.1. Dochody jednostek samorządu terytorialnego 7.1. Revenue of local government units 188
	7.2. Wydatki jednostek samorządu terytorialnego 7.2. Expenditure of local government units 192
	7.3. Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego 7.3. Result of budgets of local government units 195
	7.4. Projekty dofinansowane ze środków europejskich 7.4. Projects co-financed by the European funds 198
	7.5. Planowanie przestrzenne i rewitalizacja 7.5. Spatial planning and revitalisation 203
Rozdział 8 Chapter 8	Wybrane dane o województwie mazowieckim Selected data on Mazowieckie Voivodship 210
Rozdział 9 Chapter 9	Wybrane dane o m.st. Warszawie Selected data on m.st. Warszawa 214
Rozdział 10 Chapter 10	Wybrane dane o miastach na prawach powiatu Selected data on cities with powiat status 216
Aneks Annex	Wybrane dane dla Obszarów Strategicznej Interwencji na tle miast i obszarów wiejskich w województwie mazowieckim Selected data for the Strategic Intervention Areas against the background of urban and rural areas in Mazowieckie Voivodship 218

Spis tablic

List of tables

	Tablica Table	Str. Page
Wybrane dane ogólnopolskie i wojewódzkie Selected data for Poland and the Voivodship	1	37
Powierzchnia geodezyjna według kierunków wykorzystania Geodesic area by land use	2	50
Zużycie wody według potrzeb Water consumption by needs	3	53
Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczania odprowadzone do wód lub do ziemi oraz ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków Industrial and municipal wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground and population connected to wastewater treatment plants	4	55
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza Emission of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality	5	58
Odpady przemysłowe Industrial waste	6	63
Odpady komunalne zebrane selektywnie w ciągu roku Municipal waste collected separately during the year	7	65
Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej w latach 2015–2023 (ceny bieżące) Outlays on fixed assets for environmental protection and water management in 2015–2023 (current prices)	8	68
Ludność Population	9	70
Wychowanie przedszkolne Pre-primary education	10	80
Osoby, które przystąpiły do egzaminu maturalnego Persons who took matriculation examination	11	86
Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15–89 lat w 4 kwartale według BAEL Economic activity of the population aged 15–89 in quarter 4 by LFS	12	95
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw Average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector	13	100
Świadczenia społeczne Social benefits	14	101
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny Average monthly available income	15	102
Świadczenia pomocy społecznej Social assistance benefits	16	104
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej Beneficiaries of social assistance at domicile	17	106
Świadczenie wychowawcze Child-raising benefit	18	107
Świadczenia na rzecz rodziny Benefits to the family	19	107

	Tablica Table	Str. Page
Opieka nad dziećmi w wieku do 3 lat Childcare for children up to the age of 3	20	109
Zasoby mieszkaniowe Dwelling stocks	21	112
Wodociągi Water supply system	22	114
Kanalizacja Sewage system	23	115
Sieć gazowa oraz odbiorcy i zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych Gas supply system as well as consumers and consumption of gas from gas supply system in households	24	117
Placówki opieki zdrowotnej Health care facilities	25	118
Instytucje kultury Cultural institutions	26	125
Wypadki drogowe oraz ich skutki Road traffic accidents and their effects	27	128
Gospodarstwa domowe posiadające dostęp do Internetu w domu oraz osoby korzystające z Internetu Households with access to the Internet at home and Internet users	28	130
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne wpisane do rejestru REGON Foundations, associations and social organisations entered in the REGON register	29	131
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON Entities of the national economy in the REGON register	30	138
Nakłady wewnętrzne na działalność B+R według źródeł finansowania (ceny bieżące) Intramural expenditure on R&D by source of funds (current prices)	31	142
Nakłady wewnętrzne na działalność B+R według pochodzenia środków (ceny bieżące) Intramural expenditure on R&D by origin of funds (current prices)	32	144
Wybrane wskaźniki ekonomiczno-finansowe w badanych przedsiębiorstwach niefinansowych Selected economic and financial indicators in the surveyed non-financial enterprises	33	152
Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw niefinansowych (ceny bieżące) Investment outlays of non-financial enterprises (current prices)	34	156
Plony wybranych ziemiopłodów rolnych Yields of selected agricultural crops	35	157
Przemysł Industry	36	165
Budownictwo Construction	37	169
Budownictwo mieszkaniowe Residential construction	38	172
Dynamika sprzedaży detalicznej towarów (ceny bieżące) Indices of retail sales of goods (current prices)	39	176

	Tablica Table	Str. Page
Drogi publiczne według rodzajów nawierzchni Public roads by types of surface	40	177
Drogi publiczne o twardej nawierzchni Hard surface public roads	41	178
Komunikacja miejska Urban transport	42	181
Ruch pasażerów w portach lotniczych Passenger traffic at airports	43	183
Odbiorcy i zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych Consumers and consumption of electricity in households	44	185
Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego Revenue of budgets of local government units	45	188
Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego Expenditure of budgets of local government units	46	192
Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego Result of budgets of local government units	47	195
Zobowiązania jednostek samorządu terytorialnego w 2023 r. Liabilities of local government units in 2023	48	197
Wartość całkowita projektów zrealizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014–2020 na terenie województwa do 31 grudnia 2024 r. The total value of projects implemented under the Partnership Agreement 2014– –2020 in the Voivodship until 31 December 2024	49	199
Obszary zdegradowane w gminach Degraded area in gminas	50	206

Spis wykresów

List of charts

	Wykres Chart	Str. Page
Odpady komunalne zebrane selektywnie w ciągu roku w relacji do ogółu odpadów komunalnych zebranych w 2023 r. Municipal waste collected separately during the year in relation to total municipal waste collected in 2023	1	40
Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2024 r. Natural increase per 1,000 population in 2024	2	41
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w 2024 r. Internal and international net migration for permanent residence per 1,000 population in 2024	3	41
Wskaźnik rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach niefinansowych w 2024 r. Net turnover profitability indicator in non-financial enterprises in 2024	4	46
Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową na 1 mieszkańca w 2023 r. (ceny bieżące) Intramural expenditure on research and development per capita in 2023 (current prices)	5	46
Powierzchnia geodezyjna według kierunków wykorzystania w 2024 r. Geodesic area by land use in 2024	6	51
Grunty zrekultywowane i zagospodarowane w ciągu roku Land reclaimed and managed during the year	7	52
Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczania odprowadzone do wód lub do ziemi Wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground	8	55
Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2023 r. Area of special nature value under legal protection in 2023	9	61
Odpady przemysłowe wytworzone w ciągu roku na 1 mieszkańca Industrial waste generated during the year per capita	10	64
Odpady komunalne zebrane w ciągu roku na 1 mieszkańca Municipal waste collected during the year per capita	11	65
Nakłady na środki trwałe według źródeł finansowania w latach 2015–2023 (ceny bieżące) Outlays on fixed assets by source of financing in 2015–2023 (current prices)	12	67
Liczba ludności w latach 2015–2024 Population in 2015–2024	13	71
Indeks starości Ageing index	14	73
Mediana wieku ludności Median age of population	15	74
Małżeństwa zawarte na 1000 ludności Marriages contracted per 1,000 population	16	74
Ruch naturalny ludności Vital statistics of population	17	76

	Wykres Chart	Str. Page
Saldo migracji na pobyt stały na 1000 ludności Net migration for permanent residence per 1,000 population	18	77
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego Children in pre-primary establishments	19	80
Ludność według poziomu wykształcenia według BAEL Population by education level attainment by LFS	20	82
Uczniowie i absolwenci szkół podstawowych Pupils and graduates of primary schools	21	83
Uczniowie szkół ponadpodstawowych według typów szkół w roku szkolnym 2023/2024 Students of post-primary schools by types of schools in the 2023/2024 school year	22	84
Absolwenci szkół zawodowych dla młodzieży według podgrup kierunków kształcenia w roku szkolnym 2022/23 Graduates of vocational schools for youth by narrow fields of education in the 2022/23 school year	23	85
Studenci stacjonarni uczelni w miejscowościach akademickich na 1000 ludności Students in full-time programmes in academic towns per 1,000 population	24	87
Absolwenci uczelni według grup kierunków kształcenia w roku akademickim 2022/2023 Graduates by broad fields of education in the 2022/23 academic year	25	88
Pracujący w gospodarce narodowej według sekcji PKD i płci w 2024 r. Employed persons in the national economy by PKD/NACE sections and sex in 2024	26	90
Stopa bezrobocia rejestrowanego Registered unemployment rate	27	94
Współczynnik aktywności zawodowej według kwartałów Activity rate by quarters	28	97
Dynamika przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw Indices of average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector	29	100
Subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych w 2023 r. Subjective evaluation of material situation of households in 2023	30	103
Rodziny, którym na podstawie decyzji przyznano pomoc według przyczyn Number of families with assigning help (based on the decisions) by reasons	31	105
Dzieci w wieku do lat 3 na 100 miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych Children up to the age of 3 per 100 places in nurseries and children's clubs	32	109
Lekarze i pielęgniarki na 10 tys. ludności Doctors and nurses per 10 thousand population	33	121
Lekarze specjaliści Medical specialists	34	122
Świadczenia udzielone w trybie ambulatoryjnym w szpitalnych oddziałach ratunkowych i izbach przyjęć Out-patient health services provided in hospital emergency wards and admission rooms	35	123
Imprezy i uczestnicy imprez organizowanych przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w 2023 r. Events organised by centres of culture, cultural centres establishments, clubs and community centres and event participants in 2023	36	127
Osoby zamawiające przez Internet towary lub usługi do użytku prywatnego w ciągu ostatnich 12 miesięcy Individuals ordering goods or services via the Internet for private use during the last 12 months	37	130

	Wykres Chart	Str. Page
Osoby korzystające z usług administracji publicznej za pomocą Internetu w ciągu ostatnich 12 miesięcy Individuals using e-government services during the last 12 months	38	130
Dynamika produktu krajowego brutto (ceny bieżące) Indices of gross domestic product (current prices)	39	133
Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca według podregionów (ceny bieżące) Gross domestic product per capita by subregions (current prices)	40	135
Wartość dodana brutto według rodzajów działalności (ceny bieżące) Gross value added by kind of activity (current prices)	41	136
Wartość dodana brutto według rodzajów działalności i podregionów (ceny bieżące) Gross value added by kind of activity and subregions (current prices)	42	137
Podmioty gospodarki narodowej Entities of the national economy	43	139
Podmioty gospodarki narodowej według sekcji PKD Entities of the national economy by PKD sections	44	140
Spółki handlowe według rodzaju kapitału Commercial companies by type of capital	45	141
Udział nakładów wewnętrznych na działalność B+R finansowanych przez sektor przedsiębiorstw w nakładach wewnętrznych na działalność B+R Share of intramural expenditure on R&D financed from business enterprise sector in intramural expenditure on R&D	46	143
Nakłady wewnętrzne na działalność B+R na 1 mieszkańca Intramural expenditure on R&D per capita	47	143
Personel wewnętrzny B+R na 1000 osób aktywnych zawodowo Internal R&D personnel per 1,000 economically active persons	48	146
Zgłoszenia wynalazków dokonane przez podmioty krajowe na 1 mln mieszkańców Patent applications filed by domestic entities per million inhabitants	49	147
Przedsiębiorstwa posiadające dostęp do Internetu Enterprises with Internet access	50	148
Przedsiębiorstwa otrzymujące zamówienia przez sieci komputerowe Enterprises receiving orders via computer networks	51	149
Udział eksportu w przychodach ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów ogółem Share of export in total revenue from sale of products, goods and materials	52	150
Udział liczby przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w ogólnej liczbie przedsiębiorstw niefinansowych Share of the number of enterprises showing net profit in the total number of non-financial enterprises	53	151
Dynamika nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw niefinansowych (ceny bieżące) Indices of investment outlays of non-financial enterprises (current prices)	54	155
Udział województwa w krajowej produkcji wybranych ziemioplodów rolnych i ogrodnich w 2024 r. Share of the Voivodship in the country production of selected agricultural and horticultural crops in 2024	55	158

	Wykres Chart	Str. Page
Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych Cattle density per 100 ha of agricultural land	56	159
Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych Pigs density per 100 ha of agricultural land	57	160
Dynamika skupu żywca rzeźnego ogółem (w wadze żywej) Indices of total animals for slaughter procurement (in live weight)	58	160
Dynamika skupu mleka Indices of cows' milk procurement	59	161
Dynamika produkcji sprzedanej przemysłu (ceny stałe) Indices of sold production of industry (constant prices)	60	166
Produkcja sprzedana przemysłu według sekcji PKD (ceny bieżące) Sold production of industry by PKD sections (current prices)	61	167
Dynamika przeciętnego zatrudnienia w przemyśle Indices of average employment in industry	62	167
Przeciętne zatrudnienie w przemyśle według sekcji PKD Average paid employment in industry by PKD sections	63	168
Dynamika produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące) Indices of sold production of construction (current prices)	64	170
Dynamika produkcji budowlano-montażowej (ceny bieżące) Indices of construction and assembly production (current prices)	65	170
Produkcja budowlano-montażowa według działów PKD (ceny bieżące) Construction and assembly production by divisions of PKD (current prices)	66	171
Dynamika przeciętnego zatrudnienia w budownictwie Indices of average employment in construction	67	171
Dynamika liczby mieszkań oddanych do użytkowania Indices of the number of dwellings completed	68	172
Mieszkania oddane do użytkowania według form budownictwa Dwellings completed by forms of construction	69	173
Dynamika sprzedaży detalicznej towarów (ceny bieżące) Indices of retail sales of goods (current prices)	70	175
Drogi publiczne o twardej nawierzchni Hard surface public roads	71	178
Krajowe linie regularnej komunikacji autobusowej w 2023 r. National lines of scheduled bus transport in 2023	72	181
Ruch pasażerów w portach lotniczych (przyjazdy i wyjazdy) Passenger traffic at airports (arrivals and departures)	73	183
Zużycie energii elektrycznej według sektorów gospodarki Electricity consumption by economy sectors	74	185
Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego według działów w 2023 r. Expenditure of local government units budgets by divisions in 2023	75	194
Liczba jednostek samorządu terytorialnego według relacji wyniku budżetowego do dochodów ogółem w 2023 r. Number of local government units by relation of the budget result to total revenue in 2023	76	196

	Wykres Chart	Str. Page
Dotacje otrzymane przez jednostki samorządu terytorialnego na realizację projektów europejskich Grants received by local government units for the implementation of European projects	77	200
Struktura przedsięwzięć zaplanowanych w programach rewitalizacji GPR/PR według obszaru interwencji w 2023 r. Structure of undertakings planned in the GPR/PR revitalisation programmes by intervention areas in 2023	78	209
Liczba ludności na 1 placówkę biblioteczną w 2023 r. Number of population per library establishment in 2023	79	231
Liczba ludności na 1 instytucję kultury w 2023 r. Number of population per culture institution in 2023	80	231

Spis map

List of maps

	Mapa Map	Str. Page
Stężenie pyłów zawieszonych PM _{2,5} , PM ₁₀ i NO ₂ w 2023 r. Concentration of suspended particulates matter PM _{2,5} , PM ₁₀ and NO ₂ in 2023	1	40
Wskaźnik zatrudnienia według BAEL w 2024 r. Employment rate by LFS in 2024	2	42
Stopa bezrobocia według BAEL w 2024 r. (przeciętny w roku) Unemployment rate by LFS in 2024 (annual average)	3	42
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2023 r. Average monthly available income per capita in households in 2023	4	43
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w 2023 r. Beneficiaries benefiting from social assistance in number of total population in 2023	5	43
Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności w 2023 r. (stan w dniu 31 grudnia) Dwelling stocks per 1,000 population in 2023 (as of 31 December)	6	44
Placówki ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w 2023 r. (stan w dniu 31 grudnia) Out-patient health care units in 2023 (as of 31 December)	7	44
Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w 2023 r. (ceny bieżące) Gross domestic product per capita in 2023 (current prices)	8	45
Podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. ludności w 2024 r. (stan w dniu 31 grudnia) Entities of the national economy per 10 thousand population in 2024 (as of 31 December)	9	45
Drogi publiczne o twardej nawierzchni w 2023 r. Hard surface public road in 2023	10	47
Energia ze źródeł odnawialnych w 2023 r. Energy from renewable sources in 2023	11	47

	Mapa Map	Str. Page
Podział administracyjny województwa mazowieckiego w 2024 r. Administrative division of Mazowieckie Voivodship in 2024	12	48
Podział województwa mazowieckiego według Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS) w 2024 r. Division of Mazowieckie Voivodship according to the Classification of Territorial Units for Statistics (NUTS) in 2024	13	49
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności na 1 mieszkańca w 2023 r. Water consumption for the needs of the national economy and population per capita in 2023	14	54
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w 2023 r. Population connected to wastewater treatment plants in 2023	15	56
Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2023 r. Area of special nature value under legal protection in 2023	16	59
Lesistość w 2023 r. Forest cover in 2023	17	62
Odpady komunalne zebrane w 2023 r. Municipal waste collected in 2023	18	66
Zmiana liczby ludności w latach 2015–2024 Population changes in 2015–2024	19	72
Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2024 r. Natural increase per 1,000 population in 2024	20	75
Saldo migracji na pobyt stały na 1000 ludności w 2024 r. Net migration for permanent residence per 1,000 population in 2024	21	78
Wychowanie przedszkolne w roku szkolnym 2023/24 Pre-primary education in the 2023/24 school year	22	81
Uczniowie w szkołach podstawowych w roku szkolnym 2023/24 Pupils in primary schools in the 2023/24 school year	23	83
Udział kobiet w ogólnej liczbie pracujących w gospodarce narodowej według gminy zamieszkania w 2024 r. Share of women in the total number of employed persons in the national economy by gmina of residence in 2024	24	91
Średnia wieku pracujących w gospodarce narodowej według gminy zamieszkania w 2024 r. Average age of employed persons in the national economy by gmina of residence in 2024	25	92
Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2024 r. Registered unemployment rate in 2024	26	93
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w 2023 r. Average monthly gross wages and salaries in 2023	27	99
Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej w 2023 r. Scope of use of social assistance at domicile in 2023	28	106
Żłobki i kluby dziecięce w 2023 r. Nurseries and children's clubs in 2023	29	110
Warunki mieszkaniowe ludności w 2023 r. Housing conditions of population in 2023	30	112
Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych w 2023 r. Consumption of water from water supply systems in households in 2023	31	114
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w 2023 r. Population connected to the sewage system in 2023	32	116

	Mapa Map	Str. Page
Ambulatoryjna opieka zdrowotna w 2023 r. Out-patient health care in 2023	33	119
Wydatki gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Ochrona zdrowia” w 2023 r. Expenditure of gminas and cities with powiat status in “Health care” division in 2023	34	124
Wydatki gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego” w 2023 r. Expenditure of gminas and cities with powiat status in “Culture and national heritage” division in 2023	35	127
Bezpieczeństwo na drogach w 2024 r. Road safety in 2024	36	129
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne w rejestrze REGON w 2024 r. Foundations, associations and social organisations in the REGON register in 2024	37	132
Podmioty gospodarki narodowej w 2024 r. Entities of the national economy in 2024	38	139
Nakłady wewnętrzne na działalność B+R na 1 mieszkańca w 2023 r. Intramural expenditure on R&D per capita in 2023	39	144
Udział środków zewnętrznych w nakładach wewnętrznych na działalność B+R w 2023 r. Share of external funds in intramural expenditure on R&D in 2023	40	145
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca w 2023 r. (ceny bieżące) Investment outlays in enterprises per capita in 2023 (current prices)	41	154
Produkcja sprzedana przemysłu w 2023 r. (ceny bieżące) Sold production of industry in 2023 (current prices)	42	164
Przeciętne zatrudnienie w przemyśle w 2023 r. Average employment in industry in 2023	43	164
Mieszkania oddane do użytkowania w 2024 r. Dwellings completed in 2024	44	174
Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej ulepszonej w 2023 r. Improved hard surface communal and district roads in 2023	45	179
Ścieżki rowerowe w 2023 r. Cycle paths in 2023	46	180
Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w 2023 r. Consumption of electricity in households in 2023	47	186
Dochody własne budżetów gmin na 1 mieszkańca w 2023 r. Own revenue of budgets of gminas per capita in 2023	48	190
Dotacje otrzymane przez gminy na 1 mieszkańca w 2023 r. Grants received by gminas per capita in 2023	49	191
Wydatki inwestycyjne budżetów gmin na 1 mieszkańca w 2023 r. Investment expenditure of budgets of gminas per capita in 2023	50	193
Dotacje otrzymane przez gminy na realizację projektów europejskich w 2023 r. Grants received by gminas for the implementation of European projects in 2023	51	201
Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem w 2023 r. Share of the area covered by binding local spatial management plans in total area in 2023	52	203
Aktywność gmin w zakresie rewitalizacji w 2023 r. Activity of the gminas in the field of revitalisation in 2023	53	205

	Mapa Map	Str. Page
Udział powierzchni obszaru zdegradowanego w powierzchni ogółem gmin, które prowadziły działania rewitalizacyjne na podstawie GPR lub PR w 2023 r. Share of degraded area in the total area of gminas that carried out revitalisation activities on the basis of the GPR or PR in 2023	54	207
Udział powierzchni obszaru rewitalizacji w powierzchni ogółem gmin, które prowadziły działania rewitalizacyjne na podstawie GPR lub PR w 2023 r. Share of revitalisation area in the total area of gminas that carried out revitalisation activities on the basis of the GPR or PR in 2023	55	208
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności na 1 mieszkańca w gminach zagrożonych trwałą marginalizacją w 2023 r. Water consumption for the needs of the national economy and population per capita in gminas threatened by permanent marginalisation in 2023	56	218
Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczania odprowadzone do wód lub do ziemi na 1 mieszkańca w gminach zagrożonych trwałą marginalizacją w 2023 r. Industrial and municipal wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground and population per capita in gminas threatened by permanent marginalisation in 2023	57	219
Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w gminach zagrożonych trwałą marginalizacją w 2023 r. Area of special nature value under legal protection in gminas threatened by permanent marginalisation in 2023	58	220
Gęstość zaludnienia w gminach zagrożonych trwałą marginalizacją w 2024 r. Population density in gminas threatened by permanent marginalisation in 2024	59	221
Przyrost naturalny na 1000 ludności w gminach zagrożonych trwałą marginalizacją w 2024 r. Natural increase per 1,000 population in gminas threatened by permanent marginalisation in 2024	60	222
Urodzenia żywe na 1000 ludności w gminach zagrożonych trwałą marginalizacją w 2024 r. Live births per 1,000 population in gminas threatened by permanent marginalisation in 2024	61	223
Zgony na 1000 ludności w gminach zagrożonych trwałą marginalizacją w 2024 r. Deaths per 1,000 population in gminas threatened by permanent marginalisation in 2024	62	224
Saldo migracji na pobyt stały na 1000 ludności w gminach zagrożonych trwałą marginalizacją w 2024 r. Net migration for permanent residence per 1,000 population in gminas threatened by permanent marginalisation in 2024	63	225
Bezrobotni zarejestrowani na 100 osób w wieku produkcyjnym w gminach zagrożonych trwałą marginalizacją w 2023 r. Registered unemployed persons per 100 persons of working age in gminas threatened by permanent marginalisation in 2023	64	226
Pracujący w gospodarce narodowej na 1000 ludności w gminach zagrożonych trwałą marginalizacją w 2024 r. Employed persons in the national economy per 1,000 population in gminas threatened by permanent marginalisation in 2024	65	227
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w gminach zagrożonych trwałą marginalizacją w 2023 r. Population connected to the water supply system in gminas threatened by permanent marginalisation in 2023	66	228

	Mapa Map	Str. Page
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w gminach zagrożonych trwałą marginalizacją w 2023 r. Population connected to the sewage system in gminas threatened by permanent marginalisation in 2023	67	229
Liczba ludności na 1 placówkę biblioteczną w gminach zagrożonych trwałą marginalizacją w 2023 r. Number of population per library establishment in gminas threatened by permanent marginalisation in 2023	68	230
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 1000 ludności w gminach zagrożonych trwałą marginalizacją w 2024 r. Entities of the national economy in the REGON register per 1,000 population in gminas threatened by permanent marginalisation in 2024	69	232
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności w gminach zagrożonych trwałą marginalizacją w 2024 r. Dwellings completed per 1,000 population in gminas threatened by permanent marginalisation in 2024	70	233
Dochody własne budżetów gmin zagrożonych trwałą marginalizacją na 1 mieszkańca w 2023 r. Own revenue of budgets of gminas threatened by permanent marginalisation per capita in 2023	71	234
Wydatki inwestycyjne budżetów gmin zagrożonych trwałą marginalizacją na 1 mieszkańca w 2023 r. Investment expenditure of budgets of gminas threatened by permanent marginalisation per capita in 2023	72	235
Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem gmin zagrożonych trwałą marginalizacją w 2023 r. Share of the area covered by binding local spatial management plans in total area of gminas threatened by permanent marginalisation in 2023	73	236
Udział powierzchni obszaru rewitalizacji w powierzchni ogółem gmin zagrożonych trwałą marginalizacją, które prowadziły działania rewitalizacyjne na podstawie GPR lub PR w 2023 r. Share of revitalisation area in the total area of gminas threatened by permanent marginalisation that carried out revitalisation activities on the basis of the GPR or PR in 2023	74	237

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol		Opis
Symbol		Description
Kreska	(-)	zjawisko nie wystąpiło magnitude zero
Zero:	(0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5 magnitude not zero, but less than 0.5 of a unit
	(0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05 magnitude not zero, but less than 0.05 of a unit
Kropka	(.)	oznacza: brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub że wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe data not available, classified data (statistical confidentiality) or providing data impossible or purposeless
Znak	(*)	oznacza, że dane zostały zmienione w stosunku do wcześniej opublikowanych revised data
Znak	Δ	oznacza, że nazwy zostały skrócone w stosunku do obowiązującej klasyfikacji categories of applied classification presented in an abbreviated form
„W tym” “Of which”		oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy indicates that not all elements of the sum are given

Ważniejsze skróty

Main abbreviations

Skrót	Znaczenie	Skrót	Znaczenie	Skrót	Znaczenie
Abbreviation	Meaning	Abbreviation	Meaning	Abbreviation	Meaning
tys.	tysiąc	m ²	metr kwadratowy square metre	r/r y/y	rok do roku year on year
mln	milion	ha	hektar hectare	dok. cont.	dokończenie continued
mld bn	miliard billion	km ²	kilometr kwadratowy square kilometre	m.st.	miasto stołeczne capital city
zł PLN	złoty zloty	m ³	metr sześcienny cubic metre	Agl.	aglomeracja agglomeration
szt.	sztuka	dam ³	dekametr sześcienny cubic decametre	pkt	punkt point
μg	mikrogram microgram	hm ³	hektometr sześcienny cubic hectometre	p. proc. pp	punkt procentowy percentage point
kg	kilogram kilogram	MW	megawat megawatt	Dz. U.	Dziennik Ustaw
dt	decytona decitonne	kWh	kilowatogodzina kilowatt-hour	GPR	Gminny Program Rewitalizacji Gmina Revitalisation Programme
t	tona tonne	GWh	gigawatogodzina gigawatt-hour	PR	Program Rewitalizacji Revitalisation Programme
mm	milimetr millimetre	°C	stopień Celsjusza centigrade	UE EU	Unia Europejska European Union
m	metr metre	d	doba		
km	kilometr kilometre	r.	rok		

Synteza

Powierzchnia w 2024 r.

użytki rolne	-4249 ha r/r
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	+56 ha r/r
grunty zabudowane i zurbanizowane	+4201 ha r/r

Największą część powierzchni województwa mazowieckiego zajmowały użytki rolne (67,4%), a następnie grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione (23,8%) oraz grunty zabudowane i zurbanizowane (6,4%).

Zużycie wody. Ścieki przemysłowe i komunalne w 2023 r.

zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności	-15,5% r/r
zużycie wody na potrzeby przemysłu	-17,6% r/r
zużycie wody na potrzeby eksploatacji sieci wodociągowej	+3,1% r/r
ścieki wymagające oczyszczenia	
komunalne	+1,5% r/r
przemysłowe	-2,4% r/r
ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków	+0,2 p. proc. r/r

Zużycie wody ogółem w gospodarce narodowej było niższe niż w 2022 r., główny wpływ miało mniejsze zużycie wody w przemyśle. Wzrosło natomiast zużycie wody na potrzeby eksploatacji sieci wodociągowej, w tym w gospodarstwach domowych.

W stosunku do 2022 r. wzrosła ilość ścieków komunalnych wymagających oczyszczenia, a przemysłowych spadła. Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków był wyższy niż 2022 r.

Zanieczyszczenie i ochrona powietrza w 2023 r.

emisja zanieczyszczeń powietrza	
pyłowych	-19,9% r/r
gazowych	-14,9% r/r
zanieczyszczenia zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń	
pyłowe	99,7%
gazowe (bez dwutlenku węgla)	83,0%

Poziom emisji zanieczyszczeń powietrza pyłowych i gazowych był niższy niż w 2022 r. Główny wpływ na zmianę wielkości emisji zanieczyszczeń pyłowych miał spadek zanieczyszczeń pochodzących ze spalania paliw, natomiast gazowych – spadek emisji dwutlenku węgla.

Ilość zanieczyszczeń pyłowych jak i gazowych zatrzymanych lub zneutralizowanych w urządzeniach oczyszczających pozostawała na poziomie jak w 2022 r.

Ochrona przyrody. Lasy w 2023 r.

powierzchnia obszarów prawnie chronionych	-1757 ha r/r
udział w powierzchni ogółem	29,7%
powierzchnia gruntów leśnych	-127 ha r/r
lesistość	23,4%

W porównaniu z 2022 r. zmniejszyła się powierzchnia obszarów prawnie chronionych oraz gruntów leśnych. Wskaźnik lesistości nie zmienił się.

Odpady przemysłowe i komunalne w 2023 r.

odpady przemysłowe wytworzone	+22,1% r/r
odpady komunalne zebrane	+0,2% r/r
udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie	+0,6 p. proc. r/r

Zmniejszyła się ilość wytworzonych odpadów przemysłowych w porównaniu z 2022 r. Większość tych odpadów została przez wytwórców unieszkodliwiona lub poddana odzyskowi we właściwym zakresie.

W 2023 r. zebrano więcej odpadów komunalnych, a udział selektywnej zbiórki zwiększył się.

Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska w 2023 r.

nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska	+29,8% r/r
nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej	+34,2% r/r

Nakłady poniesione na środki trwałe służące ochronie środowiska oraz w gospodarce wodnej były wyższe niż 2022 r. Większość tych nakładów sfinansowana była ze środków własnych inwestora.

Ludność w 2024 r.

ubyttek ludności	-0,04% r/r
przyrost naturalny na 1000 ludności	-2,78‰
ogólne saldo migracji na pobyt stały na 1000 ludności	2,50‰

Województwo mazowieckie do 2020 r. zaludniało się, przy czym w większym stopniu w wyniku ruchu migracyjnego niż ruchu naturalnego. W 2024 r. zarejestrowano większą liczbę zgonów niż urodzeń. Roczny ubytek ludności wyniósł 2,2 tys. osób.

Edukacja w roku szkolnym 2023/24

dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego	-1,5% r/r
uczniowie w szkołach podstawowych dla dzieci i młodzieży	-2,8% r/r
uczniowie w szkołach ponadpodstawowych dla młodzieży	+9,5% r/r
studenci na uczelniach	+3,9% r/r

W roku szkolnym 2023/24 odnotowano spadek liczby dzieci uczestniczących w wychowaniu przedszkolnym.

W porównaniu z rokiem szkolnym 2022/23 liczba szkół podstawowych dla dzieci i młodzieży nieznacznie zmniejszyła się, spadła również liczba uczniów w tych szkołach.

Liczba uczniów szkół ponadpodstawowych była wyższa niż rok wcześniej. Największą popularnością cieszyły się te szkoły, które dawały możliwość uzyskania świadectwa dojrzałości, a tym samym kontynuowania nauki na uczelniach. Pobierało w nich naukę 92,0% ogólnej liczby uczniów na tym poziomie kształcenia.

W stosunku do roku akademickiego 2022/23 zwiększyła się liczba studentów na mazowieckich uczelniach.

Zasoby pracy

pracujący w 2024 r.	+0,8% r/r
stopa bezrobocia rejestrowanego w 2024 r.	4,0%

W końcu października 2024 r. liczba mieszkańców województwa mazowieckiego pracujących w gospodarce narodowej była większa niż rok wcześniej.

W 2024 r. zanotowano spadek w skali roku liczby zarejestrowanych bezrobotnych, a stopa bezrobocia pozostała na tym samym poziomie; urzędy pracy rejestrowały mniej ofert zatrudnienia.

wskaźnik zatrudnienia według BAEL w 2024 r.	61,5%	Według wyników Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności przeprowadzonego w 4 kwartale 2024 r. wskaźnik zatrudnienia był najwyższy w kraju.
stopa bezrobocia według BAEL w 2024 r.	2,9%	Stopa bezrobocia w 4 kwartale 2024 r. według Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności była wyższa wśród kobiet niż wśród mężczyzn.

Zamożność mieszkańców

przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w 2024 r.	+10,6% r/r	W 2024 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw w ujęciu rocznym rosły wolniej niż w roku poprzednim i wolniej niż w kraju. Przeciętne wynagrodzenie w województwie było najwyższe w kraju i stanowiło 114,4% średniego wynagrodzenia.
przeciętna miesięczna emerytura i renta w 2024 r.		Przeciętne emerytury i renty wypłacane w 2024 r. były wyższe niż w roku poprzednim. Wzrost wysokości świadczeń wypłacanych przez ZUS i wypłacanych rolnikom indywidualnym osiągnął zbliżony poziom. W ujęciu rocznym zwiększyła się liczba świadczeniobiorców ZUS, a zmniejszyła osób pobierających świadczenia z rolniczego systemu ubezpieczeń społecznych.
ZUS	+14,2% r/r	
KRUS	+14,1% r/r	
dochody gospodarstw domowych w 2023 r.	+14,3% r/r	W 2023 r. wzrost przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego na 1 osobę w gospodarstwie domowym był wyższy niż rok wcześniej.
wskaźnik zagrożenia ubóstwem po transferach społecznych w 2023 r.	+0,9 p. proc. r/r	Zwiększył się wskaźnik zagrożenia ubóstwem, a wzrost współczynnika Giniego wskazuje na zwiększenie nierówności w dochodach do dyspozycji.
współczynnik Giniego w 2023 r.	+2,6 p. proc. r/r	
udział gospodarstw domowych z dobrą lub raczej dobrą sytuacją materialną w 2023 r.	+1,3 p. proc. r/rr	Subiektywna ocena warunków życia gospodarstw uległa poprawie. W ujęciu rocznym zwiększył się odsetek gospodarstw domowych oceniających swoją sytuację materialną jako dobrą albo raczej dobrą.

Pomoc społeczna i wspieranie rodziny w 2023 r.

beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej	-2,4% r/r	W 2023 r. liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej i liczba ich gospodarstw domowych była mniejsza niż rok wcześniej.
wypłaty świadczenia wychowawczego "Rodzina 500+"	-0,8% r/r	W 2023 r. wydatki z tytułu wypłaty świadczeń wychowawczych były niższe niż w 2022 r. i stanowiły 15,8% wydatków ogółem w Polsce.
placówki sprawujące opiekę nad dziećmi do lat 3	-1,9% r/r	Zmniejszyła się liczba placówek sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3, ale zwiększyła się liczba proponowanych przez nie miejsc (aż 93,7% z nich oferowały żłobki). Wzrosła także liczba przebywających w nich dzieci.
miejsca w placówkach	+1,9% r/r	

Warunki mieszkaniowe w 2023 r.

zasoby mieszkaniowe	+1,6% r/r	Wzrost liczby mieszkań w zasobach mieszkaniowych w województwie był nieco większy niż w kraju. Szybciej przybywało mieszkań w miastach niż na wsi.
powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na 1 osobę	33,9 m ²	W skali roku zwiększyła się, zarówno w miastach, jak i na wsi, powierzchnia mieszkania przypadająca na 1 osobę. Nieznacznie zmniejszyła się przeciętna liczba osób w mieszkaniu.
odsetek mieszkań wyposażonych w wodociąg	97,3%	Najwięcej mieszkań wyposażonych było w wodociąg; w miastach ich odsetek wyniósł 98,3%, a na wsi 94,6%.
zużycie wody z sieci wodociągowej w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca	+2,3% r/r	W 2023 r. wzrosła długość sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej oraz liczba przyłączy prowadzących do budynków. Zwiększyło się zużycie wody z wodociągów przez gospodarstwa domowe, natomiast zmniejszyło się zużycie gazu z sieci.
zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca	-4,4% r/r	

Ochrona zdrowia w 2023 r.

podmioty ambulatoryjnej opieki zdrowotnej	+3,8% r/r	W porównaniu z 2022 r. zwiększyła się liczba podmiotów ambulatoryjnej opieki zdrowotnej, jak również liczba udzielonych w nich porad.
porady	+5,8% r/r	
szpitale ogólne	+0,9% r/r	Liczba szpitali ogólnych zwiększyła się w stosunku do roku poprzedniego, spadła natomiast liczba łóżek, którymi dysponowały placówki. W porównaniu z rokiem poprzednim wzrosła liczba hospitalizowanych pacjentów.
łóżka w szpitalach ogólnych	-2,1% r/r	
kadra medyczna		W 2023 r. wzrosła liczba personelu medycznego pracującego bezpośrednio z pacjentem. Wśród lekarzy najwięcej było specjalistów z zakresu chorób wewnętrznych, chirurgii i medycyny rodzinnej.
lekarze	+21,2% r/r	
lekarze dentyści	+13,6% r/r	
pielęgniarki	+2,7% r/r	
położne	+0,9% r/r	
farmaceuci	+2,5% r/r	
fizjoterapeuci	+12,4% r/r	
diagności laboratoryjni	+4,6% r/r	
wyjazdy zespołów ratownictwa medycznego	-11,6% r/r	W relacji do 2022 r. odnotowano spadek liczby wyjazdów zespołów ratownictwa medycznego na miejsce zdarzenia. Liczba udzielonych przez nie świadczeń zdrowotnych zmniejszyła się o blisko 12%.

Kultura w 2023 r.

liczba czytelników bibliotek publicznych	+6,1% r/r	W 2023 r. zwiększyła się liczba czytelników bibliotek publicznych, więcej było także wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz. Przeciętnie 1 czytelnik wypożyczył 17 woluminów, tj. o 1 pozycję mniej niż średnio w kraju.
widzowie w kinach	+24,1% r/r	W 2023 r. zwiększyła się liczba widzów w kinach stałych oraz liczba seansów filmowych. Jeden seans obejrzało średnio 24 widzów.

Bezpieczeństwo na drogach w 2024 r.

wypadki drogowe	+2,4% r/r	Na drogach województwa Policja odnotowała więcej wypadków niż w 2023 r.
-----------------	-----------	---

Spółeczeństwo informacyjne w 2024 r.

gospodarstwa domowe posiadające dostęp do Internetu	96,5%	Odsetek gospodarstw domowych posiadających dostęp do Internetu w domu był o 1,4 p. proc. wyższy niż w 2023 r. W porównaniu z rokiem poprzednim zwiększył się natomiast o 1,7 p. proc. odsetek osób korzystających z usług administracji publicznej.
osoby w wieku 16–74 lata korzystające z usług administracji publicznej za pomocą Internetu	67,2%	

Aktywność społeczna w 2024 r.

fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne	+7,0% r/r	W 2024 r. utrzymał się wzrost w skali roku, łącznej liczby fundacji oraz stowarzyszeń i organizacji społecznych.
--	-----------	--

Produkt krajowy brutto w 2023 r.

produkt krajowy brutto (ceny bieżące)	+12,7% r/r	Według wstępnego szacunku produkt krajowy brutto był wyższy niż w 2022 r. Zwiększył się również udział województwa w generowaniu PKB. Poprawiła się relacja PKB na 1 mieszkańca według parytetu siły nabywczej do średniej unijnej.
produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca (w PPS; UE27=100)	+2 p. proc. r/r	

Podmioty gospodarki narodowej w 2024 r.

podmioty gospodarki narodowej	+4,1% r/r	W 2024 r. utrzymał się wzrost w skali roku liczby podmiotów gospodarki narodowej. Najliczniejszą grupę podmiotów według form prawnych stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, tj. 64,5 % ogółu podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON.
-------------------------------	-----------	---

Działalność badawcza i rozwojowa w 2023 r.

nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową	+14,8% r/r	Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową były wyższe niż w roku poprzednim. Wzrosło rzeczywiste zaangażowanie osób (w EPC) w prowadzone badania naukowe i prace rozwojowe.
personel wewnętrzny B+R	+1,4% r/r	

Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach w 2024 r.

przedsiębiorstwa posiadające szerokopasmowy dostęp do Internetu	98,9%	Dostęp do szerokopasmowego Internetu posiadały prawie wszystkie przedsiębiorstwa. W 2023 r. zmniejszył się odsetek przedsiębiorstw otrzymujących zamówienia przez sieci komputerowe.
przedsiębiorstwa otrzymujące zamówienia przez sieci komputerowe	-0,7 p. proc. r/r	

Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych w 2024 r.

wynik finansowy netto	-23,1% r/r	Wynik finansowy netto badanych przedsiębiorstw był niższy od uzyskanego w 2023 r. Pogorszył się wskaźnik poziomu kosztów oraz wskaźniki rentowności obrotu brutto i netto. Mniejszy był również udział jednostek wykazujących zysk netto w ogólnej liczbie przedsiębiorstw.
wskaźnik rentowności obrotu		
brutto	4,9%	
netto	3,9%	

Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw niefinansowych w 2024 r.

nakłady inwestycyjne (ceny bieżące)	-6,3% r/r	Nakłady inwestycyjne badanych przedsiębiorstw były niższe niż w 2023 r. Spadły nakłady na budynki i budowle oraz nakłady na zakupy. Rozpoczęto mniej niż przed rokiem nowych inwestycji, ale ich wartość kosztorysowa była wyższa.
--	-----------	--

Rolnictwo w 2024 r.

bydło	- 2,3% r/r	W czerwcu 2024 r. odnotowano spadek w skali roku pogłowia bydła i owiec oraz wzrost pogłowia trzody chlewnej.
trzoda chlewna	+2,9% r/r	
Wartość skupu produktów		Producenci z województwa mazowieckiego dostarczyli do skupu więcej niż w 2023 r. ziemniaków, żywca wołowego i drobiowego oraz mleka. Mniejsza była podaż pszenicy, żyta oraz żywca wieprzowego. Na rynku rolnym średnie ceny skupu pszenicy, żyta, ziemniaków oraz żywca wieprzowego i drobiowego były niższe niż w 2023 r., wyższe natomiast były ceny żywca wołowego i mleka.
rolnych ogółem	-2,4% r/r	
produkty roślinne	-7,6% r/r	
produkty zwierzęce	-1,1% r/r	

Przemysł w 2024 r.

produkcja sprzedana przemysłu (ceny stałe)	+6,6% r/r	W 2024 r. przedsiębiorstwa mające siedzibę w województwie mazowieckim wytworzyły 23,5% krajowej produkcji sprzedanej przemysłu (najwięcej w Polsce). Przetwórstwo przemysłowe (w cenach bieżących) stanowiło 87,0% wartości sprzedanej produkcji ogółem. Wzrostowi produkcji (w ujęciu rocznym) towarzyszyło zwiększenie wydajności pracy.
---	-----------	--

Budownictwo w 2024 r.

produkcja sprzedana budownictwa (ceny bieżące)	+8,9% r/r	W skali roku odnotowano wzrost produkcji sprzedanej budownictwa. Zwiększyła się również wydajność pracy mierzona wartością produkcji sprzedanej na 1 zatrudnionego. W 2024 r. produkcja sprzedana budownictwa stanowiła 29,3% produkcji sprzedanej budownictwa w kraju (najwięcej w Polsce).
produkcja budowlano- -montażowa (ceny bieżące)	+2,1% r/r	Wyższa niż w 2023 r. była produkcja budowlano-montażowa. Zwiększenie produkcji zanotowano w podmiotach zajmujących się głównie budową budynków oraz w jednostkach wykonujących głównie roboty budowlane specjalistyczne.
mieszkania oddane do użytkowania	-11,2% r/r	Mieszkań oddanych do użytkowania było mniej niż przed rokiem. Ponad ¼ ogólnej ich liczby stanowiły mieszkania indywidualne.

Rynek wewnętrzny w 2024 r.

sprzedaż detaliczna	-1,1% r/r	W 2024 r. sprzedaż detaliczna była niższa niż przed rokiem. Wśród grup o znaczącym udziale w sprzedaży detalicznej, największy spadek zanotowano w jednostkach z grupy żywność, napoje i wyroby tytoniowe. Wzrosła natomiast sprzedaż hurtowa (po spadku w roku poprzednim).
sprzedaż hurtowa	+3,4% r/r	

Transport w 2023 r.

drogi publiczne o twardej nawierzchni	+1,9% r/r	W 2023 r. zwiększyła się długość dróg publicznych o twardej nawierzchni, a zmniejszyła się długość dróg o nawierzchni gruntowej. Drogi o nawierzchni twardej ulepszonej stanowiły 95,8% długości dróg o nawierzchni twardej. Drogi o nawierzchni gruntowej stanowiły 25,5% długości dróg publicznych.
przewozy pasażerów w transporcie zarobkowym (bez przedsiębiorstw komunikacji miejskiej)	+20,9% r/r	Więcej niż w 2022 r. przewieziono pasażerów transportem zarobkowym. Zwiększyła się liczba i długość zarówno linii krajowych, jak i międzynarodowych.
przewozy pasażerów komunikacją miejską naziemną	+7,9% r/r	Więcej niż przed rokiem przewieziono pasażerów komunikacją miejską naziemną, a także zwiększyła się liczba pasażerów przewiezionych metrem.
metrem	+21,2% r/r	
przewozy pasażerów w transporcie lotniczym	+25,5% r/r	W 2023 r. transportem lotniczym przewieziono więcej pasażerów niż rok wcześniej; lotniska województwa obsłużyły 42,1% ruchu pasażerskiego w kraju.

Energia w 2023 r.

produkcja energii elektrycznej	-10,4% r/r	Produkcja energii elektrycznej w 2023 r. była niższa niż przed rokiem i stanowiła 18,0% ogółu wyprodukowanej energii elektrycznej w kraju.
zużycie energii elektrycznej	-1,6% r/r	W 2023 r. zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych było niższe niż rok wcześniej. Wzrosła natomiast liczba gospodarstw domowych korzystających z energii elektrycznej. W przeliczeniu na 1 mieszkańca zużycie energii w województwie było przeciętnie o 16,4% wyższe niż w kraju

Dochody jednostek samorządu terytorialnego w 2023 r.

dochody ogółem	+4,5% r/r	Dochody jednostek samorządu terytorialnego były wyższe niż uzyskane w 2022 r., przy czym wzrosły dochody własne i subwencja ogólna, natomiast dotacje były niższe. Większe niż przed rokiem były również dotacje otrzymane na realizację projektów europejskich.
dochody własne	+3,6% r/r	
dotacje z funduszy europejskich	+3,2% r/r	

Wydatki jednostek samorządu terytorialnego w 2023 r.

wydatki ogółem	+11,6% r/r	Wydatki jednostek samorządu terytorialnego były wyższe niż zrealizowane w 2022 r., przy czym wydatki majątkowe (w tym inwestycyjne) wzrosły relatywnie bardziej niż wydatki bieżące.
wydatki inwestycyjne	+50,8% r/r	

Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego w 2023 r.

relacja wyniku do dochodów ogółem	-8,0%
udział jednostek z nadwyżką	-27,6 p. proc. r/r

W 2023 r. jednostki samorządu terytorialnego uzyskały deficyt budżetowy (podobnie jak rok wcześniej). W skali roku znacznie zmniejszyła się liczba jednostek z nadwyżką budżetową.

Planowanie przestrzenne i rewitalizacja w 2023 r.

udział powierzchni objętej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego	b.zm. r/r
liczba mieszkańców na obszarach rewitalizowanych	-24,8% r/r

W 2023 r. powierzchnia objęta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego była nieznacznie wyższa niż rok wcześniej i stanowiła 34,2% powierzchni ogółem województwa.

Działania rewitalizacyjne w 2023 r. prowadziło 41% gmin województwa mazowieckiego. Przeciętny obszar rewitalizacji zajmował 8,0% powierzchni gminy. Liczba mieszkańców na obszarach rewitalizowanych była mniejsza niż w 2022 r. i stanowiła 20,5% ogółu ludności gmin prowadzących procesy rewitalizacyjne.

Executive summary

Area in 2024

agricultural land	-4249 ha y/y
forest land as well as woodland and shrubland	+56 ha y/y
built-up and urbanised areas	+4201 ha y/y

The largest part of the area of Mazowieckie Voivodship was occupied by agricultural land (67.4%), followed by forest land as well as woodland and shrubland (23.8%) as well as built-up and urbanised areas (6.4%).

Water consumption. Municipal and industrial wastewater in 2023

water consumption for the needs of the national economy and population	-15,5% y/y
water consumption for the needs of industry	-17.6% y/y
water consumption for the operation of the water supply network	+3,1% y/y
wastewater requiring treatment	
municipal	+1.5% y/y
industrial	-2.4% y/y
population connected to wastewater treatment plants	+0.2 pp y/y

Total water consumption in the national economy was lower than in 2022, mainly due to lower water consumption in industry. While water consumption for the operation of the water supply network, including in households, increased.

Compared to 2022, the amount of municipal wastewater requiring treatment increased, and industrial wastewater decreased. The percentage of the population connected to wastewater treatment plants was higher than 2022.

Pollution and protection of air in 2023

emission of air pollutants	
particulates	-19.9% y/y
gaseous	-14.9% y/y
retained or neutralised pollutants in pollutant reduction systems	
particulates	99,7%
gaseous (excluding carbon dioxide)	83.0%

The level of emission of particulate and gaseous air pollutants was lower than in 2022. The main impact on the change in the level of particulate pollution emissions was the decrease in pollution from fuel combustion, while in the case of gaseous pollutants – the decrease in carbon dioxide emissions.

The amount of particulate and gaseous pollutants retained or neutralised in purification systems remained at the level as in 2022.

Nature protection. Forests in 2023

areas under legal protection	-1757 ha y/y
share in total area	29,7%
forest land area	-127 ha y/y
forest cover	23,4%

Compared to 2022, the areas under legal protection and forest land decreased. The forest cover indicator did not changed.

Industrial and municipal waste in 2023

industrial waste generated	-7.6% y/y	The amount of industrial waste generated decreased compared to 2022. Most of this waste was conditioned or recovered by the producers themselves. In 2023, more municipal waste was collected and the share of separate collection increased.
municipal waste collected	+3.7% y/y	
share of municipal waste collected separately	+0.4 pp y/y	

Economic aspects of environmental protection in 2023

outlays on fixed assets for environmental protection	+29.8% y/y	Outlays on fixed assets for environmental protection and water management were higher than in 2022. Most of these outlays were financed from the investor's own funds.
outlays on fixed assets for water management	+34.2% y/y	

Population in 2024

decrease population rate	-0.04% y/y	Mazowieckie Voivodship is populating to 2020, but to a greater extent as a result of migration movement than natural movement. In 2024, more deaths than births were registered. The annual population decrease amounted to 2.2 thousand persons.
natural increase per 1,000 population	-2,78‰	
total net migration for permanent residence per 1,000 population	2,50‰	

Education in the 2023/24 school year

children in pre-primary establishments	-1.5% y/y	In the 2023/24 school year was decrease in the number of children participating in pre-primary education was recorded.
pupils in primary schools for children and youth	-2.8% y/y	Compared to the 2022/23 school year, the number of primary schools for children and youth slightly decreased, and the number of pupils in these schools was decreased.
students in post-primary schools for youth	+9.5% y/y	The number of secondary school students was higher than the year before. The most popular were those schools that gave the possibility of obtaining a certificate of secondary education, and thus continuing education at higher education institutions. 92.0% of the total number of students at this level of education attended them.
students at higher education institutions	+3.9% y/y	Compared to the 2022/23 academic year, the number of students at Masovian higher education institutions increased.

Labour resources

employed persons in 2024	+0.8% y/y	At the end of October 2024, the number of residents of Mazowieckie Voivodship employed in the national economy was higher than the year before.
registered unemployment rate in 2024	4.0%	In 2024, there was an annual decrease in the number of registered unemployed persons and the unemployment rate was on the same level; labour offices registered less job offers.

employment rate by LFS in 2024	61.5%	According to the results of the Labour Force Survey (LFS) conducted in the fourth quarter 2024 the employment rate was the highest in the country.
unemployment rate by LFS in 2024	2.9%	Unemployment rate in the fourth quarter 2024 according to the results of the Labour Force Survey (LFS) was higher among women than men.

Inhabitants' wealth

average monthly gross wages and salaries in 2024	+10.6% y/y	In 2024, the average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector grew on an annual basis slower than in the previous year and slower than in Poland. The average wages and salaries in the Voivodship were the highest in the country and accounted for 114.4% of the average wages and salaries.
average monthly retirement and other pension in 2024		The average retirements and other pensions paid in 2024 were higher than in the previous year. The increase in the amount of benefits paid by the Social Insurance Institution and those paid to individual farmers reached a similar level. In annual terms, the number of the Social Insurance Institution beneficiaries increased, while the number of persons receiving benefits from the agricultural social insurance system decreased.
Social Insurance Institution	+14.2% y/y	
Agricultural Social Insurance Fund	+14.1% y/y	
household income in 2023	+14.2% y/y	In 2023, the increase in average monthly available income per capita in a household was higher than a year earlier.
at-risk-of-poverty rate after social transfers in 2023	+0.9 pp y/y	The at-risk-of-poverty rate has increased, and the increase in the Gini coefficient indicates greater inequality in disposable income.
Gini coefficient in 2023	+2.6 pp y/y	
share of households with good or rather good material situation in 2023	+1.3 pp y/y	The subjective assessment of household living conditions has improved. The percentage of households assessing their financial situation as good or rather good has increased year on year.

Social assistance and family support in 2023

beneficiaries of social assistance at domicile	-2.4% y/y	In 2023, the number of beneficiaries of social assistance at domicile and the number of their households was smaller than in the previous year.
payments of "Family 500+" child-raising benefits	-0.8%	In 2023, expenditure on child-raising benefit payments was lower than in 2022 and accounted for 15.8% of total expenditure in Poland.
establishments providing care for children up to the age of 3	-1.9% y/y	The number of establishments providing care for children up to the age of 3 decreased, but the number of places they offered increased (as many as 93.7% of them offered nurseries). The number of children staying in them also increased.
places in establishments	+1.9% y/y	

Housing conditions in 2023

dwelling stocks	+1.6% y/y	The increase in the number of dwellings in the dwelling stocks in the Voivodship was slightly higher than in the country. The number of dwellings in urban areas increased faster than in rural areas.
-----------------	-----------	--

useful floor area of a dwelling per person	33.9 m ²	Over the year, the floor area per person increased, both in urban and in rural areas. The average number of persons in a dwelling decreased slightly.
percentage of dwellings connected to the water supply system	97.3%	Most of the dwellings were connected to the water supply system; their percentage accounted for 98.3% in urban areas and 94.6% in rural areas.
consumption of water from water supply system in households per capita	+2.3% y/y	In 2023, the length of the water supply, sewage and gas supply networks increased, as did the number of connections leading to buildings. The consumption of water supply system by households increased, while the consumption of gas from the gas supply system decreased.
consumption of gas from gas supply system in households per capita	-4.4% y/y	

Health care in 2023

out-patient health care providers	+3.8% y/y	Compared to 2022, the number of out-patient health care providers has increased, as well as the number of consultations provided there.
consultations provided	+5.8% y/y	
general hospitals	+0.9% y/y	The number of general hospitals increased compared to the previous year, while the number of beds available to the facilities decreased. The number of hospitalised patients increased compared to the previous year.
beds in general hospitals	-2.1% y/y	
medical personnel		In 2023, the number of medical personnel working directly with patients increased. Among doctors, the most numerous were specialists in internal medicine, surgery and family medicine.
doctors	+21.2% y/y	
dentists	+13.6% y/y	
nurses	+2.7% y/y	
midwives	+0.9% y/y	
pharmacists	+2.5% y/y	
physiotherapists	+12.4% y/y	
laboratory diagnostics	+4.6% y/y	
responses of emergency medical services	-11.6% y/y	Compared to 2022, there was a decrease in the number of responses of emergency medical services. The number of health services they provided decreased by almost 12%.

Culture in 2023

number of public library users	+6.1% y/y	In 2023, the number of public library users increased, and there were also more out-of-library loans of collection. On average, one library user borrowed 17 volumes, i.e. 1 item fewer than the average in the country.
audience in cinemas	+24.1% y/y	In 2023, the number of audience in indoor cinemas and the number of film screenings increased. One screening was watched by an average of 24 viewers.

Road safety in 2024

road traffic accidents	+2.4% y/y	The Police recorded more accidents on the roads of the Voivodship than in 2023.
------------------------	-----------	---

Information society in 2024

households with Internet access	96.5%	The percentage of households with access to the Internet at home was 1.4 pp higher than in 2023. Compared to the previous year, the percentage of persons using public administration services increased by 1.7 pp.
persons aged 16–74 using public administration services via the Internet	67.2%	

Social activity in 2024

foundations, associations and social organisations	+7.0% y/y	In 2024, the year-on-year growth in the total number of foundations, associations and social organisations continued.
--	-----------	---

Gross domestic product in 2023

gross domestic product (current prices)	+12.7% y/y	According to preliminary estimate, the gross domestic product was higher than in 2022. The Voivodship's share in generating GDP also increased. The ratio of GDP per capita according to purchasing power parity to the EU average has improved.
gross domestic product per capita (in PPS; EU27=100)	+2 pp y/y	

Entities of the national economy in 2024

entities of the national economy	+4.1% y/y	In 2024, the annual growth in the number of entities of the national economy continued. The most numerous group of entities according to legal status were natural persons conducting economic activity, i.e. 64.5% of total entities registered in the REGON register.
----------------------------------	-----------	---

Research and development in 2023

intramural expenditure on research and development	+14.8% y/y	Intramural expenditure on research and development activities was higher than in the previous year. The actual involvement of persons (in FTEs) in research and development work has increased.
internal R&D personnel	+1.4% y/y	

Use of information and communication technologies in enterprises in 2024

enterprises with broadband access to the Internet	98.9%	Almost all companies had access to broadband Internet. In 2023, the percentage of enterprises receiving orders over computer networks decreased.
enterprises receiving orders over computer networks	-0.7 pp y/y	

Financial results of non-financial enterprises in 2024

net financial result	-23.1% y/y	The net financial result of the surveyed enterprises was lower than in 2023. The cost level indicator as well as gross and net turnover profitability rates deteriorated. The share of units showing net profit in the total number of enterprises was also smaller.
turnover profitability rate		
gross	4.9%	
net	3.9%	

Investment outlays of non-financial enterprises in 2024

investment outlays (current prices)	-6.3% y/y	Investment outlays of the surveyed enterprises were lower than in 2023. Outlays on buildings and structures as well as outlays on purchases decreased. Enterprises started fewer new investments than a year before, but the estimated value of these investments was higher.
--	-----------	---

Agriculture in 2023

cattle	- 2.3% y/y	In June 2024, there was an annual decrease in the cattle and sheep population and an increase in the pig population.
pigs	+2.9% y/y	
Total procurement value of agricultural products	-2.4% y/y	Producers from Mazowieckie Voivodship supplied more potatoes, cattle, poultry for slaughter and milk to procurement than in 2023. The supply of wheat, rye and pigs for slaughter was smaller. On the agricultural market, the average procurement prices of wheat, rye, potatoes, pigs and poultry for slaughter were lower than in 2023, while the prices of cattle for slaughter and milk were higher.
crop products	-7.6% y/y	
animal products	-1.1% y/y	

Industry in 2024

sold production of industry (constant prices)	+6.6% y/y	In 2024, enterprises based in Mazowieckie Voivodship generated 23.5% of the national sold production of industry (the largest amount in Poland). Manufacturing (at current prices) accounted for 87.0% of the total value of production sold. The increase in production (on an annual basis) was accompanied by an increase in labour productivity.
--	-----------	--

Construction in 2023

sold production of construction (current prices)	+8.9% y/y	There was an increase in the sold production of construction in annual terms. Labour productivity, measured by the value of sold production per employed person, also increased. In 2024, the sold production of construction constituted 29.3% of the sold production of construction in the country (the largest amount in Poland).
construction and assembly production (current prices)	+2,1% y/y	Construction and assembly production was higher than in 2023. An increase in production was recorded in entities dealing mainly with the construction of buildings and in units performing mainly specialised construction activities.
dwellings completed	-11.2% y/y	There were fewer dwellings completed than a year before. Over ¼ of the total were private dwellings.

Internal market in 2024

retail sales	-1.1% y/y	In 2024, retail sales were lower than a year ago. Among groups with a significant share in retail sales, the largest decline was recorded in entities from the food, beverages and tobacco group. Wholesale, on the other hand, increased (after a decline in the previous year).
wholesale	+3.4% y/y	

Transport in 2023

hard surface public roads	+1.9% y/y	In 2023, the length of hard surface public roads increased, while the length of unsurfaced roads decreased. Improved hard surface roads accounted for 95.8% of the length of hard surface roads. Unsurfaced roads accounted for 25.5% of the length of public roads.
transport of passengers in commercial transport (excluding urban transport enterprises)	+20.9% y/y	More passengers were transported by commercial transport than in 2022. The number and length of both domestic and international lines increased.
transport of passengers by urban transport		Less passengers were transported by ground urban transport than in the previous year, and the number of passengers transported by metro decreased.
ground	+7.9% y/y	
metro	+21.2% y/y	
transport of passengers by air transport	+25.5% y/y	In 2023, fewer passengers were transported by air than in the previous year; the voivodship airports handled 42.1% of the passenger traffic in the country.

Energy in 2023

electricity production	-10.4% y/y	Electricity production in 2023 was lower than a year before and accounted for 18.0% of all electricity produced in the country.
electricity consumption	-1.6% y/y	In 2023, electricity consumption in households was lower than a year earlier. However, the number of households using electricity increased. Energy consumption per capita in the Voivodship was on average 16.4% higher than in the country.

Revenue of local government units in 2023

total revenue	+4.5% y/y	The revenue of local government units was higher than that obtained in 2022, with own revenue and general subvention increasing, while grants were lower. Grants received for the implementation of European projects were also higher than in the previous year.
own revenue	+3.6% y/y	
grants from European funds	+3.2% y/y	

Expenditure of local government units in 2023

total expenditure	+11.6% y/y	The expenditure of local government units was higher than in 2022, while the property expenditure (including investment expenditure) increased relatively more than current expenditure.
investment expenditure	+50.8% y/y	

Result of budgets of local government units in 2023

relation of result to total revenue	-8.0%	In 2023, local government units achieved a budget deficit (just like a year earlier). The number of units with a budget surplus decreased significantly throughout the year.
share of units with a surplus	-27.6 pp y/y	

Spatial planning and revitalisation in 2023

share of area covered by local spatial development plan	no change y/y	In 2023, the area covered by local spatial development plans was slightly higher than the year before and accounted for 34.2% of the total area of the Voivodship.
number of inhabitants in revitalisation areas	-24.8% y/y	Revitalisation activities in 2023 were carried out by 41% of the gminas of Mazowieckie Voivodship. The average revitalisation area occupied 8.0% of the gmina's area. The number of residents in the revitalised areas was lower than in 2022 and constituted 20.5% of the total population of the gminas conducting revitalisation processes.

Rozdział 1

Chapter 1

Województwo na tle kraju

Voivodship against the background of the country

Tablica 1. Wybrane dane ogólnopolskie i wojewódzkie

Table 1. Selected data for Poland and the Voivodship

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	Mazowieckie
Udział gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania w powierzchni ogółem w 2023 r. (stan w dniu 31 grudnia) w % Share of devastated and degraded land requiring reclamation and management in total area in 2023 (as of 31 December) in %	0,2	0,1
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2023 r. w hm ³ Water consumption for the needs of the national economy and population in 2023 in hm ³	7921,3	2411,0
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzane do wód lub do ziemi w 2023 r. w hm ³ Industrial and municipal wastewater discharged into waters or into the ground in 2023 in hm ³	6835,6	2276,5
Ścieki komunalne oczyszczane ogółem w 2023 r. w dam ³ Total municipal wastewater treated in 2023 in dam ³	1390700	230529
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w 2023 r. w tonach/rok: Emissions of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality in 2023 in tonnes/year:		
gazowych gaseous pollutants	172771340	28355607
pyłowych particulate pollutants	15994	1477
Obszary prawnie chronione ogółem w powierzchni ogółem w 2023 r. (stan w dniu 31 grudnia) w % Total area under legal protection in total area in 2023 (as of 31 December) in %	32,2	29,7
Lesistość w 2023 r. (stan w dniu 31 grudnia) w % Forest cover in 2023 (as of 31 December) in %	29,6	23,4
Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej w 2024 r. (stan w dniu 31 grudnia) Population per 1 km ² of total area in 2024 (as of 31 December)	119	155
Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2024 r. Natural increase per 1,000 population in 2024	-4,2	-2,8
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w 2024 r. Internal and international net migration for permanent residence per 1,000 population in 2024	0,2	2,5
Przeciętne trwanie życia w 2023 r. w latach: Life expectancy in 2023 in years:		
mężczyźni males	74,7	74,8
kobiety females	82,0	82,2
Dzieci w wieku 3–6 lat w placówkach wychowania przedszkolnego ^a na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat w roku szkolnym 2023/24 Children aged 3–6 in pre-primary education establishments ^a per 1,000 children aged 3–6 in the 2023/24 school year	961	997

a W przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych, zespołach wychowania przedszkolnego i punktach przedszkolnych; łącznie z dziećmi przebywającymi przez cały rok szkolny w placówkach wykonujących działalność leczniczą.

a In nursery schools, pre-primary sections of primary schools, pre-primary education groups and pre-primary points; including children in units performing health care activities throughout the school year.

Tablica 1. Wybrane dane ogólnopolskie i wojewódzkie (cd.)
Table 1. Selected data for Poland and the Voivodship (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	Mazowieckie
Wskaźnik zatrudnienia ^b według BAEL w 2024 r. w % (przeciętny w roku) Employment rate ^b by LFS in 2024 in % (annual average)	56,8	61,9
Współczynnik aktywności ^b zawodowej według BAEL w 2024 r. w % (przeciętny w roku) Activity rate ^b by LFS in 2024 in % (annual average)	58,5	63,8
Stopa bezrobocia ^b według BAEL w 2024 r. w % (przeciętny w roku) Unemployment ^b rate by LFS in 2024 in % (annual average)	2,9	2,9
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy w 2024 r. (stan w dniu 31 grudnia) Registered unemployed persons per job offer in 2024 (as of 31 December)	21	23
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw ^c w 2024 r. w zł Average monthly gross wages and salaries in enterprise sector ^c in 2024 in PLN	8265,92	9460,15
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w 2024 r. w zł Average monthly gross retirement and other pension paid from non-agricultural social security system in 2024 in PLN	3735,81	3923,99
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2023 r. w zł Average monthly available income per capita in households in 2023 in PLN	2678,30	3208,99
Wskaźnik zagrożenia ubóstwem po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych ^d w 2023 r. w % At-risk-of-poverty rate after social transfers ^d in 2023 in %	14,0	11,5
Współczynnik Giniego ^d w 2023 r. w % Gini coefficient ^d in 2023 in %	27,0	30,9
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w 2023 r. w % Beneficiaries of social assistance in number of total population in 2023 in %	3,4	2,7
Udzielone świadczenia pomocy społecznej w 2023 r. w tys. zł Social assistance benefits granted in 2023 in thousand PLN	3708389	441306
Dzieci w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 w 2023 r. (stan w dniu 31 grudnia) Children in nurseries and children's clubs per 1,000 children up to the age of 3 in 2023 (as of 31 December)	195	209
Liczba ludności na 1 placówkę ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w 2023 r. (stan w dniu 31 grudnia) Population per out-patient health care unit in 2023 (as of 31 December)	1413	1460
Pracownicy medyczni na 10 tys. ludności w 2023 r. (stan w dniu 31 grudnia): Medical personnel per 10 thousand population in 2023 (as of 31 December):		
lekarze doctors	37,6	52,2
pielęgniarki nurses	57,4	63,6
Łóżka w szpitalach ogólnych na 10 tys. ludności w 2023 r. (stan w dniu 31 grudnia) Beds in general hospitals per 10 thousand population in 2023 (as of 31 December)	42,8	42,1
Produkt krajowy brutto (ceny bieżące) na 1 mieszkańca ^e w 2023 r. w zł Gross domestic product (current prices) per capita ^e in 2023 in PLN	90396	142264
Podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. ludności w 2024 r. (stan w dniu 31 grudnia) Entities of the national economy per 10 thousand population in 2024 (as of 31 December)	1415	1911 ^f
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego na 10 tys. ludności w 2024 r. (stan w dniu 31 grudnia) Commercial companies with foreign capital participation per 10 thousand population in 2024 (as of 31 December)	24	77 ^f

b Wyniki badania zostały uogólnione przy wykorzystaniu danych o ludności rezydującej w mieszkaniach, pochodzących z bilansów opracowanych na podstawie NSP 2021. c Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. d Na podstawie danych z Europejskiego Badania Warunków Życia Ludności (EU-SILC). e Wstępny szacunek; dane przeliczone według liczby ludności spełniającej kryterium rezydencji zgodnie z Rozporządzeniem ESA 2010. f Bez podmiotów, dla których informacja o adresie siedziby/miejscu zamieszkania nie występuje w rejestrze REGON.

b The survey results have been generalised using data on resident population of Poland living in households, coming from the balances compiled on the basis of the National Census 2021. c Data concern economic entities employing more than 9 persons. d Based on data from the European Population Survey of Income and Living Conditions (EU-SILC). e Preliminary estimate; data calculated for the population meeting the residence criterion according to the ESA 2010 Regulation. f Excluding entities for which the information about the business address does not exist in the REGON register.

Tablica 1. Wybrane dane ogólnopolskie i wojewódzkie (dok.)
Table 1. Selected data for Poland and the Voivodship (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	Mazowieckie
Personel wewnętrzny ^g w działalności badawczej i rozwojowej na 1000 osób aktywnych zawodowo w 2023 r. Internal R&D personnel ^g per 1,000 economically active persons in 2023	9,4	19,1
Udział przedsiębiorstw rentownych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw niefinansowych ^h w 2024 r. w % Share of profitable enterprises in the total number of non-financial enterprises ^h in 2024 in %	77,3	79,7
Wskaźnik poziomu kosztów w przedsiębiorstwach niefinansowych ^h w 2024 r. w % Cost level indicator in non-financial enterprises ^h in 2024 in %	95,7	95,1
Dynamika nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw niefinansowych (ceny bieżące) ^h w 2024 r. – rok poprzedni=100 Indices of investment outlays of non-financial enterprises (current prices) ^h in 2024 – previous year=100	93,3	93,7
Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych w 2024 r. (stan w dniu 1 czerwca) ⁱ w szt. Cattle density per 100 ha of agricultural land in 2024 (as of 1 June) ⁱ in heads	43,1	58,8
Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych w 2024 r. (stan w dniu 1 czerwca) ⁱ w szt. Pigs density per 100 ha of agricultural land in 2024 (as of 1 June) ⁱ in heads	62,1	70,0
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące) ^c na 1 przeciętnie zatrudnionego w przemyśle w 2024 r. w zł Sold production of industry (current prices) ^c per average employed person in industry in 2024 in PLN	851725	1382447
Produkcja sprzedana budownictwa (ceny bieżące) ^c na 1 przeciętnie zatrudnionego w budownictwie w 2024 r. w zł Sold production of construction (current prices) ^c per average employed person in construction in 2024 in PLN	977059	1291054
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności w 2024 r. Dwellings completed per 1,000 population in 2024	5,3	7,0
Drogi publiczne o twardej nawierzchni na 100 km ² powierzchni ogólnej w 2023 r. (stan w dniu 31 grudnia) w km Public roads with hard surface per 100 km ² of total area in 2023 (as of 31 December) in km	101,9	117,8
Linie kolejowe eksploatowane na 100 km ² powierzchni ogólnej w 2023 r. (stan w dniu 31 grudnia) w km Railway lines operated per 100 km ² of total area in 2023 (as of 31 December) in km	6,3	5,1
Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej w 2023 r. w % Share of renewable energy sources in production of electricity in 2023 in %	27,4	9,8

c Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. g W ekwiwalentach pełnego czasu pracy (EPC); do obliczenia relacji przyjęto za podstawę (mianownik) liczbę aktywnych zawodowo w wieku 15–89 lat na podstawie Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) – przeciętne w roku. h Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. i Jako podstawę przeliczeń dla pogłowia zwierząt gospodarskich w dniu 1 czerwca 2024 r. przyjęto dane na temat użytków rolnych według stanu w dniu 1 czerwca 2023 r.

c Data concern economic entities employing more than 9 persons. g In full time equivalent (FTE); for calculating the ratios, as the base (denominator) numbers of economically active aged 15–89 were adopted on the basis of the Labour Force Survey (LFS) – annual averages. h Data concern economic entities employing more than 49 persons. i The data on agricultural land as of 1 June 2024 was used as the basis for the calculations for farm animal stocks on 1 June 2023.

Rozdział 2

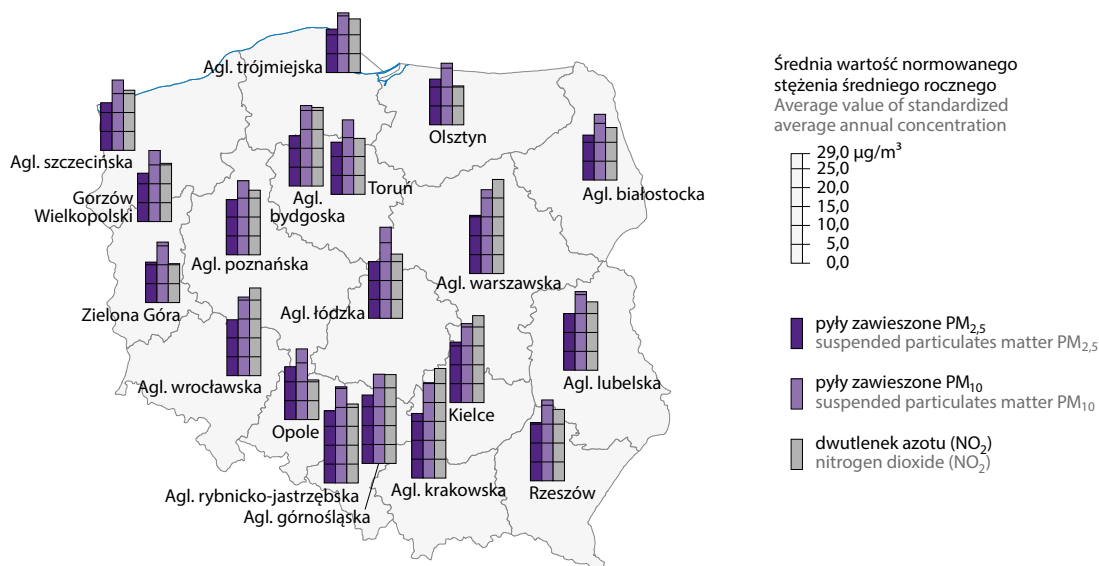
Chapter 2

Województwo na tle pozostałych województw

Voivodship against the background of other voivodships

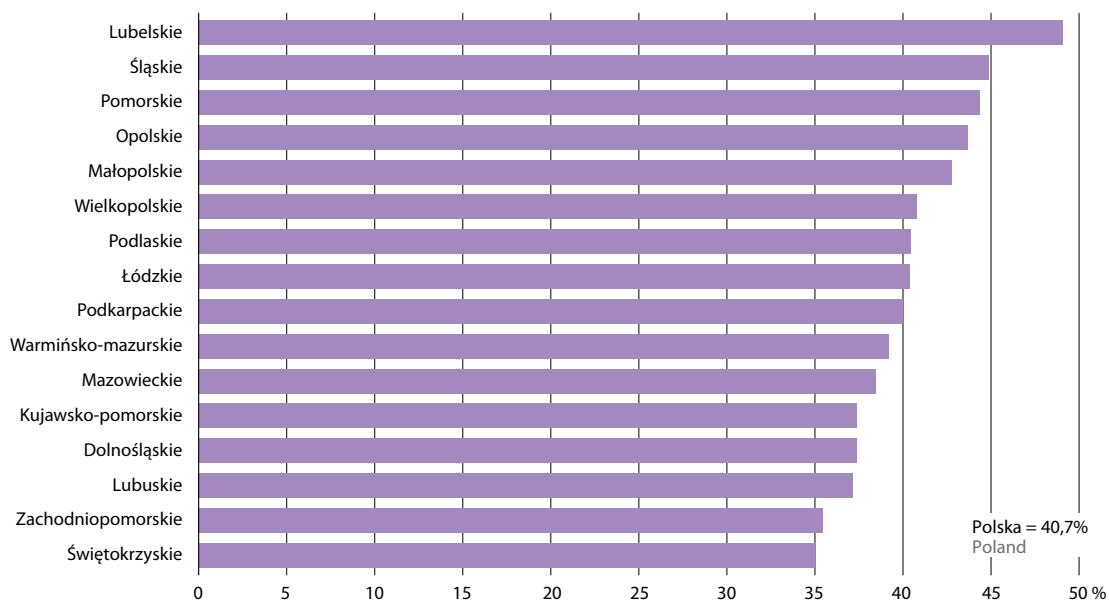
Mapa 1. Stężenie pyłów zawieszonych PM_{2,5}, PM₁₀ i NO₂ w 2023 r.

Map 1. Concentration of suspended particulates matter PM_{2,5}, PM₁₀ and NO₂ in 2023

Wykres 1. Odpady komunalne zebrane selektywnie w ciągu roku w relacji do ogółu odpadów komunalnych zebranych w 2023 r.

Chart 1. Municipal waste collected separately during the year in relation to total municipal waste collected in 2023

Wykres 2. Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2024 r.

Chart 2. Natural increase per 1,000 population in 2024

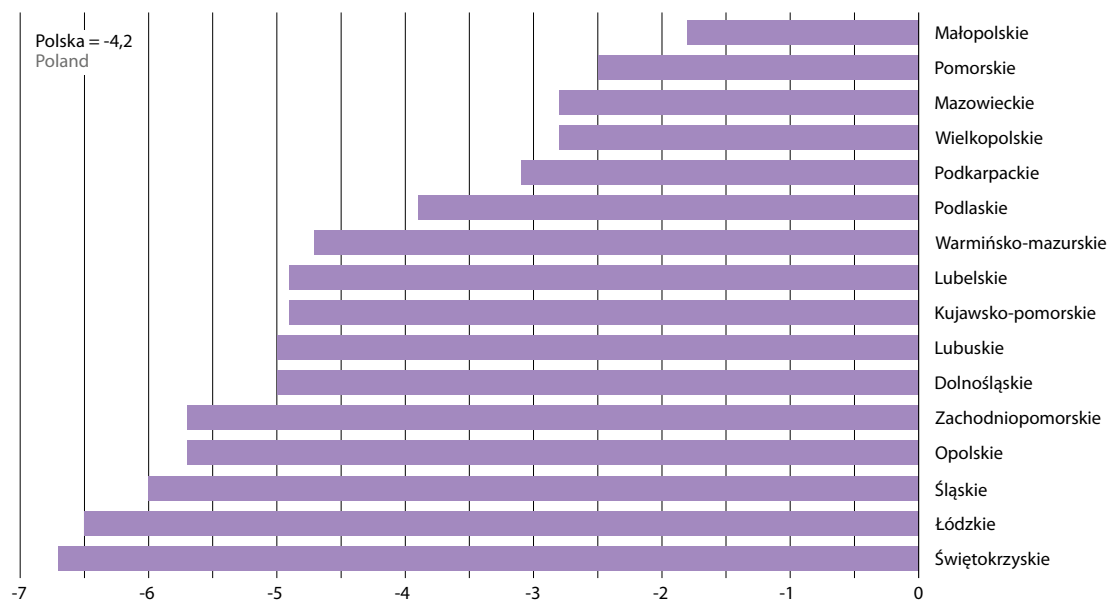
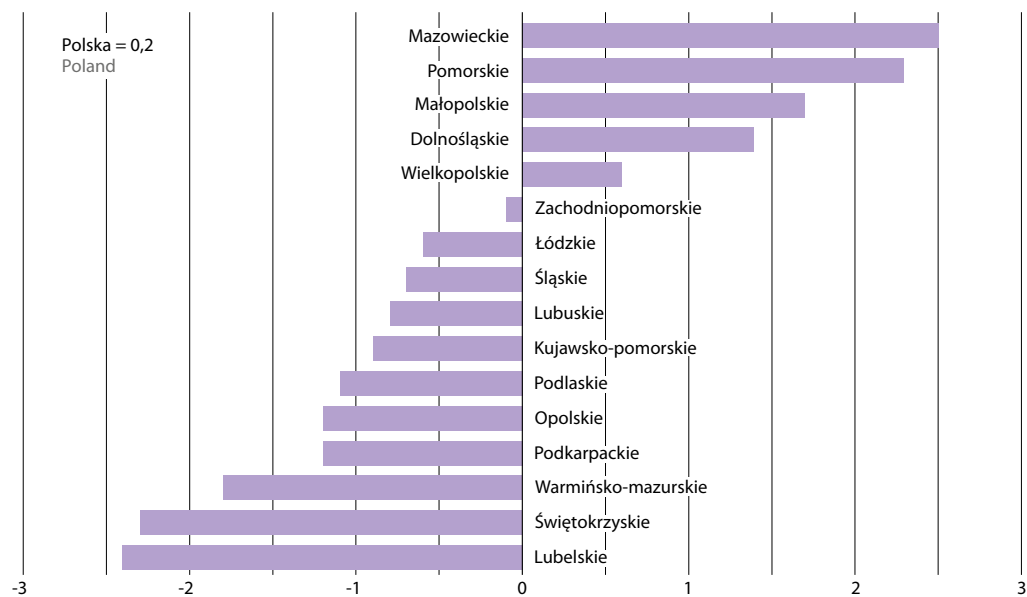
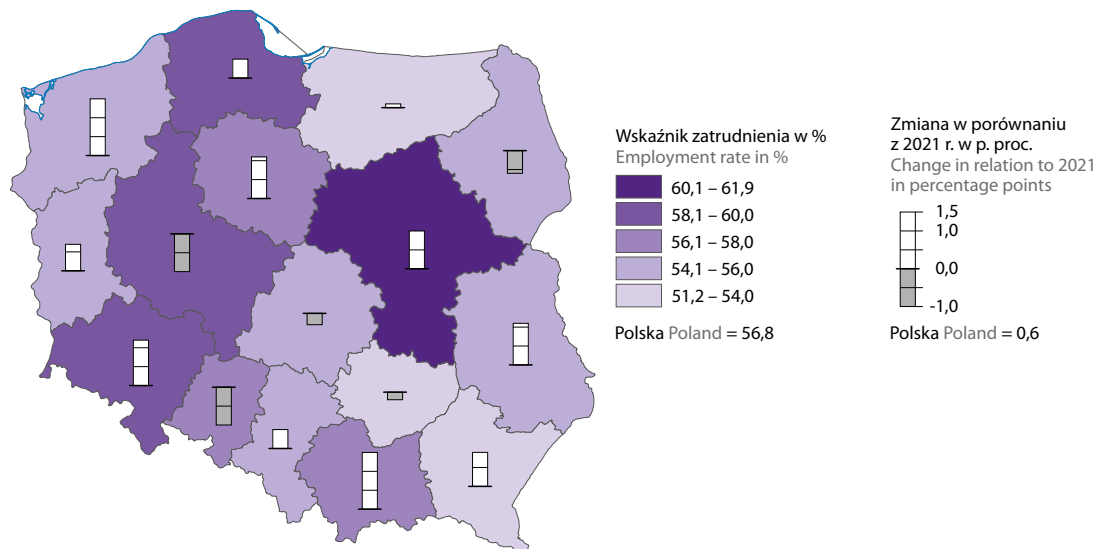
Wykres 3. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w 2024 r.

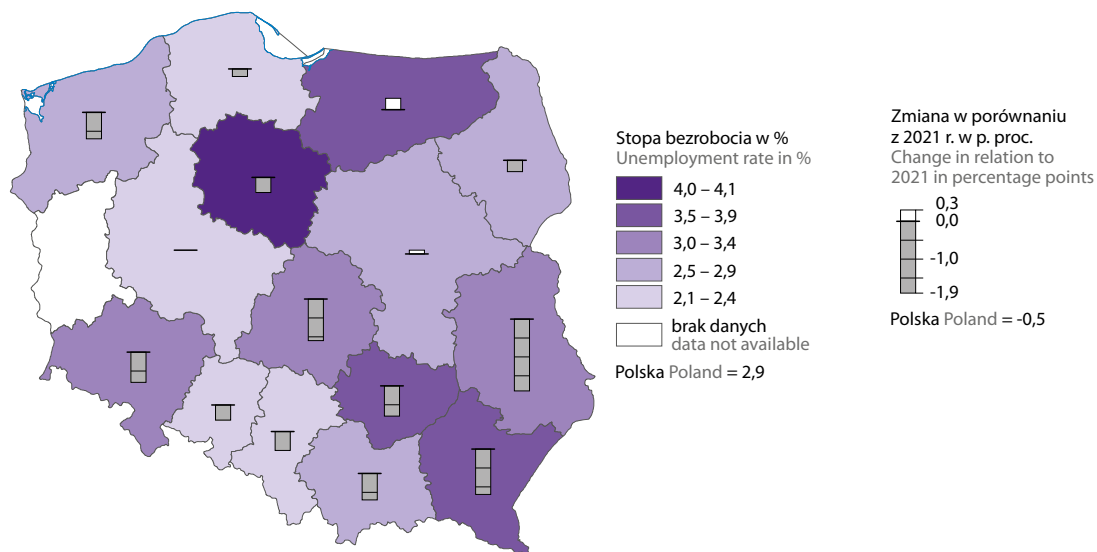
Chart 3. Internal and international net migration for permanent residence per 1,000 population in 2024

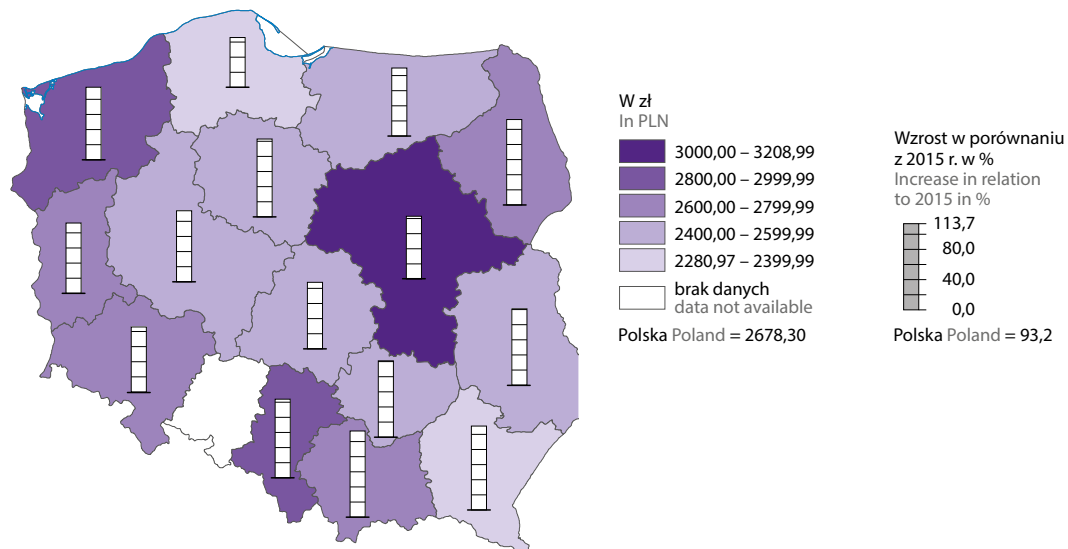
Mapa 2. Wskaźnik zatrudnienia według BAEL w 2024 r. (przeciętny w roku)
Map 2. Employment rate by LFS in 2024 (annual average)

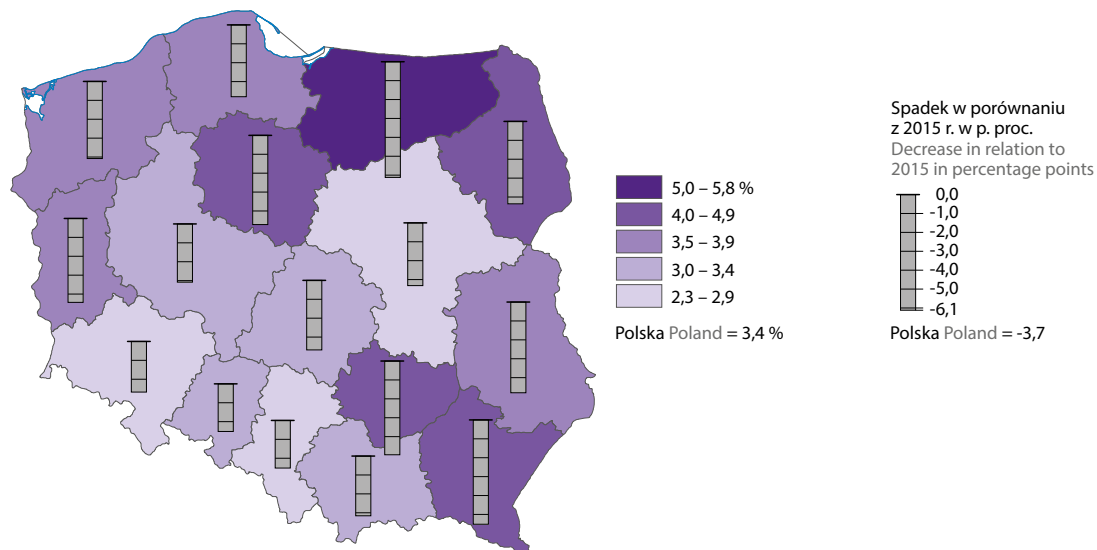
Mapa 3. Stopa bezrobocia według BAEL w 2024 r. (przeciętny w roku)
Map 3. Unemployment rate by LFS in 2024 (annual average)

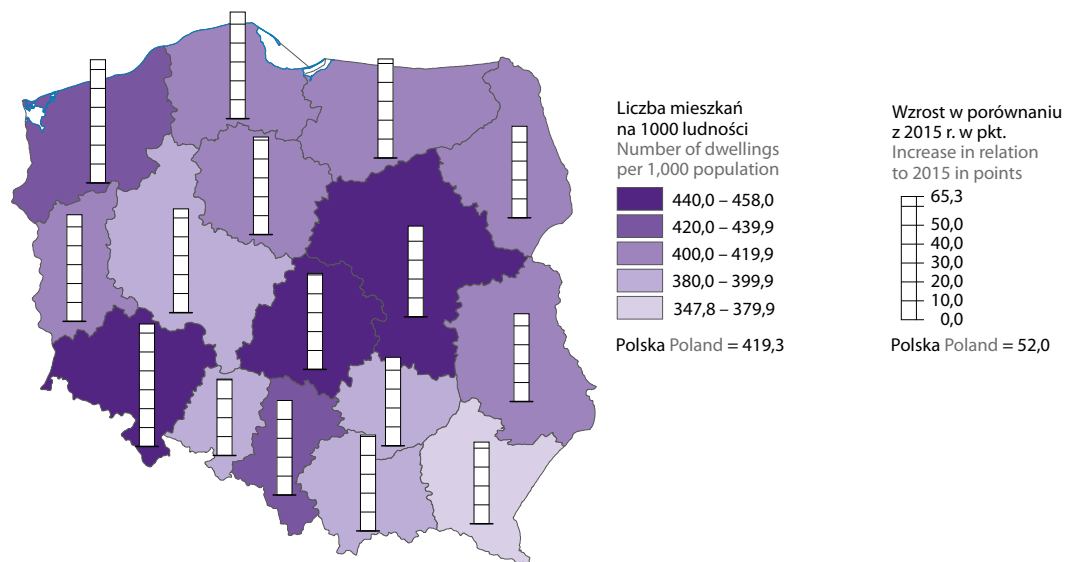
Mapa 4. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2023 r.
Map 4. Average monthly available income per capita in households in 2023

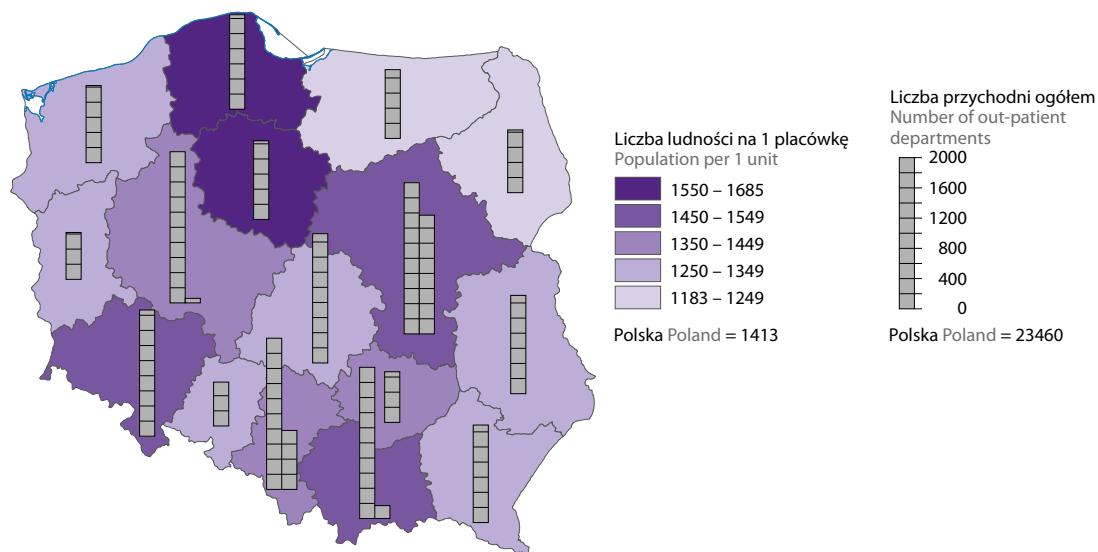
Mapa 5. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w 2023 r.
Map 5. Beneficiaries benefiting from social assistance in number of total population in 2023

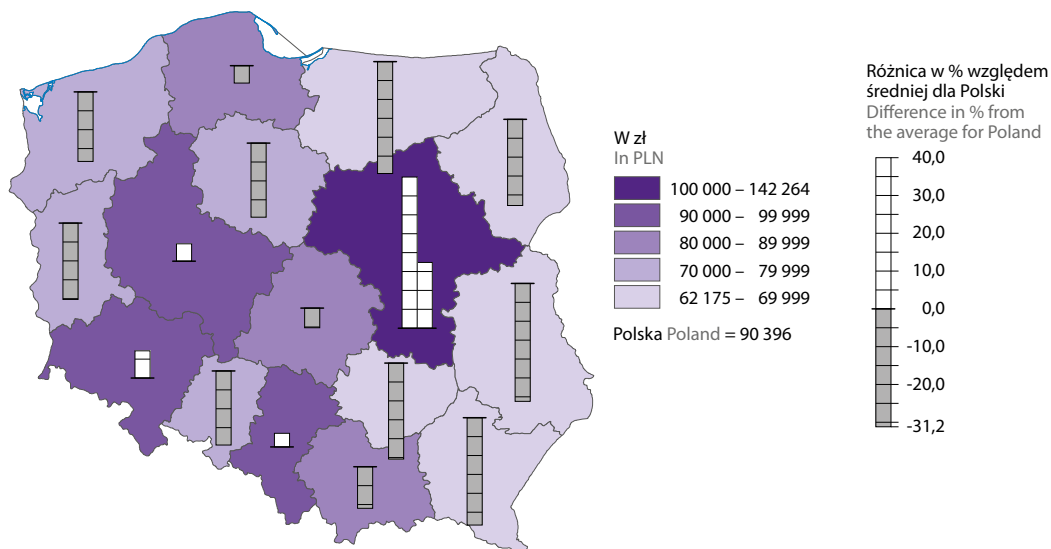
Mapa 6. Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności w 2023 r. (stan w dniu 31 grudnia)
 Map 6. Dwellings stocks per 1,000 population in 2023 (as of 31 December)

Mapa 7. Placówki ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w 2023 r. (stan w dniu 31 grudnia)
 Map 7. Out-patient health care units in 2023 (as of 31 December)

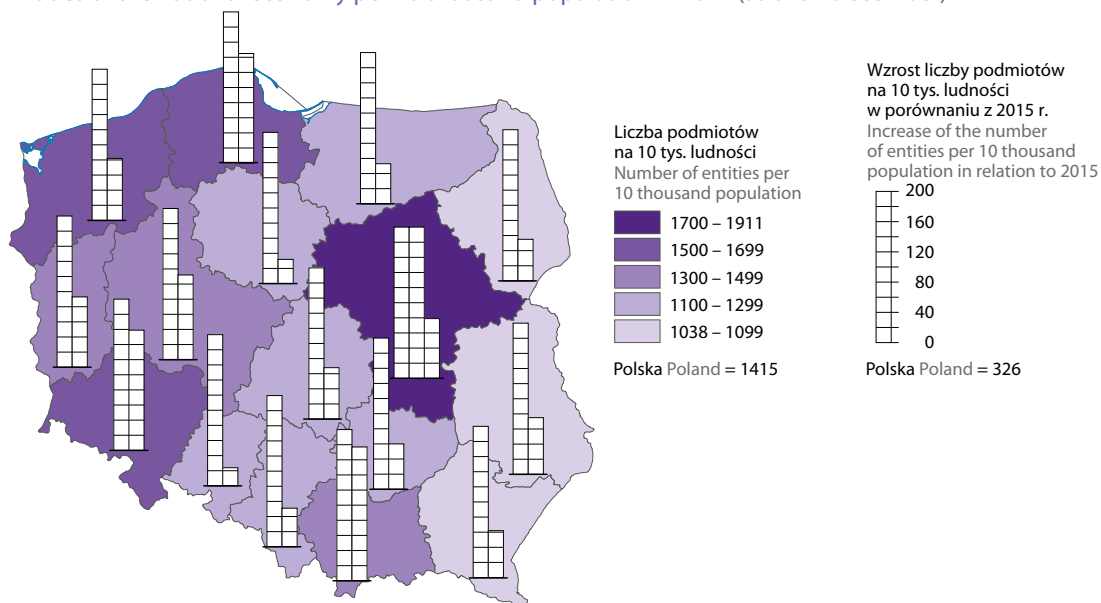

Mapa 8. Produkt krajowy brutto^a na 1 mieszkańca w 2023 r. (ceny bieżące)
Map 8. Gross domestic product^a per capita in 2023 (current prices)

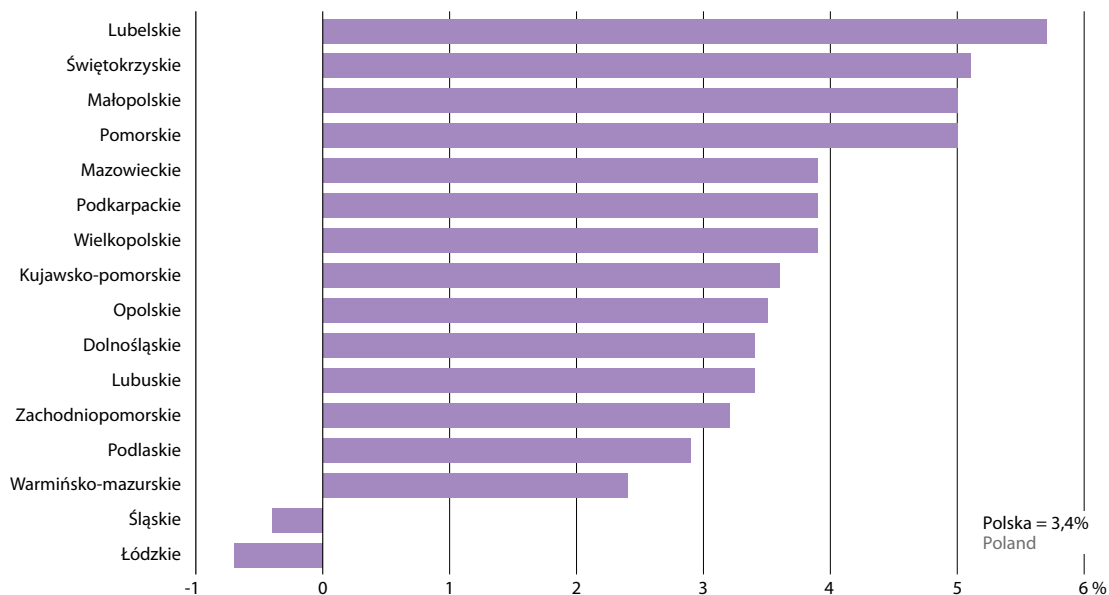
a Grupowanie metodą jednostek lokalnych rodzaju działalności; wstępne szacunki.
a Grouping by local kind-of-activity unit method; provisional estimates.

Mapa 9. Podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. ludności w 2024 r. (stan w dniu 31 grudnia)
Map 9. Entities of the national economy per 10 thousand population in 2024 (as of 31 December)

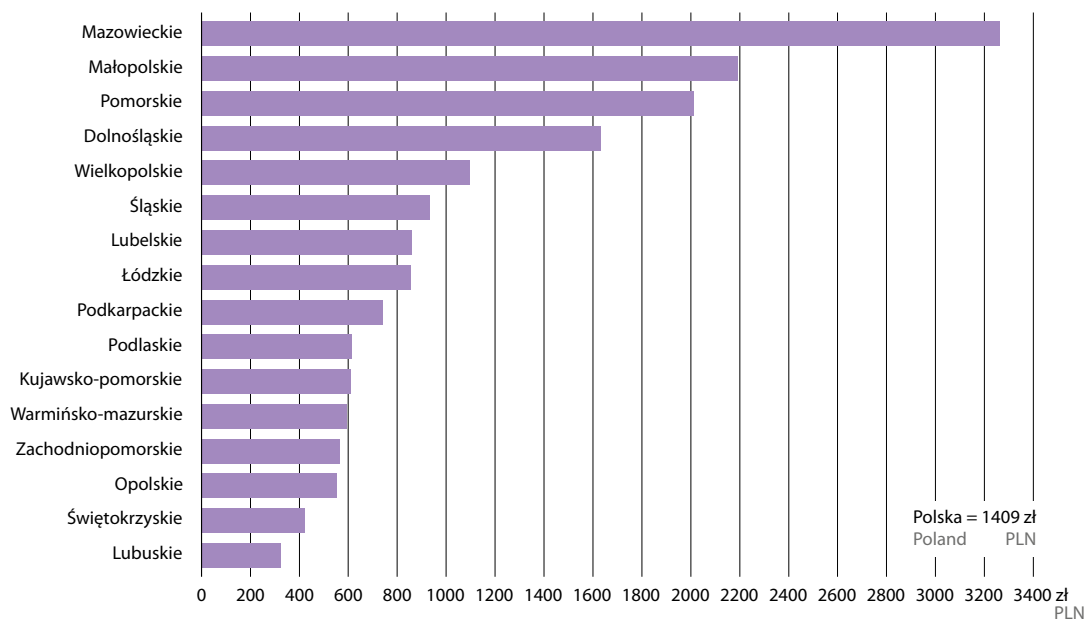
Wykres 4. Wskaźnik rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach niefinansowych w 2024 r.

Chart 4. Net turnover profitability indicator in non-financial enterprises in 2024

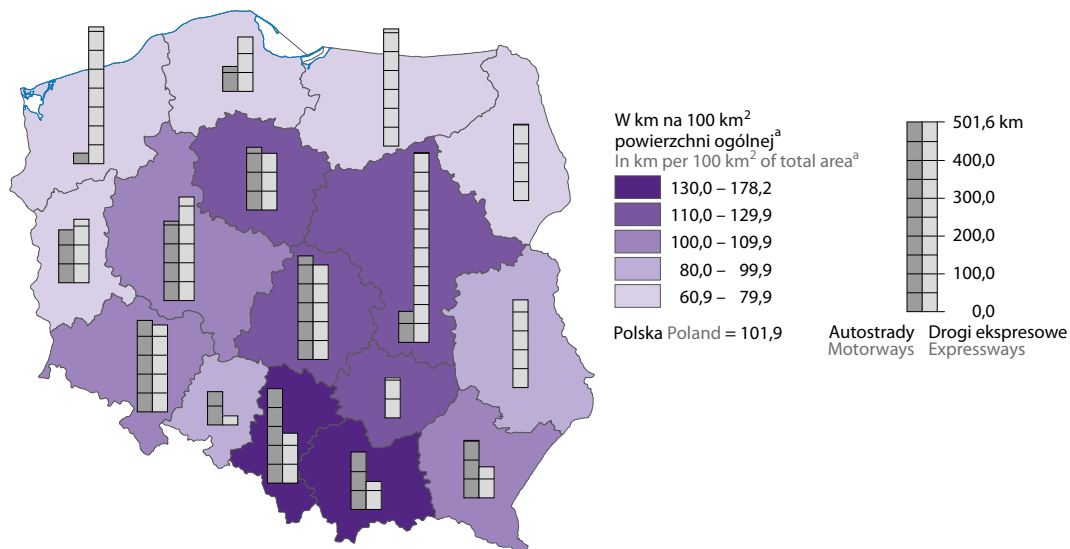

Wykres 5. Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową na 1 mieszkańca w 2023 r. (ceny bieżące)

Chart 5. Intramural expenditure on research and development per capita in 2023 (current prices)

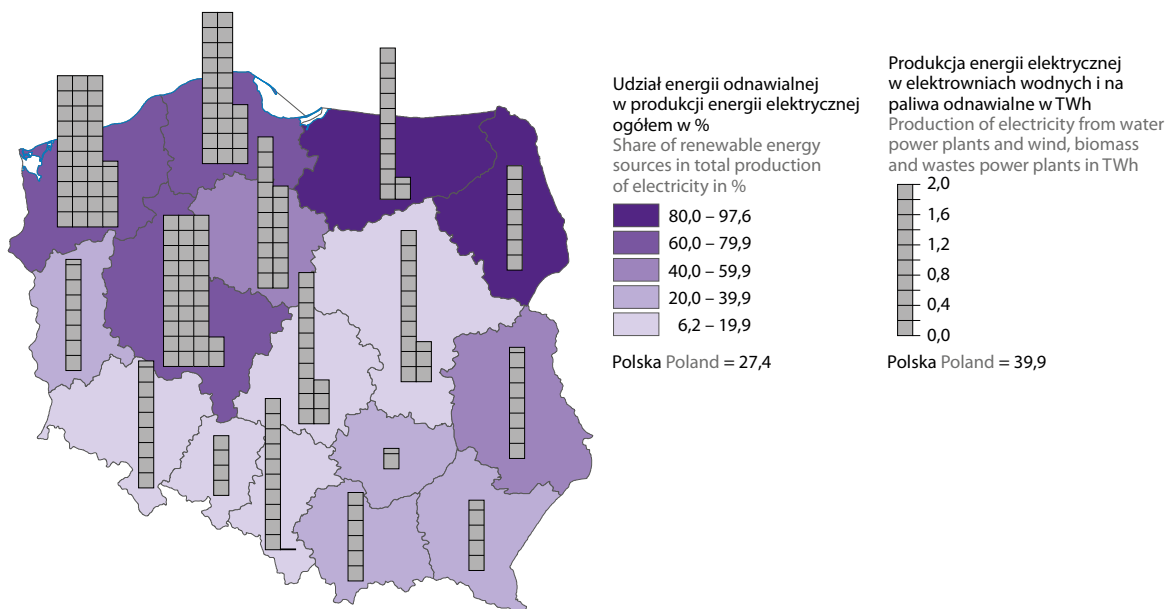

Mapa 10. Drogi publiczne o twardej nawierzchni w 2023 r.
 Map 10. Hard suface public road in 2023

^a We wskaźniku uwzględniona jest całkowita powierzchnia jednostek, wliczając obszar morskich wód wewnętrznych.
^a The indicator takes into account the total area of the territorial units, including the area of internal waters.

Mapa 11. Energia ze źródeł odnawialnych w 2023 r.
 Map 11. Energy from renewable sources in 2023

Rozdział 3

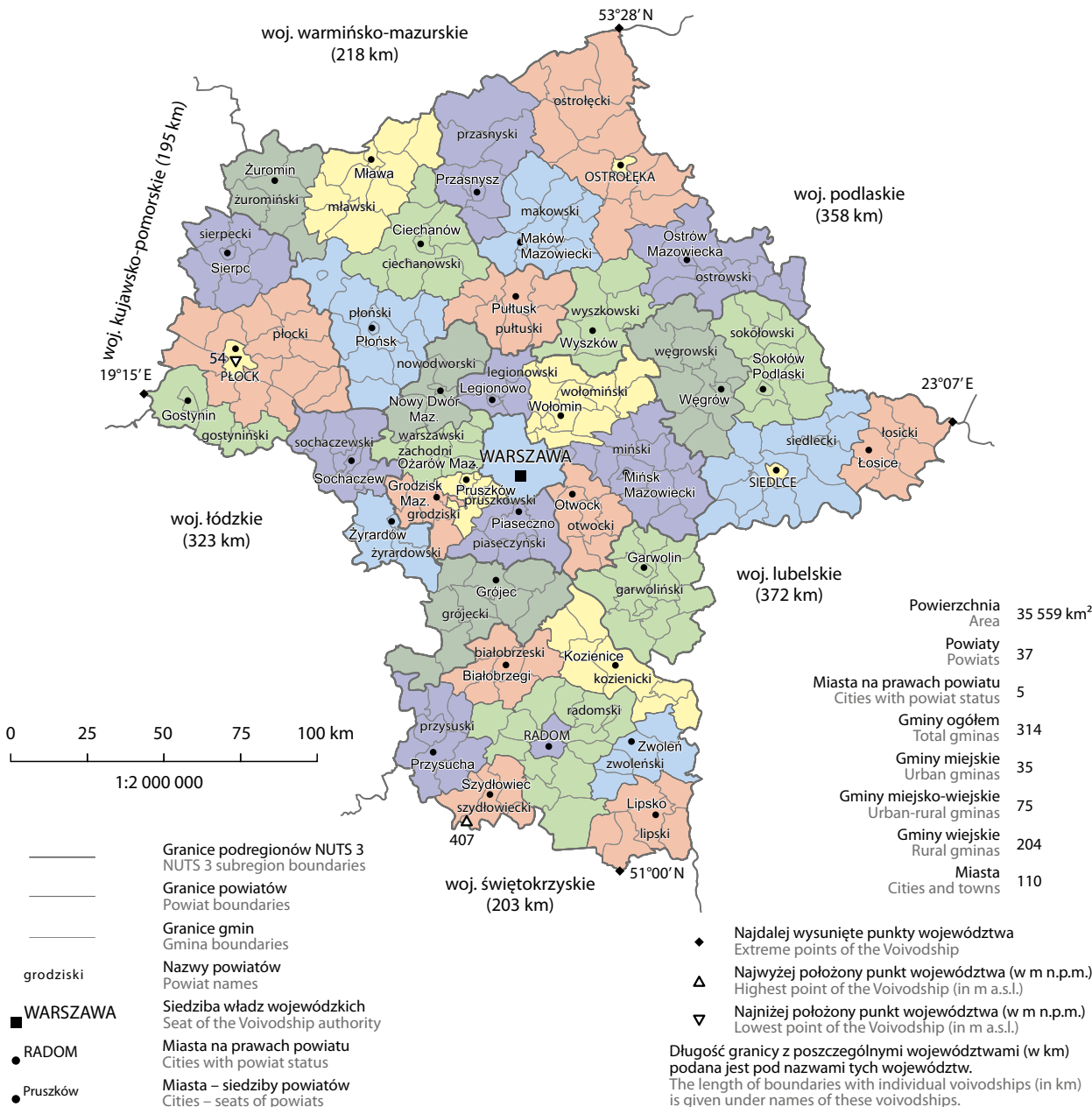
Chapter 3

Powierzchnia i podział terytorialny województwa

Area and territorial division of the Voivodship

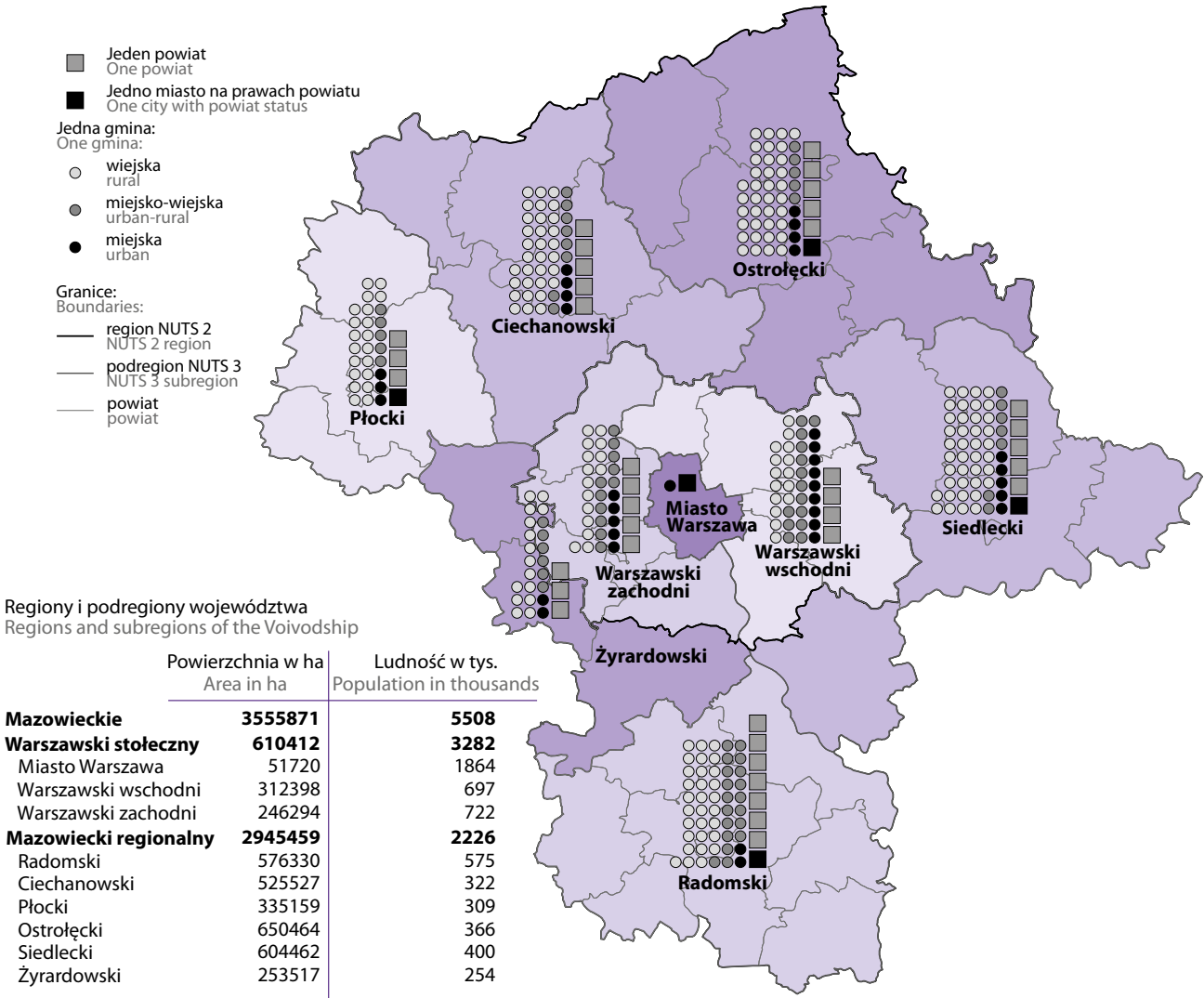
Mapa 12. Podział administracyjny województwa mazowieckiego w 2024 r.
Stan w dniu 1 stycznia

Map 12. Administrative division of Mazowieckie Voivodship in 2024
As of 1 January

Według stanu w dniu 1 stycznia 2024 r. województwo mazowieckie zajmowało powierzchnię 35559 km², co stanowi 11,3% powierzchni kraju. Na jego obszarze (według stanu w dniu 31 grudnia 2024 r.) mieszkało ponad 5508 tys. ludności, tj. 14,7% ogółu ludności Polski. Gęstość zaludnienia na 1 km² wynosiła 155 osób (trzecia lokata w kraju). W miastach mieszkało 64,8% ludności województwa.

Mapa 13. Podział województwa mazowieckiego według Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS) w 2024 r.
Stan w dniu 31 grudnia
 Map 13. Division of Mazowieckie Voivodship according to the Classification of Territorial Units for Statistics (NUTS) in 2024
 As of 31 December

Rozdział 4

Chapter 4

Środowisko

Environment

4.1. Powierzchnia

4.1. Area

W województwie mazowieckim dominują tereny rolnicze i leśne. Według ewidencji geodezyjnej, użytki rolne stanowiły 67% powierzchni ogółem, a grunty leśne, zadrzewione i zakrzewione prawie 24%. W 2023 r. w województwie mazowieckim gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji było 3,5 tys. ha, stanowiły one blisko 6% takich gruntów w kraju.

Województwo mazowieckie jest największym pod względem powierzchni województwem w Polsce; zajmuje 11,3% powierzchni kraju. Położone jest w środkowo-wschodniej Polsce i graniczy z sześcioma województwami: warmińsko-mazurskim, podlaskim, lubelskim, świętokrzyskim, łódzkim, kujawsko-pomorskim.

Tablica 2. Powierzchnia geodezyjna według kierunków wykorzystania
Stan w dniu 1 stycznia

Table 2. Geodesic area by land use
As of 1 January

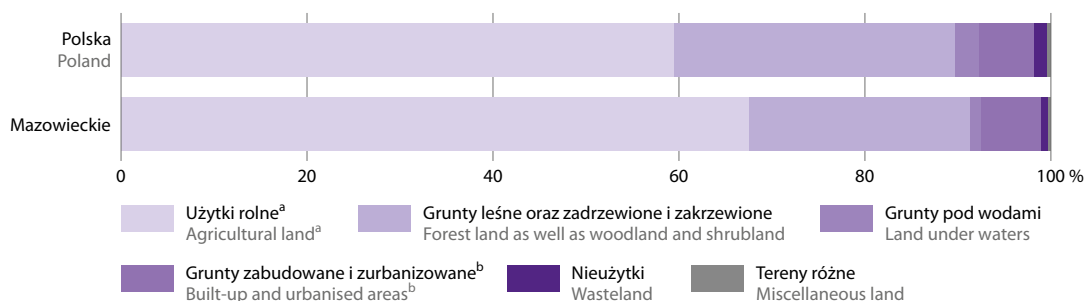
Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2023	2024	
	w ha				Polska=100
	in ha				Poland=100
Powierzchnia ogólna Total area	3555847	3555843	3555871	3555871	11,3
w tym of which					
Użytki rolne Agricultural land	2385087	2409855 ^a	2401359 ^a	2397110 ^a	12,8
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione Forest land as well as woodland and shrubland	880976	847049	847664	847720	8,9
Grunty pod wodami powierzchniowymi Land under surface waters	42252	42610	42469	42603	5,4
Grunty zabudowane i zurbanizowane Built-up and urbanised areas	201767	215001 ^b	223489 ^b	227690 ^b	12,3
Nie użytki Wasteland	34378	33951	33795	33669	7,2

a łącznie z gruntami zadrzewionymi i zakrzewionymi na użytkach rolnych, ujmowanymi do 2016 r. w pozycji „grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione”. b łącznie z gruntami przeznaczonymi pod budowę dróg publicznych lub linii kolejowych.
Źródło: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.
a Including woodland and shrubland on agricultural land, classified in the item “forest land as well as woodland and shrubland” until 2016. b Including land for the construction of public roads or railways.
Source: data of the Head Office of Geodesy and Cartography.

W 2024 r. ogólna powierzchnia geodezyjna wyniosła 3555,9 tys. ha. W strukturze gruntów dominowały użytki rolne i grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione, które stanowiły łącznie 91% powierzchni województwa. Z areału użytków rolnych, grunty orne stanowiły 68%, trwałe użytki zielone 21% i sady prawie 4%.

Wykres 6. Powierzchnia geodezyjna według kierunków wykorzystania w 2024 r.
Chart 6. Stan w dniu 1 stycznia

Geodesic area by land use in 2024
 As of 1 January

^a Łącznie z gruntami zadrzewionymi i zakrzewionymi na użytkach rolnych. ^b Łącznie z gruntami przeznaczonymi pod budowę dróg publicznych lub linii kolejowych.

Źródło: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Source: data of the Head Office of Geodesy and Cartography.

W stosunku do 2023 r. roki użytki rolne zmniejszyły się o 4249 ha. W powierzchni gruntów leśnych oraz zadrzewionych i zakrzewionych, areał lasów zwiększył się o 99 ha, a zmalały grunty zadrzewione i zakrzewione o 45 ha. W 2024 r. powierzchnia gruntów zabudowanych i zurbanizowanych wzrosła o 4201 ha; najbardziej powierzchnia terenów mieszkaniowych o 1519 ha i dróg o 1032 ha.

W porównaniu z 2015 r. areał użytków rolnych (obliczony w warunkach porównywalnych, czyli bez gruntów zadrzewionych i zakrzewionych na użytkach rolnych) zmniejszył się o 1,8%, natomiast gruntów leśnych zwiększył się o 1,2%. Większy wzrost o 11,2% odnotowano w przypadku gruntów zabudowanych i zurbanizowanych (liczony bez gruntów przeznaczonych pod budowę dróg publicznych i linii kolejowych). Na początku 2024 r. zajmowały one 6,3% powierzchni województwa mazowieckiego (w 2015 r. było to 5,7%).

Grunty zdegradowane – grunty, których wartość użytkowa zmalała w wyniku pogorszenia się warunków przyrodniczych lub wskutek zmian środowiska oraz działalności przemysłowej, a także nieodpowiedniej działalności rolniczej.

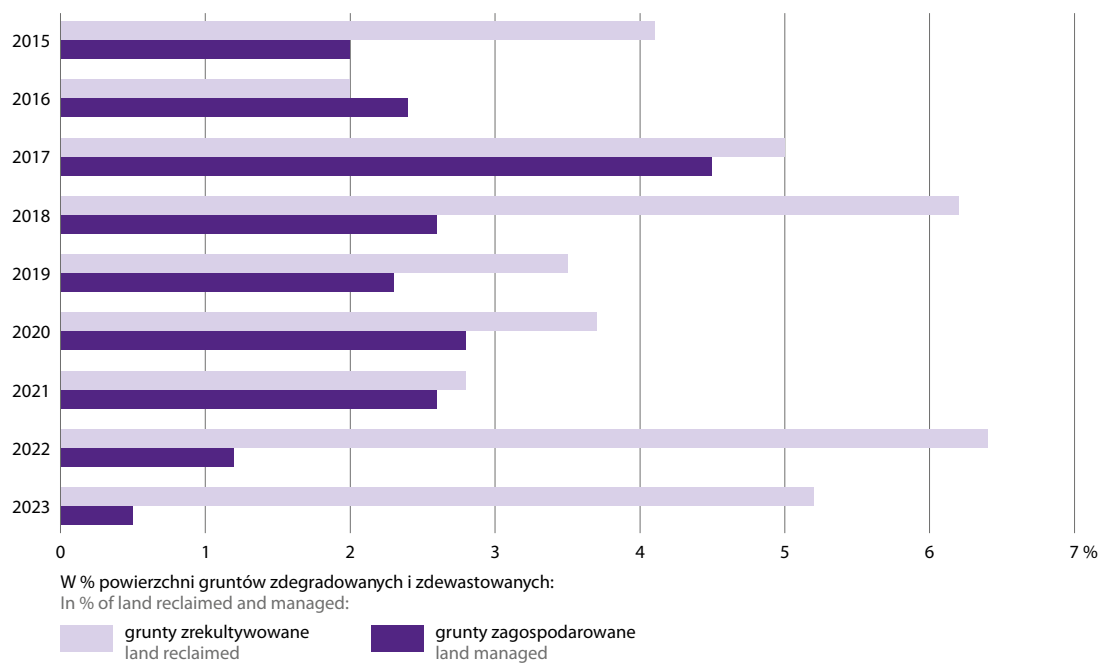
Grunty zdewastowane – grunty, które w wyniku działalności człowieka lub innych czynników utraciły całkowicie wartości użytkowe.

Rekultywacja gruntów – nadanie lub przywrócenie gruntom zdegradowanym lub zdewastowanym wartości użytkowych lub przyrodniczych przez właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych, uregulowanie stosunków wodnych, odtworzenie gleb, umocnienie skarp oraz odbudowanie lub zbudowanie niezbędnych dróg. Grunty zrehabilitowane podlegają zagospodarowaniu, czyli rolniczemu, leśnemu lub innemu rodzajowi użytkowania.

W 2023 r. w województwie mazowieckim gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji było 3490 ha. Stanowiły one 0,1% powierzchni województwa oraz 5,8% tych gruntów w kraju. Z ogólnej ich powierzchni niemal 91% to grunty zdewastowane, natomiast blisko 9% to grunty zdegradowane. W porównaniu z 2015 r. można zauważyć zdecydowany spadek gruntów zdewastowanych o 391 ha do 3185 ha, natomiast zdegradowanych o 5 ha do 305 ha.

W 2023 r. zrehabilitowano 181 ha gruntów (rok wcześniej 224 ha), zagospodarowano zaś 16 ha (w 2022 r. – 41 ha). Z ogólnej powierzchni gruntów zdewastowanych i zdegradowanych 5,2% zrehabilitowano, a 0,5% zagospodarowano. W latach 2015–2023 zrehabilitowano 1427 ha i zagospodarowano 776 ha gruntów zdewastowanych i zdegradowanych głównie w celach rolniczych.

Wykres 7. Grunty zrekultywowane i zagospodarowane w ciągu roku
Chart 7. Land reclaimed and managed during the year

Źródło: dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.
 Source: data of the Ministry of Agriculture and Rural Development.

4.2. Zużycie wody. Ścieki przemysłowe i komunalne

4.2. Water consumption. Industrial and municipal wastewater

W porównaniu z 2022 r. w województwie mazowieckim spadło zużycie wody w przemyśle i rybactwie. Obserwuje się wzrost zużycia wody z sieci wodociągowej na potrzeby gospodarstw domowych. W 2023 r. oczyszczono 99% ścieków komunalnych i blisko 84% ścieków przemysłowych. Ponad 74% mieszkańców województwa korzystało z oczyszczalni ścieków.

W województwie mazowieckim rozkład wielkości zużycia wody w poszczególnych sektorach gospodarki od 2015 r. nie uległ istotnym zmianom. W 2023 r. największy udział miał przemysł (87%), następnie gospodarka komunalna (11%) oraz rybactwo (2%). W 2023 r. łączne zużycie wody wyniosło 2411,0 hm³ (67,8 dam³/km²) i stanowiło 30,4% zużycia w kraju. Zużycie wody w województwie spadło w stosunku do 2022 r. o 15,5%, a do 2015 r. (bez nawodnień w rolnictwie i leśnictwie) o 12,5%.

Zużycie wody w przemyśle w porównaniu z 2022 r. spadło o 17,6%, a do napełniania i uzupełniania stawów rybnych o 6,1%, natomiast na potrzeby eksploatacji sieci wodociągowej wzrosło o 3,1% (w tym na potrzeby gospodarstw domowych o 2,4%).

Głównym źródłem zaopatrzenia przemysłu w wodę są przede wszystkim wody powierzchniowe (wody o znacznie słabszej jakości niż wody podziemne). Pobór wód powierzchniowych na potrzeby przemysłu w województwie mazowieckim wyniósł 2055,5 hm³ i spadł w porównaniu z 2022 r. o 446,3 hm³, a z 2015 r. o 365,4 hm³. Pobór wód podziemnych na cele produkcyjne wyniósł 29,1 hm³ i był niższy niż w 2022 r. o 0,4 hm³, ale wyższy od poboru w 2015 r. o 1,1 hm³.

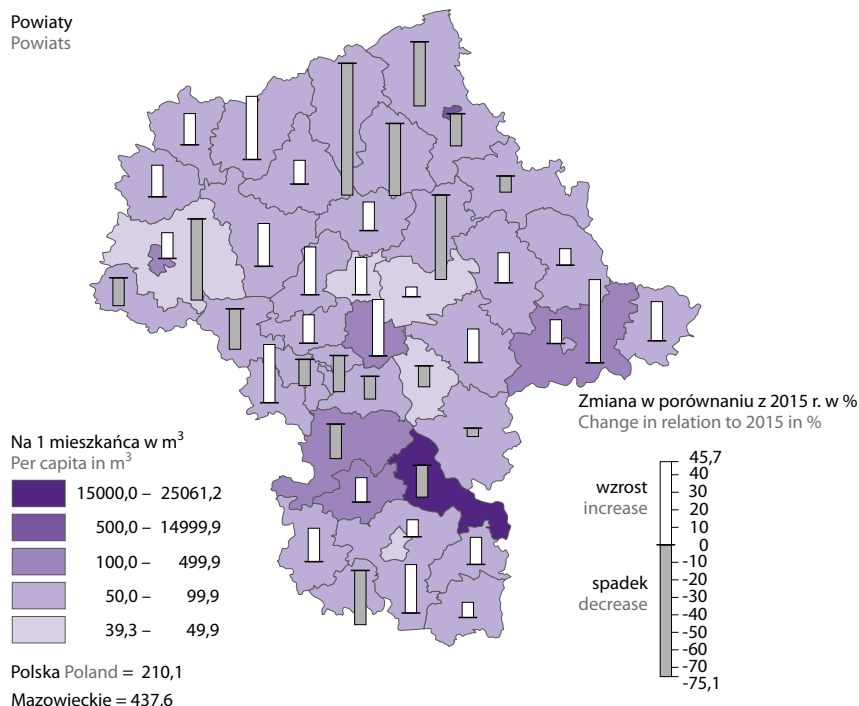
Tablica 3. Zużycie wody według potrzeb
Table 3. Water consumption by needs

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023	
	w hm ³ in hm ³				Polska=100 Poland=100
Ogółem^a Total^a	2784,9	2437,7	2852,8	2411,0	30,4
w tym: of which:					
Przemysł Industry	2447,9	2127,7	2532,7	2086,0	38,5
Rybactwo ^b Fishing ^b	54,3	47,8	54,3	51,0	6,1
Gospodarstwa domowe Households	202,4	216,4	214,7	219,8	17,0

a Do 2018 r. pozycja obejmuje nawodnienia w rolnictwie i leśnictwie. b Napełnianie i uzupełnianie stawów rybnych.
a Untill 2018, includes irrigation in agriculture and forestry. b Filling and completing fish ponds.

Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2023 r. wyniosło 438 m³ i było dwukrotnie wyższe niż średnio w kraju; wskaźnik dla kraju wyniósł 210 m³. W omawianym roku jego najwyższy poziom odnotowano w powiecie kozienickim (25061 m³). Wskaźnik wyższy niż przeciętnie w województwie wystąpił także w Ostrołęce (7185 m³). Wysokie zużycie wody w obu przypadkach spowodowane jest lokalizacją dużych elektrowni. Najniższe zużycie wody w przeliczeniu na 1 mieszkańca odnotowano w powiecie legionowskim (39 m³).

Mapa 14. Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności na 1 mieszkańca w 2023 r.
 Map 14. Water consumption for the needs of the national economy and population per capita in 2023

W 2023 r. w województwie mazowieckim odprowadzono do wód lub do ziemi 2276,5 hm³ ścieków przemysłowych i komunalnych, tj. 33,3% ogółu tych ścieków w kraju. Bezpośrednio z zakładów odprowadzono 2043,6 hm³ ścieków (blisko 98% stanowiły wody chłodnicze niewymagające oczyszczania), a 232,9 hm³ siecią kanalizacyjną. Łącznie oczyszczenia wymagało 283,4 hm³ ścieków, tj. 13,3% ścieków przemysłowych i komunalnych wymagających oczyszczenia w Polsce.

Jako ścieki wymagające oczyszczania przyjęto ścieki odprowadzane siecią kanałów lub rowów otwartych bezpośrednio do wód lub do ziemi albo do sieci kanalizacyjnej z jednostek produkcyjnych (łącznie z zanieczyszczonymi z odwadniania zakładów górniczych i chłodniczymi), z innych jednostek oraz gospodarstw domowych.

Ścieków przemysłowych wymagających oczyszczenia w 2023 r. odprowadzono 50,5 hm³. Ich ilość zwiększyła się w stosunku do 2015 r. o 23,1%, a do 2022 r. zmniejszyła o 2,4%. Procesowi oczyszczenia poddano 42,4 hm³, tj. 83,9%. Należy zauważyć, że nie ma wyraźnych zmian w sposobie oczyszczania ścieków przemysłowych. Głównie były one oczyszczane biologicznie (w 2023 r. 55,1% wymagających oczyszczenia, w 2015 r. 66,0%) oraz chemicznie (odpowiednio 14,4% i 6,8%). Od 2015 r. zwiększyła się ilość ścieków przemysłowych wymagających oczyszczenia odprowadzonych w postaci nieoczyszczonej (z 4,0 hm³ w 2015 r. do 8,1 hm³ w 2023 r.).

Zdecydowana większość ścieków wymagających oczyszczenia to ścieki komunalne, w 2023 r. było to 232,9 hm³. Suma tych ścieków wzrosła o 13,5% w stosunku do 2015 r., a do 2022 r. o 1,5%. Udział oczyszczonych ścieków komunalnych wzrósł z 98,6% w 2015 r. do 99,0% w 2023 r. Największa ilość ścieków bytowych oczyszczana była w oczyszczalniach o wysoko efektywnych technologiach oczyszczania, umożliwiających zwiększoną redukcję azotu i fosforu, tj. z podwyższonym usuwaniem biogenów (w 2015 r. 87,1%, w 2023 r. 86,9%). Pozostała część ścieków komunalnych oczyszczana była biologicznie, a udział tej metody oczyszczania nie zmienił się znacząco (11,5% w 2015 r. wobec 12,1% w 2023 r.).

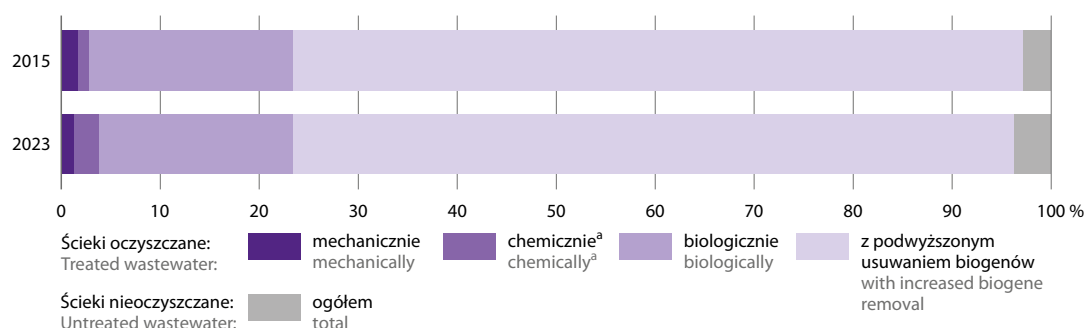
Tablica 4. Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczania odprowadzone do wód lub do ziemi oraz ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków

Table 4. Industrial and municipal wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground and population connected to wastewater treatment plants

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
Ścieki komunalne odprowadzone w ciągu roku w dam ³ Municipal wastewater discharged during the year in dam ³	205277	229010	229376	232917
Ścieki przemysłowe odprowadzone w ciągu roku w dam ³ Industrial wastewater discharged during the year in dam ³	41027	51030	51743	50485
Oczyszczalnie ścieków (stan w dniu 31 grudnia) Wastewater treatment plants (as of 31 December)	434	434	427	432
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem ^a Population connected to wastewater treatment plants in % of total population ^a	71,3	74,4	74,2	74,4

a Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków – na podstawie szacunków, ludność ogółem – na podstawie bilansów.
a Population connected to wastewater treatment plants – estimated data, total population – based on balances.

Wykres 8. Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczania odprowadzone do wód lub do ziemi
Chart 8. Wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground

a Dane dotyczą tylko ścieków przemysłowych.
a Data concern only industrial wastewater.

Oczyszczalnia ścieków jest to zespół podstawowych obiektów technologicznych, służących bezpośrednio do oczyszczania ścieków oraz znajdujących się na wspólnym terenie obiektów pomocniczych niezbędnych dla dostawy energii elektrycznej, wody, stworzenia odpowiednich warunków do pracy i obsługi oczyszczalni. Wyróżnia się oczyszczalnie mechaniczne, chemiczne, biologiczne, z podwyższonym usuwaniem biogenów.

Ścieki przemysłowe w 2023 r. oczyszczane były w 105 oczyszczalniach o łącznej przepustowości 335,3 dam³/d (przepustowość oczyszczalni w dekametrach sześciennych na dobę). Najwięcej było oczyszczalni biologicznych – 75, a następnie chemicznych – 12, z podwyższonym usuwaniem biogenów i mechanicznych po 9. Od 2015 r. ogółem ich liczba zmniejszyła się o 10, natomiast przepustowość wzrosła o 88,6 dam³/d.

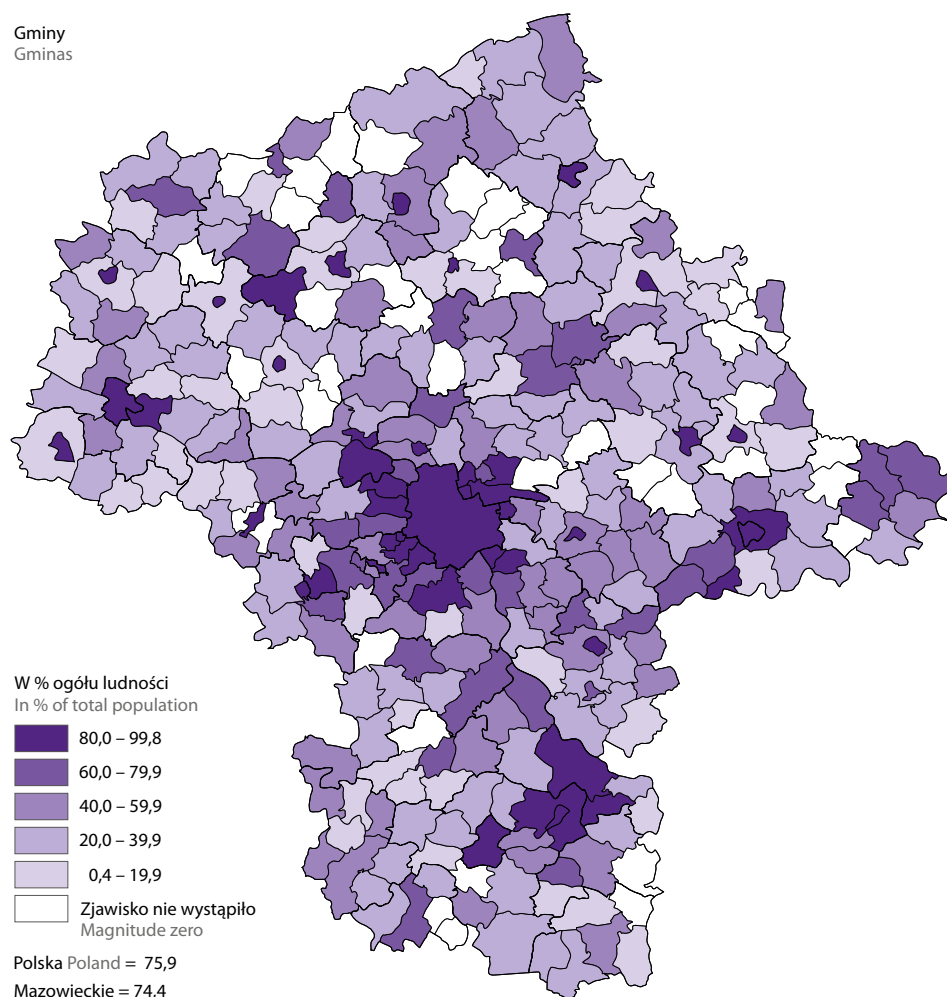
Ścieki komunalne oczyszczane były w 327 oczyszczalniach o łącznej przepustowości 1109,5 dam³/d. Oczyszczalni biologicznych było 259, a z podwyższonym usuwaniem biogenów – 68. W 2023 r. w odniesieniu do 2015 r. więcej było oczyszczalni biologicznych (o 11), a mniej – z podwyższonym usuwaniem biogenów (o 3). Łącznie ich przepustowość zwiększyła się o 28,0 dam³/d.

Dane o **ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków** podano w oparciu o szacunek liczby ludności korzystającej z oczyszczalni pracujących na sieci kanalizacyjnej i oczyszczających ścieki z miast i wsi (łącznie z ludnością korzystającą z oczyszczalni przemysłowych oczyszczających ścieki komunalne).

W województwie mazowieckim z oczyszczalni ścieków w 2023 r. korzystało 74,4% ludności, w stosunku do 2022 r. nastąpił wzrost o 0,2 p. proc., natomiast do 2015 r. wzrost o 3,1 p. proc. W kraju wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 75,9% i był wyższy w porównaniu z 2022 r. o 0,2 p. proc., a z 2015 r. o 3,2 p. proc.

Największy odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków odnotowano w Ostrołęce (99,8%), zaś najmniejszy w gminie wiejskiej Karniewo (0,4%). Należy zaznaczyć, że w 38 gminach województwa ludność nie korzystała z oczyszczalni ścieków.

Mapa 15. Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków^a w 2023 r.
Map 15. Population connected to wastewater treatment plants^a in 2023

^a Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków – na podstawie szacunków, ludność ogółem – na podstawie bilansów.
^a Population connected to wastewater treatment plants – estimated data, total population – based on balances.

4.3. Zanieczyszczenie i ochrona powietrza

4.3. Pollution and protection of air

W porównaniu z 2022 r., w województwie mazowieckim obserwuje się spadek poziomu emisji zanieczyszczeń gazowych oraz pyłowych, wytworzonych w zakładach szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza. W 2023 r. stopień redukcji wytworzonych zanieczyszczeń pyłowych wyniósł blisko 100%, a gazowych 83%. Głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza jest emisja zanieczyszczeń pochodząca z sektora przemysłowego (energetyka).

Źródłem emisji zanieczyszczeń powietrza są m.in. tzw. punktowe źródła emisji, czyli zakłady szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza. Zalicza się do nich wszystkie zakłady o największej w skali kraju emisji zanieczyszczeń do powietrza, określonej na podstawie wysokości opłat wniesionych za roczną emisję substancji zanieczyszczających. Na koniec 2023 r. na terenie województwa mazowieckiego działało 135 takich zakładów (w 2015 r. – 134). W urzędzenia do redukcji zanieczyszczeń pyłowych wyposażonych było 67 zakładów (49,6% ogółu), a gazowych 27 (20,0%).

Wielkość emisji zanieczyszczeń pyłowych – ilość zanieczyszczeń pyłowych odprowadzonych do atmosfery w ciągu roku i obejmuje poszczególne rodzaje tych zanieczyszczeń, tj.: pyły ze spalania paliw, cementowo-wapiennicze i materiałów ogniotrwałych, krzemowe, nawozów sztucznych, węglowo-grafitowe, sadzę i inne emitowane w danym zakładzie zanieczyszczenia pyłowe.

Wielkość emisji zanieczyszczeń gazowych – ilość zanieczyszczeń gazowych odprowadzonych przez jednostkę sprawozdawczą do atmosfery w ciągu roku i obejmuje następujące rodzaje zanieczyszczeń: dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla, dwutlenek węgla, węglowodory i inne emitowane przez dany zakład zanieczyszczenia gazowe.

Emisja zanieczyszczeń pyłowych w 2023 r. wyniosła 1,5 tys. ton i w porównaniu z rokiem poprzednim zmniejszyła się o 19,9%, a z 2015 r. – o 62,0%. Większość zanieczyszczeń pyłowych pochodziła ze spalania paliw (75,4% ogólnej emisji pyłów w mazowieckim). Udział województwa w emisji zanieczyszczeń pyłowych wytworzonych przez zakłady szczególnie uciążliwe w kraju stanowił 9,2%, w stosunku do 2022 r. wzrósł o 0,1 p. proc., a do 2015 r. o 0,4 p. proc.

Emisja zanieczyszczeń gazowych w województwie mazowieckim w 2023 r. wyniosła 28355,6 tys. ton i zmniejszyła się o 14,9% w stosunku do 2022 r., a do 2015 r. o 0,7%. Zdecydowanie największy wpływ na wielkość emisji zanieczyszczeń gazowych ma emisja dwutlenku węgla. Na przestrzeni ostatnich dziewięciu lat, udział dwutlenku węgla w ogółem emisji zanieczyszczeń gazowych przekraczał 99%. Udział województwa mazowieckiego w emisji zanieczyszczeń gazowych wytworzonych przez zakłady szczególnie uciążliwe w kraju stanowił 16,4%, i nie zmienił się w porównaniu z 2022 r., natomiast do 2015 r. wzrósł o 2,9 p. proc.

Tablica 5. Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza
Table 5. Emission of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023	
	w tysiącach ton/rok in thousand of tonnes/year				Polska=100 Poland=100
Emisja zanieczyszczeń gazowych Emission of gaseous pollutants					
Ogółem Total	28568,0	30623,2	33337,8	28355,6	16,4
w tym: of which:					
Dwutlenek siarki Sulphur dioxide	68,4	27,1	21,9	17,8	13,8
Metan Methane	0,4	0,4	0,7	0,3	0,1
Tlenki azotu Nitrogen oxides	34,8	22,7	20,6	17,7	11,9
Tlenek węgla Carbon monoxide	17,3	10,6	11,3	10,7	5,4
Dwutlenek węgla Carbon dioxide	28439,6	30557,9	33279,4	28304,0	16,5
Emisja zanieczyszczeń pyłowych Emission of particulate pollutants					
Ogółem Total	3,9	2,2	1,8	1,5	9,2
w tym: of which:					
Ze spalania paliw From fuel combustion	3,4	1,9	1,5	1,1	14,2
Niezorganizowana Unorganised	0,0	0,0	0,0	0,0	0,5

W 2023 r. w województwie mazowieckim 46,7% emisji zanieczyszczeń pyłowych i 72,9% gazowych pochodziło z zakładów zajmujących się według Polskiej Klasyfikacji Działalności wytwarzaniem i zaopatrywaniem w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych.

W urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń powietrza w 2023 r. zatrzymano 99,7% pyłów i 83,0% gazów (bez dwutlenku węgla) wyemitowanych przez zakłady szczególnie uciążliwe, mające siedzibę w województwie mazowieckim. W latach 2015–2023 stopień redukcji zanieczyszczeń pyłowych nie uległ istotnym zmianom (w 2015 r. 99,8%). Redukcja zanieczyszczeń gazowych natomiast od 2015 r. wzrosła o 29,7 p. proc. W skali kraju w 2023 r. zatrzymano 99,9% wytworzonych zanieczyszczeń pyłowych i 74,1% gazowych (bez dwutlenku węgla).

4.4. Ochrona przyrody. Lasy

4.4. Nature protection. Forests

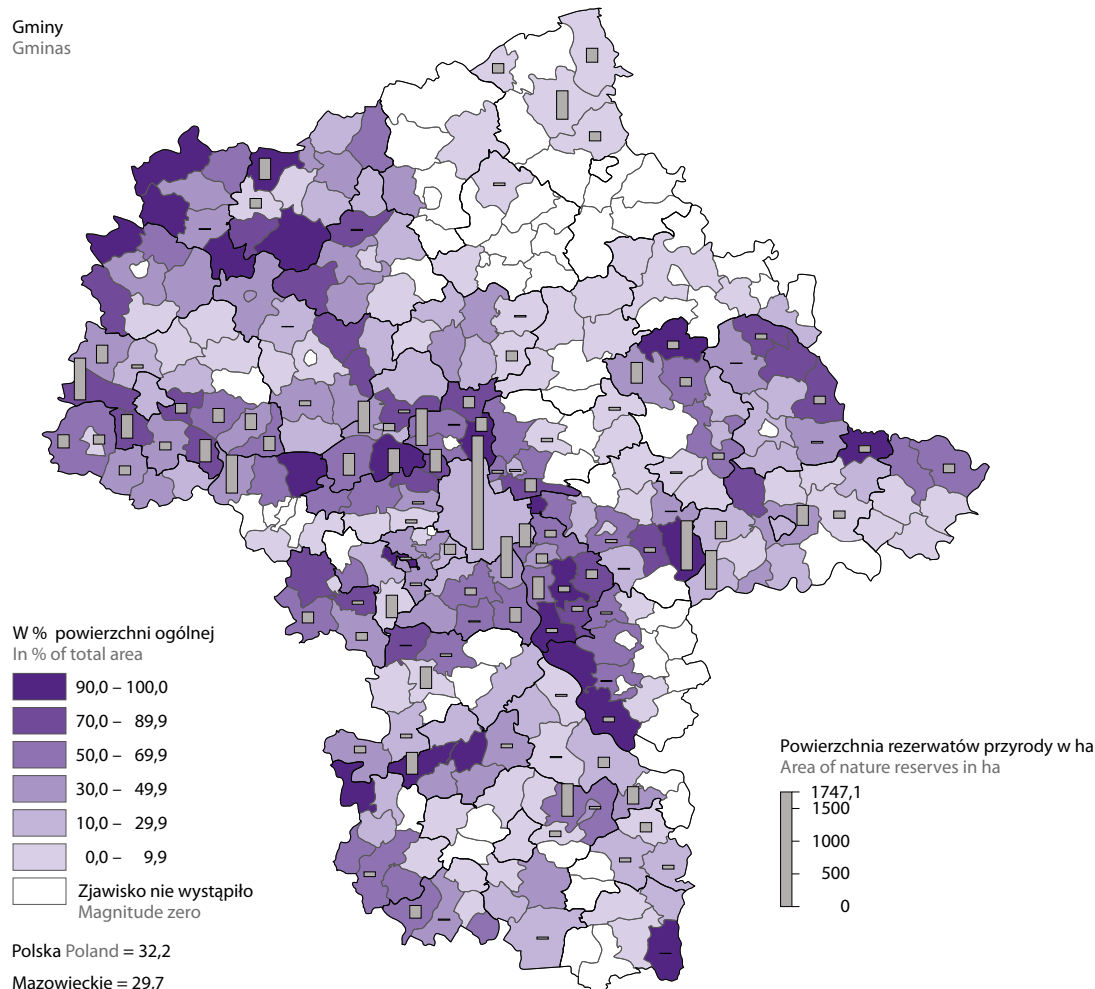
Na koniec 2023 r. powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona stanowiła 29,7% powierzchni województwa, w stosunku do 2015 r. zmniejszyła się o blisko 620 ha. W mazowieckim sieć obszarów w ramach programu Natura 2000 obejmowała 625 tys. ha. Wskaźnik lesistości wyniósł 23,4% i w ciągu dziewięciu lat wzrósł o 0,1 p. proc.

Obszary prawnie chronione w województwie mazowieckim w 2023 r. zajmowały ogółem 1055,1 tys. ha, stanowiły one 29,7% powierzchni ogólnej województwa i 10,4% tej powierzchni w Polsce. Porównując z 2022 r. terenów tych było mniej o 1757,3 ha, a z 2015 r. o 619,7 ha. W kraju udział powierzchni o szczególnych walorach przyrodniczych kształtował się na poziomie 32,2%.

Najwyższy odsetek obszarów prawnie chronionych odnotowano w powiecie otwockim (77,8%), a najniższy – w wyszkowskim (0,1%). Na poziomie gmin udział takich obszarów był jeszcze bardziej zróżnicowany. W województwie mazowieckim w 8 gminach obszary prawnie chronione stanowiły całą powierzchnię tych gmin, natomiast w 68 omawiana forma ochrony nie wystąpiła.

Mapa 16. Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2023 r. Stan w dniu 31 grudnia

Map 16. Area of special nature value under legal protection in 2023
As of 31 December

Park narodowy – obszar wyróżniający się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1000 ha, na którym ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe.

Rezerваты przyrody – obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.

Park krajobrazowy – obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania i popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Obszar chronionego krajobrazu – tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnią funkcję korytarzy ekologicznych.

Obszary Natura 2000 – obszar utworzony w celu ochrony populacji dziko występujących ptaków, siedlisk przyrodniczych lub gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty.

Użytki ekologiczne – zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej - naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub sezonowego przebywania.

Stanowiska dokumentacyjne – niewyodrębniające się na powierzchni lub możliwe do wyodrębnienia, ważne pod względem naukowym i dydaktycznym, miejsca występowania formacji geologicznych, nagromadzeń skamieniałości lub tworów mineralnych, jaskinie lub schroniska podskalne wraz z namuliskami oraz fragmenty eksploatowanych lub nieczynnych wyrobisk powierzchniowych i podziemnych. Stanowiskami dokumentacyjnymi mogą być także miejsca występowania kopalnych szczątków roślin lub zwierząt.

Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe – fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na walory widokowe lub estetyczne.

Najwyższą formę ochrony przyrody stanowią parki narodowe. Na terenie województwa mazowieckiego znajduje się 1 park narodowy (Kampinoski Park Narodowy utworzony w 1959 r.) o powierzchni 38,5 tys. ha (12,2% powierzchni parków narodowych w kraju). Położony jest na terenie trzech powiatów, przy czym zdecydowana większość jego powierzchni znajduje się w powiatach warszawskim zachodnim i nowodworskim (86%), a pozostała w sochaczewskim.

Na koniec 2023 r. w województwie zlokalizowanych było 189 rezerwatów przyrody o łącznej powierzchni 19,5 tys. ha. Ich powierzchnia w porównaniu z 2015 r. zwiększyła się o 679 ha, tj. o 3,6%. Największy obszar zajmowały rezerваты leśne i wodne, które łącznie stanowiły 78,7% ogólnej powierzchni rezerwatów w województwie.

Ponadto w mazowieckim znajdowało się 9 parków krajobrazowych o łącznej powierzchni 171,6 tys. ha, z czego 4 częściowo położone były również na terenach sąsiednich województw. Parki krajobrazowe zajmowały 4,8% terenu województwa i w większości były zajęte przez lasy (56,5%) oraz użytki rolne (34,3%).

Obszary chronionego krajobrazu, z definicji o mniejszych rygorach ochronności, zajmowały 835,5 tys. ha, tj. 23,5% powierzchni województwa. Wyznaczono dotychczas 31 takich obszarów, w tym 2 częściowo położone na terenie innych województw. Od 2015 r. ich ogólna powierzchnia zwiększyła się o 403,1 ha, tj. o 0,05%.

Duża część obszarów prawnie chronionych wchodzi w skład Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000. W ramach programu Natura 2000, na terenie województwa mazowieckiego wyznaczono dotychczas 17 obszarów specjalnej ochrony ptaków (OSO – obszary specjalnej ochrony ptaków) oraz 65 specjalnych obszarów ochrony siedlisk przyrodniczych, wybranych cennych gatunków roślin i zwierząt (SOO – specjalne obszary ochrony siedlisk). W 2023 r. powierzchnia OSO wyniosła 429,3 tys. ha (12,1% powierzchni

ogólnej województwa), a powierzchnia SOO 195,8 tys. ha (5,5%). Od 2015 r. Obszary Natura 2000 w województwie zwiększyły się o 0,6% i stanowiły 7,3% tych obszarów w kraju. Na terenie województwa największe Obszary Natura 2000 specjalnej ochrony ptaków znajdują się w Puszczy Białej, Ostoi Kozienickiej oraz Doliny Dolnego Bugu, natomiast ochrony siedlisk – w Puszczy Kampinoskiej i Ostoi Nadbużańskiej.

Wykres 9. Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2023 r. Stan w dniu 31 grudnia

Chart 9. Area of special nature value under legal protection in 2023
As of 31 December

a Bez rezerwatów i pozostałych form ochrony przyrody (stanowisk dokumentacyjnych, użytków ekologicznych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych) położonych na terenie parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu.

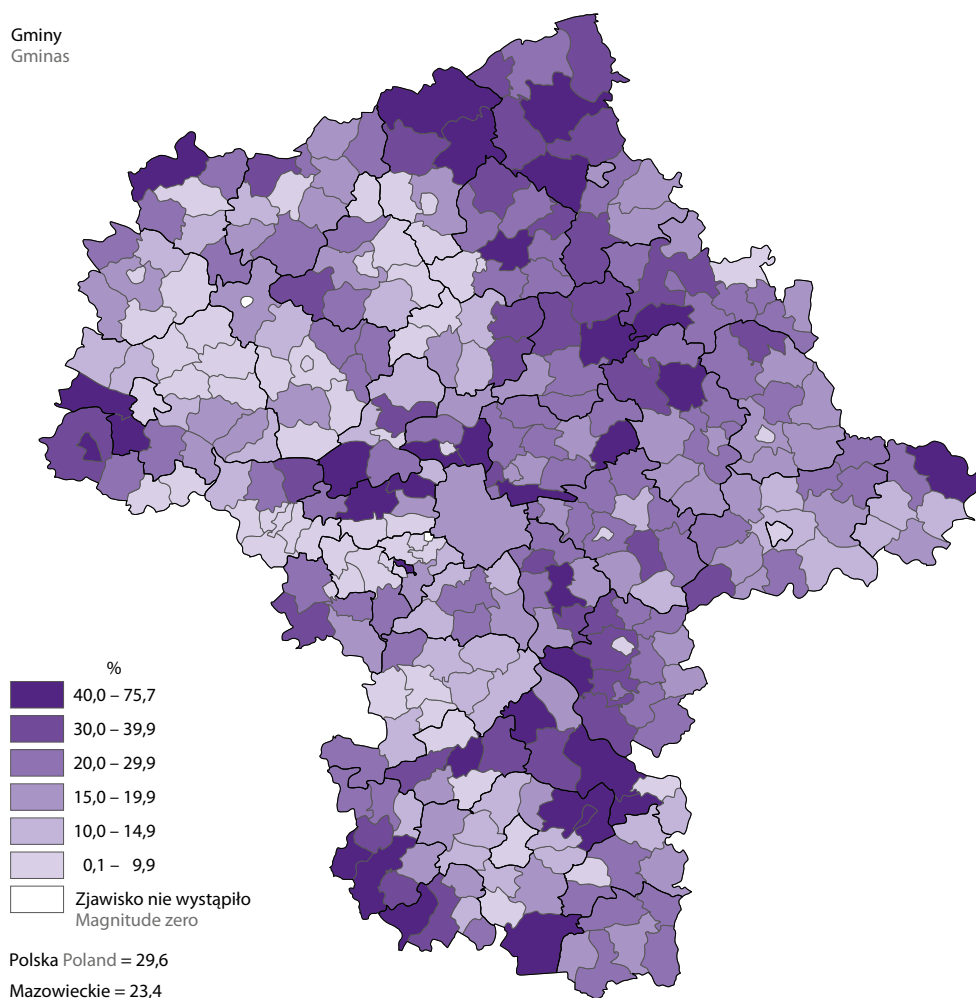
a Excluding nature reserves and other forms of nature protection (documentation sites, ecological areas, landscape-nature complexes) situated in the area of landscape parks and protected landscape areas.

Pozostałe formy ochrony przyrody znajdujące się na terenie województwa to: stanowiska dokumentacyjne zajmujące 0,5 tys. ha, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe – 5,4 tys. ha oraz użytki ekologiczne – 1,9 tys. ha. Liczba pomników przyrody w województwie mazowieckim na koniec 2023 r. wyniosła 4032 (najwięcej w kraju). W porównaniu z 2022 r. ich liczba zmniejszyła się o 117 obiektów, a z 2015 r. mniej o 242 obiekty. Wśród pomników większość to pojedyncze drzewa (2978), a następnie grupy drzew (700).

Lesistość stosunek procentowy powierzchni lasów do ogólnej powierzchni geodezyjnej kraju (danej jednostki terytorialnej: województwa, powiatu, gminy).

W 2023 r. grunty leśne w województwie mazowieckim zajmowały powierzchnię 843,4 tys. ha, (23,7% powierzchni lądowej), w tym 98,6% stanowiły lasy. W skali roku powierzchnia gruntów leśnych zmniejszyła się o 127,3 ha, natomiast od 2015 r. wzrosła o 3,9 tys. ha. Na terenie mazowieckiego znajdowało się 8,9% ogólnej powierzchni gruntów leśnych w Polsce. Powierzchnia lasów w województwie w 2023 r. wyniosła 831,4 tys. ha (wobec 827,5 tys. ha w 2015 r.). W strukturze własnościowej dominowały lasy publiczne (55,3%; w kraju – 80,8%). Wśród nich zdecydowaną większość (91,7%) stanowiły lasy znajdujące się w zarządzie Lasów Państwowych. Wskaźnik lesistości w województwie był mniejszy od krajowego (wynoszącego 29,6%) i ukształtował się na poziomie 23,4%. W stosunku do 2022 r. wskaźnik ten nie zmienił się, natomiast do 2015 r. był wyższy o 0,1 p. proc. Wskaźnik lesistości wykazuje duże zróżnicowanie w ujęciu terytorialnym. Jego najwyższy poziom odnotowano w Podkowie Leśnej (75,7%), Izabelinie (75,6%) oraz Zielonce (74,5%), zaś najniższy w Sokołowie Podlaskim (0,1%). W dwóch gminach (Piastów i Raciąż) nie było lasów.

Mapa 17. Lesistość w 2023 r.
Stan w dniu 31 grudnia
 Map 17. Forest cover in 2023
 As of 31 December

4.5. Odpady przemysłowe i komunalne

4.5. Industrial and municipal waste

W 2023 r. w województwie mazowieckim wytworzono 9,1 mln ton odpadów, z czego 22% stanowiły odpady komunalne. Ilość wytworzonych odpadów zmniejszyła się o 5,3% w porównaniu z 2022 r. Odpady przemysłowe najczęściej były unieszkodliwiane przez wytwórców we własnym zakresie lub przekazywane innym odbiorcom w gospodarowanie. Masa odpadów przemysłowych składowanych wyniosła ponad 39 mln ton. Odpady komunalne zebrane były z większym udziałem selektywnej zbiórki.

Dane o **odpadach przemysłowych** obejmują pierwsze 19 grup katalogu odpadów i pochodzą od jednostek (zakładów) wytwarzających w ciągu roku sumarycznie powyżej 1 tysiąca ton odpadów, z wyłączeniem odpadów komunalnych, lub posiadających 1 milion ton i więcej odpadów nagromadzonych.

W województwie mazowieckim w 2023 r. było 215 zakładów wytwarzających odpady (z wyłączeniem odpadów komunalnych), tj. o 7 mniej niż przed rokiem (w Polsce odpowiednio 2180 zakładów, tj. mniej o 76). W zakładach tych w ciągu roku wytworzono 7096,2 tys. ton odpadów przemysłowych pochodzących z różnych gałęzi działalności gospodarczej (6,5% wytworzonych w kraju). Większość odpadów została zagospodarowana przez wytwórców we własnym zakresie, tj. 53,2% unieszkodliwiono, a 9,1% poddano procesom odzysku. Pozostałe odpady zostały przekazane innym odbiorcom w gospodarowanie (37,3%) lub do czasowego magazynowania (0,4%). Ilość wytworzonych odpadów przemysłowych zmniejszyła się o 7,6% porównując z 2022 r., a wzrosła o 22,7% z 2015 r.

Tablica 6. Odpady przemysłowe
Table 6. Industrial waste

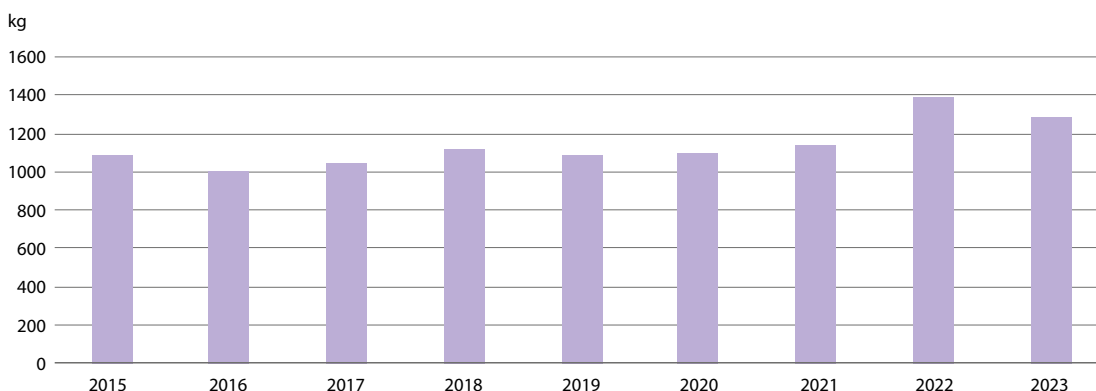
Wyszczególnienie Specification	2015		2020	2022	2023	
	w tysiącach ton in thousand tonnes	Polska=100 Poland=100	w tysiącach ton in thousand tonnes		Polska=100 Poland=100	
Odpady wytworzone (w ciągu roku) Waste generated (during the year)	5784,8	4,4	6 048,0	7679,9	7096,2	6,5
w tym: of which						
unieszkodliwione we własnym zakresie conditioned by waste producer on site	2619,4	9,9	2 825,3	3644,7	3777,2	17,6
przekazane innym odbiorcom transferred to other recipients	2491,8	3,4	2 326,8	2428,4	2643,6	4,3
magazynowane czasowo temporarily stored	94,6	5,2	32,9	122,7	26,2	2,4
Odpady dotychczas składowane (nagromadzone ^a ; stan w końcu roku) Waste landfilled to date (accumulated ^a ; as of the end of the year)	42630,1	2,5	42890,2	43365,7	39127,2	2,1

a Na składowiskach (hałdach, stawach osadowych) własnych.
a On own landfills (heaps, settling ponds).

Wprowadzona w prawie polskim pięciostopniowa hierarchia gospodarowania odpadami, jako najlepsze postępowanie wskazuje zapobieganie powstawaniu odpadów, a w następnej kolejności ponowne ich użycie oraz recykling. W ostateczności odpady mogą być unieszkodliwiane np. poprzez składowanie.

Według stanu w końcu 2023 r. w województwie mazowieckim ilość odpadów przemysłowych składowanych (nagromadzonych) w obiektach własnych wyniosła 39127,2 tys. ton (2,1% w skali kraju) i zajmowała łączną powierzchnię 462,4 ha. Ilość odpadów składowanych spadła zarówno w stosunku do 2022 r., jak i do 2015 r. odpowiednio o 4238,5 tys. ton i o 3502,9 tys. ton. Powierzchnia składowania zmniejszyła się w stosunku do 2022 r. o 50,1 ha, a do 2015 r. o 56,3 ha.

Wykres 10. Odpady przemysłowe wytworzone w ciągu roku na 1 mieszkańca
Chart 10. Industrial waste generated during the year per capita

W 2023 r. ilość przemysłowych odpadów wytworzonych w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa mazowieckiego wyniosła 1288 kg (w Polsce wskaźnik ten osiągnął wartość 2900 kg). Ilość ta zmniejszyła się w porównaniu z 2022 r. o 105 kg, natomiast w porównaniu z 2015 r. wzrosła o 205 kg.

Odpady komunalne – odpady powstające w gospodarstwach domowych, z wyłączeniem pojazdów wycofanych z eksploatacji, a także odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

W 2023 r. w województwie mazowieckim zebrano 2046,0 tys. ton odpadów komunalnych (15,2% zebranych w kraju). Ich ilość wzrosła w porównaniu z poprzednim rokiem o 3,7%, a z 2015 r. o 23,3%. Zdecydowana większość odpadów komunalnych pochodzi z gospodarstw domowych – w 2023 r. było to 1775,8 tys. ton (tj. 86,8%), co oznacza wzrost o 2,7% w stosunku do 2022 r. Odpady z innych źródeł (tzw. usług komunalnych, handlu, małego biznesu, biur i instytucji) stanowiły 13,2% ogółu odpadów komunalnych; ich ilość wzrosła o 10,6% w porównaniu z 2022 r.

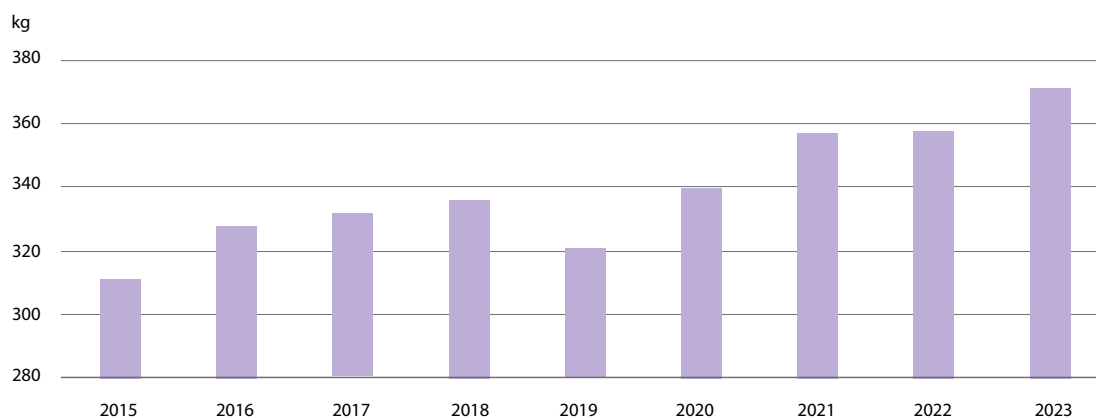
Odpady zebrane selektywnie w 2023 r. stanowiły 38,5% ogółu odpadów komunalnych; w 2015 r. było to 25,0%. W strukturze tych odpadów największą frakcję stanowiły odpady biodegradowalne (35,8%), a następnie zmieszane odpady opakowaniowe (16,3%), szkło (13,4%), papier i tektura (13,0%), wielkogabarytowe (11,2%), tworzywa sztuczne (6,8%). W 2022 r. struktura ta kształtowała się podobnie, natomiast w 2015 r. frakcją o największym udziale były odpady biodegradowalne (16,7%), następnie wielkogabarytowe (13,6%), szkło (10,9%), papier i tektura (10,8%) i tworzywa sztuczne (7,7%).

Tablica 7. Odpady komunalne zebrane selektywnie w ciągu roku
Table 7. Municipal waste collected separately during the year

Wyszczególnienie Specification	2015		2020	2022	2023			
	ogółem total	w tym z gospodarstw domowych of which from households	ogółem total			w tym z gospodarstw domowych of which from households		
	w tonach in tonnes				Polska=100 Poland=100	w tonach in tonnes	Polska=100 Poland=100	
Ogółem Total	415220,9	369637,6	685930,5	752500,5	787632,6	14,4	725515,8	14,4
w tym: of which:								
Papier i tektura Paper and card- board	44820,6	33922,3	87437,0	96461,5	102548,0	18,0	85728,7	17,9
Szkło Glass	45144,9	42552,9	100071,2	113692,2	105273,4	14,2	101263,3	14,5
Tworzywa sztuczne Plastics	32148,3	28213,2	45470,8	46053,1	53706,7	9,4	48447,6	9,2
Metale Metals	6603,3	6306,0	1525,9	1056,9	509,1	10,4	385,2	9,9
Tekstylia Textiles	111,9	95,3	319,9	562,2	528,2	10,3	507,0	10,1
Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne Waste electrical and electronic equipment	7545,6	7302,4	5005,8	4126,0	7064,6	17,2	6980,6	17,3

W 2023 r. ilość wytworzonych odpadów komunalnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca w województwie mazowieckim wyniosła 371 kg (w Polsce 357 kg). Oznacza to wzrost w stosunku do 2022 r. o 13 kg, i wzrost do 2015 r. o 61 kg na osobę.

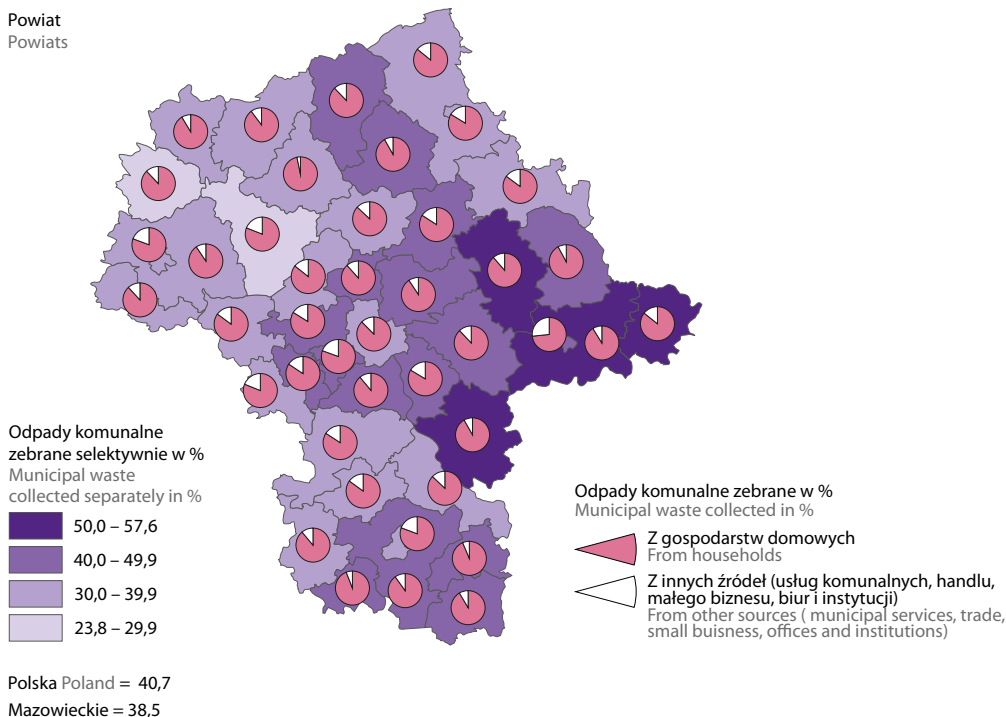
Wykres 11. Odpady komunalne zebrane w ciągu roku na 1 mieszkańca
Chart 11. Municipal waste collected during the year per capita

Na koniec 2023 r. na terenie województwa mazowieckiego funkcjonowało 20 składowisk, na których unieszkodliwiane są odpady komunalne, o łącznej powierzchni 142,8 ha (8,7% tej powierzchni w kraju). W porównaniu z 2015 r. zmniejszyła się zarówno liczba składowisk (o 17) jak również ich powierzchnia (o 28,8 ha). Na składowiska trafiło 478,8 tys. ton odpadów komunalnych (23,4% ogółu zebranych).

Niepokojącym zjawiskiem jest powstawanie dzikich wysypisk. W ciągu 2023 r. na terenie województwa mazowieckiego zlikwidowano 1163 nielegalne wysypiska, z których zebrano 3,9 tys. ton odpadów komunalnych. W latach 2015–2023 zlikwidowano ich łącznie 10,9 tys., o masie 40,3 tys. ton odpadów. Nadal w województwie na koniec 2023 r. pozostawało 162 dzikie wysypiska śmieci o łącznej powierzchni 104,9 tys. m².

Mapa 18. Odpady komunalne zebrane w 2023 r.
Map 18. Municipal waste collected in 2023

Uwzględniając przekrój terytorialny według powiatów, największy udział odpadów zebranych selektywnie w 2023 r. zanotowano w powiatach: siedleckim (57,6%), węgrowskim (54,4%) i łosickim (53,5%), natomiast najmniejszy udział w powiatach: sierpeckim (23,8%), płońskim (29,3%) i grójeckim (31,2%).

4.6. Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska

4.6. Economic aspects of environmental protection

W 2023 r. nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska wyniosły 3357,4 mln zł, a w gospodarce wodnej osiągnęły poziom 707,9 mln zł. W latach 2015–2023 strumień nakładów skierowany był głównie na gospodarkę ściekową i ochronę wód, ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu, a także ujęcia i doprowadzenia wody oraz budowę i modernizację stacji uzdatniania wody. Większość nakładów sfinansowano w tych latach ze środków własnych inwestora, znacznym źródłem finansowania były środki z zagranicy, kredyty i pożyczki krajowe, a także fundusze ekologiczne.

Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska w województwie mazowieckim w 2023 r. wyniosły 3357,4 mln zł (wobec 2587,0 mln zł w 2022 r. i 2205,5 mln zł w 2015 r.). W większości przeznaczone zostały na gospodarkę ściekową i ochronę wód (w 2023 r. 1524,3 mln zł) oraz na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu (w 2023 r. 742,9 mln zł). W latach 2015–2023 nakłady na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu stanowiły od 21% do 51% nakładów na środki trwałe służące ochronie środowiska ogółem, natomiast na gospodarkę ściekową i ochronę wód stanowiły od 37% do 55%.

W 2023 r. głównym źródłem finansowania nakładów na środki trwałe służące ochronie środowiska były środki własne inwestorów (62%). Nakłady finansowane były też między innymi ze środków z funduszy ekologicznych (17%), budżetu (9%), zagranicy (7%) oraz kredytów i pożyczek krajowych (3%).

Wykres 12.

Chart 12.

Nakłady^a na środki trwałe według źródeł finansowania w latach 2015–2023 (ceny bieżące)

Outlays^a on fixed assets by source of financing in in 2015–2023 (current prices)

a Według lokalizacji inwestycji. b Łącznie ze środkami z budżetu gmin będących inwestorami. c Środki bezzwrotne i zwrotne uzyskane w ramach międzynarodowych programów funduszy pomocowych (w tym Fundusz Spójności), funduszy strukturalnych, pomocy bilateralnej, ekokonwersji. d W tym bankowe. e Pożyczki, kredyty i dotacje. f Obejmuje środki z budżetu centralnego, województwa, powiatu, gminy oraz inne środki, w tym niesfinansowane.

a By site location of investment. b Including funds from budgets of gminas which are investors. c Non-refundable and refundable funds received from international programmes of aid funds (including the Cohesion Fund), structural funds, bilateral assistance, ecological conversion. d Of which bank credits and loans. e Loans, credits and grants. f Includes funds from the central, voivodship, powiat, gmina budget and other funds of which non-financed outlays.

Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej w 2023 r. wyniosły 707,9 mln zł (wobec 527,6 mln zł w 2022 r. i 437,8 mln zł w 2015 r.). W latach 2015–2023 inwestycje skierowane były głównie na ujęcia i doprowadzenia wody oraz budowę i modernizację stacji uzdatniania wody. W 2023 r. na ujęcia i doprowadzenia wody przeznaczono 404,3 mln (tj. 57% wszystkich nakładów na gospodarkę wodną), natomiast na budowę i modernizację stacji uzdatniania wody 262,8 mln zł (37%).

W strukturze finansowania nakładów na środki trwałe w gospodarce wodnej w 2023 r. dominowały środki własne (44%). Nakłady finansowane były też między innymi z budżetu (23%), funduszy ekologicznych (9%), środków z zagranicy (8%), kredytów i pożyczek krajowych (3%).

Udział województwa mazowieckiego w nakładach krajowych kształtował się na poziomie 18,4% dla ochrony środowiska (w 2022 r. 18,6%, 2015 r. 14,5%) i 16,4% w przypadku gospodarki wodnej (w 2022 r. i 2015 r. po 13,3%).

W przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa w 2023 r. nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej wyniosły 738 zł i były wyższe o 173 zł w porównaniu z 2022 r., a z 2015 r. o 243 zł.

W województwie mazowieckim w 2023 r. w wyniku realizacji inwestycji ochrony środowiska w zakresie ochrony powietrza, zdolność przekazanych do eksploatacji urządzeń do redukcji zanieczyszczeń gazowych wyniosła 205155 ton/rok (największa inwestycja zlokalizowana w Radomiu – 205064 ton/rok).

Przekazano do eksploatacji 9 zbiorników dla odpływów, strat, przecieków wód podziemnych o łącznej pojemności 457 m³ (m.in. 2 zbiorniki w Warszawie o łącznej pojemności 340 m³).

Oddano do użytkowania 3 biologiczne oczyszczalnie ścieków o łącznej przepustowości 1583 m³/dobę (w tym 2 komunalne oczyszczalnie o łącznej przepustowości 1415 m³/dobę w powiecie sokołowskim). Zwiększono przepustowość istniejących oczyszczalni komunalnych o 2995 m³/dobę (w tym o 1600 m³ w oczyszczalni w powiecie żyrardowskim).

Efektem realizacji inwestycji było również przekazanie 469,8 km sieci kanalizacyjnej odprowadzającej ścieki (najwięcej w powiecie siedleckim 57,9 km) oraz 52,4 km sieci kanalizacyjnej odprowadzającej wody opadowe (najwięcej w powiecie piaseczyńskim 8,6 km).

W zakresie gospodarki wodnej w 2023 r. oddano do użytku ujęcia wody o przepustowości 9970 m³/dobę oraz stacje uzdatniania wody o przepustowości 18908 m³/dobę. Oddano też do użytku 444,5 km sieci wodociągowej (najwięcej w powiecie legionowskim 41,3 km) oraz wybudowano lub zmodernizowano 7,4 km obwałowań przeciwpowodziowych (3,9 km w powiecie garwolińskim oraz 3,5 km w powiecie warszawskim zachodnim).

Tablica 8. Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej^a w latach 2015–2023 (ceny bieżące)

Table 8. Outlays on fixed assets for environmental protection and water management^a in 2015–2023 (current prices)

Wyszczególnienie Specification	W tysiącach złotych In thousand PLN	Polska=100 Poland=100	Na 1 mieszkańca ^b w zł Per capita ^b in PLN
Ochrona środowiska Environmental protection	17815218,7	16,6	363
w tym: of which:			
ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu protection of air and climate	6038455,0	17,7	123
gospodarka ściekowa i ochrona wód wastewater management and protection of waters	8391416,3	17,0	171
zmniejszenie hałasu i wibracji decrease in noise and vibration	248607,8	16,7	5
pozostała działalność związana z ochroną środowiska other activity connected with environmental protection	630653,1	7,1	13
Gospodarka wodna – ogółem Water management – total	3747947,3	13,9	76
w tym: of which:			
ujęcia i doprowadzenia wody water intakes and systems	2123629,2	17,2	43
budowa i modernizacja stacji uzdatniania wody construction and modernisation of water treatment plants	1344729,6	30,5	27

a Według lokalizacji inwestycji. b Średnia wartość z danego okresu.

a By investments locations. b Average value from a given period.

Rozdział 5

Chapter 5

Społeczeństwo

Society

5.1. Kapitał ludzki

5.1. Human capital

Demografia

Demography

Mazowieckie jest największym pod względem powierzchni i liczby ludności województwem w kraju. Ludność województwa stanowi prawie 15% ogółu populacji Polski – oznacza to, że co siódmy mieszkaniec kraju mieszka na Mazowszu. Więcej jest ludności miejskiej niż wiejskiej, a co drugi mieszkaniec mazowieckich miast mieszka w Warszawie.

Wzrost liczby ludności województwa mazowieckiego notowany w latach 2015–2019 był wynikiem korzystnych tendencji w zakresie ruchu migracyjnego i naturalnego. Wówczas w każdym roku obserwacji rejestrowano więcej zameldowań na pobyt stały niż wymeldowań, ponadto liczba urodzeń przewyższała liczbę zgonów. Mieszkańców zyskały zarówno miasta, jak i wsie. W 2020 r. odnotowany wzrost liczby ludności spowodowany był dodatnim saldem migracji stałej, bowiem liczba zgonów była wyższa od liczby urodzeń żywych. Od 2021 r. notowano spadek liczby mieszkańców województwa mazowieckiego. W 2024 r. zmniejszyła się również liczba mieszkańców wsi, natomiast wzrosła liczba mieszkańców miast. Przyrost/ubytek ludności był jednak bardzo zróżnicowany terytorialnie. Przybywało mieszkańców w obszarze metropolitalnym Warszawy i strefach podmiejskich dużych miast, a ubywało w miastach subregionalnych i powiatach usytuowanych na krańcach województwa.

Zaobserwowano zmiany w strukturze ludności według wieku – wzrósł odsetek populacji w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym. Zwiększyła się liczba osób w wieku 65 lat i więcej przypadająca na 100 osób w wieku 0–14 lat. Pogorszyły się więc relacje międzypokoleniowe między dziadkami i wnukami. Zwiększyła się wartość mediany (wiek środkowy ludności). Wszystko to świadczy o postępującym z roku na rok procesie starzenia demograficznego ludności województwa. Pozytywnym natomiast zjawiskiem była utrzymująca się niska umieralność niemowląt.

W 2024 r. w porównaniu z rokiem poprzednim liczba mieszkańców województwa mazowieckiego zmniejszyła się o 2,2 tys. osób (przy spadku o 85 osób w roku poprzednim). Współczynnik salda migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały wyniósł 2,50‰, co w skali roku oznacza wzrost o 0,17 pkt. Współczynnik przyrostu naturalnego wyniósł minus 2,78‰, a w 2023 r. – minus 2,35‰. Zanotowano spadek liczby urodzeń żywych na 1000 ludności (z 8,15‰ do 7,66‰) oraz spadek liczby zgonów (z 10,50‰ do 10,44‰). Współczynnik urodzeń w województwie mazowieckim był wyższy niż średnio w kraju (o 0,96 pkt), natomiast współczynnik zgonów – niższy (o 0,44 pkt). Liczba zgonów niemowląt w przeliczeniu na 1000 urodzeń żywych wyniosła 3,03‰ i była o 0,54 pkt niższa niż średnio w kraju.

Dane dotyczące ludności – jeśli nie zaznaczono inaczej – podaje się według krajowej definicji zamieszkania i dotyczą liczby stałych mieszkańców gminy skorygowanej o saldo osób zameldowanych na pobyt czasowy ponad 3 miesiące; do ludności gminy nie są zaliczani imigranci przebywający w Polsce czasowo, natomiast zaliczani są stali mieszkańcy Polski przebywający czasowo za granicą (bez względu na okres ich czasowego przebywania/nieobecności).

Szacunki stanu i struktury ludności dla lat międzyspisowych sporządza się metodą bilansową, przyjmując wyniki ostatniego spisu powszechnego przy uwzględnieniu zmian w kolejnych okresach spowodowanych ruchem naturalnym (urodzenia, zgony), migracjami ludności (migracje wewnętrzne i zagraniczne na pobyt stały oraz wewnętrzne na pobyt czasowy), a także przesunięciami ludności z tytułu zmian administracyjnych mających swoje odzwierciedlenie w Rozporządzeniu Rady Ministrów w sprawie ustalenia granic niektórych gmin i miast oraz nadania niektórym miejscowościom statusu miasta. Dane o migracjach wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały pochodzą z Ministerstwa Cyfryzacji (obejmują wyłącznie migracje zarejestrowane). Dane o zarejestrowanych małżeństwach, urodzeniach i zgonach pochodzące ze sprawozdawczości urzędów stanu cywilnego.

Dane o ludności oraz współczynniki demograficzne, a także przeliczenia na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.) opracowano – jeśli nie zaznaczono inaczej – przyjmując jako bazę wyjściową:

- dla lat 2015–2019 – wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011
- dla lat 2020–2024 – wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021.

Mazowieckie jest województwem o największej liczbie ludności. W końcu 2024 r. mieszkało tu 5508,3 tys. osób, co stanowiło 14,7% ogółu ludności Polski. W porównaniu z 2023 r. liczba ludności województwa zmniejszyła się o 2,2 tys. osób, a w porównaniu z 2015 r. zwiększyła się o 159,2 tys. (o 3,0%).

W 110 miastach województwa mieszkało 3569,1 tys. osób, tj. 16,0% ludności miejskiej w kraju, a na wsi 1939,2 tys. – 12,7% ogółu ludności wiejskiej. W porównaniu z 2023 r. liczba mieszkańców miast zwiększyła się o 6,8 tys., a mieszkańców wsi zmniejszyła o 9,1 tys. Mazowieckie zurbanizowane jest w stopniu wyższym od przeciętnego w kraju – udział mieszkańców miast w ogólnej liczbie ludności województwa stanowił 64,8% (o 0,2 p. proc. więcej niż przed rokiem), natomiast w kraju – 59,4% (o 0,1 p. proc. mniej).

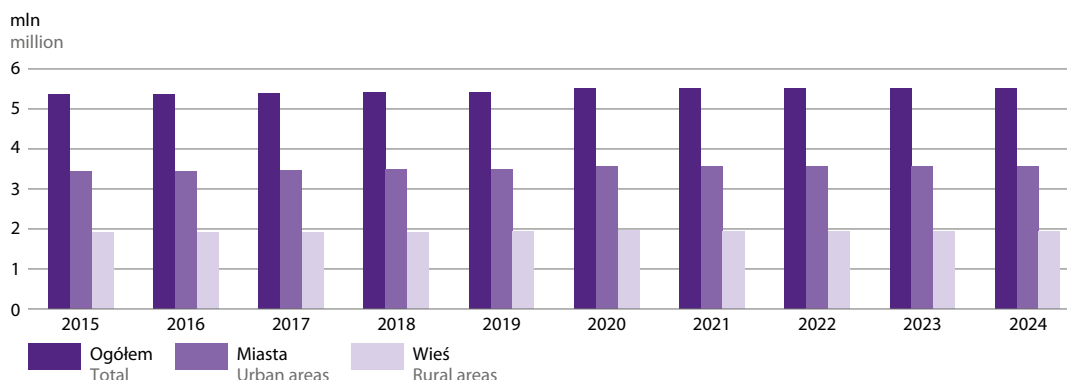
Tablica 9. Ludność
Table 9. Population

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2023	2024
Ogółem (stan w dniu 31 grudnia): w tysiącach Total (as of 31 December): in thousands	5349,1	5517,6	5510,5	5508,3
Polska=100 Poland=100	13,9	14,5	14,6	14,7
Kobiety na 100 mężczyzn Females per 100 males	109,0	108,8	108,9	108,8
Miasta – w % ogółu ludności Urban areas – in % of total population	64,3	64,6	64,6	64,8
Wieś – w % ogółu ludności Rural areas – in % of total population	35,7	35,4	35,4	35,2
Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej Population per 1 km ² of total area	150	155	155	155

Największym miastem regionu, a zarazem stolicą kraju i ośrodkiem metropolitalnym rangi europejskiej jest Warszawa, gdzie mieszka co drugi mieszkaniec mazowieckich miast. Na koniec 2024 r. Warszawa liczyła 1863,8 tys. ludności, co stanowiło 33,8% ogółu ludności województwa. W latach 2015–2024 liczba ludności stolicy zwiększyła się o 119,5 tys. Roczne tempo przyrostu zawierało się w przedziale od 0,1% w 2021 r. (przyrost o 1,3 tys. osób) oraz w 2024 r. (przyrost o 2,2 tys. osób) do 4,0% w 2020 r. (przyrost o 71,1 tys. osób). W 2022 r. i w 2023 r. zanotowano spadek liczby ludności stolicy (odpowiednio o 1,1 tys. i o 0,4 tys.).

Wykres 13. Liczba ludności w latach 2015–2024

Stan w dniu 31 grudnia
Chart 13. Population in 2015–2024
As of 31 December

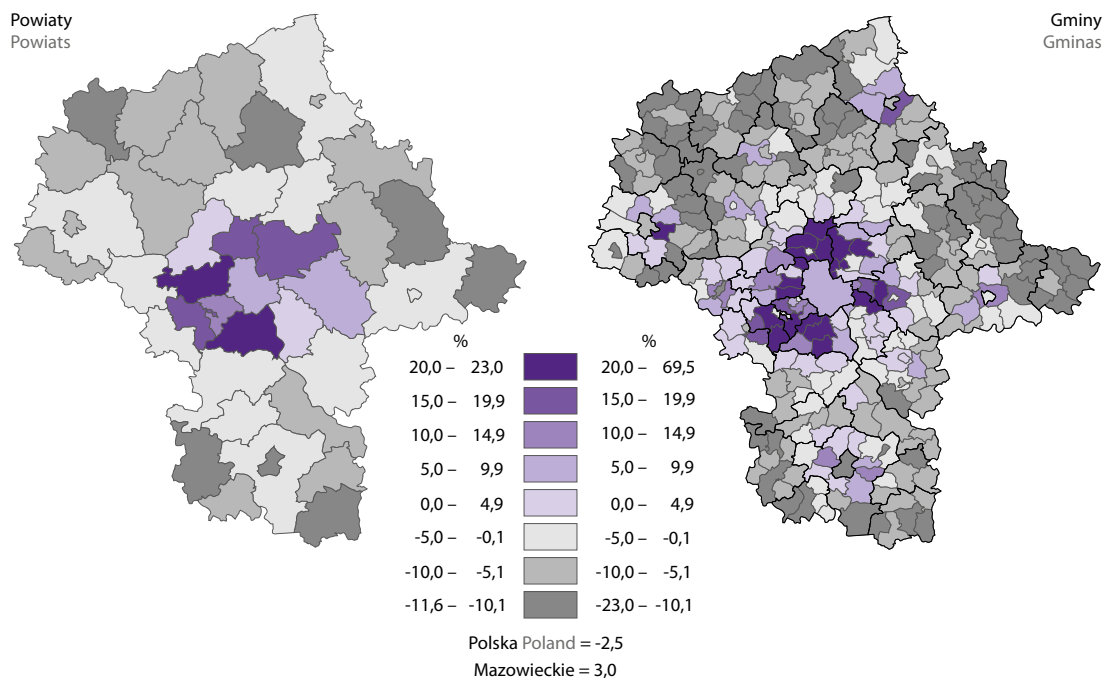
Gęstość zaludnienia w 2024 r. wynosiła 155 osób na 1 km² (w kraju średnio 119 osób); wyższa była w miastach (1471 osób) niż na wsi (59 osób). Z analizy rozkładu tego wskaźnika na poziomie powiatów wynika, że najmniejsza gęstość zaludnienia wystąpiła w powiecie łosickim (37 osób/km²), a największa – w Warszawie (3604 osoby/km²).

Największy przyrost liczby ludności w porównaniu z 2015 r. wystąpił w powiecie piaseczyńskim (o 23,0%), a następnie w warszawskim zachodnim (o 20,8%), wołomińskim (o 18,2%), grodziskim (o 18,0%), legionowskim (o 17,5%) i pruszkowskim (o 12,6%). Z kolei największy ubytek miał miejsce w powiecie żuromińskim (o 11,6%), a następnie w lipskim (o 10,9%), łosickim (o 10,8%), Radomiu (o 10,4%), makowskim (o 10,3%), sokołowskim (o 10,2%) oraz przysuskim (o 10,1%). Rozpiętość między powiatem o największym przyroście liczby ludności i powiatem o największym ubytku wyniosła 34,6 p. proc. W skali gmin dysproporcje były dużo większe – rozpiętość osiągnęła 92,5 p. proc.; największy przyrost ludności wyniósł 69,5% (gmina wiejska Wieliszew, powiat legionowski), a największy ubytek – 23,0% (gmina wiejska Ceranów, powiat sokołowski).

Mapa 19. Zmiana liczby ludności w latach 2015–2024**Stan w dniu 31 grudnia**

Map 19. Population changes in 2015–2024

As of 31 December

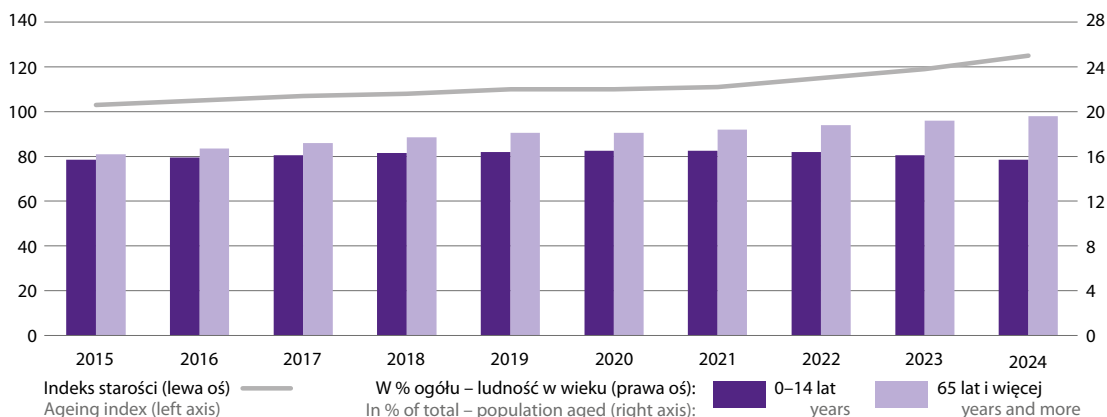
W województwie mazowieckim struktura ludności według płci charakteryzuje się liczebną przewagą kobiet. W końcu 2024 r. populacja kobiet liczyła 2870,6 tys. i była o 233,0 tys. większa od populacji mężczyzn. Podobnie jak w latach wcześniejszych kobiety stanowiły ponad 52% ogółu ludności województwa, a współczynnik feminizacji określający liczbę kobiet przypadającą na 100 mężczyzn kształtował się nadal na poziomie 109 kobiet (w miastach 114; na wsi 101). Wskaźnik ten jest zróżnicowany pod względem wieku. W 2024 r. we wszystkich rocznikach poniżej 28 roku życia występowała liczebna przewaga mężczyzn (przeciętnie na 100 mężczyzn przypadało 95 kobiet). W rocznikach starszych miała miejsce nadwyżka liczby kobiet nad mężczyznami, przy czym w kolejnych, coraz to starszych grupach wieku przewaga liczebna kobiet zwiększała się. W grupie wieku 85 lat i więcej współczynnik feminizacji osiągnął wartość 250. Na wsi nadwyżka liczby mężczyzn utrzymywała się we wszystkich rocznikach poniżej 65 roku życia, natomiast w miastach – poniżej 24 roku.

Z każdym rokiem ludność województwa mazowieckiego (także kraju) nieznacznie się starzeje. Nieprzerwanie obserwowany jest wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym. W latach 2015–2024 w strukturze ludności według ekonomicznych grup wieku udział tej populacji zwiększył się z 20,0% do 22,4%. W końcu 2024 r. liczba ludności w wieku poprodukcyjnym wynosiła 1232,7 tys. i była o 160,7 tys. (o 15,0%) większa niż w 2015 r. Ubyło natomiast ludności w wieku produkcyjnym – jej odsetek zmniejszył się z 61,4% w 2015 r. do 58,6% w 2024 r., a liczebność z 3282,7 tys. do 3225,2 tys. Liczba dzieci i młodzieży w wieku 0–17 lat (w wieku przedprodukcyjnym) stopniowo wzrastała, jak również udział tej grupy w ogólnej liczbie ludności (z 18,6% w 2015 r. do 19,1% w 2024 r.). W 2024 r. było 1050,4 tys. osób w wieku przedprodukcyjnym, tj. o 56,0 tys. (o 5,6%) więcej niż w 2015 r.

Jednym z mierników stopnia zaawansowania procesu starzenia się ludności jest wskaźnik starości demograficznej. Zgodnie z rekomendacjami ONZ społeczeństwo, w którym udział osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem przekracza 6% można nazwać starym. W 2015 r. wskaźnik starości wynosił 16,2% i w ciągu dziewięciu lat zwiększył się do 19,6%, a liczebność tej grupy ludności wzrosła o 24,1% (do 1077,0 tys. osób).

Pogorszyły się proporcje między najmłodszymi a najstarszymi generacjami. Świadczy o tym wzrost wartości indeksu starości, który ilustruje liczbowe relacje między pokoleniem dziadków i wnuków. O ile w 2015 r. na 100 dzieci w wieku 0–14 lat przypadają 103 osoby w wieku 65 lat i więcej, to w 2024 r. było to już 125 osób. Odnosząc omówione miary do przeciętnych wartości dla kraju, można powiedzieć, że w analizowanym okresie proces starzenia się ludności województwa mazowieckiego charakteryzował się mniejszą dynamiką. W Polsce w latach 2015–2024 udział osób starszych w ogólnej liczbie ludności zwiększył się z 15,8% do 20,6%, a liczebność tej populacji wzrosła o 27,1%, ponadto indeks starości wzrósł z 106 do 141.

Wykres 14. Indeks starości
Chart 14. Ageing index

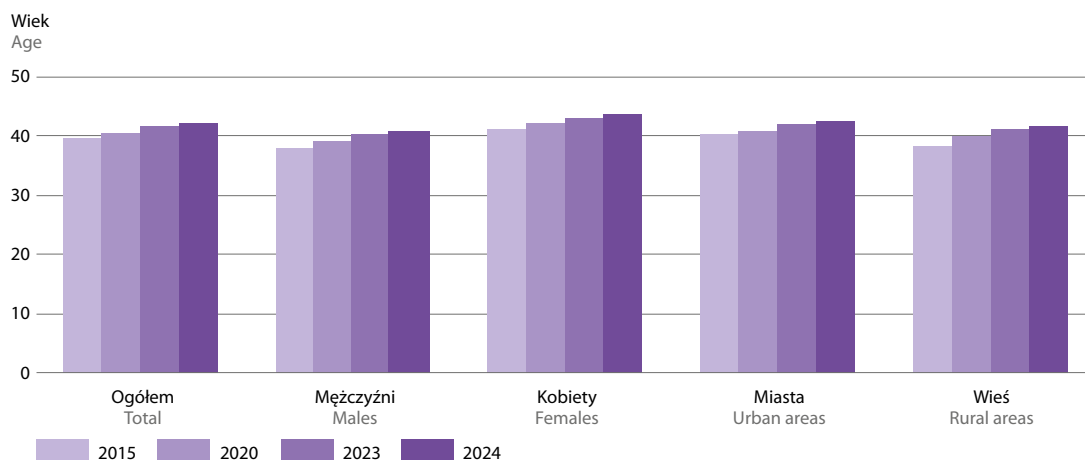
Ważną miarą procesu starzenia się ludności, zwłaszcza z punktu widzenia potrzeb w zakresie usług pielęgnacyjnych i zdrowotnych, jest wskaźnik starzenia podwójnego. Określa on udział osób sędziwych (powyżej 84 lat) w populacji osób starszych (w wieku 65 lat i więcej). W latach 2015–2016 wartość tego wskaźnika zwiększyła się z 13,1% do 13,4%, a od 2017 r. stopniowo malała do 11,8% w 2024 r. W kraju wskaźnik ten we wszystkich analizowanych latach był niższy niż w województwie i w 2024 r. wyniósł 10,8%.

Istotne znaczenie w analizie sytuacji osób starszych ma współczynnik wsparcia międzypokoleniowego, określający relację pomiędzy osobami najstarszymi a ich potencjalnymi dziećmi. Współczynnik ten (nazywany również współczynnikiem wsparcia rodziców) wskazuje ile osób w wieku 85 lat i więcej przypada na 100 osób w wieku 50–64 lata. W latach 2015–2024 w województwie mazowieckim (a także w kraju) obserwowano systematyczny wzrost tego współczynnika. O ile w 2015 r. na 100 osób w wieku 50–64 lata przypadało prawie 11 osób sędziwych, to w 2024 r. było to ponad 13 osób (w Polsce odpowiednio prawie 9 i prawie 12 osób). Wraz ze wzrostem tego współczynnika maleją szanse na zapewnienie nieformalnej opieki najstarszym osobom.

Mediana wieku (wiek środkowy) ludności – parametr wyznaczający granicę wieku, którą połowa ludności już przekroczyła, a druga połowa jeszcze nie osiągnęła.

Kolejnym miernikiem stopnia zaawansowania procesu starzenia się ludności jest mediana wieku. Przyjęło się oznaczać społeczeństwa jako stare demograficznie, gdy wartość mediany jest w przedziale 30–34 lata. Można więc powiedzieć, że mieszkańcy województwa mazowieckiego (a także Polski) są społeczeństwem bardzo starym demograficznie. W 2024 r. mediana wieku mieszkańców Mazowsza wyniosła 42,2 roku (w 2015 r. – 39,6 roku). Wiek środkowy dla mężczyzn to 40,7 roku, a dla kobiet – 43,7 roku (w 2015 r. odpowiednio 38,0 i 41,2 roku). Mediana ludności zamieszkałej na wsi wyniosła 41,6 roku, a w mieście – 42,5 roku (w 2015 r. odpowiednio 38,2 i 40,3 roku).

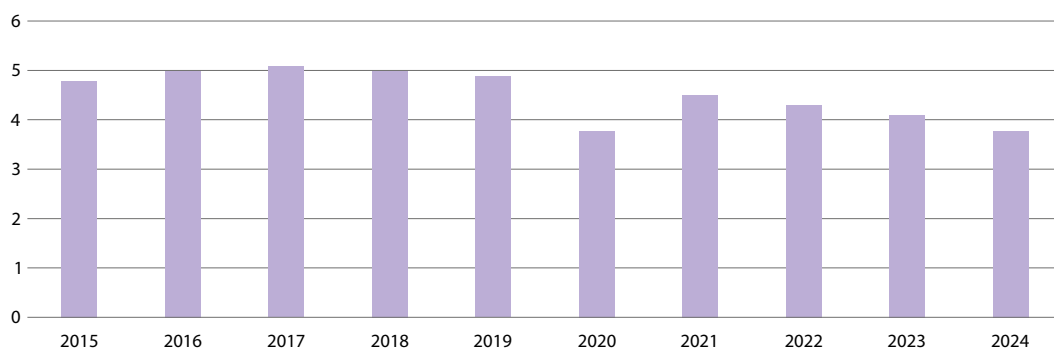
Wykres 15. Mediana wieku ludności
Chart 15. Median age of population

Współczynniki dotyczące ruchu naturalnego i migracji w podziale terytorialnym obliczono jako iloraz liczby faktów określonego rodzaju i liczby ludności (według stanu w dniu 30 czerwca).

W województwie mazowieckim w latach 2015–2024 największą liczbę nowo zawartych związków małżeńskich odnotowano w 2018 r. (27,2 tys.). W 2024 r. związek małżeński zawarło 21,0 tys. par, tj. o 1,4 tys. mniej niż rok wcześniej. Współczynnik małżeństw wyniósł 3,81‰ (wobec 4,06‰ w 2023 r.). W miastach zarejestrowano 14,1 tys. małżeństw, tj. o 5,0% mniej niż przed rokiem, a na wsi – 6,9 tys., tj. o 8,2% mniej. W 2024 r. częstość zawierania małżeństw w miastach była wyższa niż na wsi; wskaźnik natężenia małżeństw wyniósł odpowiednio 3,94‰ i 3,56‰. Odnosząc dane wojewódzkie do danych ogólnopolskich można powiedzieć, że w latach 2015–2024 częstość zawierania małżeństw w 2015 r. i w 2016 r. była niższa niż średnio w kraju, a w kolejnych latach wyższa.

Wykres 16. Małżeństwa zawarte na 1000 ludności
Chart 16. Marriages contracted per 1,000 population

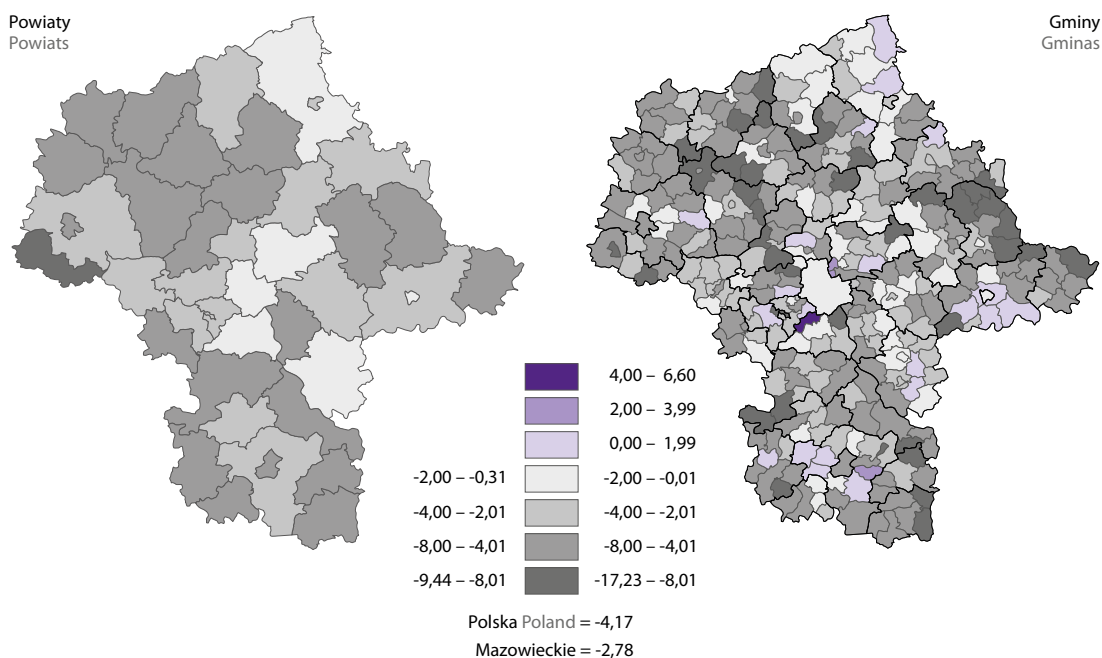
Przyrost naturalny ludności – różnica między liczbą urodzeń żywych i liczbą zgonów.

W województwie mazowieckim w latach 2015–2019 obserwowano dodatni przyrost naturalny. Najwyższe jego natężenie wystąpiło w 2016 r. – wówczas, w wyniku bilansu urodzeń i zgonów, na każde 10 tys. ludności przybyło prawie 9 osób. W 2024 r. przyrost naturalny był ujemny – w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców ubyło blisko 28 osób, a w miastach, blisko 25 osób. (w 2023 r. ubyły ponad 23 osoby na 10 tys. ludności). W latach 2015–2024 na obszarach wiejskich współczynnik przyrostu naturalnego dodatni był tylko w latach 2016 i 2017, a w pozostałych – ujemny. Największy ubytek odnotowano w 2021 r. (ponad 41 osób); w 2024 r. ubyły blisko 34 osoby.

Na koniec 2024 r. ujemny przyrost naturalny wystąpił we wszystkich powiatach. Najniższą wartość wskaźnika odnotowano w powiecie gostyńskim (-9,44‰), lipskim (-6,37‰), sokołowskim (-6,14‰) oraz Płocku (-6,05‰).

Różnice współczynnika przyrostu/ubytku naturalnego występują w ujęciu gminnym – w 2024 r. od przyrostu w wysokości 6,60‰ w gminie wiejskiej Lesznów (powiat piaseczyński) do ubytku naturalnego wynoszącego -17,23‰ w gminie wiejskiej Nur (powiat ostrowski). Przyrost naturalny ludności wystąpił tylko w 21 gminach województwa.

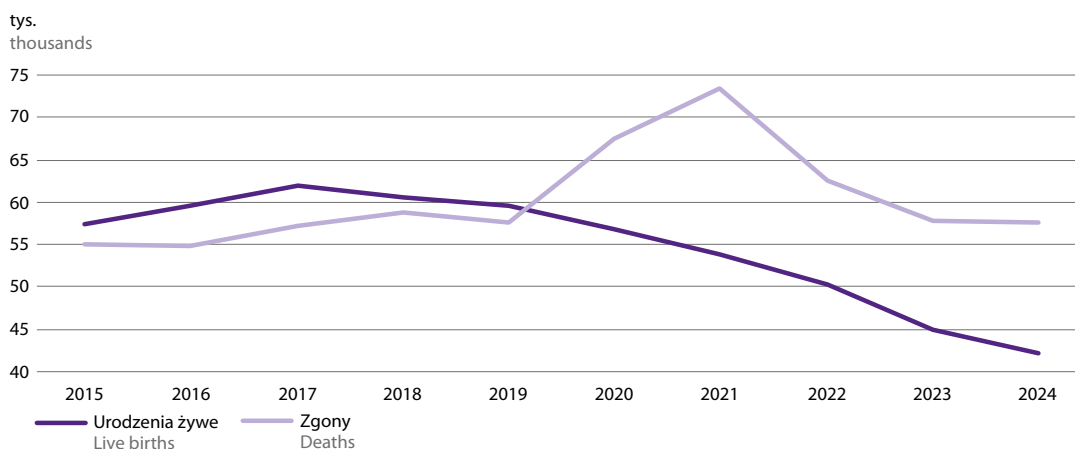
Mapa 20. Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2024 r.
Map 20. Natural increase per 1,000 population in 2024

Dane o urodzeniach i zgonach (w tym zgonach niemowląt) zostały obliczone zgodnie z kryteriami definicji urodzenia i zgonu noworodka – rekomendowanej przez Światową Organizację Zdrowia (WHO).

W województwie mazowieckim w latach 2015–2024 wzrost liczby urodzeń żywych w skali roku wystąpił w latach 2016–2017, a w kolejnych latach odnotowano spadek liczby urodzeń. O ile w 2023 r. zarejestrowano 44,9 tys. urodzeń żywych, to w 2024 r. – 42,2 tys. (o 2,7 tys. mniej). Współczynnik urodzeń żywych obniżył się o 0,49 pkt do 7,66‰; w miastach współczynnik ten wyniósł 7,75‰, a na wsi – 7,49‰. W każdym roku analizowanego okresu notowana na Mazowszu liczba urodzeń żywych na 1000 ludności była większa od średniej w kraju.

Wykres 17. Ruch naturalny ludności
Chart 17. Vital statistics of population

W województwie mazowieckim w latach 2015–2024 liczba zgonów corocznie przekraczała 50,0 tys. (od 54,9 tys. w 2016 r. do 73,5 tys. w 2021 r.). W 2024 r. zmarło 57,5 tys. osób, tj. o 344 mniej niż przed rokiem. Zgony rejestrowane w miastach stanowiły 63,5% ogółu. Współczynnik umieralności wyniósł 10,44‰ (wobec 10,50‰ w 2023 r.); w miastach – 10,22‰, a na wsi – 10,84‰. Niecałe 50% zmarłych osób stanowili mężczyźni. Głównymi przyczynami zgonów (tak samo jak w kraju) są choroby układu krążenia i choroby nowotworowe, powodujące 57,4% wszystkich zgonów. W latach 2015–2019 odsetek zgonów w wyniku chorób nowotworowych utrzymywał się na zbliżonym poziomie, stanowiąc 26–27% ogółu, natomiast w 2020 r. wyniósł 22,5%, w 2021 r. – 18,6%, a w 2023 r. odsetek ten znów wzrósł i wyniósł 26,4%. Małaś udział zgonów spowodowanych chorobami układu krążenia: z 45,4% w 2015 r. do 28,3% w 2020 r.; ale w 2021 r. wyniósł 30,5%, a w 2023 – już 31,0%. Zauważalny jest spadek odsetka zgonów w wyniku chorób układu oddechowego w latach 2015 i 2018 r. z 8,5% do 6,4% w 2021 r.; ale w 2023 r. odsetek ten wzrósł do 8,9%.

W latach 2015–2024 wśród ogółu województw mazowieckie charakteryzowało się jednym z najniższych poziomów umieralności niemowląt. Od 2015 r. (w Polsce od 2016 r.) na 1000 urodzeń żywych nieprzerwanie przypadają mniej niż 4 zgony dzieci w wieku poniżej 1 roku życia. W 2024 r. zarejestrowano 128 zgonów niemowląt, czyli o 26 mniej niż przed rokiem. Współczynnik umieralności zmniejszył się o 0,40 pkt do 3,03‰. W miastach współczynnik ten był taki sam jak na wsi i wyniósł również 3,03‰. Najczęstszą przyczyną zgonów niemowląt (47,4% w 2023 r.) są stany chorobowe powstające w okresie okołoporodowym, czyli w późnym okresie trwania ciąży matki oraz w ciągu pierwszych 6 dni życia noworodka.

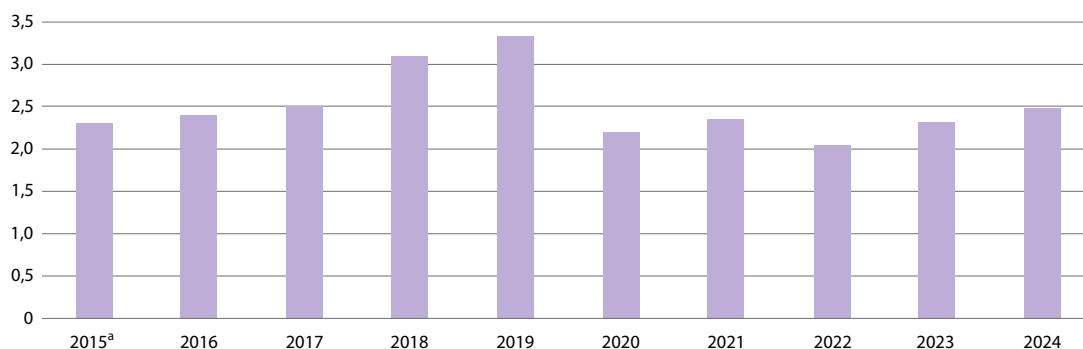
Migracje ludności to przemieszczenia ludności związane ze zmianą miejsca zamieszkania (pobytu stałego lub czasowego) w połączeniu z przekroczeniem granicy jednostki administracyjnej podziału terytorialnego kraju (migracje wewnętrzne) lub granicy państwa (migracje zagraniczne).

W ramach migracji wewnętrznych ludności rozróżnia się ruch międzywojewódzki, czyli przemieszczenia ludności z jednego województwa do innego województwa oraz ruch wewnątrzwojewódzki, tj. zmiany miejsca zamieszkania osób w granicach tego samego województwa.

Saldo migracji jest to różnica między napływem i odpływem ludności w danej jednostce administracyjnej (terytorialnej).

Na podstawie krajowej statystyki migracji można zauważyć, że od kilkunastu lat roczny napływ ludności do województwa mazowieckiego na pobyt stały (z innych województw i z zagranicy) przekracza wielkość odpływu (do innych województw i za granicę), co powoduje, że saldo migracji jest dodatnie. W latach 2015–2024 różnica między napływem migracyjnym a odpływem w ruchu wewnętrznym wyniosła 117,2 tys. osób, a w ruchu zagranicznym – 19,5 tys. W 2024 r. na Mazowszu nadwyżka liczby osób, które zameldowały się na pobyt stały nad liczbą osób, które wymeldowały się wyniosła 13,8 tys. Na każde 10 tys. ludności przybyło przeciętnie 25 osób; w miastach 10, a na wsi 52 osoby (przed rokiem odpowiednio: 23, 8 i 51 osób).

Wykres 18. Saldo migracji na pobyt stały na 1000 ludności
Chart 18. Net migration for permanent residence per 1,000 population

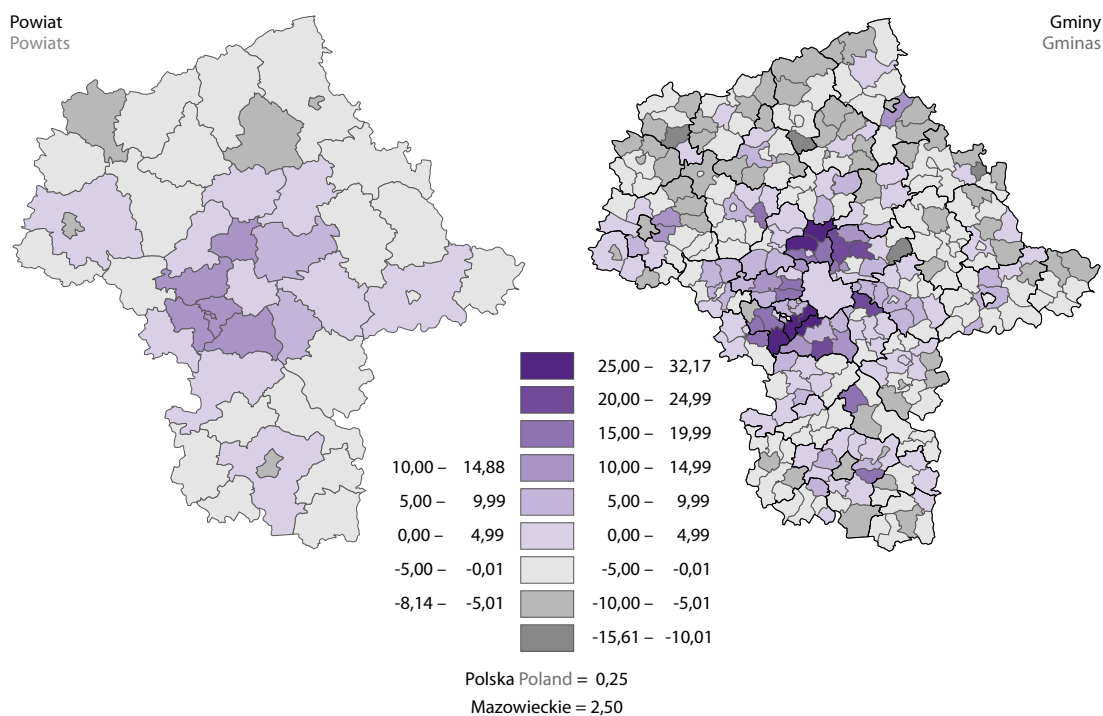
a Do obliczenia ogólnego salda migracji w przypadku migracji zagranicznych przyjęto dane za 2014 r.
a In calculating the total net migration in case of the international migration data for 2014 was adopted.

W 2024 r. w województwie mazowieckim odnotowano 86,6 tys. zameldowań na pobyt stały oraz 76,3 tys. wymeldowań (w ruchu wewnątrz- i międzywojewódzkim). W miastach zarejestrowano 55,0 tys. zameldowań, a na wsi – 31,6 tys. Odpływ migracyjny w miastach województwa dotyczył 54,0 tys. osób, natomiast wymeldowania zarejestrowane na wsi dotyczyły 22,3 tys. osób. Saldo migracji w ruchu wewnętrznym wyniosło 10,3 tys. osób; średnio na 10 tys. ludności przybyło 19 osób. Miasta zyskały 1,0 tys. mieszkańców, a wsie – 9,3 tys. W przeliczeniu na 10 tys. ludności w miastach przybyły przeciętnie 3 osoby, natomiast na wsi – 48 osób.

W ramach migracji zagranicznych do województwa mazowieckiego przybyło 4,1 tys. osób a wyjechało za granicę 0,6 tys. W wyniku nadwyżki imigrantów nad emigrantami liczba mieszkańców województwa zwiększyła się o 3,5 tys. osób; średnio na 10 tys. ludności przybyło 6 osób. W miastach odnotowano wzrost o 2,7 tys. osób, a na wsi – o 0,8 tys. W przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców miast i wsi przybyło odpowiednio niespełna 8 osób i prawie 4 osoby.

Migracje ludności mają istotny wpływ na stan i strukturę ludności w poszczególnych jednostkach podziału terytorialnego. W 2024 r. w 17 powiatach województwa saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały było dodatnie, w tym w 8 było wyższe (w przeliczeniu na 1000 ludności) niż średnio w województwie; najwyższą wartość wskaźnika odnotowano w powiecie grodziskim (14,88‰). Ujemna wartość współczynnika wystąpiła w 25 powiatach, przy czym najniższa była w Ostrołęce (-8,14‰). Wśród miast na prawach powiatu tylko w Warszawie ogólne saldo migracji było dodatnie; współczynnik wyniósł 2,36‰. W ujęciu gminnym zróżnicowanie tego zjawiska było jeszcze większe – współczynnik zawierał się w przedziale od 32,17‰ w gminie wiejskiej Żabia Wola (powiat grodziski) do -15,61‰ w gminie wiejskiej Szulborze Wielkie (powiat ostrowski).

Mapa 21. Saldo migracji na pobyt stały na 1000 ludności w 2024 r.
Map 21. Net migration for permanent residence per 1,000 population in 2024

Edukacja

Education

W roku szkolnym 2023/24 wskaźnik upowszechnienia edukacji przedszkolnej wśród dzieci w wieku 3-6 lat był wyższy w stosunku do roku poprzedniego.

W liceach ogólnokształcących, cieszących się największą popularnością wśród młodzieży, kształciła się ponad połowa uczniów szkół ponadpodstawowych.

W porównaniu z rokiem akademickim 2022/23 wzrosła liczba studentów na mazowieckich uczelniach.

W 2024 r. udział osób z wykształceniem wyższym w populacji osób w wieku 15–89 lat wzrósł w porównaniu z rokiem poprzednim.

Prezentowane informacje, z wyjątkiem danych o uczelniach, zdawalności egzaminów i o wydatkach jednostek samorządu terytorialnego, opracowano na podstawie systemu informacji oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej. Od roku akademickiego 2017/18 dane o uczelniach, z wyjątkiem danych o części uczelni prowadzonych przez kościoły i inne związki wyznaniowe opracowano na podstawie Zintegrowanego Systemu Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym POL-on administrowanego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Dane dotyczące zdawalności egzaminów pochodzą z Centralnej Komisji Egzaminacyjnej.

Informacje dotyczące wydatków jednostek samorządu terytorialnego zaprezentowano na podstawie sprawozdawczości Ministerstwa Finansów.

Wychowanie przedszkolne

W województwie mazowieckim w roku szkolnym 2023/24 dzieci mogły uczęszczać do 2257 przedszkoli, 1166 oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych, 1 zespołu wychowania przedszkolnego i 271 punktów przedszkolnych. Większość przedszkoli zlokalizowana była w miastach – 74,7%, natomiast oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych na wsi – 64,8% (w kraju odpowiednio 68,3% i 75,1%).

Liczba placówek wychowania przedszkolnego zwiększyła się o 0,1% w stosunku do roku szkolnego 2020/21 (w kraju o 0,7%), natomiast nie zmieniła się w porównaniu z rokiem poprzednim (tak jak w kraju). W stosunku do roku szkolnego 2022/23 wyższa była tylko liczba przedszkoli (o 27, tj. 1,2%), natomiast mniej było oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych oraz punktów przedszkolnych (odpowiednio o 1,4% i o 3,6%).

Placówki wychowania przedszkolnego są to placówki przeznaczone dla dzieci w wieku od lat 3 do rozpoczęcia przez nie nauki w szkole podstawowej, zapewniające dzieciom opiekę oraz mające na celu przygotowanie ich do nauki w szkole. Do placówek wychowania przedszkolnego zaliczane są przedszkola, oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych oraz zespoły wychowania przedszkolnego i punkty przedszkolne.

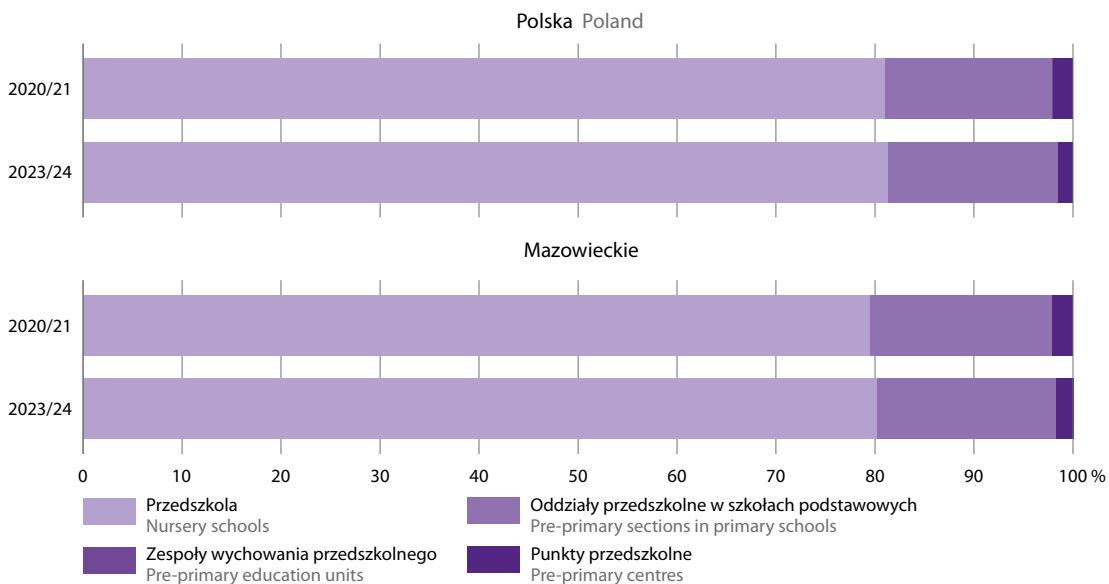
Tablica 10. Wychowanie przedszkolne^a
Table 10. Pre-primary education^a

Wyszczególnienie Specification	2020/21	2022/23	2023/24
Placówki Establishments	3691	3695	3695
miasta urban areas	2235	2273	2290
wieś rural areas	1456	1422	1405
W tym przedszkola Of which nursery schools	2154	2230	2257
w tym specjalne of which special	44	44	44
Dzieci Children	232504	250319	246630
miasta urban areas	168277	179543	175378
wieś rural areas	64227	70776	71252
W tym w wieku: 6 lat Of which at the age of: 6	59204	64419	66728
5 lat 5	58544	65562	63053

a Łącznie z dziećmi przebywającymi w placówkach wykonujących działalność leczniczą.
a Including children staying in the units performing health care activities.

W ramach systemu oświaty w roku szkolnym 2023/24 wychowaniem przedszkolnym objętych było 246,6 tys. dzieci, tj. więcej o 6,1% niż w roku 2020/21 i o 1,5% mniej niż w roku 2022/23 (w kraju odpowiednio o 6,1% więcej i 1,4% mniej). W województwie w miastach do placówek wychowania przedszkolnego uczęszczało 175,4 tys. dzieci, a na wsi 71,3 tys.

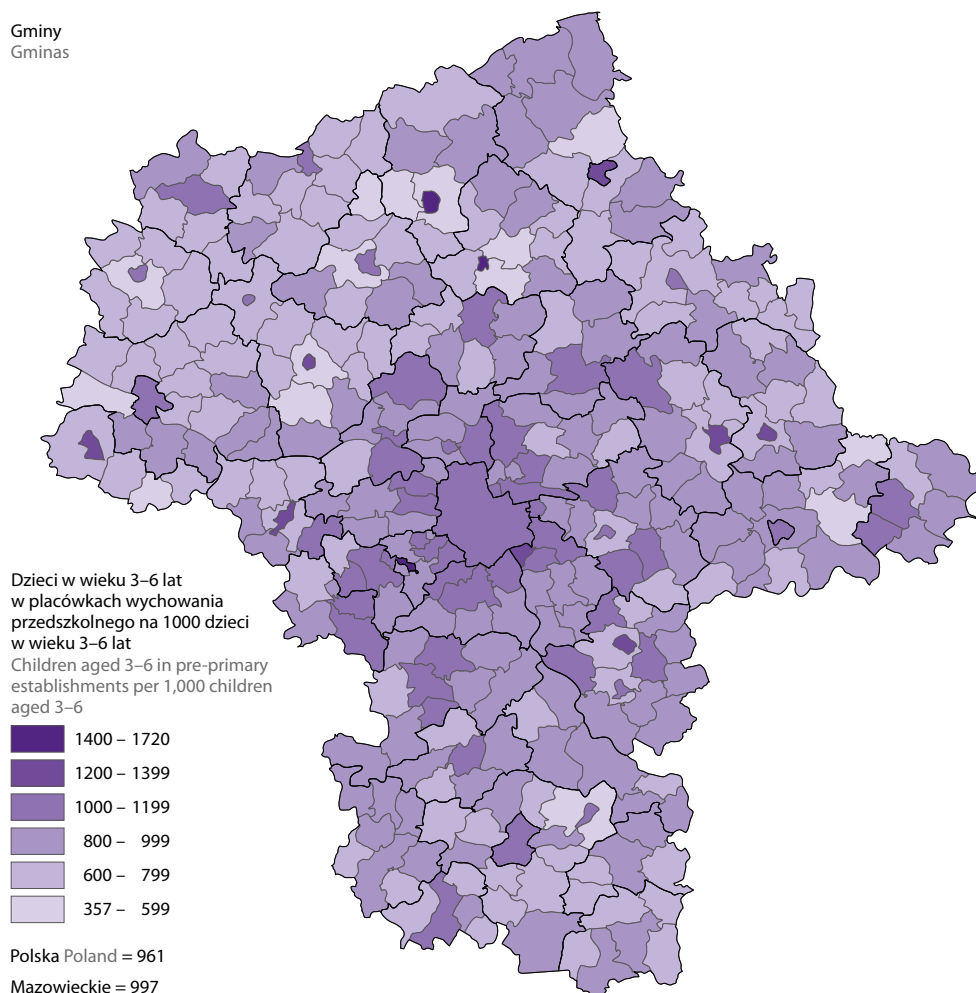
Wykres 19. Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego^a
Chart 19. Children in pre-primary establishments^a

a Łącznie z dziećmi przebywającymi w placówkach wykonujących działalność leczniczą.
a Including children staying in the units performing health care activities.

W skali całego województwa najwięcej dzieci uczęszczało do przedszkoli – 80,2% ogółu dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym. Oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych gromadziły 18,0% dzieci, a punkty przedszkolne i zespoły wychowania przedszkolnego – pozostałe 1,8%.

Mapa 22. Wychowanie przedszkolne w roku szkolnym 2023/2024
Map 22. Pre-primary education in the 2023/2024 school year

Wskaźnik upowszechnienia edukacji przedszkolnej zwiększył się w skali roku. O ile w roku szkolnym 2022/23 na każdy 1000 dzieci w wieku 3–6 lat przypadało 987 dzieci uczęszczających do placówek wychowania przedszkolnego, to rok później było to już 997 dzieci (w kraju odpowiednio 949 i 961 dzieci).

W 65 gminach województwa wskaźnik przekroczył wartość 1000; sytuacja taka dotyczyła szczególnie gmin miejskich i oznacza, że do placówek na ich terenie uczęszczały dzieci dowożone z okolicznych gmin. Najwyższe w województwie wartości wskaźnika upowszechnienia edukacji przedszkolnej odnotowano w gminach miejskich Podkowa Leśna (1720), Przasnysz (1472) i Maków Mazowiecki (1450), najniższe – w gminach wiejskich Pacyna (357), Przasnysz (358) i Grudusk (391).

Poziom wykształcenia ludności na podstawie BAEL

W województwie mazowieckim według wyników Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) w 2024 r. odnotowano wzrost udziału osób z wykształceniem wyższym w populacji osób w wieku 15–89 lat w stosunku do poprzedniego roku o 1,5 p. proc. (z 39,4% do 40,9%); w Polsce wzrost o 0,8 p. proc. do poziomu 30,1%. W porównaniu z 2023 r. w województwie nastąpił spadek udziału osób z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym (o 0,6 p. proc.), gimnazjalnym, podstawowym i niepełnym podstawowym (o 0,5 p. proc.), średnim ogólnokształcącym (o 0,3 p. proc.) oraz z wykształceniem zasadniczym zawodowym i branżowym (o 0,1 p. proc.).

Wykres 20. Ludność^a według poziomu wykształcenia według BAEL
Chart 20. Population^a by level of educational attainment by LFS

a W wieku 15–89 lat; od 2023 r. do uogólniania wyników Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) na populację generalną zastosowano dane o ludności rezydującej w Polsce pochodzące z bilansów opracowanych na podstawie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021.

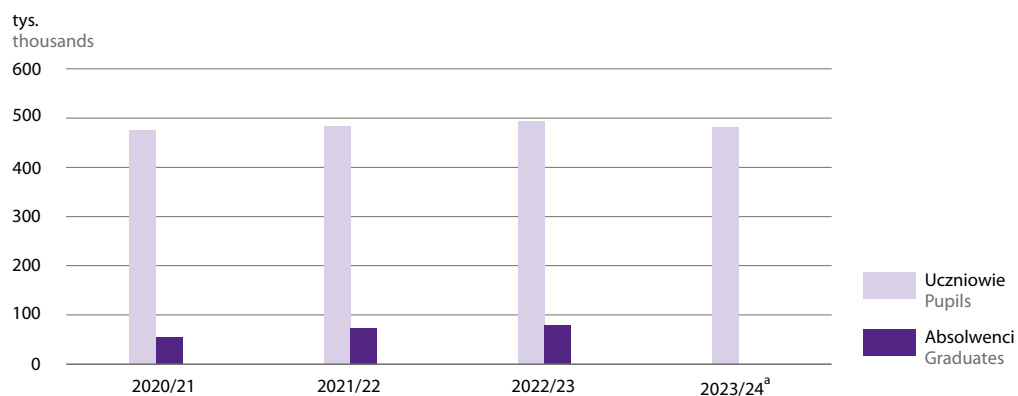
a Aged 15–89; since 2023, generalisation of the LFS results over the general population has been carried out with the use of the data on resident population of Poland coming from the balances compiled on the basis of the Population and Housing Census 2021.

Edukacja w szkołach podstawowych

W roku szkolnym 2023/24 w województwie mazowieckim działało 1900 szkół podstawowych dla dzieci i młodzieży – o 5 mniej niż w poprzednim roku szkolnym (w Polsce 14000 szkół, o 73 mniej), z tego w miastach 889 szkół, a na wsi – 1011.

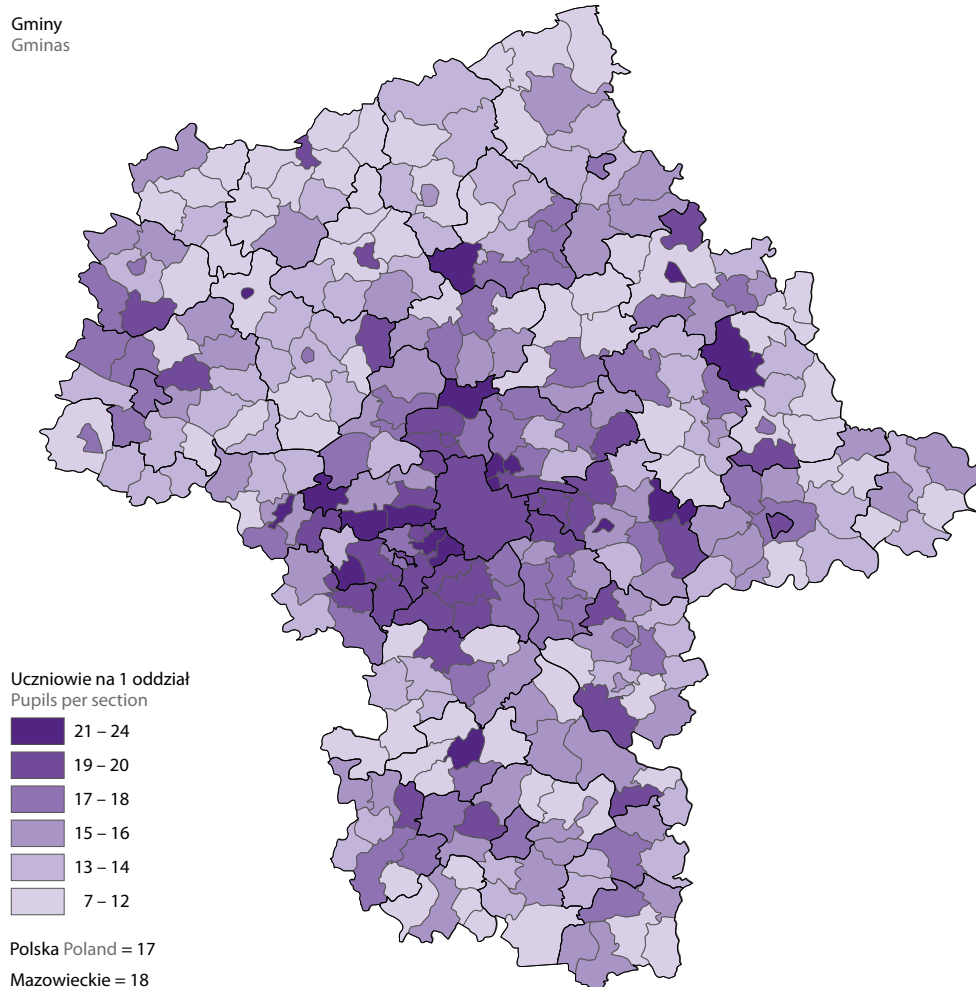
W szkołach tych uczyło się 480,1 tys. dzieci i młodzieży (o 2,8% mniej w porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym). W miastach do szkół podstawowych uczęszczało 329,7 tys. dzieci i młodzieży (o 2,9% mniej w stosunku do poprzedniego roku szkolnego), natomiast na wsi uczyło się 150,4 tys. osób (o 2,6% mniej). W kraju liczba uczniów była o 3,7% niższa niż rok wcześniej (w miastach spadła o 3,9%, a na wsi o 3,4%).

Wykres 21. Uczniowie i absolwenci szkół podstawowych
Chart 21. Pupils and graduates of primary schools

a Dane o absolwentach będą dostępne w późniejszym terminie.
a The data of graduates will be available at a later date.

Mapa 23. Uczniowie w szkołach podstawowych w roku szkolnym 2023/2024
Map 23. Pupils in primary schools in the 2023/2024 school year

Średnia wielkość oddziału szkolnego w szkole podstawowej w województwie mazowieckim w roku szkolnym 2023/24 wyniosła 18 uczniów (o 1 więcej niż w kraju). Oddział w szkole wiejskiej liczył średnio 15 osób, a w miastach 19 (w kraju odpowiednio 14 i 18 osób).

Najmniej uczniów na 1 oddział przypadało w szkołach zlokalizowanych w gminach wiejskich: Czarnia (7 osób), a najwięcej w mieście Ząbki (24 osoby).

W roku szkolnym 2022/23 w województwie mazowieckim szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży opuściło 78,3 tys. absolwentów (o 5,9% więcej w porównaniu z rokiem szkolnym 2021/22); w miastach – 54,8 tys., a na wsi – 23,5 tys. (odpowiednio o 11,8% więcej i 5,7% mniej). W kraju liczba absolwentów zwiększyła się o 1,9% (w miastach była o 6,6% wyższa, a na wsi o 6,2% niższa).

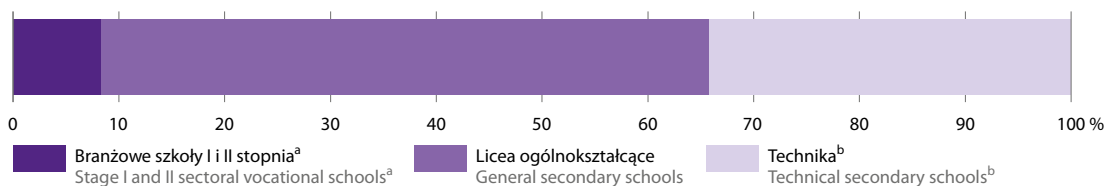
Edukacja w szkołach ponadpodstawowych

Do szkół ponadpodstawowych zalicza się specjalne szkoły przysposabiające do pracy, branżowe szkoły I i II stopnia, licea ogólnokształcące, technika oraz ogólnokształcące szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe. Zgodnie z ustawą Prawo oświatowe do szkół ponadpodstawowych należą również szkoły policealne, które ze względu na fakt, że stanowią wyższy szczebel kształcenia, zostaną omówione oddzielnie.

W województwie mazowieckim w roku szkolnym 2023/24 działały 973 szkoły ponadpodstawowe dla młodzieży: 77 szkół specjalnych przysposabiających do pracy, 192 szkoły branżowe I stopnia, 21 szkół branżowych II stopnia, 450 liceów ogólnokształcących, 221 techników i 12 ogólnokształcących szkół artystycznych dających uprawnienia zawodowe. W stosunku do poprzedniego roku szkolnego nastąpił wzrost łącznej liczby tych szkół o 2,2% (w Polsce wzrost o 1,7%).

Do wymienionych szkół uczęszczało 275,9 tys. uczniów, tj. o 9,5% więcej niż w poprzednim roku szkolnym (w kraju o 8,8% więcej). Największą popularnością cieszyły się te szkoły, które dawały możliwość uzyskania świadectwa dojrzałości, a tym samym kontynuowania nauki na uczelniach; pobierało w nich naukę 92,0% ogólnej liczby uczniów na tym poziomie kształcenia (w kraju 87,4%).

Wykres 22. Uczniowie szkół ponadpodstawowych według typów szkół w roku szkolnym 2023/2024
Chart 22. Students of post-primary schools by types of schools in the 2023/2024 school year

a Łącznie ze specjalnymi szkołami przysposabiającymi do pracy. b Łącznie z ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe.

a Including special job-training schools. b Including general art schools leading to professional certification.

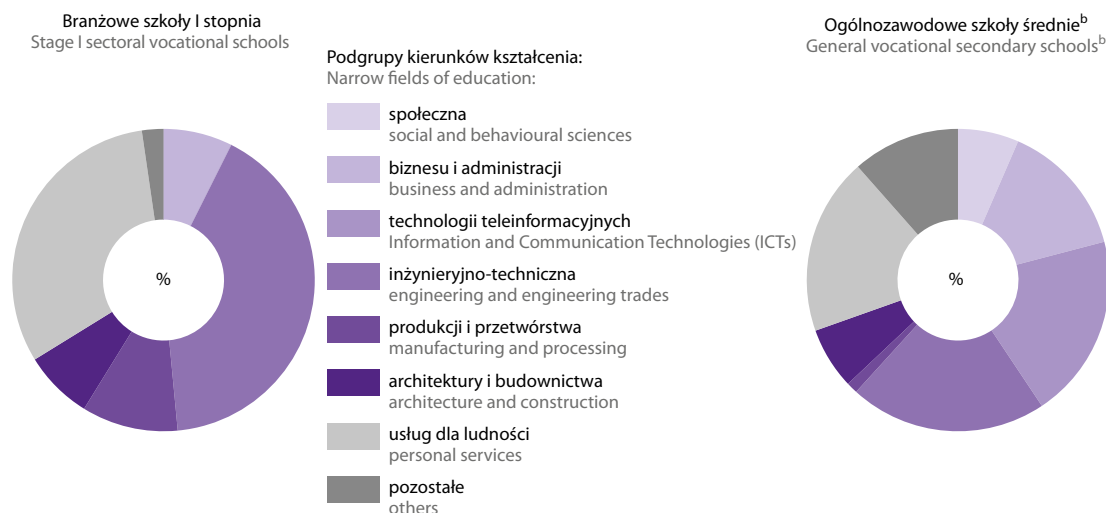
W roku szkolnym 2023/24 wśród szkół ponadpodstawowych dla młodzieży największą liczbę uczniów skupiały licea ogólnokształcące, do których uczęszczało 158,5 tys. młodzieży (o 11,7% więcej niż w poprzednim roku szkolnym) oraz technika – 92,5 tys. osób (o 5,7% więcej), w których kobiety stanowiły odpowiednio 58,8% i 36,1% uczniów.

W branżowych szkołach I stopnia kształciło się 20,2 tys. uczniów, a w szkołach specjalnych przysposabiających do pracy – 1,8 tys. (odpowiednio o 12,1% i 0,6% więcej niż rok wcześniej). Głównym celem tych szkół jest wykształcenie umiejętności przydatnych do pracy w określonym zawodzie. Udział kobiet wśród uczniów tych szkół wyniósł odpowiednio 30,9% i 35,9%. W szkołach branżowych II stopnia (przeznaczonych dla absolwentów branżowych szkół I stopnia) uczyło się 1,2 tys. osób, w tym 26,8% kobiet.

Odrębną grupę wśród szkół ponadpodstawowych stanowiły ogólnokształcące szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe. W roku szkolnym 2023/24 w województwie mazowieckim w placówkach tego typu zawód zdobywało 1,7 tys. uczniów (o 1,7% więcej niż w poprzednim roku szkolnym), w tym 84,4% stanowiły kobiety.

Wykres 23. Absolwenci szkół zawodowych dla młodzieży według podgrup kierunków kształcenia^a w roku szkolnym 2022/2023

Chart 23. Graduates of vocational schools for youth by narrow fields of education^a in the 2022/2023 school year

a Zgodne z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia (ISCED-2013). b Branżowe szkoły II stopnia, technika i szkoły artystyczne ogólnokształcące dające uprawnienia zawodowe.

a According to the International Classification of Fields of Education and Training (ISCED-2013). b Stage II sectoral vocational schools, technical secondary schools and general art schools leading to professional certification.

W czerwcu 2023 r. szkoły ponadpodstawowe dla młodzieży opuściło 50,1 tys. absolwentów (o 2,5% mniej niż w czerwcu 2022 r.), w tym 62,0% stanowili absolwenci liceów ogólnokształcących, 28,5% – techników, a 8,0% – szkół branżowych I stopnia. Udział absolwentów szkół specjalnych przysposabiających do pracy i ogólnokształcących szkół artystycznych wyniósł odpowiednio 0,8% i 0,4%. Pozostałe 0,2% stanowili absolwenci szkół branżowych II stopnia.

W województwie mazowieckim najwięcej absolwentów szkół zawodowych stanowiły osoby, które kształciły się w zawodach z grupy kierunków inżynieryjno-technicznych oraz usług dla ludności. Mężczyźni będący absolwentami zarówno szkół branżowych I stopnia jak i ogólnozawodowych szkół średnich najczęściej ukończyli placówki, w których kształcili się na kierunkach z grupy inżynieryjno-technicznej (w roku szkolnym 2022/23 odpowiednio 58,9% i 30,4%), natomiast kobiety na kierunkach z grupy usług dla ludności (67,5% w szkołach branżowych I stopnia i 37,5% w ogólnozawodowych szkołach średnich).

W roku szkolnym 2023/24 na terenie województwa mazowieckiego funkcjonowało 157 szkół policealnych (w poprzednim roku szkolnym – 167), do których uczęszczało 43,9 tys. uczniów (o 12,0% więcej niż przed rokiem). Podobnie jak rok wcześniej, wśród uczniów przeważały kobiety, które w roku szkolnym 2023/24 stanowiły 66,4% ogólnej liczby uczniów tego typu szkół. W kraju liczba uczniów zwiększyła się o 3,5%, a udział kobiet wyniósł 71,3%.

Liczba absolwentów szkół policealnych w roku szkolnym 2022/23 wyniosła 11,9 tys. osób i zwiększyła się o 21,0% w stosunku do poprzedniego roku (w kraju o 18,2%).

Wyniki egzaminu maturalnego

Na zakończenie każdego etapu edukacji przewidziany jest egzamin sprawdzający efekty kształcenia. Egzamin przeprowadzane są przez Centralną Komisję Egzaminacyjną wraz z Okręgowymi Komisjami Egzaminacyjnymi we współpracy z Ministerstwem Edukacji Narodowej.

W 2024 r. egzamin maturalny był przeprowadzany w Formule 2023 dla tegorocznych absolwentów 4-letniego liceum ogólnokształcącego, 5-letniego technikum, szkoły artystycznej oraz branżowej szkoły II stopnia.

Wszyscy absolwenci, którzy ukończyli szkołę w 2024 r., obowiązkowo przystępowali do egzaminu maturalnego w części pisemnej z: języka polskiego, matematyki oraz wybranego języka obcego nowożytnego, a także z języka polskiego i wybranego języka obcego nowożytnego w części ustnej. Absolwenci mieli również obowiązek przystąpienia do egzaminu maturalnego z wybranego przedmiotu na poziomie rozszerzonym, a w przypadku języków obcych nowożytnych – na poziomie rozszerzonym albo dwujęzycznym.

Według danych Centralnej Komisji Egzaminacyjnej w terminie głównym w maju 2024 r. w województwie mazowieckim do egzaminów z wszystkich przedmiotów obowiązkowych egzaminu maturalnego w Formule 2023 przystąpiło 41,4 tys. absolwentów z roku szkolnego 2023/24 (o 1,6% mniej niż rok wcześniej), z tego 52,8% stanowiły kobiety.

Zdawalność egzaminu maturalnego w 2024 r. wyniosła 85,5% i była o 0,5 p. proc. niższa niż w poprzednim roku szkolnym (w kraju odpowiednio 84,1% i niższa o 0,3 p. proc.).

Tablica 11. Osoby, które przystąpiły do egzaminu maturalnego^a
Table 11. Persons who took matriculation examination^a

Wyszczególnienie Specification	2020	2023	2024
Ogółem Total	40037	42092	41407
mężczyźni males	18763	19366	19550
kobiety females	21274	22726	21857
W tym osoby, które zdały egzamin Of which persons who passed examination	30724	36210	35422
mężczyźni males	14158	16631	16838
kobiety females	16566	19579	18584

a Od 2023 r. egzamin maturalny przeprowadzany jest w dwóch formułach – starej (obowiązującej od 2015 r.) i w nowej (obowiązującej od 2023 r.). W 2023 r. liczbę zdających egzamin maturalny podano łącznie według nowej i starej formuły.

a Since 2023, the matriculation examination has been carried out in two formulas – the old one (in force since 2015) and the new one (in force since 2023). In 2023 the total number of persons taking the matriculation examination according to the new and old formula was reported.

Szkolnictwo wyższe

Zgodnie z rejestrem POL-on w roku akademickim 2023/24 w województwie mazowieckim swoją siedzibę miało 88 uczelni (w Polsce – 358). W publikacji zaprezentowane są dane 80 uczelni, które złożyły sprawozdania statystyczne (w Polsce – 342). Poza jednostką macierzystą uczelnie te miały 37 filii i wydziałów zamiejscowych, z których 27 było zlokalizowanych w innych województwach i poza granicami Polski. Ofertę edukacyjną w województwie uzupełniały również filie i wydziały zamiejscowe uczelni spoza województwa mazowieckiego (9 jednostek).

W roku akademickim 2023/24 w uczelniach mających siedzibę jednostki macierzystej w województwie mazowieckim studiowało 285,5 tys. osób, z czego 58,2% stanowiły kobiety. W liczbie tej było 32,8 tys. cudzoziemców, z których najwięcej pochodziło z Ukrainy (33,0%). Na studiach stacjonarnych kształciło się 57,5% ogólnej liczby studentów (w kraju 63,5%). W stosunku do roku 2020/21 liczba uczących się w mazowieckich uczelniach była większa o 11,4% (w kraju o 2,2%), a w stosunku do ostatniego roku zwiększyła się o 3,9% (w kraju o 1,8%).

W roku akademickim 2023/24 w 20 uczelniach publicznych kształciło się 138,4 tys. osób (48,5% ogólnej liczby studentów, w poprzednim roku 50,7% a w roku 2020/21 – 57,8%).

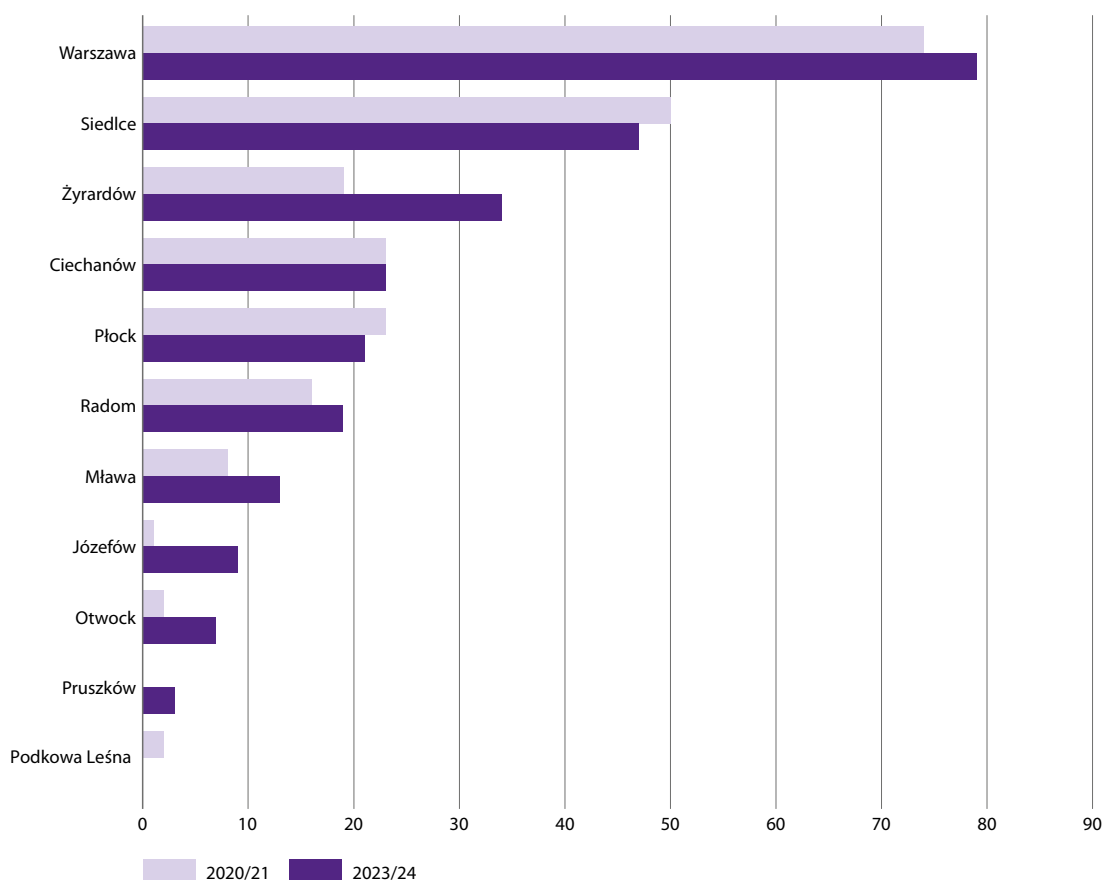
Ponad połowa wszystkich studentów (54,8%) kształciła się na kierunkach związanych z biznesem, administracją i prawem, naukami społecznymi, dziennikarstwem i informacją oraz techniką, przemysłem i budownictwem. Największy udział kobiet wystąpił na kierunkach związanych z kształceniem (81,4%) oraz

zdrowiem i opieką społeczną (75,8%); mężczyźni dominowali na kierunkach związanych z technologiami teleinformatycznymi (84,2%).

Biorąc pod uwagę nie siedzibę uczelni, ale rzeczywiste położenie jednostki, w końcu grudnia 2023 r. w województwie mazowieckim faktycznie studiowało 283,0 tys. osób (o 6,8% więcej niż przed rokiem), w tym 14,2 tys. studentów filii i jednostek zamiejscowych uczelni spoza województwa (blisko 3-krotnie więcej niż rok wcześniej). Największym ośrodkiem akademickim w województwie, a także w Polsce, jest Warszawa, gdzie w 63 uczelniach oraz w 6 filiach i wydziałach zamiejscowych uczelni mających siedzibę poza stolicą studiowało 256,8 tys. osób (20,6% ogółu studentów w kraju).

Studenci kształcący się w Warszawie stanowili 90,7% ogółu studiujących na terenie województwa mazowieckiego. Poza Warszawą dużymi ośrodkami akademickimi w województwie były: Radom, Siedlce i Płock. W tych miastach kształciło się łącznie 6,3% ogółu studentów województwa.

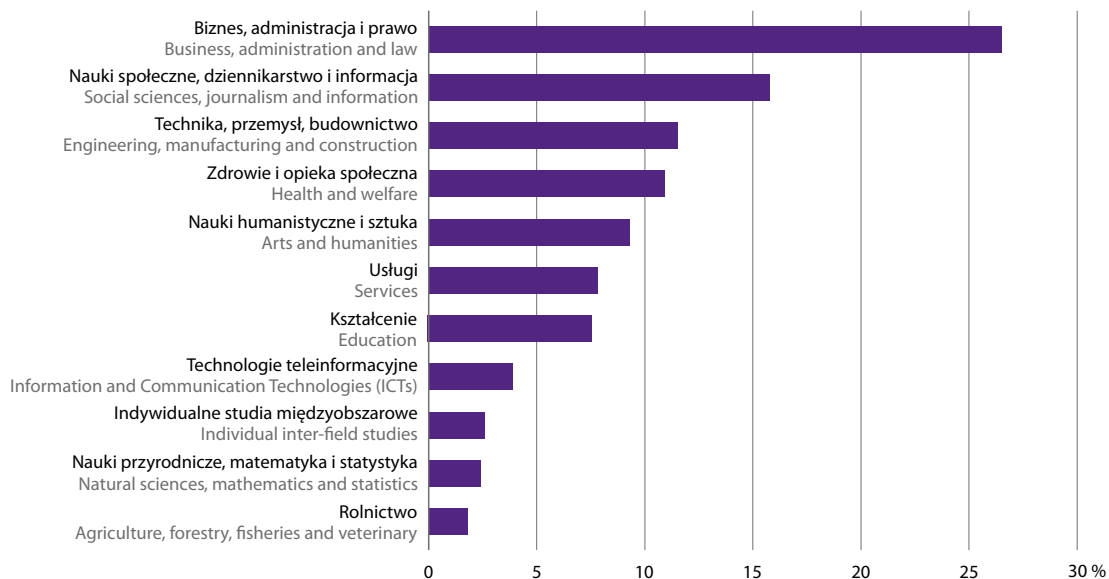
Wykres 24. Studenci stacjonarni uczelni w miejscowościach akademickich na 1000 ludności
Chart 24. Students in full-time programmes in academic towns per 1,000 population

Wskaźnik odnoszący liczbę studentów stacjonarnych (studiujących w uczelniach i jednostkach zamiejscowych według faktycznego miejsca studiowania) do liczby mieszkańców województwa w roku akademickim 2023/24 wyniósł 29 studentów na 1000 ludności, przy średniej ogólnopolskiej 21 (w roku 2020/21 odpowiednio 27 i 21 studentów). W miejscowościach naszego województwa największą wartość wskaźnika odnotowano w Warszawie (79), a następnie w Siedlcach (47).

W uczelniach mających siedzibę jednostki macierzystej w województwie mazowieckim w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2023 r. dyplomy ukończenia studiów wyższych otrzymało 56,8 tys. osób (19,4% ogólnej liczby absolwentów z całego kraju), w tym 32,5 tys. absolwentów uczelni publicznych. Liczba absolwentów zwiększyła się o 1,9% w stosunku do roku akademickiego 2020/21 i o 1,3% w porównaniu z poprzednim rokiem (w kraju zmniejszyła się odpowiednio o 0,4% i o 0,2%).

Wykres 25. Absolwenci^a uczelni według grup kierunków kształcenia^b w roku akademickim 2022/2023
Chart 25. Graduates^a by broad fields of education^b in the 2022/2023 academic year

a Absolwenci, którzy uzyskali dyplomy ukończenia studiów w 2023 r. łącznie z cudzoziemcami. b Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia (ISCED-F-2013).

a Graduates who obtained higher education diplomas in 2023. Including foreigners. b According to the International Classification of Fields of Education and Training (ISCED-F-2013).

Wśród osób, które ukończyły studia wyższe, największy odsetek stanowili absolwenci kierunków związanych z: biznesem, administracją i prawem (26,5%), naukami społecznymi, dziennikarstwem i informacją (15,8%) oraz z techniką, przemysłem i budownictwem (11,5%).

Kształcenie dorosłych

W 2023 r. według wyników Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL), w województwie mazowieckim 11,1% osób w wieku 25–64 lata (o 2,4 p. proc. więcej niż w kraju) deklaroowało uczestnictwo w edukacji obejmującej uczenie się formalne (szkoła i studia wyższe) i kształcenie pozaformalne (różnego rodzaju kursy i szkolenia). Wskaźnik ten zwiększył się zarówno w stosunku do 2020 r., jak i roku poprzedniego odpowiednio o 5,2 p. proc. i 1,9 p. proc. (w kraju o 4,9 p. proc. i 0,9 p. proc.).

Szkoły dla dorosłych nastawione były głównie na kontynuację przerwane go cyklu kształcenia. W roku szkolnym 2023/24 w województwie mazowieckim funkcjonowało 101 szkół dla dorosłych: 4 szkoły podstawowe i 97 liceów ogólnokształcących. Uczyło się w nich łącznie 17,3 tys. słuchaczy (o 17,4% więcej niż w poprzednim roku szkolnym), z tego 17,2 tys. w liceach ogólnokształcących i 0,1 tys. w szkołach podstawowych. W Polsce do szkół dla dorosłych uczęszczało o 12,1% więcej uczniów niż rok wcześniej.

W roku szkolnym 2022/23 szkoły dla dorosłych ukończyło łącznie 1,7 tys. uczniów (o 60,9% mniej niż w roku 2021/22), z tego 1,7 tys. absolwentów liceów ogólnokształcących oraz 36 szkół podstawowych. W Polsce w porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym liczba absolwentów zmniejszyła się o 69,9%.

Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego

W 2023 r. w województwie mazowieckim wydatki jednostek samorządu terytorialnego na oświatę i wychowanie, edukacyjną opiekę wychowawczą oraz szkolnictwo wyższe i naukę (łącznie ze środkami otrzymanymi z budżetu państwa) wyniosły 20,1 mld zł, co stanowiło 31,1% ogółu wydatków zrealizowanych przez te jednostki (w kraju 31,6%). W stosunku do 2022 r. wydatki na edukację i naukę wzrosły o 19,8%, a ich udział w wydatkach ogółem był o 2,1 p. proc. wyższy.

Środki z budżetów jednostek samorządu terytorialnego na oświatę i wychowanie (19,0 mld zł) przeznaczono głównie na funkcjonowanie szkół podstawowych – 7,9 mld zł (41,3%) oraz funkcjonowanie przedszkoli (łącznie z oddziałami przedszkolnymi w szkołach podstawowych oraz innymi formami wychowania przedszkolnego) – 4,1 mld zł (21,6%).

Zasoby pracy

Labour resources

Mieszkańcy województwa mazowieckiego pracujący w gospodarce narodowej w końcu października 2024 r. stanowili 16,4% ogółu pracujących w Polsce. Ich liczba w porównaniu z analogicznym miesiącem 2023 r. wzrosła o 0,8%.

W stosunku do 2023 r. odnotowano spadek liczby zarejestrowanych bezrobotnych, a stopa bezrobocia pozostała na tym samym poziomie. Do powiatowych urzędów pracy województwa mazowieckiego w 2024 r. zgłoszono mniej ofert zatrudnienia niż w roku poprzednim.

Wyniki Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności przeprowadzonego w 4 kwartale 2024 r. wskazują, że w porównaniu z analogicznym okresem poprzedniego roku mniej było osób pracujących, zmniejszył się również wskaźnik zatrudnienia.

Pracujący

Dane o **pracujących w gospodarce narodowej** (stan na ostatni dzień miesiąca) od grudnia 2022 r. są prezentowane na podstawie administracyjnych źródeł danych. Dane dotyczą pracujących we wszystkich podmiotach gospodarki narodowej.

Dane o pracujących dotyczą osób wykonujących pracę przynoszącą im zarobek lub dochód. Do pracujących zalicza się:

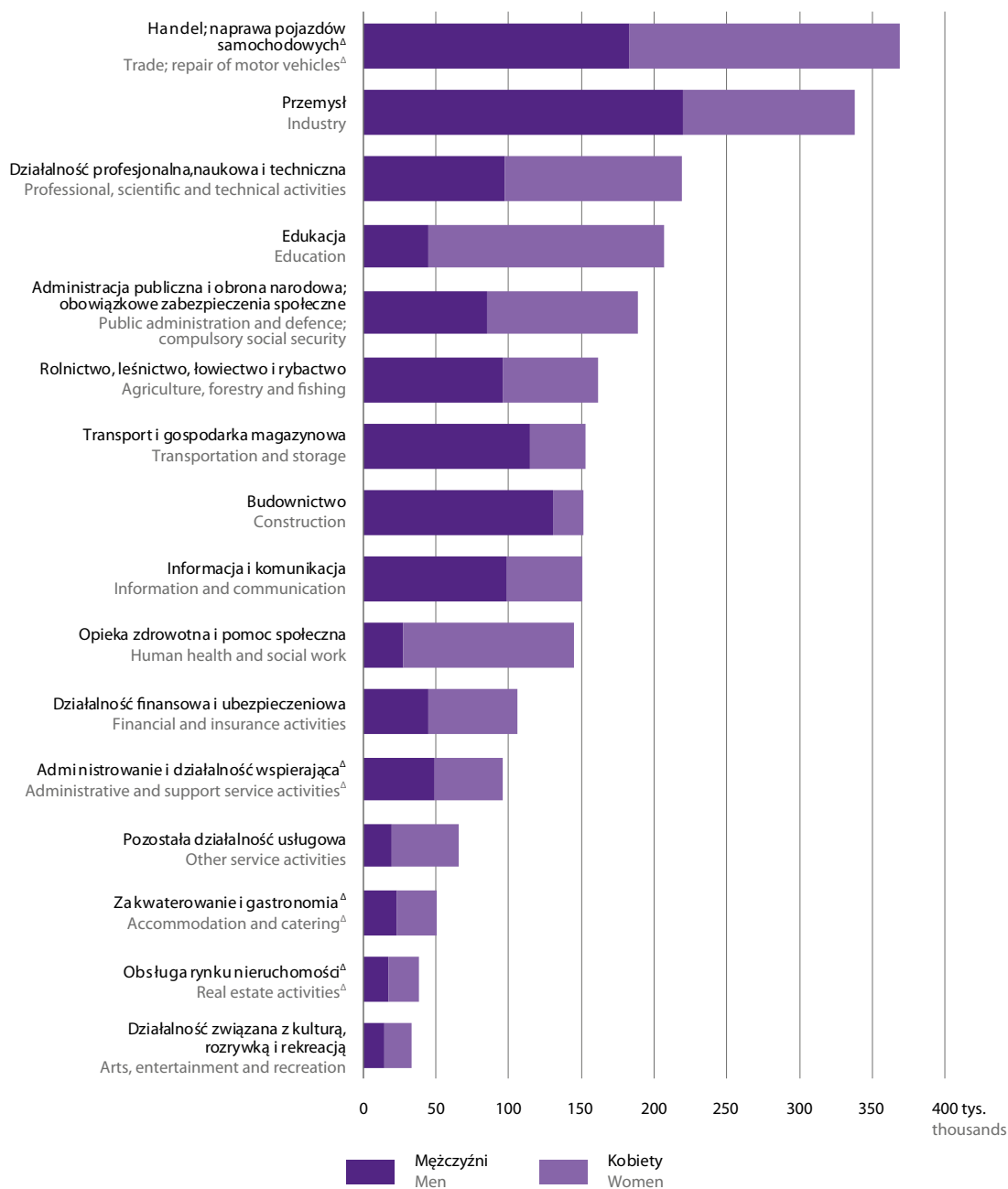
1. pracowników najemnych (od 2022 r. zmiana nazwy, wcześniej zatrudnieni), czyli osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy (umowa o pracę, powołanie, mianowanie, wybór) lub stosunku służbowego na czas określony i nieokreślony, w pełnym i niepełnym wymiarze czasu pracy;
2. pracodawców i pracujących na własny rachunek, łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin;
3. osoby wykonujące pracę nakładczą;
4. członków spółdzielni produkcji rolnej (rolniczych spółdzielni produkcyjnych i innych spółdzielni zajmujących się produkcją rolną oraz spółdzielni kółek rolniczych);
5. duchownych pełniących obowiązki duszpasterskie.

Na koniec października 2024 r. liczba mieszkańców województwa mazowieckiego pracujących w gospodarce narodowej wyniosła 2473,7 tys. osób, co oznacza wzrost w ciągu roku o 20,8 tys. (o 0,8%). Mazowieckie jest jednym z czterech województw, w których pracujących przybyło w skali roku, jednak w innych województwach wzrost ten był mniej znaczący: w małopolskim i pomorskim wyniósł po 0,6%, a w wielkopolskim 0,2%.

Najwięcej mieszkańców mazowieckiego pracowało w podmiotach liczących 5 i mniej pracujących – 689,1 tys. osób, tj. 27,9%, a następnie w podmiotach największych (1000 i więcej osób) – 511,5 tys., tj. 20,7%. W Polsce także najliczniejsi byli pracujący w jednostkach najmniejszych (26,8%), a drugą pozycję zajmowały podmioty liczące od 50 do 249 pracujących (19,1%).

Najwięcej pracujących mieszkańców mazowieckiego skupiały jednostki działające w sekcji handel; naprawa pojazdów samochodowych; na koniec października 2024 r. było to 369,4 tys. osób (14,9%). Najmniej pracujących odnotowano w działalności związanej z kulturą, rozrywką i rekreacją – 33,3 tys. (1,3%). Z rodzajem prowadzonej działalności związana jest struktura pracujących według płci. Sekcje zdominowane przez mężczyzn to budownictwo (86,2%), transport i gospodarka magazynowa (74,9%) oraz informacja i komunikacja (65,7%), a najbardziej sfeminizowane: opieka zdrowotna i pomoc społeczna (odsetek pracujących kobiet wyniósł 81,3%), edukacja (78,5%) i pozostała działalność usługowa (70,2%).

Wykres 26. Pracujący w gospodarce narodowej według sekcji PKD i płci w 2024 r.
Stan w dniu 31 października
Chart 26. Employed persons in the national economy by PKD/NACE sections and sex in 2024
As of 31 October

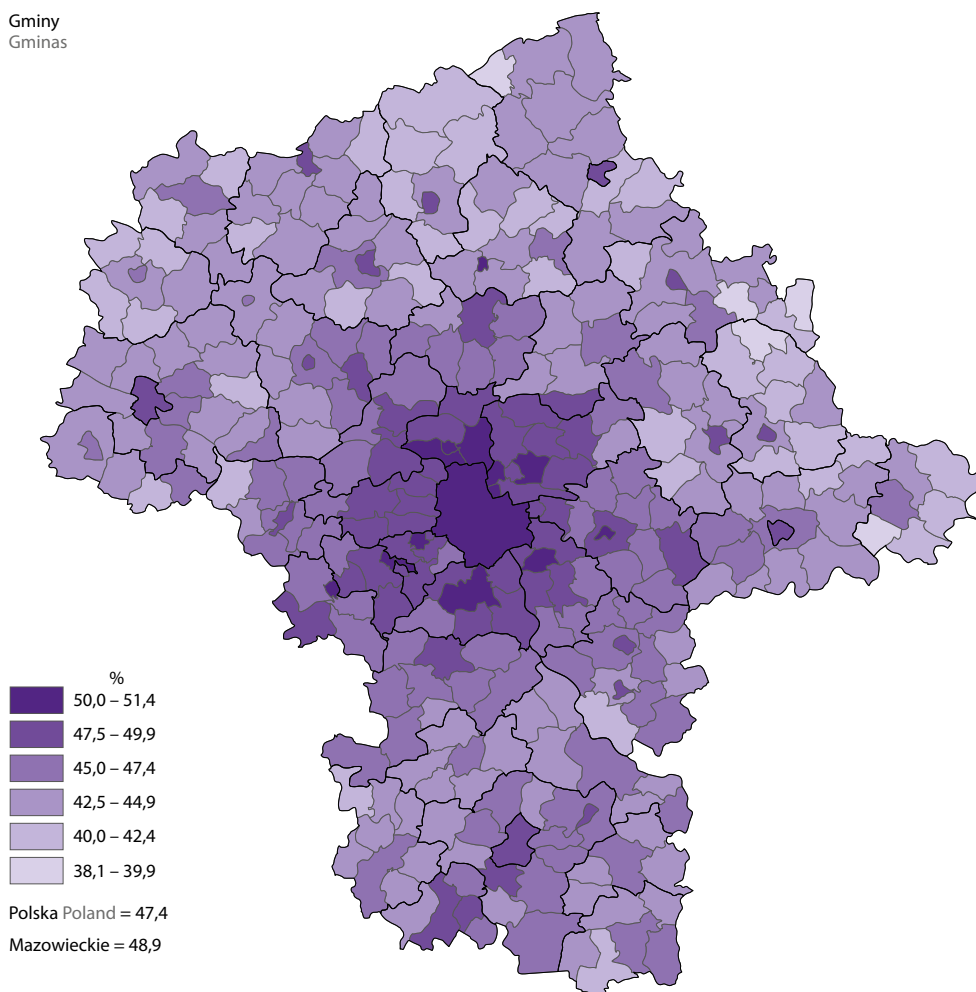

Mapa 24. Udział kobiet w ogólnej liczbie pracujących w gospodarce narodowej według gminy zamieszkania w 2024 r.

Stan w dniu 31 października

Map 24. Share of women in the total number of employed persons in the national economy by gmina of residence in 2024
As of 31 October

Gminy
Gminas

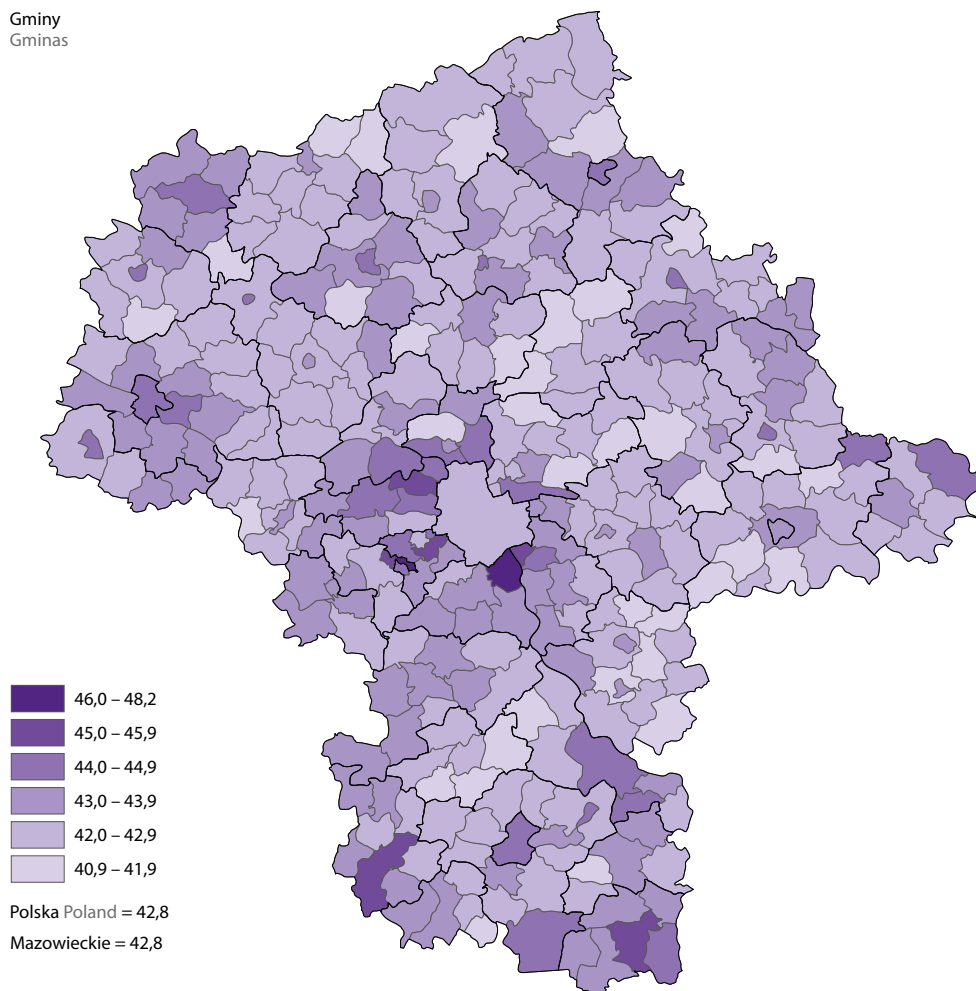

Pracujących kobiet w województwie mazowieckim było mniej niż mężczyzn – 1208,9 tys. wobec 1264,8 tys.; w obu przypadkach oznacza to wzrost w ciągu roku odpowiednio o 0,9% i o 0,8%. W końcu października 2024 r. odsetek pracujących kobiet wyniósł 48,9% i był najwyższy wśród województw; najniższy wystąpił w wielkopolskim – 45,9%, a w kraju wyniósł średnio 47,4%.

W województwie w układzie terytorialnym najmniej udział kobiet w ogólnej liczbie pracujących zaobserwowano w gminach wiejskich Ceranów – 38,1%, Czarnia – 39,0% i Olszanka – 39,2%. Największy odnotowano w Warszawie – 51,4% oraz gminach miejskich Marki – 51,0% i Pruszków – 50,9%. Ponadto kobiety stanowiły większość pracujących jeszcze tylko w jedenastu gminach.

Mapa 25. Średnia wieku pracujących w gospodarce narodowej według gminy zamieszkania w 2024 r. Stan w dniu 31 października

Map 25. Average age of employed persons in the national economy by gmina of residence in 2024 As of 31 October

Średnia wieku osób pracujących wyniosła w mazowieckim 42,8 roku i była taka sama, jak w kraju. Dość wyraźne zróżnicowanie obserwuje się w układzie terytorialnym. W dwóch gminach województwa średnia wieku pracujących nie przekroczyła 41 lat (wynoszącą 40,9 roku odnotowano w gminach wiejskich Mirów i Stromiec). W siedmiu gminach średnia wieku pracujących przekroczyła 45 lat; najwyższa była w gminie miejskiej Podkowa Leśna i wyniosła 48,2 lat. Średni wiek mężczyzn był wyższy niż kobiet (odpowiednio 42,9 wobec 42,7 roku).

Bezrobocie rejestrowane

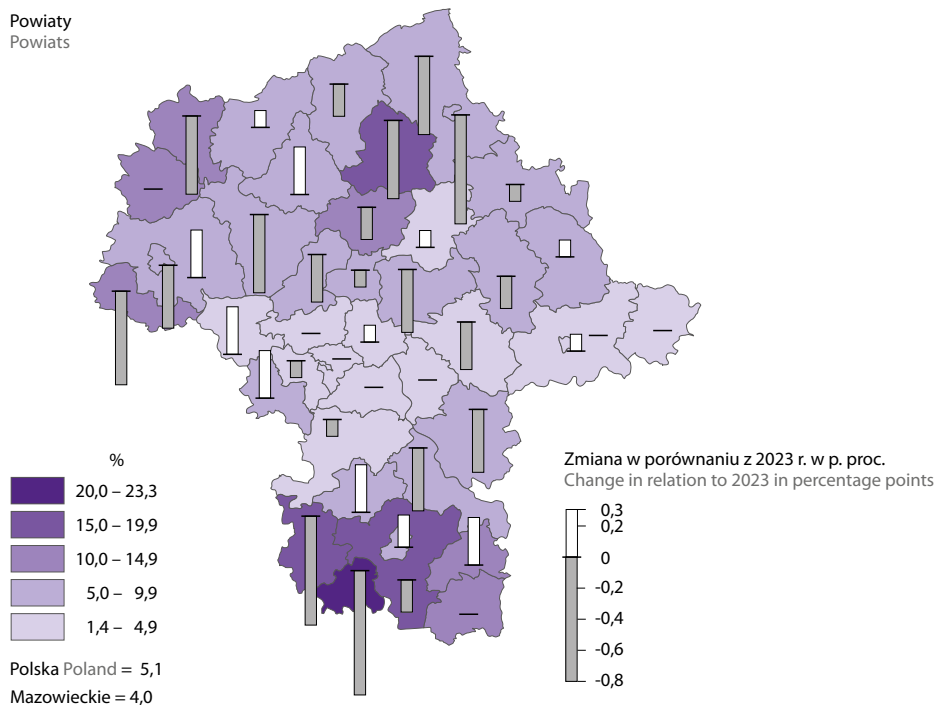
Dane o **bezrobociu rejestrowanym** podano na podstawie badania, które opiera się na rejestracji osób w powiatowych urzędach pracy. Osoby te muszą spełniać kryteria przedstawione w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, w której określono je jako bezrobotne oraz w ustawie o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa.

W końcu grudnia 2024 r. liczba bezrobotnych województwa wyniosła 109,0 tys. osób i była o 1,4% niższa niż przed rokiem i 49,7% w porównaniu z 2015 r. (w kraju odpowiednio o 0,3% i o 49,7%). Stopa bezrobocia w województwie wyniosła 4,0% i była niższa niż średnio w kraju (5,1%). W porównaniu z 2023 r. zarówno w województwie, jak i w kraju nie zanotowano zmian. W skali roku stopa bezrobocia zmniejszyła się w 22 z 42 powiatów województwa, najbardziej w szydłowieckim (o 0,8 p. proc.), Ostrołęce i przysuskim (po 0,7 p. proc.) oraz gostynińskim (o 0,6 p. proc.). W województwie miało miejsce wyraźne terytorialne zróżnicowanie stopy bezrobocia. Najniższa notowana była w Warszawie (1,4% w 2024 r.), a najwyższa – w powiecie szydłowieckim (23,3%).

Stopę bezrobocia rejestrowanego obliczono jako stosunek liczby bezrobotnych zarejestrowanych do liczby cywilnej ludności aktywnej zawodowo, tj. bez pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. Od 2020 r. wskaźnik ten podaje się z uwzględnieniem pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie (będących składową cywilnej ludności aktywnej zawodowo) wyszacowaną na podstawie wyników Powszechnego Spisu Rolnego 2020. Dane te nie są w pełni porównywalne z okresami wcześniejszymi.

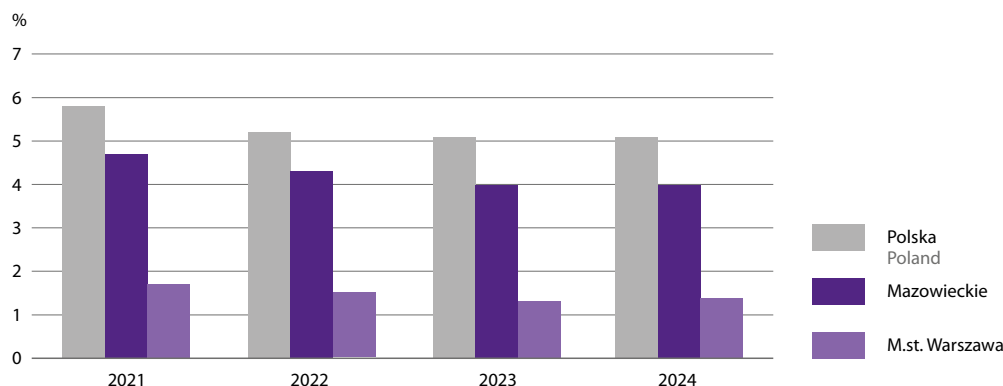
**Mapa 26. Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2024 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Map 26. Registered unemployment rate in 2024
As of 31 December

Wykres 27. Stopa bezrobocia rejestrowanego
Stan w dniu 31 grudnia

Chart 27. Registered unemployment rate
 As of 31 December

W końcu grudnia 2024 r. udział osób długotrwale bezrobotnych, stanowiących ponad połowę zarejestrowanych ogółem zmniejszył się w skali roku (o 0,6 p. proc. do 51,1%). Zmniejszył się również odsetek osób bezrobotnych z niepełnosprawnościami (o 0,8 p. proc. do 5,1%). Absolwenci stanowili 3,3% ogółu bezrobotnych, a ich udział w stosunku do roku poprzedniego zwiększył się o 0,1 p. proc.

W 2024 r. wśród ogółu zarejestrowanych bezrobotnych najwięcej było osób w grupie wieku 35–44 lata. Ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych zmalał o 0,3 p. proc. w skali roku i wyniósł 26,0%, a w całym badanym okresie wahał się od 22,2% w 2015 r. do 26,6% w 2021 r. Najmniej wśród bezrobotnych było osób najmłodszych, tj. w wieku 24 lata i mniej (11,4%); ich udział zmniejszył się o 0,1 p. proc. w skali roku. Odsetek osób najstarszych (55 lat i więcej) wyniósł 16,8% i zmniejszył się o 0,3 p. proc. w porównaniu z poprzednim rokiem.

Od 2015 r. około 50% bezrobotnych rejestrujących się w urzędach pracy to osoby o najniższym poziomie wykształcenia, tj. najwyżej gimnazjalnym oraz zasadniczym zawodowym i branżowym I stopnia. W badanym roku najliczniejszą grupę stanowiły osoby posiadające wykształcenie gimnazjalne i niższe (26,4% w ogólnej liczbie bezrobotnych zarejestrowanych). Udział wymienionej grupy w skali roku zmniejszył się o 0,2 p. proc. Wysoki był również odsetek osób bezrobotnych posiadających wykształcenie policealne, średnie zawodowe, branżowe II stopnia oraz zasadnicze zawodowe, branżowe I stopnia (odpowiednio 21,5% i 21,1%). Udziały obu z wyżej wymienionych grup zmniejszyły się odpowiednio 0,1 i o 0,5 p. proc. w skali roku. Najmniej wśród bezrobotnych było osób z wykształceniem średnim ogólnokształcącym – 13,4% (w 2023 r. – 13,0%). Odsetek osób bezrobotnych z wykształceniem wyższym wyniósł 17,7% (w 2023 r. – 17,2%) i był najwyższy od 2015 r. Najwięcej bezrobotnych najlepiej wykształconych było w Warszawie (34,6%), a najmniej w powiecie białobrzeskim (7,4%). W województwie mazowieckim w końcu grudnia 2023 r. w miastach mieszkało więcej bezrobotnych niż na wsi (59,5 tys. wobec 51,0 tys.). W miastach osób bezrobotnych było mniej o 6,2% niż przed rokiem, a na wsi o 3,8%. Dla porównania w kraju (odpowiednio o 3,3% i o 2,5%).

W województwie mazowieckim w końcu grudnia 2024 r. w miastach mieszkało więcej bezrobotnych niż na wsi (59,7 tys. wobec 49,4 tys.). W miastach osób bezrobotnych było więcej o 0,2% niż przed rokiem i mniej o 50,7% niż w 2015 r. Natomiast na wsi osób bezrobotnych mieszkało mniej o 3,2% niż przed rokiem i o 48,3% niż w 2015 r.

W końcu 2024 r. w województwie było 2,6 tys. bezrobotnych cudzoziemców, którzy stanowili 2,4% ogółu bezrobotnych. Ich liczba była mniejsza niż rok wcześniej o 6,4% (w kraju o 6,3%) i większa niż w 2015 r. o 139,0% (w kraju o 289,0%).

Do powiatowych urzędów pracy województwa mazowieckiego w 2024 r. zgłoszono 185,6 tys. ofert zatrudnienia, tj. o 6,7% mniej niż w roku poprzednim (w kraju o 4,6%). W ciągu roku najwięcej ofert wpłynęło do urzędów pracy w Warszawie (38,6 tys.), a najmniej w powiecie zwoleńskim (0,4 tys.). W końcu grudnia 2024 r. w województwie na 1 ofertę pracy przypadały średnio 23 osoby bezrobotne, podczas gdy w kraju – 21 (przed rokiem odpowiednio 20 i 19).

W 2024 r. w województwie wpłynęło 4,4 tys. ofert pracy dla osób bezrobotnych z niepełnosprawnościami tj. o 8,2% więcej niż w roku poprzednim (w kraju o 5,0% mniej). W końcu grudnia 2024 r. w województwie na 1 ofertę pracy dla osób z niepełnosprawnościami przypadało średnio 21 osób bezrobotnych z niepełnosprawnościami, w kraju – 24 (przed rokiem odpowiednio 41 i 39).

Aktywność ekonomiczna ludności

Źródłem danych kwartalnych o **ludności aktywnej zawodowo** (tj. pracujących i bezrobotnych według definicji Międzynarodowej Organizacji Pracy oraz wytycznych Eurostatu) oraz o **osobach biernych zawodowo**, tj. tych, którzy pozostają poza siłą roboczą jest Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL).

Od 1 kwartału 2021 r. w BAEL wprowadzono zmiany metodologiczne wynikające z wdrożenia rozporządzenia ramowego dla statystyki społecznej, tj. Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1700 z dnia 10 października 2019 r. oraz jego aktów implementacyjnych. Zmiany dotyczyły m.in. zakresu podmiotowego badania (badanie zasadnicze obejmuje osoby w wieku 15–89 lat, do 2020 r. włącznie były to osoby w wieku 15 lat i więcej) oraz definicji i sposobu wyodrębniania poszczególnych populacji osób na rynku pracy, tj. pracujących, bezrobotnych i biernych zawodowo.

Tablica 12. Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15–89 lat w 4 kwartale według BAEL ^a
Table 12. Economic activity of the population aged 15–89 in quarter 4 by LFS ^a

Wyszczególnienie Specification	2022	2023	2024	2024 Polska Poland
Aktywni zawodowo w tys. Economically active persons in thousands	2827	2847	2848	17742
pracujący employed persons	2755	2779	2766	17247
bezrobotni unemployed persons	72	69	82	495
Bierni zawodowo w tys. Economically inactive persons in thousands	1640	1634	1649	12610
Współczynnik aktywności zawodowej w % Activity rate in %	63,3	63,5	63,3	58,5
Wskaźnik zatrudnienia w % Employment rate in %	61,7	62,0	61,5	56,8
Stopa bezrobocia w % Unemployment rate in %	2,5	2,4	2,9	2,8

^a Populacja osób bezrobotnych dotyczy osób w wieku 15–74 lata.
^a The unemployed population includes people aged 15–74.

Do pracujących według BAEL zaliczono osoby w wieku 15–89 lat które w okresie badanego tygodnia: wykonywały przez co najmniej 1 godzinę pracę przynoszącą zarobek lub dochód tzn. były zatrudnione w firmie/instytucji publicznej lub u prywatnego pracodawcy, pracowały we własnym (lub dzierżawionym) gospodarstwie rolnym lub prowadziły własną działalność gospodarczą poza rolnictwem, pomagały (bez wynagrodzenia) w prowadzeniu rodzinnego gospodarstwa rolnego

- a) z powodu choroby lub urlopu wypoczynkowego, urlopu związanego z rodzicielstwem (macierzyńskiego, rodzicielskiego, ojcowskiego lub wychowawczego), organizacji czasu pracy (systemu pracy lub odbioru nadgodzin), szkolenia związanego z wykonywaną pracą,
- b) z powodu sezonowego charakteru pracy, jeśli w okresie poza sezonem nadal regularnie wypełniały zadania i obowiązki związane z pracą lub prowadzeniem działalności (z wyłączeniem obowiązków prawnych lub administracyjnych),
- c) z innych powodów, jeśli przewidywany okres nieobecności w pracy nie przekracza 3 miesięcy.

Współczynnik aktywności zawodowej według BAEL obliczono jako udział aktywnych zawodowo danej kategorii w ogólnej liczbie ludności danej kategorii.

Wskaźnik zatrudnienia według BAEL obliczono jako udział pracujących danej kategorii w ogólnej liczbie ludności danej kategorii.

Stopę bezrobocia według BAEL obliczono jako udział bezrobotnych danej kategorii w liczbie aktywnych zawodowo danej kategorii.

W 4 kwartale 2024 r. zbiorowość aktywnych zawodowo w województwie mazowieckim liczyła 2848 tys. osób, a biernych zawodowo – 1649 tys. Ludność aktywna zawodowo obejmowała pracujących w liczbie 2766 tys. osób i bezrobotnych – 82 tys. Liczba aktywnych zawodowo w 4 kwartale 2024 r. w stosunku do notowanej w analogicznym okresie poprzedniego roku zwiększyła się o 1 tys. osób. Wzrost aktywnych zawodowo nastąpił wśród mężczyzn (o 0,6%), a wśród kobiet spadek (o 0,5%).

W województwie mazowieckim współczynnik aktywności zawodowej ukształtował się na najwyższym poziomie w kraju i wyniósł 63,3% (spadek o 0,2 p. proc. w skali roku). W kraju wskaźnik ten wyniósł 58,5% (spadek o 0,4 p. proc.). Podobnie jak w latach poprzednich, wyższą aktywność zawodową w województwie wykazywali mężczyźni niż kobiety (69,5% wobec 57,8%).

Mazowieckie, to województwo o największej liczbie pracujących. W 4 kwartale 2024 r. populacja pracujących liczyła tu 2766 tys. osób i stanowiła 16,0% ogółu pracujących w kraju. W skali roku liczba pracujących w województwie zmniejszyła się o 13 tys. osób, tj. o 0,5% (w kraju o 0,4%). Wzrost nastąpił wśród mężczyzn (o 1,0%), a wśród kobiet spadek (o 2,0%).

W analizowanym kwartale, tak jak przed rokiem największy udział w populacji pracujących miały osoby w wieku 35–44 lata (30,7%). Najmniejszym natomiast udziałem charakteryzowały się osoby z najmłodszej grupy wieku, tj. 15–24 lata (5,3%). W stosunku do analogicznego okresu 2023 r. największe zmiany w strukturze pracujących zanotowano w grupie osób w wieku 25–34 lata (spadek o 1,8 p. proc.).

W 4 kwartale 2024 r. zatrudnionych w sektorze publicznym i prywatnym było 2177 tys. osób (tj. 78,7% ogółu pracujących), a ich liczba zwiększyła się w skali roku o 0,3%. Liczba pracodawców i pracujących na własny rachunek zmniejszyła się z 590 tys. w 2023 r. do 568 tys., a pomagających członków rodzin – wzrosła z 18 tys. do 21 tys.

Wskaźnik zatrudnienia w województwie mazowieckim w analizowanym kwartale wyniósł 61,5% i podobnie jak w poprzednich latach był najwyższy w kraju. W skali roku wskaźnik zatrudnienia zmniejszył się o 0,5 p. proc. Wzrost odnotowano w populacji mężczyzn (o 0,4 p. proc.), a wśród kobiet spadek (o 1,3 p. proc.).

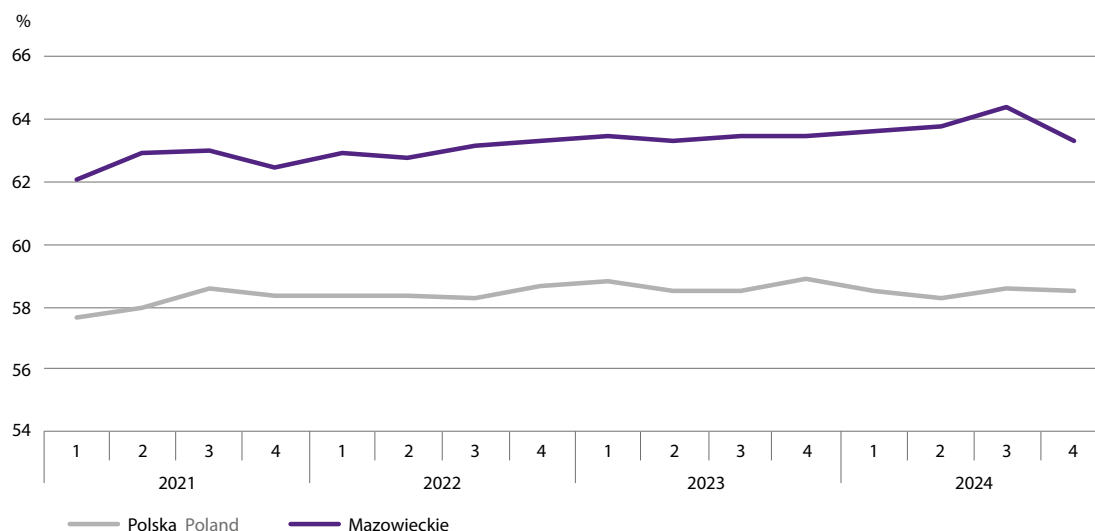
W 4 kwartale 2024 r. liczba bezrobotnych w województwie mazowieckim wyniosła 82 tys. osób i w skali roku zwiększyła się o 13 tys. (tj. o 18,8%). Wśród bezrobotnych więcej było kobiet niż mężczyzn (56,1% wobec 43,9%).

Stopa bezrobocia w województwie wyniosła 2,9% i wzrosła o 0,5 p. proc. w skali roku (w kraju zmalała o 0,3 p. proc.). Wskaźnik ten dla mężczyzn ukształtował się na poziomie 2,4% (spadek o 0,5 p. proc.), a wśród kobiet na poziomie 3,4% (wzrost o 1,5 p. proc.).

Przeciętny czas poszukiwania pracy przez osoby bezrobotne w województwie mazowieckim w omawianym kwartale wyniósł 8,6 miesiąca (w kraju – 8,4 miesiąca). W skali roku okres ten w województwie wydłużył się o 1,6 miesiąca, a w kraju skrócił się o 0,1 miesiąca. Mężczyźni poszukiwali pracy krócej niż kobiety (8,6 miesiąca wobec 8,7 miesiąca). W kraju odwrotnie przeciętny czas poszukiwania pracy był dłuższy dla mężczyzn niż dla kobiet (8,5 miesiąca wobec 8,3 miesiąca).

W 4 kwartale 2024 r. zbiorowość biernych zawodowo liczyła 1649 tys. osób i stanowiła 36,7% ogółu mieszkańców województwa w wieku 15–89 lat (w kraju udział ten kształtował się na poziomie 41,5%). W ujęciu rocznym liczba biernych zawodowo w województwie zwiększyła się o 15 tys. osób, tj. o 0,9% (w kraju również wzrost o 0,9%). Wśród biernych zawodowo w województwie przeważały kobiety, których udział wyniósł 60,5%. Spośród ogółu biernych zawodowo (w wieku 15–74 lata) 49,1% stanowiły osoby, które nie poszukiwały pracy z powodu przebywania na emeryturze. Kolejnymi przyczynami bierności zawodowej były: nauka i uzupełnianie kwalifikacji – 27,1%, choroba lub niesprawność – 10,6%, obowiązki rodzinne i związane z prowadzeniem domu – 6,5%.

Wykres 28. Współczynnik aktywności zawodowej według kwartałów
Chart 28. Activity rate by quarters

5.2. Jakość życia

5.2. Quality of life

Zamożność mieszkańców

Inhabitant's wealth

Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w województwie mazowieckim są wyższe niż średnio w kraju, jednak przewaga ta z roku na rok nieznacznie maleje.

W 2024 r. utrzymał się wzrost w skali roku przeciętnej liczby świadczeniobiorców ZUS i spadek liczby emerytów i rencistów pobierających świadczenia z rolniczego systemu ubezpieczeń; ogólna liczba osób pobierających świadczenia emerytalne i rentowe, tak jak w poprzednim roku, wzrosła w porównaniu z rokiem poprzednim.

Emerytury i renty z roku na rok rosną, przy czym w 2024 r., po raz pierwszy od 2015 r., wzrost wysokości świadczeń wypłacanych przez ZUS i wypłacanych rolnikom indywidualnym osiągnął zbliżony poziom. Także wzrost wysokości obu świadczeń w mazowieckim i w kraju był porównywalny.

W gospodarstwach domowych w porównaniu z rokiem poprzednim wzrósł zarówno przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny, jak również dochód do dyspozycji na 1 osobę. Odnotowano mniejszy wzrost wydatków niż dochodu rozporządzalnego.

Zwiększył się wskaźnik zagrożenia ubóstwem oraz poziom nierówności osiąganych dochodów.

Subiektywna ocena warunków życia gospodarstw uległa poprawie.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto to stosunek sumy wynagrodzeń osobowych brutto, honorariów wypłaconych niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę, wypłat z tytułu udziału w zysku lub w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach oraz dodatkowych wynagrodzeń rocznych dla pracowników jednostek sfery budżetowej do przeciętnej liczby zatrudnionych w danym okresie; po wyeliminowaniu osób wykonujących pracę nakładczą oraz zatrudnionych za granicą.

W pierwszej części analizy informacje wynikowe o wysokości przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń brutto zaprezentowano na podstawie rocznego badania statystyki publicznej Z-06 o pracujących, wynagrodzeniach i czasie pracy (dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób oraz jednostek sfery budżetowej niezależnie od liczby pracujących) – na tej podstawie przedstawiono zróżnicowanie terytorialne wynagrodzeń (do poziomu powiatów) w 2023 r. (jako ostatnim dostępnym).

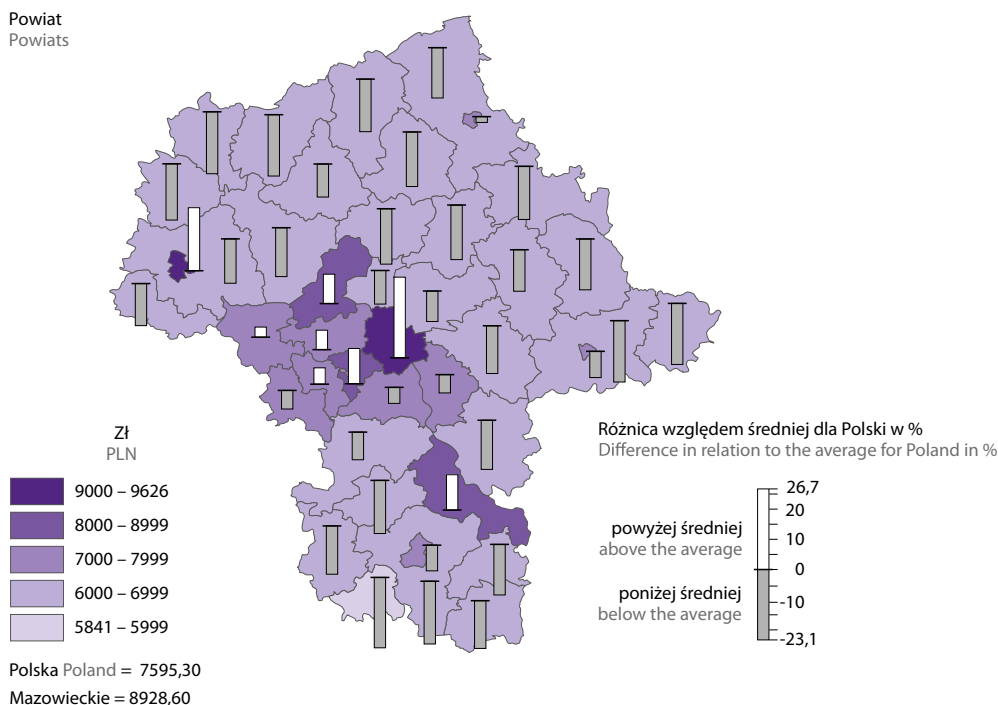
Wyniki badania Z-06 wskazują, że w 2023 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w województwie mazowieckim wyniosło 8928,60 zł i było wyższe niż średnio w kraju o 1333,30 zł, tj. o 17,6%. W skali roku wzrosło o 12,8%, a w porównaniu z 2015 r. – o 75,1%; w kraju analogiczny wzrost był większy i wyniósł odpowiednio 13,3% i 83,0%.

Wynagrodzenia w województwie są wyraźnie zróżnicowane terytorialnie; w 2023 r. różnica między wynagrodzeniem najwyższym (w Warszawie), a najniższym (w powiecie szydłowieckim) wyniosła 3784,36 zł. Wynagrodzenie w Warszawie osiągnęło poziom 9625,74 zł i było wyższe od średniego w kraju o 26,7%; ponadto wynagrodzenia wyższe niż w Polsce odnotowano w Płocku oraz powiatach: pruszkowskim, kozienickim, nowodworskim, warszawskim zachodnim, grodziskim i sochaczewskim. Wynagrodzenie w powiecie szydłowieckim wyniosło 5841,38 zł i było niższe od przeciętnego w kraju o 23,1%. Wzrost

wynagrodzeń w powiatach także jest nierównomierny. W porównaniu z 2022 r. relatywnie największy wzrost wystąpił w powiecie sokołowskim (o 16,7%), a nieco mniejszy w Płocku (o 15,9%) i powiecie przysuskim (o 15,7%), a najmniejszy w powiatach nowodworskim (o 9,5%), przasnyskim (o 9,7%) i ostrowskim (o 10,0%).

Mapa 27. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto^a 2023 r.

Map 27. Average monthly gross wages and salaries^a in 2023

^a Dotyczy podmiotów gospodarki narodowej, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.
^a Concern economic entities employing more than 9 persons.

W dalszej części analizy informacje wynikowe o wysokości przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń brutto zaprezentowano na podstawie miesięcznego meldunku o działalności gospodarczej DG-1 (dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; w ramach badania podmioty o liczbie pracujących 50 lub więcej osób badane są metodą pełną, a podmioty o liczbie pracujących od 10 do 49 osób metodą reprezentacyjną) – na tej podstawie przedstawiono przeciętne miesięczne wynagrodzenia w województwie w sektorze przedsiębiorstw w 2024 r. (jako ostatnim dostępnym).

W 2024 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w województwie mazowieckim ukształtowało się na poziomie 9460,15 zł i stanowiło 114,4% przeciętnego w kraju (w 2023 r. było to 114,9%). Wzrost w skali roku przeciętnych wynagrodzeń w województwie w całym prezentowanym okresie był wolniejszy niż w Polsce; w 2024 r. wyniósł odpowiednio 10,6% wobec 11,0%, rok wcześniej 11,1% wobec 11,9%, a w 2015 r. – 3,0% wobec 3,5%.

Sektor przedsiębiorstw obejmuje podmioty o liczbie pracujących 10 i więcej osób prowadzące działalność gospodarczą w zakresie: leśnictwa i pozyskiwania drewna; rybołówstwa w wodach morskich; górnictwa i wydobywania; przetwórstwa przemysłowego; wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych; dostawy wody; gospodarowania ściekami i odpadami oraz działalności związanej z rekultywacją; budownictwa; handlu hurtowego i detalicznego; naprawy pojazdów samochodowych, włączając motocykle; transportu i gospodarki magazynowej; działalności związanej z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi; informacji i komunikacji; działalności związanej z obsługą rynku nieruchomości; działalności firm centralnych (head offices); doradztwa związanego z zarządzaniem; działalności w zakresie architektury i inżynierii; badań i analiz technicznych; reklamy, badania rynku i opinii publicznej; pozostałej działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej; działalności w zakresie usług administrowania i działalności wspierającej; działalności związanej z kulturą, rozrywką i rekreacją; naprawy i konserwacji komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego; pozostałej indywidualnej działalności usługowej.

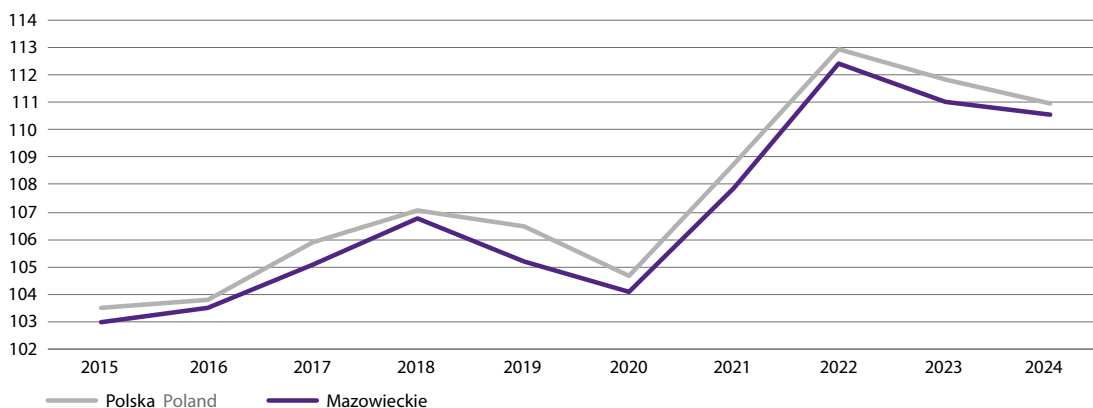
Tablica 13. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw
Table 13. Average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2023	2024
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto: Average monthly gross wages and salaries:				
w złotych in PLN	4991,77	6347,01	8552,31	9460,15
Polska=100 Poland=100	121,1	117,3	114,9	114,4

Wynagrodzenia są wyraźnie zróżnicowane w zależności od rodzaju działalności przedsiębiorstw. W 2024 r. do najwyższych należały wynagrodzenia m.in. w sekcjach informacja i komunikacja (13919,55 zł; wyższe niż przeciętne wynagrodzenie w województwie o 47,1%), wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (13746,46 zł; wyższe o 45,3%) oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (12832,10 zł; wyższe o 35,6%). Najniższe wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw w mazowieckim wystąpiły w sekcjach zakwaterowanie i gastronomia (6892,03 zł) oraz administrowanie i działalność wspierająca (6993,94 zł) – były niższe od przeciętnego w województwie odpowiednio o 27,1% i o 26,1%.

Wykres 29. Dynamika przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw
Rok poprzedni=100

Chart 29. Indices of average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector
Previous year=100

Tablica 14. Świadczenia społeczne
Table 14. Social benefits

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2023	2024
Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów w tys. Average monthly number of retirees and pensioners in thousands	1122,4	1197,9	1205,1	1215,5
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w zł Average monthly gross retirement and other pension paid from non-agricultural social security system in PLN	2047,16	2487,78	3436,30	3923,99
w tym emerytura of which retirement pension	2178,27	2590,44	3578,40	4076,10
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto rolników indywidualnych w zł Average monthly gross retirement and other pension of farmers in PLN	1144,30	1350,09	1830,22	2088,49
w tym emerytura of which retirement pension	1164,39	1349,87	1835,27	2090,72

W 2024 r. w województwie mazowieckim przeciętna liczba emerytów i rencistów wyniosła 1215,5 tys. osób, z czego 87,7% to świadczeniobiorcy ZUS, a 12,3% – pobierający emerytury i renty rolnicze. Ogólna liczba emerytów i rencistów była większa od notowanej przed rokiem o 0,9% (w kraju o 0,7%).

W 2024 r. emerytury i renty z ZUS otrzymywało 1066,0 tys. osób, tj. o 11,3 tys. (o 1,1%) więcej niż przed rokiem. Najlichnieszą grupą świadczeniobiorców ZUS są emeryci; w badanym roku stanowili oni 82,4% tej zbiorowości (w 2023 r. – 81,8%); pozostali to świadczeniobiorcy otrzymujący renty rodzinne (12,4%; rok wcześniej 12,7%) oraz renty z tytułu niezdolności do pracy (5,2%; przed rokiem 5,5%). W porównaniu z rokiem poprzednim zanotowano wzrost przeciętnej liczby emerytów (o 1,8%) i spadek liczby osób pobierających renty rodzinne (o 1,1%) oraz liczby świadczeniobiorców otrzymujących renty z tytułu niezdolności do pracy (o 5,6%).

Nieco odmiennie kształtowały się struktura i dynamika liczby osób, którym wypłacano świadczenia emerytalno-rentowe w ramach rolniczego systemu ubezpieczeń społecznych. Emerytury i renty rolnicze w 2024 r. pobierało 149,5 tys. osób, tj. o 0,9 tys. (o 0,6%) mniej niż w 2023 r. Wśród świadczeniobiorców KRUS także dominują emeryci; w 2023 r. stanowili oni 81,7% omawianej zbiorowości (rok wcześniej 81,4%); kolejną grupą są osoby otrzymujące renty z tytułu niezdolności do pracy (13,8%; przed rokiem 14,2%), a najmniej liczną – świadczeniobiorcy, którym wypłacano renty rodzinne (4,5%; bez zmiany w skali roku). W porównaniu z 2023 r. liczba osób pobierających emerytury zmniejszyła się o 0,2%, mniej niż przed rokiem było także osób otrzymujących renty z tytułu niezdolności do pracy (o 3,1%) oraz osób pobierających renty rodzinne (o 1,0%).

W 2024 r. w województwie mazowieckim przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana przez ZUS wyniosła 3923,99 zł i była wyższa o 14,2% w porównaniu z rokiem poprzednim (w kraju – wyższa także o 14,2%). Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto rolników indywidualnych ukształtowała się na poziomie 2088,49 zł i wzrosła w skali roku o 14,1% (w kraju o 13,9%).

W województwie relacja wysokości świadczeń z ZUS do średniej krajowej kształtuje się odmiennie niż w przypadku KRUS. W 2024 r. mazowieckie zajmowało drugie, za województwem śląskim, miejsce w kraju, pod względem przeciętnej emerytury i renty z ZUS (105,0% średniej krajowej) oraz miejsce dwunaste w przypadku analogicznego świadczenia wypłacanego przez KRUS (99,3% przeciętnej emerytury i renty rolniczej w Polsce) – niżej uplasowały się województwa świętokrzyskie, podkarpackie, wielkopolskie i małopolskie.

Tablica 15. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny
 Table 15. Average monthly available income

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023	2023 Polska Poland
	w zł in PLN				
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym Average monthly available income per capita in a household	1756	2241	2807	3209	2678
w tym dochód do dyspozycji of which disposable income	1691	2191	2729	3140	2622

Dochód rozporządzalny to suma bieżących dochodów gospodarstwa domowego z poszczególnych źródeł, pomniejszona o zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych płacone przez płatnika w imieniu podatnika, o podatki od dochodów z własności, podatki płacone przez osoby pracujące na własny rachunek, w tym przedstawicieli wolnych zawodów i osób użytkujących gospodarstwo indywidualne w rolnictwie oraz o składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne.

Dochód do dyspozycji jest to dochód rozporządzalny pomniejszony o pozostałe wydatki. Dochód do dyspozycji jest przeznaczony na towary i usługi konsumpcyjne oraz przyrost oszczędności. Prezentowane **dane za lata 2022 i 2023** zostały uogólnione w oparciu o wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021, uwzględniając dodatkowo strukturę ludności według wieku oraz płci i nie są wprost porównywalne z danymi za lata wcześniejsze. W związku z uaktualnionym uogólnieniem wyniki za 2022 r. różnią się od wcześniej publikowanych.

Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2023 r. w województwie mazowieckim wynosił 3209 zł i był o 14,3% wyższy niż w 2022 r. i o 19,8% wyższy niż analogiczny dochód w Polsce. Podobnie jak w latach poprzednich, w 2023 r. gospodarstwa domowe w województwie mazowieckim wykazywały najwyższe w kraju dochody na osobę.

W 2023 r. przeciętne miesięczne wydatki gospodarstw domowych na 1 osobę w województwie mazowieckim wynosiły 1849 zł i były o 10,0% wyższe niż przed rokiem i o 13,0% wyższe niż przeciętnie w kraju. Udział wydatków w dochodzie rozporządzalnym ukształtował się na poziomie 57,6% wobec 59,9% w 2022 r. W porównaniu z rokiem poprzednim w 2023 r. wzrost wydatków ponoszonych przez gospodarstwa domowe był niższy niż osiągnięty przyrost dochodów.

W strukturze dochodu rozporządzalnego gospodarstw domowych dominowały dochody z pracy najemnej. Stanowiły one 58,1% ogółu dochodów i w skali roku ich udział zmniejszył się o 1,5 p. proc. Drugim co do wielkości źródłem dochodów gospodarstw domowych były dochody osiągnięte ze świadczeń społecznych. W ujęciu rocznym w województwie mazowieckim nastąpił wzrost udziału tych dochodów o 0,2 p. proc. do poziomu 22,9%. W mniejszym stopniu dochód rozporządzalny tworzyły dochody z pracy na własny rachunek – 12,9% oraz dochody z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie – 4,5%. W stosunku do 2022 r. udział dochodów z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie zwiększył się o 2,6 p. proc., a z pracy na własny rachunek zmniejszył się o 0,7 p. proc.

Dochód do dyspozycji gospodarstwa domowe przeznaczają na zakup towarów i usług konsumpcyjnych oraz przyrost oszczędności. W 2023 r. dochód do dyspozycji przypadający na 1 osobę w gospodarstwach domowych w województwie wyniósł 3140 zł, tj. o 15,1% więcej w stosunku do 2022 r. i jednocześnie był wyższy od przeciętnego w kraju o 19,8%.

Wybrane wskaźniki spójności społecznej w oparciu o Europejskie Badanie Warunków Życia Ludności (EU-SILC):

- **wskaźnik zagrożenia ubóstwem po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych** jest to odsetek osób z rocznym ekwiwalentnym dochodem do dyspozycji poniżej progu zagrożenia ubóstwem, który wynosi 60% krajowej mediany rocznych ekwiwalentnych dochodów do dyspozycji uwzględniający transfery społeczne;
- **współczynnik Giniego** jest miarą nierówności rozkładu dochodów; przybiera wartość między 0 a 1 (lub jeśli przemnożymy przez 100, między 0 a 100). Wskaźnik ten osiągnąłby wartość 0 (rozkład jednorodny), gdyby wszystkie osoby miały ten sam dochód, natomiast wartość 1, gdyby wszystkie osoby poza jedną miały dochód zerowy. Zatem, im wyższa jest wartość wskaźnika, tym większy jest stopień koncentracji dochodów i większe jest ich zróżnicowanie. W badaniu EU-SILC wskaźnik ten wyliczono dla rocznego ekwiwalentnego dochodu do dyspozycji gospodarstwa domowego.

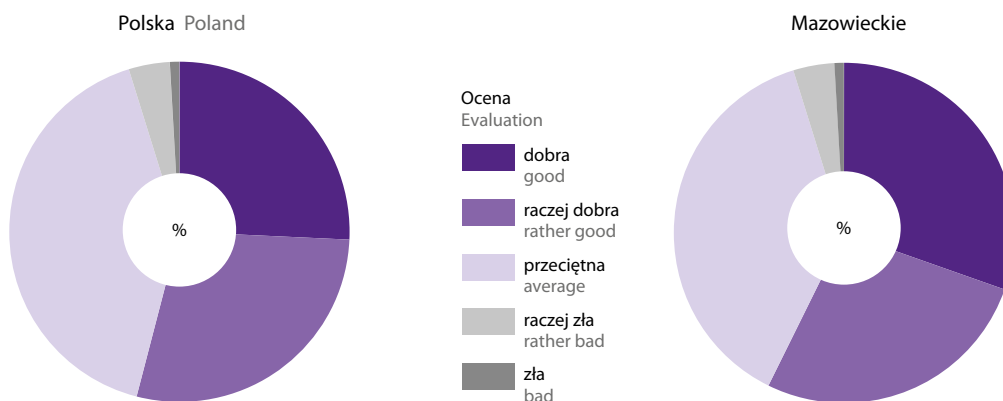
Wartość wskaźnika zagrożenia ubóstwem po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych dla województwa mazowieckiego w badaniu z 2023 r. wyniosła 11,5% i była o 2,5 p. proc. niższa niż średnia dla kraju (14,0%).

W 2023 r. odsetek osób z dochodami poniżej progu zagrożenia ubóstwem był o 0,9 p. proc. wyższy niż w roku 2022, gdy wyniósł on 10,6%.

Współczynnik Giniego jest jednym ze wskaźników, które informują o poziomie nierówności dochodów. W 2023 r. jego wartość dla województwa była wyższa niż średnia dla kraju (27,0%) i ukształtowała się na poziomie 30,9%.

W porównaniu z 2022 r. współczynnik Giniego dla przeciętnego dochodu do dyspozycji na osobę był wyższy o 2,6 p. proc. Wzrost tego współczynnika w skali roku wskazuje na zwiększenie nierówności dochodowych gospodarstw domowych w województwie.

Wykres 30. Subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych w 2023 r.
Chart 30. Subjective evaluation of material situation of households in 2023

Subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych w porównaniu z 2022 r. uległa poprawie.

W 2023 r. poziom warunków życia jako dobry albo raczej dobry określiło 57,3% gospodarstw (w Polsce 54,0%), a 4,8% jako raczej zły albo zły (w kraju 4,9%). Jako przeciętną swoją sytuację postrzegало 37,9% gospodarstw (dla Polski średnia wynosiła 41,1%).

W województwie mazowieckim w skali roku nastąpił wzrost odsetka gospodarstw domowych oceniających swoją sytuację materialną jako dobrą albo raczej dobrą o 1,3 p. proc. (w Polsce wzrost wyniósł o 3,4 p. proc.). Zmniejszył się natomiast udział gospodarstw postrzegających swoją sytuację jako przeciętną o 0,8 p. proc. (w Polsce odnotowano spadek o 2,4 p. proc.) oraz udział gospodarstw domowych określających ją jako raczej złą albo złą o 0,5 p. proc. (w kraju wystąpił spadek o 1,0 p. proc.).

Pomoc społeczna i wspieranie rodziny

Social assistance and family support

Systematycznie zmniejsza się liczba osób, którym przyznano świadczenie pomocy społecznej, jak również liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej. Przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które wypłacono świadczenie wychowawcze „Rodzina 500+”, była najwyższa w kraju. W porównaniu z rokiem poprzednim zmalała liczba świadczeniobiorców zasiłku rodzinnego, jak i kwota wydatków na te świadczenia.

Zmniejszyła się liczba placówek opieki nad dziećmi do lat 3, ale liczba oferowanych przez nie miejsc wzrosła, zwiększyła się także liczba przebywających w nich dzieci.

Pomoc społeczna jest ważnym instrumentem polityki społecznej państwa. Przeznaczona jest do wspierania osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, z którą nie są one w stanie sobie poradzić. Pomoc ta polega na udzielaniu świadczeń pieniężnych i niepieniężnych osobom spełniającym określone kryteria i zakwalifikowanym do otrzymania takiej pomocy w miejscu ich zamieszkania. W 2023 r. w województwie mazowieckim jednostki samorządu terytorialnego w ramach zadań własnych i zleconych przyznały świadczenia społeczne na podstawie decyzji 112,2 tys. osób bez względu na liczbę pobieranych świadczeń, ich rodzaj oraz źródło finansowania (o 2,7% mniej niż w 2022 r. i o 45,4% mniej niż w 2015 r.). Na każde 10 tys. ludności przypadały 204 osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej (w 2022 r. – 209, w 2015 r. – 385), tj. o 32 osoby mniej niż średnio w kraju.

Pomoc pieniężną stanowią różnego rodzaju zasiłki (stałe, okresowe, celowe, pomoc na usamodzielnienie i kontynuowanie nauki, pomoc dla cudzoziemców), natomiast pomoc niepieniężna obejmuje m.in. posiłek, schronienie w placówkach dla bezdomnych, ubranie, sprawienie pogrzebu, usługi opiekuńcze, pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej. W województwie mazowieckim świadczenia w formie pieniężnej na podstawie decyzji otrzymało 66,1 tys. osób (o 5,2% mniej niż w 2022 r. i o 40,1% mniej niż w 2015 r.). Zasiłki celowe przyznano dla 54,1 tys. osób, zasiłki stałe dla 20,8 tys. osób, a zasiłki okresowe dla 15,4 tys. osób. Świadczenia w formie niepieniężnej przyznano dla 56,1 tys. osób (o 0,3% mniej niż w 2022 r. i o 49,4% mniej niż w 2015 r.). Były to głównie posiłki (38,9 tys. osób) i usługi opiekuńcze (14,4 tys. osób).

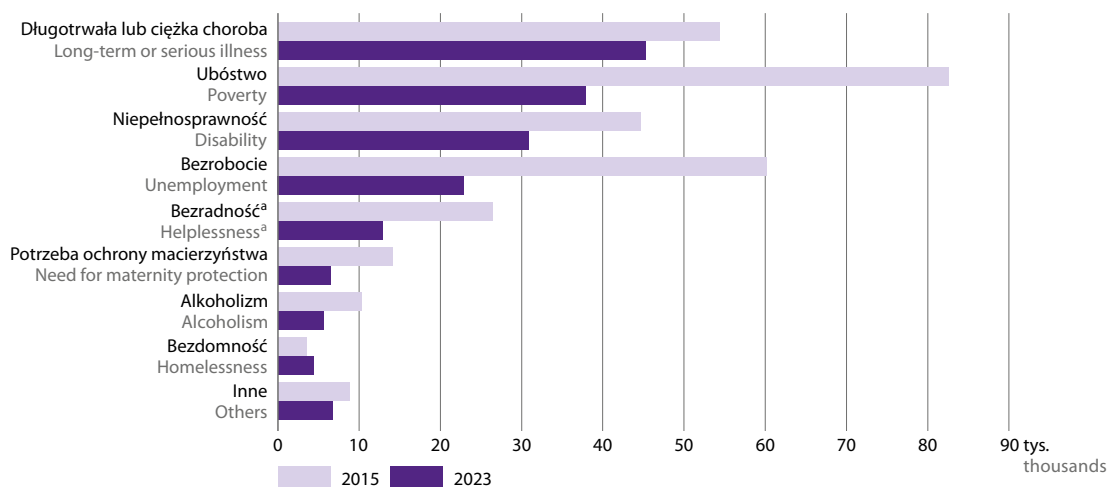
Na pomoc społeczną wydano łącznie 441,3 mln zł (o 5,8% więcej niż w 2022 r. i o 13,0% więcej niż w 2015 r.). Pomoc pieniężna w 2023 r. wyniosła 272,4 mln zł (o 2,1% więcej niż w 2022 r. i o 0,4% mniej niż w 2015 r.), co stanowiło 61,7% wydatkowanej kwoty. Z tego na zasiłki stałe przeznaczono 128,2 mln zł, na zasiłki celowe – 108,3 mln zł, a na zasiłki okresowe – 33,9 mln zł. W ramach pomocy niepieniężnej na świadczenia wydano 168,9 mln zł, tj. 38,3% kwoty ogółem (o 12,4% więcej niż w 2022 r. i o 44,0% więcej niż w 2015 r.). Na usługi opiekuńcze wydano 86,1 mln zł, a na posiłki 44,8 mln zł.

Tablica 16. Świadczenia pomocy społecznej
Table 16. Social assistance benefits

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
Osoby, którym decyzją przyznano świadczenia pomocy społecznej (rzeczywista liczba osób) Beneficiaries of social assistance benefits (total real number of persons)	205504	136278	115386	112241
Udzielone świadczenie w tys. zł Benefits granted in thousand PLN	390651,5	402016,6	417045,9	441306,1
pomoc pieniężna financial assistance	273346,8	260305,7	266690,8	272370,0
pomoc niepieniężna non-financial assistance	117304,7	141710,9	150355,2	168936,0
Osoby, którym decyzją przyznano świadczenia pomocy społecznej na 10 tys. ludności Beneficiaries per 10 thousand population	385	247	209	204

W jednej rodzinie mogło wystąpić kilka przyczyn udzielenia pomocy społecznej. W 2023 r. w województwie mazowieckim, najczęstszymi powodami przyznania świadczenia była długotrwała lub ciężka choroba oraz ubóstwo (odpowiednio 45,4 tys. i 38,0 tys. rodzin). W porównaniu z 2015 r. odnotowano znaczny spadek liczby rodzin korzystających z pomocy przyznanej z powodu bezrobocia (o 62,1%), ubóstwa (o 54,1%), potrzeby ochrony macierzyństwa (o 53,9%), bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (o 51,1%) oraz alkoholizmu (o 44,5%) natomiast o 31,3% wzrosła liczba rodzin, którym pomoc przyznano z powodu bezdomności.

Wykres 31. Rodziny, którym na podstawie decyzji przyznano pomoc według przyczyn
Chart 31. Number of families with assigning help (based on the decisions) by reasons

a W sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.
a Care and education as well as household management problems.

W 2023 r. kontynuowano program Karta Dużej Rodziny, oferujący rodzinom wielodzietnym, mającym obecnie lub w przeszłości na utrzymaniu łącznie co najmniej troje dzieci, system zniżek oraz dodatkowych uprawnień przy korzystaniu z oferty kulturalnej, rekreacyjnej, transportowej na terenie całego kraju. Prawo do KDR przysługuje także dzieciom: do 18. roku życia, do 25. roku życia – w przypadku dzieci uczących się w szkole lub szkole wyższej, bez ograniczeń wiekowych w przypadku dzieci legitymujących się orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności. Karta przysługuje niezależnie od dochodów. W 2023 r. w województwie mazowieckim Kartę Dużej Rodziny posiadało 221,5 tys. rodzin (184,7 tys. w 2022 r.), najwięcej w Warszawie (41,1 tys.) i powiecie wołomińskim (12,4 tys.), natomiast najmniej w powiecie gostynińskim (1,6 tys.) oraz lipskim (1,8 tys.).

Środowiskowa pomoc społeczna to pomoc udzielana ludności w miejscu zamieszkania za pośrednictwem ośrodka pomocy społecznej. Dane oszacowano na podstawie Zbioru Centralnego Krajowego Systemu Monitoringu Pomocy Społecznej Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, zawierającego informacje o zrealizowanych świadczeniach środowiskowej pomocy społecznej i odbiorcach tej pomocy – gospodarstwach domowych i ich członkach oraz osobach bezdomnych.

Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej to wszyscy członkowie gospodarstw domowych oraz osoby bezdomne, które w roku badania otrzymały przynajmniej raz jakąkolwiek pomoc świadczoną przez ośrodki pomocy społecznej w miejscu zamieszkania zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

W 2023 r. w województwie mazowieckim środowiskowa pomoc społeczna zrealizowana na podstawie ustawy o pomocy społecznej została skierowana do 75,5 tys. gospodarstw domowych i objęła 149,4 tys. beneficjentów. W porównaniu z rokiem poprzednim ich liczba była mniejsza o 2,4%, a w stosunku do 2015 r. o 53,7%.

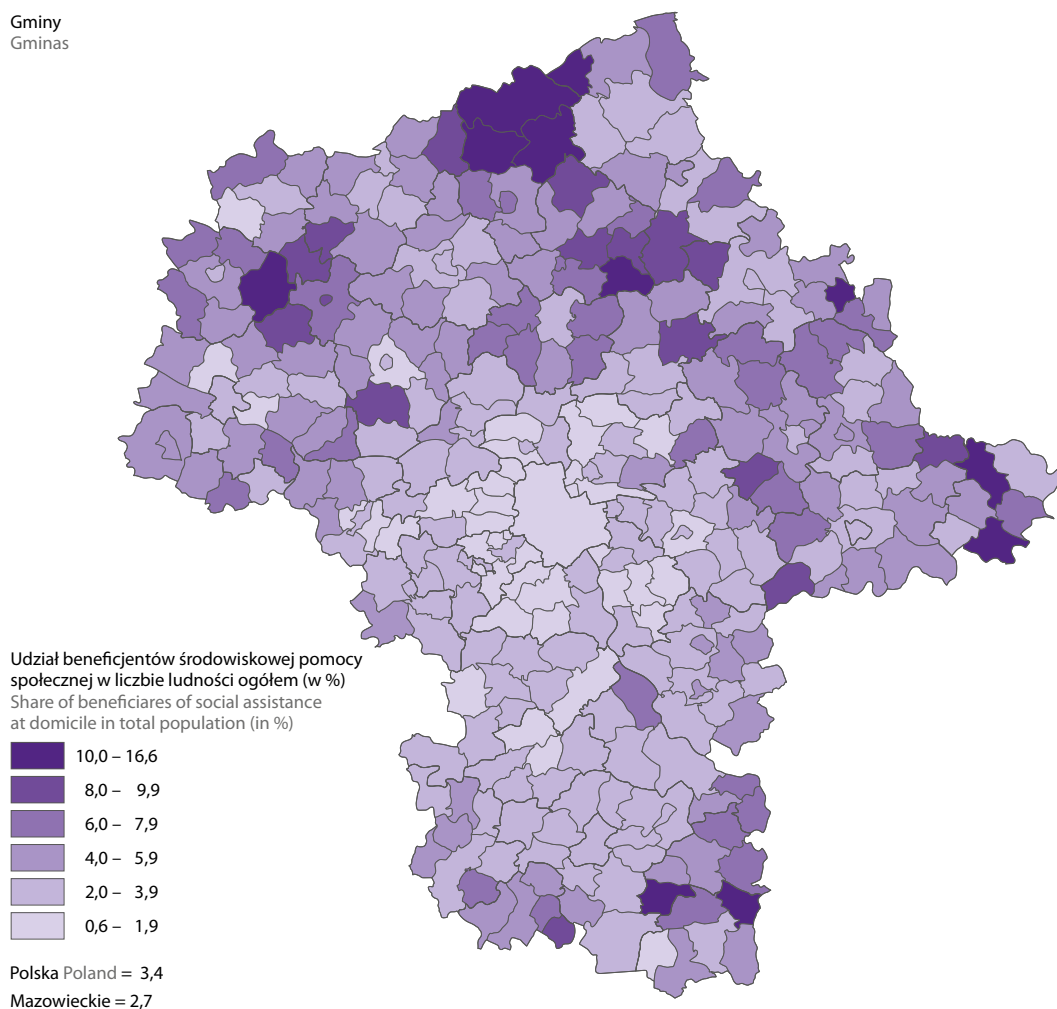
Tablica 17. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej
Table 17. Beneficiaries of social assistance at domicile

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej Households benefiting from social assistance at domicile	130310	91154	78327	75493
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej Beneficiaries of social assistance at domicile	322563	187461	153083	149358
na 10 tys. ludności per 10 thousand population	604	340	278	271

Udział beneficjentów pomocy społecznej w liczbie ludności województwa mazowieckiego w 2023 r. wynosił 2,7% (w kraju 3,4%) i zmniejszył się w porównaniu z 2022 r. o 0,1 p. proc., a w odniesieniu do 2015 r. o 3,3 p. proc. W województwie występuje silne terytorialne zróżnicowanie zasięgu korzystania z pomocy społecznej osób i gospodarstw domowych. W 2023 r. wartość omawianego wskaźnika była najwyższa w gminach Czarnia – 16,6% i Szulborze Wielkie – 13,4%. Najmniejszy udział w ludności ogółem mieli beneficjenci w Starych Babicach (0,6%) i Łomiankach (0,7%).

Mapa 28. Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej w 2023 r.
Map 28. Scope of use of social assistance at domicile in 2023

Gminy
Gminas

Tablica 18. Świadczenie wychowawcze
Table 18. Child-raising benefit

Wyszczególnienie Specification	2016 ^a	2020	2022	2023
Wyплаты świadczenia w tys. zł Benefit payments in thousand PLN	2474572,4	6264107,3	6641491,2 ^b	6590699,9 ^b
Przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które wypłacono świadczenia w tys. Average monthly number of children for whom benefits were paid in thousands	551,4	1034,9	1079,9 ^b	1082,7 ^b

a W okresie kwiecień–grudzień. b Łącznie z dziećmi w pieczy zastępczej.

a In the period April–December. b Including foster care children.

U w a g a. Od 1 kwietnia 2016 r. do 30 czerwca 2019 r. świadczenie przysługiwało rodzicom lub opiekunom dzieci do 18 roku życia, niezależnie od dochodu na drugie i kolejne dziecko, a w przypadku dochodu w wysokości nie przekraczającej 800 zł na osobę, także na pierwsze lub jedyne dziecko. Od 1 lipca 2019 r. przysługuje na każde dziecko do ukończenia 18. roku życia, bez względu na dochód osiągnięty przez rodzinę. Od 1 czerwca 2022 r. świadczenie wychowawcze otrzymują dzieci w pieczy zastępczej (do 31 maja 2022 r. były to dodatki).

N o t e. From 1 April 2016 to 30 June 2019, the benefit was available to parents or guardians for each child up to the age of 18, regardless of the income for the second and next child, and in the case of income not exceeding 800 PLN per person, also for the first or only child. Since 1 July 2019, child-raising benefit has been granted to every child until 18 years old, regardless of family income. From 1 June 2022, children in foster care receive child-raising benefit (to 31 May 2022, these were supplements).

W 2023 r. realizowano rozpoczęty w kwietniu 2016 r. program „Rodzina 500+” kierowany do rodzin naturalnych, a także do rodzinnej pieczy zastępczej i placówek instytucjonalnej pieczy zastępczej. Od 1 czerwca 2022 r. świadczenie wychowawcze zastąpiło dodatki na dzieci przebywające w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej. W województwie mazowieckim w 2023 r. świadczeniem wychowawczym w wysokości 500 zł miesięcznie objęto przeciętnie 1082,7 tys. dzieci (w 2022 r. 1079,9 tys. dzieci). Wydatki na świadczenia z tego programu wyniosły 6590,7 mln zł (w 2022 r. – 6641,5 mln zł). Kwota przeznaczona na wsparcie dzieci w województwie mazowieckim stanowiła 15,8% wydatków ogółem w kraju.

Tablica 19. Świadczenia na rzecz rodziny
Table 19. Benefits to the family

Wyszczególnienie Specification	2018	2020	2022	2023
Dobry Start ^a Good Start ^a				
Kwota świadczeń wypłaconych (w ciągu roku) w tys. zł Amount of benefits paid (during a year) in thousand PLN	.	197027,2	211182,2	212046,3
Liczba dzieci (i osób uczących się), na które wypłacono świadczenie (w ciągu roku) Number of children (and learners) for whom benefits have been paid (during a year)	.	657289	704413	707615
Zasiłek rodzinny Family allowance				
Kwota świadczeń ^b wypłaconych (w ciągu roku) w tys. zł Amount of family allowances ^b (during a year) in thousand PLN	550878	437421	319299	268370
Dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny Children, for whom parents shall receive family allowances	274964	212594	152630	126756
Udział dzieci w wieku do 17 lat, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku Share of children aged under 17 years, for whom parents shall receive family allowances in the total number of children at this age	24,9	18,6	13,3	11,2

a W ramach programu „Dobry Start” dla każdego uczącego się dziecka, rozpoczynającego rok szkolny wypłacane jest jeden raz w roku świadczenie na wyprawkę szkolną. b Wraz z dodatkami.

a As part of the “Good Start” programme, for each learning child, at the beginning of the school year, a benefit for a school layette is paid once a year. b Including appendices.

Tablica 19. Świadczenia na rzecz rodziny (dok.)
Table 19. Benefits to the family (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2018	2020	2022	2023
Fundusz alimentacyjny Alimony fund				
Kwota świadczeń wypłaconych (w ciągu roku) w tys. zł Amount of benefits paid (during a year) in thousand PLN	146448,4	124021,6	110289,9	100276,3
Liczba wypłaconych świadczeń Number of paid benefits	355233	293370	256963	229745
Ulga prorodzinna w zeznaniach podatkowych PIT Family tax relief in PIT tax returns				
Kwota odliczeń od podatku z tytułu ulgi prorodzinnej w tys. zł Amount of tax deductions for family tax relief in thousand PLN	853545,2	870837,1	662532,7	.
Liczba dzieci ^c Number of children ^c	956068	1000886	1062076	.

^c Liczba dzieci podana została łącznie, tj. dzieci, na które dokonano odliczenia od podatku jak również dzieci, na które przysługiwał zwrot nieodliczonej kwoty ulgi na dzieci.

^c The number of children was given in total, i.e. children for whom the child relief was deducted from tax as well as children who were entitled to the reimbursement of not deducted child relief.

Od 2018 r. pomoc dla rodzin z dziećmi została poszerzona o wypłatę jeden raz w roku (w wysokości 300 zł) świadczenia na wyprawkę szkolną dla każdego uczącego się dziecka rozpoczynającego rok szkolny. Świadczenie wypłacane jest w ramach programu „Dobry Start” i jest niezależne od dochodu. Przysługuje ono do ukończenia przez dziecko 20. roku życia, a na dziecko z niepełnosprawnością do ukończenia przez nie 24. roku życia. W 2023 r. wsparcie w ramach programu otrzymało 707,6 tys. uczniów, a wartość tego wsparcia to 212,0 mln zł.

W 2023 r. na zasiłki rodzinne (wraz z dodatkami), mające na celu finansowe wsparcie rodzin z dziećmi lub z osobami z niepełnosprawnością przeznaczono 268,4 mln zł, tj. o 50,9 mln zł (o 16,0%) mniej niż w 2022 r. Średnio miesięcznie pobierało je 57,2 tys. rodzin, tj. o 12,5 tys. (o 18,0%) mniej niż w 2022 r. Zasiłki rodzinne wypłacano przeciętnie miesięcznie na 126,8 tys. dzieci. Udział dzieci w wieku poniżej 18 lat, na które rodzice otrzymywali zasiłki w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku wynosił 11,2% i był o 2,1 p. proc. niższy w porównaniu z 2022 r.

Z funduszu alimentacyjnego może korzystać osoba uprawniona do pobierania alimentów w przypadku bezskuteczności egzekucji alimentów od dłużnika. W 2023 r. w województwie mazowieckim wypłacono 229,7 tys. świadczeń z funduszu alimentacyjnego, podczas gdy w 2022 r. było to 257,0 tys. Świadczenia te wypłacono na łączną kwotę 100,3 mln zł, tj. o 9,1% mniejszą niż w roku poprzednim. Średnio miesięcznie wypłacono 19,1 tys. świadczeń, a ich przeciętna kwota wynosiła 436 zł, wobec wypłaconych w 2022 r. średnio miesięcznie 21,4 tys. świadczeń o przeciętnej kwocie 429 zł.

Żłobek to jednostka organizacyjna sprawująca opiekę nad dziećmi do lat 3, realizująca funkcje opiekuńcze, wychowawcze i edukacyjne. Opieka w żłobku jest sprawowana od ukończenia 20 tygodnia życia dziecka, żłobek zapewnia opiekę do 10 godz. dziennie. Żłobki, obok klubów dziecięcych, opiekuna dziennego i niani, zostały wprowadzone ustawą z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi do lat 3. Obecnie pieczę nad działalnością regulowaną ustawą sprawuje Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Klub dziecięcy to jednostka organizacyjna sprawująca opiekę nad dziećmi do lat 3, realizująca funkcje opiekuńcze, wychowawcze i edukacyjne. Opieka w klubie dziecięcym jest sprawowana od ukończenia 1 roku życia dziecka, klub dziecięcy zapewnia opiekę do 5 godz. dziennie.

W województwie mazowieckim na koniec 2023 r. funkcjonowało 911 placówek sprawujących opiekę nad dziećmi w wieku do lat 3 (o 18 mniej w porównaniu z 2022 r. i o 466 więcej niż w 2015 r.), z tego 790 żłobków oraz 121 klubów dziecięcych. Omawiane placówki dysponowały łącznie 36,0 tys. miejsc (o 1,9% więcej niż w 2022 r. i o 152,7% więcej niż w 2015 r.), przy czym aż 93,7% z nich oferowały żłobki. W kraju działały 5462 takie placówki, w dyspozycji których było 213,4 tys. miejsc.

Tablica 20. Opieka nad dziećmi w wieku do 3 lat
Stan w dniu 31 grudnia
Table 20. Childcare for children up to the age of 3
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
Żłobki ^{ab} Nurseries ^{ab}	373	681	804	790
w tym publiczne of which public	88	146	170	.
Kluby dziecięce Children's clubs	70	107	125	121
w tym publiczne of which public	3	16	29	.
Miejsca w tys.: Places in thousands:				
w żłobkach ^{ab} in nurseries ^{ab}	13,3	27,0	33,0	33,7
w klubach dziecięcych in children's clubs	1,0	1,9	2,3	2,3
Dzieci w tys.: Children in thousands:				
w żłobkach ^{ab} in nurseries ^{ab}	12,3	23,0	29,1	29,3
w klubach dziecięcych in children's clubs	0,8	1,6	2,0	1,9

a W latach 2020–2023 łącznie ze żłobkami przyzakładowymi. b Do 2021 r. łącznie z oddziałami żłobkowymi.

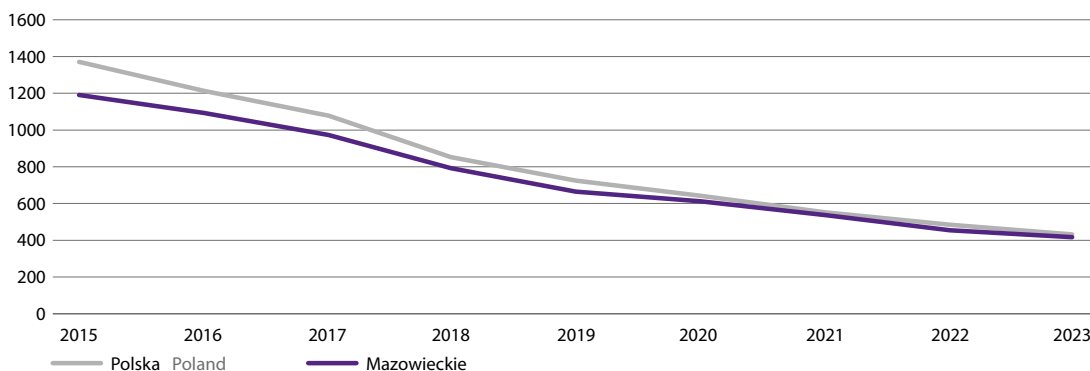
Źródło: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

a In 2020–2023 including workplace nurseries. b Until 2021 including nursery wards.

Source: data of the Ministry of Family, Labour and Social Policy.

W końcu 2023 r. w żłobkach i klubach dziecięcych przebywało 31,2 tys. dzieci (o 0,4% więcej niż w 2022 r. i o 138,3% więcej niż w 2015 r.), z czego 94,0% w żłobkach. Spośród dzieci w placówkach najliczniejszą grupę stanowili dwulatki (54,3%). W placówkach dominowali chłopcy, było ich o 912 więcej niż dziewczynek. Liczba dzieci z niepełnosprawnościami lub wymagającymi szczególnej opieki wyniosła 202.

Wykres 32. Dzieci w wieku do lat 3 na 100 miejsc w żłobkach^a i klubach dziecięcych
Stan w dniu 31 grudnia
Chart 32. Children up to the age of 3 per 100 places in nurseries^a and children's clubs
As of 31 December

a Do 2021 r. łącznie z oddziałami żłobkowymi oraz w latach 2017–2023 żłobkami przyzakładowymi.

Źródło: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

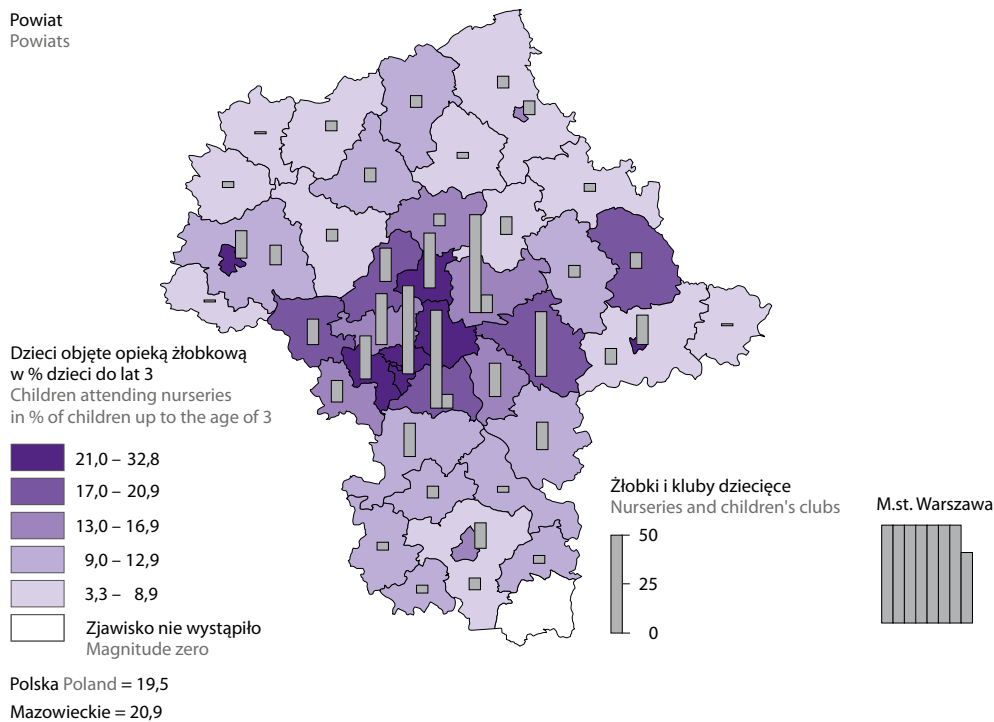
a Until 2021 including nursery wards as well as in 2017–2023 workplace nurseries.

Source: data of the Ministry of Family, Labour and Social Policy.

Na każde 100 miejsc oferowanych przez żłobki i kluby dziecięce przypadało 414 dzieci do lat 3 zamieszkałych w województwie mazowieckim, tj. o 10 mniej niż średnio w kraju. Wskaźnik ten był niższy zarówno w stosunku do poprzedniego roku jak i do 2015 r. (odpowiednio o 37 i o 773 na każde 100 miejsc).

Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach i klubach dziecięcych w województwie mazowieckim w 2023 r. ukształtował się na poziomie 20,9% (w 2022 r. 19,5%, a w 2015 r. 7,7%), dla Polski wskaźnik był niższy i wynosił 19,5%. Wśród powiatów województwa najwyższy odsetek odnotowano w Siedlcach (32,8%) i w Warszawie (32,4%), a najniższy w powiecie gostynińskim (3,3%). Warto zaznaczyć, że w powiecie lipskim nie odnotowano ani jednej placówki sprawującej opiekę nad dziećmi do lat 3.

Mapa 29. Żłobki^a i kluby dziecięce w 2023 r.
Map 29. Nurseries^a and children's clubs in 2023

^a Łącznie ze żłobkami przyzakładowymi.

Źródło: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

^a Including workplace nurseries.

Source: data of the Ministry of Family, Labour and Social Policy.

Warunki mieszkaniowe

Housing conditions

Z roku na rok systematycznie przybywa mieszkań w zasobach mieszkaniowych (w miastach szybciej niż na wsi). W 2023 r. w województwie mazowieckim wzrost w porównaniu z rokiem poprzednim wyniósł 1,6% (1,7% w miastach wobec 1,5% na wsi).

W 2023 r. na 1000 ludności przypadało 458 mieszkań (w miastach 517, na wsi 349).

Odsetek mieszkań zlokalizowanych w miastach zmienia się nieznacznie z roku na rok i w latach 2015–2023 w województwie wynosi 72–73%, w Polsce 67–68%.

Poprawiają się warunki mieszkaniowe ludności: zmniejsza się przeciętna liczba osób w mieszkaniu, a rośnie zarówno przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania, jak i powierzchnia przypadająca na 1 osobę.

Odnotowano rozwój infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej oraz gazowej; w skali roku zwiększyła się zarówno długość sieci, jak i liczba przyłączy prowadzących do budynków.

Wzrósł odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej oraz kanalizacyjnej, ale w obu przypadkach w całym prezentowanym okresie pozostaje niższy niż w kraju.

Badanie z zakresu gospodarki mieszkaniowej w części dotyczącej stanu zasobów mieszkaniowych, jak i wybranych informacji charakteryzujących warunki mieszkaniowe, zostało przygotowane na podstawie opracowania statystycznego **Bilans zasobów mieszkaniowych** za dany rok (według stanu na 31 grudnia).

Zasoby mieszkaniowe – ogół mieszkań zamieszkałych i niezamieszkałych znajdujących się w budynkach mieszkalnych i niemieszkalnych. Do zasobów mieszkaniowych nie zalicza się lokali w obiektach zbiorowego zakwaterowania (tj. hoteli pracowniczych, domów studenckich, burs i internatów, domów pomocy społecznej) z wyjątkiem znajdujących się tam mieszkań; pomieszczeń prowizorycznych oraz obiektów ruchomych (tzn. barakowozów, wagonów kolejowych, barek i statków).

Według stanu na koniec 2023 r. zasoby mieszkaniowe w województwie mazowieckim tworzyło 2523,9 tys. mieszkań, co stanowiło 16,0% zasobów krajowych. Liczba mieszkań wzrosła w skali roku o 40,6 tys. (tj. o 1,6%), a w porównaniu z 2015 r. o 330,1 tys. (o 15,0%). Szybciej przybywa mieszkań zlokalizowanych w miastach; w ciągu ośmiu lat wspomniany wzrost wyniósł 17,1%, podczas gdy na wsi 9,7%. W Polsce w tym samym czasie liczba mieszkań w zasobach ogółem zwiększyła się o 11,8%, w miastach – o 12,5%, na terenach wiejskich – o 10,2%.

Znaczna część wojewódzkich zasobów mieszkaniowych zlokalizowana jest w Warszawie; w 2023 r. w stolicy było 1077,5 tys. mieszkań, tj. 42,7% zasobów w województwie i 58,5% zasobów w mazowieckich miastach. Liczba mieszkań w zasobach w Warszawie wzrosła w skali roku o 15,6 tys. (o 1,5%), a w porównaniu z 2015 r. – o 164,6 tys. (o 18,0%).

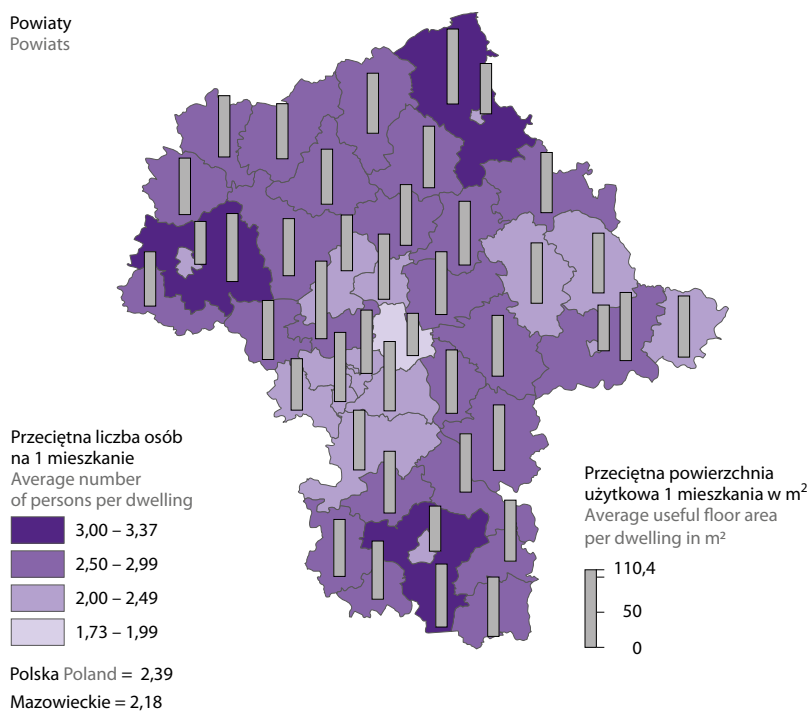
Tablica 21. Zasoby mieszkaniowe ^a
Stan w dniu 31 grudnia
 Table 21. Dwelling stocks ^a
 As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
Mieszkania ogółem Dwellings of total	2193793	2411828	2483345	2523931
na 1000 ludności per 1,000 population	410,1	437,1	450,6	458,0
Przeciętna w zasobach: Dwelling stocks, average:				
liczba izb w mieszkaniu number of rooms in a dwelling	3,63	3,65	3,65	3,64
powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ² average useful floor area per dwelling in m ²	71,9	73,5	73,9	74,0
liczba osób na 1 mieszkanie number of persons per dwelling	2,44	2,29	2,22	2,18

^a Na podstawie bilansów.
^a Based on balances.

Mapa 30. Warunki mieszkaniowe ludności w 2023 r.
Stan w dniu 31 grudnia
 Map 30. Housing conditions of population in 2023
 As of 31 December

Powiaty
 Powiats

Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w 2023 r. wyniosła 74,0 m² (w kraju 75,5 m²), przy czym mieszkania w miastach miały średnio 64,3 m², a na wsi 100,4 m². Największe były mieszkania w powiatach: warszawskim zachodnim (110,4 m²), ostrołęckim (106,6 m²) oraz piaseczyńskim i grodziskim (odpowiednio 98,4 m² i 98,1 m²), a najmniejsze w Warszawie (58,8 m²), Płocku (59,7 m²) oraz Radomiu (63,0 m²) i Siedlcach (63,9 m²).

Warunki mieszkaniowe określane są m.in. przez gęstość zaludnienia mieszkań (średnia liczba osób na 1 mieszkanie) oraz przez powierzchnię mieszkania przypadającą na 1 osobę. Analiza wartości tych wskaźników od 2015 r. wskazuje, że warunki mieszkaniowe zarówno w województwie, jak i w kraju ulegają systematycznej poprawie, jednak w województwie cały czas są lepsze.

Wskaźnik określający przeciętną liczbę osób przypadającą na 1 mieszkanie z roku na rok maleje; w województwie mazowieckim z 2,44 w 2015 r. do 2,18 w 2023 r. (w Polsce odpowiednio z 2,72 do 2,39). Ponadto dla miast jest niższy niż dla obszarów wiejskich; w ostatnim prezentowanym roku w województwie wyniósł odpowiednio 1,93 wobec 2,86. Wyraźne zróżnicowanie omawianego wskaźnika obserwuje się także w układzie terytorialnym; w 2023 r. zawierał się w przedziale od 1,73 w Warszawie do 3,37 w powiecie ostrołęckim.

Poprawę warunków mieszkaniowych potwierdza rosnąca z roku na rok powierzchnia mieszkania przypadająca na 1 osobę. W mazowieckim wyniosła od 29,5 m² w 2015 r. do 33,9 m² osiem lat później (w Polsce odpowiednio od 27,0 do 31,6 m²). W 2023 r. w miastach województwa na 1 osobę przypadało średnio 33,3 m² powierzchni mieszkania, a na terenach wiejskich 35,1 m². Również ten wskaźnik jest zróżnicowany terytorialnie; w ostatnim prezentowanym roku najwyższą wartość przyjął w powiecie warszawskim zachodnim (43,7 m²), a najniższą – w Radomiu (28,8 m²) i powiecie radomskim (28,9 m²).

O poprawie warunków mieszkaniowych świadczy także rosnący udział mieszkań wyposażonych w podstawowe instalacje techniczno-sanitarne w ogólnej ich liczbie. W prezentowanym okresie najbardziej wzrósł odsetek mieszkań wyposażonych w łazienkę (z 91,2% do 93,9%), a następnie – w centralne ogrzewanie (z 86,0% do 88,5%). Najbardziej powszechny jest dostęp do wodociągu; na koniec 2023 r. mieszkań wyposażonych w tę instalację było 97,3%, a w 2015 r. – 95,7%. Pod względem wyposażenia w wodociąg różnica między miastem a wsią jest mniejsza niż w przypadku innych instalacji i wynosi 3,7 p. proc. (odpowiednio 98,3% wobec 94,6%).

Wodociągi to kompleks urządzeń wodociągowych służących do ujęcia wód powierzchniowych i podziemnych, studni publicznych, urządzeń służących do magazynowania i uzdatniania wód, sieci wodociągowe, urządzenia regulujące ciśnienie wody.

W 2023 r. w województwie mazowieckim sieć wodociągowa rozdzielcza osiągnęła długość 49,4 tys. km, co stanowiło 14,5% długości w Polsce. W porównaniu z 2022 r. zwiększyła się ona o 1,4% oraz o 9,7% w stosunku do 2015 r. (w kraju odpowiednio wzrost o 1,0% i o 8,1%). Liczba przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych wyniosła 910,0 tys. szt. i w odniesieniu do 2022 r. wzrosła o 2,0%.

W 2023 r. na terenach wiejskich zlokalizowanych było 78,2% długości sieci wodociągowej oraz 63,2% przyłączy do budynków mieszkalnych. W porównaniu z rokiem poprzednim długość sieci wodociągowej na terenach wiejskich wzrosła o 1,3%, a w miastach o 1,8%.

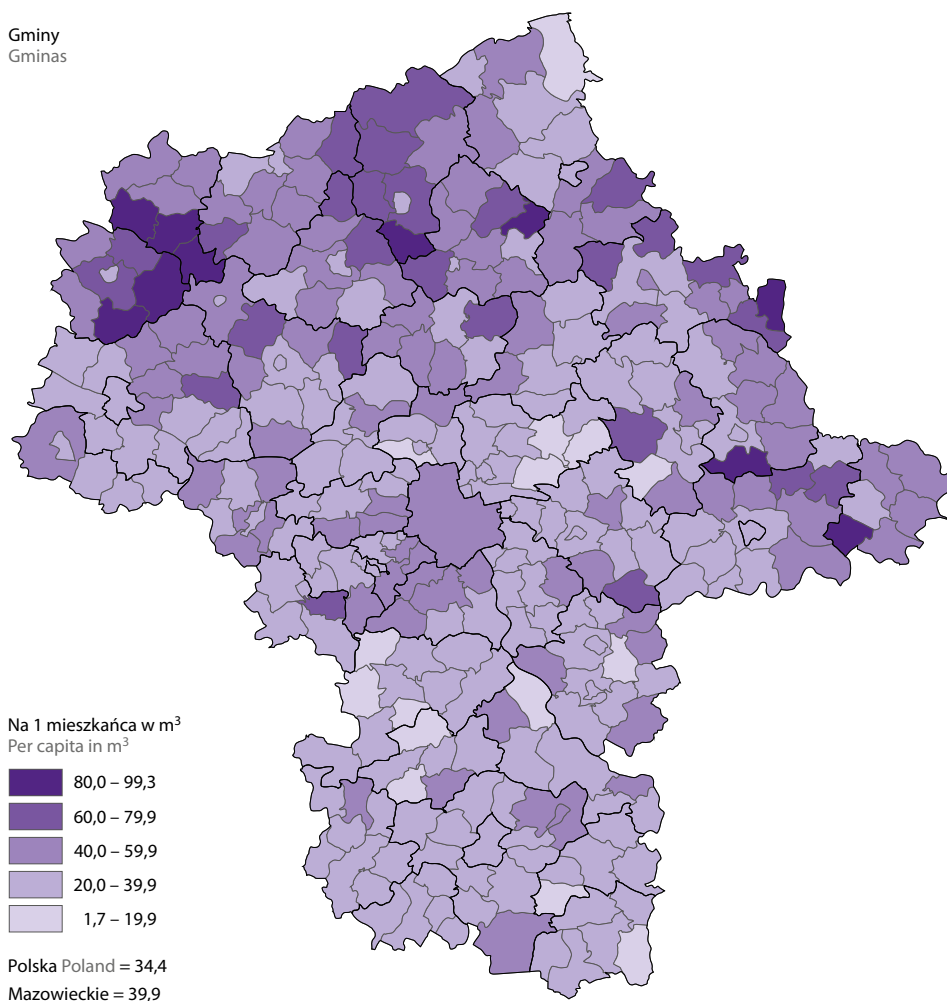
Wskaźnik gęstości sieci wodociągowej w 2023 r. na 100 km² wyniósł 139,1 km (w kraju 108,7 km) i w porównaniu z 2022 r. zwiększył się o 1,9 km na 100 km² (w kraju o 0,7 km). W miastach zagęszczenie sieci było większe niż na wsi (466,4 km wobec 116,3 km).

W 2023 r. z sieci wodociągowej korzystało 91,2% ogółu mieszkańców województwa (w kraju 92,6%). W porównaniu z 2022 r. wskaźnik ten wzrósł o 0,2 p. proc., a w odniesieniu do 2015 r. o 1,6 p. proc. (w kraju wzrost o 0,1 p. proc. w stosunku do 2022 r. i o 0,8 p. proc. w relacji do 2015 r.). W miastach dostęp do wodociągu miało 94,1% ogółu ludności (w kraju 96,8%), a na terenach wiejskich 85,9% (w kraju 86,4%).

Tablica 22. Wodociągi
Stan w dniu 31 grudnia
 Table 22. Water supply system
 As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
Sieć wodociągowa (rozdzielcza i przesyłowa w km) Water supply system (distribution and transmission in km)	45092,8	47932,9	48776,4	49448,6
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych w szt. Connections leading to residential buildings in units	756649	849506	891733	909956
Zużycie wody z sieci wodociągowej w gospodarstwach domowych (w ciągu roku) w hm ³ Consumption of water from water supply system in households (during the year) in hm ³	202,4	216,4	214,7	219,8

Mapa 31. Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych w 2023 r.
 Map 31. Consumption of water from water supply systems in households in 2023

Zużycie wody przez gospodarstwa domowe w 2023 r. wyniosło 219,8 hm³ i w stosunku do 2022 r. zwiększyło się o 5,1 hm³, tj. o 2,4% (w kraju wzrost wyniósł 0,8%). Natomiast przeciętne zużycie wody przez gospodarstwa domowe przypadające na 1 mieszkańca kształtowało się na poziomie 39,9 m³, przy czym w miastach było to 40,6 m³, a na obszarach wiejskich 38,5 m³. W porównaniu z 2022 r. zużycie wody na 1 mieszkańca wzrosło o 0,9 m³ (w kraju o 0,4 m³). Na terenach wiejskich, jak i w miastach odnotowano wzrost zużycia odpowiednio o 1,1 m³ i 0,8 m³. W układzie terytorialnym największe zużycie wody na 1 mieszkańca wystąpiło w gminie Boguty-Pianki (99,3 m³), natomiast najmniejsze w gminie Pniewy (1,7 m³).

Kanalizacja to kompleks urządzeń kanalizacyjnych służący do odprowadzania ścieków: sieć kanalizacyjna, wyloty urządzeń służących do wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi, urządzenia podczyszczające i oczyszczające ścieki oraz przepompownie ścieków.

W 2023 r. długość sieci kanalizacyjnej w województwie mazowieckim wyniosła 18,7 tys. km i stanowiła 10,3% długości krajowej. W stosunku do 2022 r. zwiększyła się o 2,6%, a w porównaniu z 2015 r. o 27,7% (w kraju odpowiednio wzrost o 2,2% i o 21,3%). Liczba przyłączy kanalizacyjnych prowadzących do budynków mieszkalnych w relacji do 2022 r. wzrosła o 3,3% osiągając poziom 504,5 tys. szt.

Na obszarach wiejskich usytuowanych było 52,4% długości sieci kanalizacyjnej oraz 40,9% przyłączy. W porównaniu z 2022 r. długość sieci na terenach wiejskich wzrosła o 344,2 km, a liczba przyłączy o 8,2 tys. szt., w miastach wzrost wyniósł odpowiednio 125,7 km i 7,8 tys. szt.

W 2023 r. w województwie mazowieckim siecią kanalizacyjną odprowadzono 232,9 hm³ ścieków. W porównaniu z 2022 r. ich ilość wzrosła o 1,5% (w miastach i na wsi wzrost odpowiednio o 1,1% i o 4,0%).

Gęstość sieci kanalizacyjnej w przeliczeniu na 100 km² wyniosła w województwie 52,7 km (w kraju 57,8 km) i w porównaniu z 2022 r. wzrosła o 1,3 km na 100 km² (w kraju wzrost o 1,0 km na 100 km²). W miastach zagęszczenie sieci kanalizacyjnej wyniosło 385,8 km wobec 29,5 km na terenach wiejskich.

Tablica 23. Kanalizacja
Stan w dniu 31 grudnia
 Table 23. Sewage system
 As of 31 December

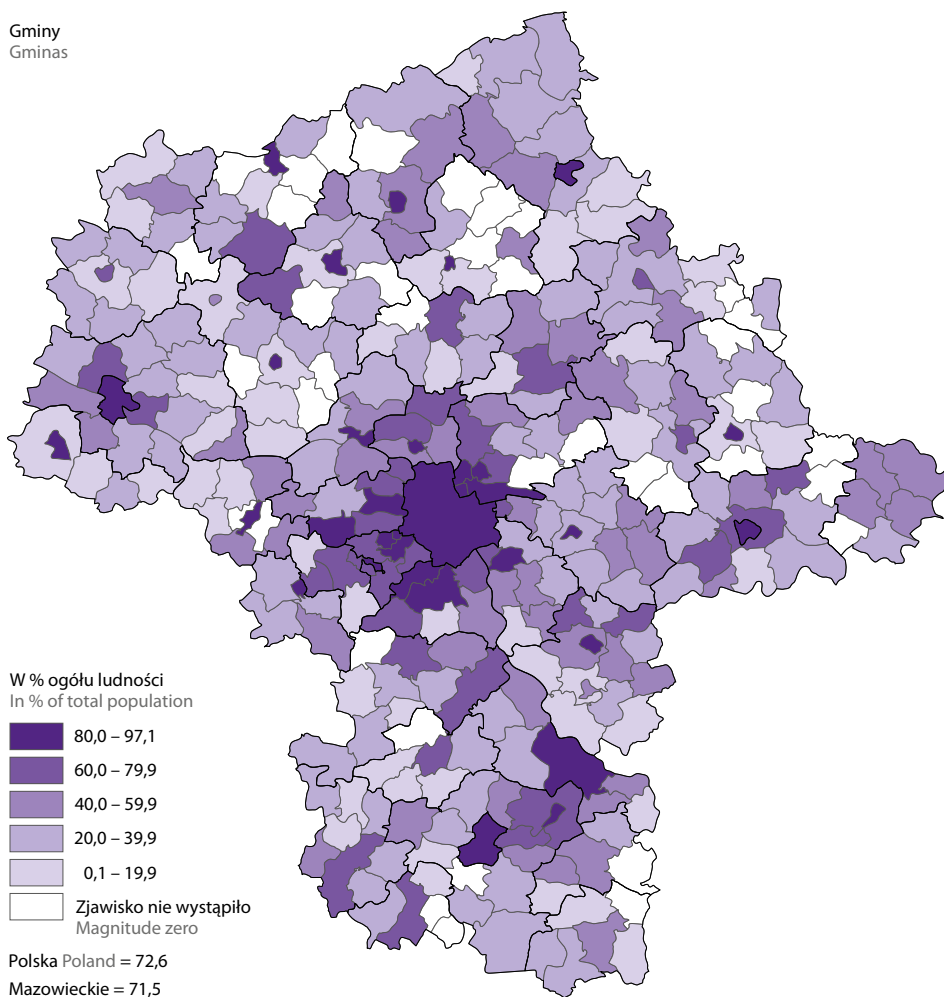
Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
Sieć kanalizacyjna ^a w km Sewage system ^a in km	14680,0	17445,1	18273,2	18743,1
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych w szt. Connections leading to residential buildings in units	352092	456464	488485	504510
Ścieki odprowadzone siecią kanalizacyjną (w ciągu roku) w hm ³ Wastewater discharged by sewage system (during the year) in hm ³	205,3	229,0	229,4	232,9
w tym oczyszczane of which treated	202,4	219,6	227,0	230,5

a Łącznie z kolektorami.
 a Including collectors.

Z sieci kanalizacyjnej w 2023 r. korzystało 71,5% ogółu mieszkańców województwa mazowieckiego (w kraju 72,6%). Wskaźnik ten wzrósł o 0,3 p. proc. w porównaniu z 2022 r. i o 4,0 p. proc. w stosunku do 2015 r. (w kraju odpowiednio wzrost o 0,3 p. proc. i o 2,9 p. proc.). W miastach odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej wyniósł 91,3% (w kraju 91,0%), na obszarach wiejskich 35,4% (w kraju 45,5%).

Wśród gmin województwa mazowieckiego największy odsetek mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej odnotowano w miastach: Płońsk (97,1%), Warszawa (94,9%), Siedlce (94,4%), Żąbki (94,1%) oraz w gminie wiejskiej Lesznowola (94,2%). W 37 gminach województwa nie korzystano z sieci kanalizacyjnej.

Mapa 32. Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w 2023 r.
Map 32. Population connected to the sewage system in 2023

Sieć gazowa to system przewodów doprowadzających do odbiorców paliwa gazowe przez przedsiębiorstwa prowadzące działalność w zakresie przesyłu i dystrybucji gazu. W systemie przewodów różni się:

- sieć przesyłową i rozdzielczą (na gaz wysokometanowy i zaazotowany) – przewody uliczne przeznaczone do doprowadzenia gazu do budynków lub innych obiektów za pośrednictwem przyłączy;
- przyłącza – system przewodów łączących sieć rozdzielczą z budynkami i innymi obiektami.

Długość sieci gazowej w 2023 r. w województwie wyniosła 19,8 tys. km, co stanowiło 11,4% długości w Polsce. W porównaniu z 2022 r. zwiększyła się o 2,4%, a w stosunku do 2015 r. o 24,4% (w kraju odpowiednio wzrost o 1,8% i o 19,4%). Liczba przyłączy gazowych wyniosła 486,1 tys. szt. i była większa o 3,3% niż w 2022 r.

Na obszarach wiejskich długość sieci gazowej stanowiła 56,2% całej sieci gazowej województwa, a liczba wszystkich przyłączy do budynków mieszkalnych i niemieskalnych – 39,4%. W odniesieniu do 2022 r. długość sieci na obszarach wiejskich wzrosła o 298,8 km (o 2,8%), a w miastach o 166,4 km (o 2,0%).

W ciągu 2023 r. zużyto 10091,7 GWh gazu sieciowego i w stosunku do 2022 r. zużycie to spadło o 4,4% (w kraju o 4,1%) przy równoczesnym wzroście liczby odbiorców o 2,2% (w kraju o 2,0%). Spadek zużycia gazu wystąpił zarówno wśród mieszkańców wsi, jak i miast odpowiednio o 2,5% i 5,2%. Na obszarach wiejskich odnotowano wzrost liczby odbiorców o 8,0%, a miejskich o 1,3%. W porównaniu z 2022 r. zużycie gazu sieciowego w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa mazowieckiego spadło o 4,4% (na wsi o 2,5% i w miastach o 5,1%).

W 2023 r. gęstość sieci gazowej w przeliczeniu na 100 km² wyniosła 55,8 km (w kraju 55,5 km) i w odniesieniu do 2022 r. wzrosła o 1,3 km na 100 km² (w kraju wzrost o 0,8 km). W miastach województwa zagęszczenie sieci wyniosło 375,4 km i było znacznie większe niż na terenach wiejskich, gdzie wskaźnik ten osiągnął wartość 33,5 km.

**Tablica 24. Sieć gazowa oraz odbiorcy i zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych
Stan w dniu 31 grudnia**

Table 24. Gas supply system as well as consumers and consumption of gas from gas supply system in households
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
Sieć gazowa w km Gas supply system in km	15937,9	18156,9	19366,9	19832,2
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i niemieskalnych w szt. Connections leading to residential and non-residential buildings in units	394560	436531	470620	486065
Odbiorcy gazu z sieci ^a w tys. Consumers of gas from gas supply system ^a in thousands	1189,1	1403,8	1464,8	1497,6
Zużycie gazu z sieci (w ciągu roku): Consumption of gas from gas supply system (during the year):				
w GWh in GWh	8378,5	9818,3	10557,6	10091,7
na 1 mieszkańca w kWh per capita in kWh	1568,8	1778,5	1915,6	1831,7

a Łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych.
a Including gas customers using collective gas-meters.

W 2023 r. z sieci gazowej korzystało 56,7% ludności województwa mazowieckiego (w kraju 56,3%). W porównaniu z 2022 r. odsetek ludności korzystającej z sieci gazowej wzrósł o 0,3 p. proc., a w stosunku do 2015 r. o 3,2 p. proc. W kraju w porównaniu z 2022 r. wskaźnik ten zwiększył się o 0,4 p. proc., a w relacji do 2015 r. o 4,2 p. proc. W miastach województwa z sieci gazowej korzystało 70,2% ludności (w kraju 72,2%), podczas gdy na terenach wiejskich – 32,0% (w kraju 33,0%).

Ochrona zdrowia

Health care

W 2023 r. w porównaniu z rokiem poprzednim zwiększyła się liczba podmiotów ambulatoryjnej opieki zdrowotnej, a także liczba udzielonych w nich porad. Liczba szpitali ogólnych zwiększyła się, a wykorzystanie łóżek było wyższe. Zwiększyła się liczba pracujących z pacjentem lekarzy, lekarzy dentyistów, pielęgniarek i położnych, a także fizjoterapeutów, farmaceutów i diagnostów laboratoryjnych. W ciągu 2023 r. odnotowano mniej wyjazdów zespołów ratownictwa medycznego na miejsce zdarzenia, a także liczby osób, którym udzielono pomocy medycznej.

Ambulatoryjna opieka zdrowotna realizowana jest przez poradnie, przychodnie i praktyki lekarskie (tj. przychodnie łącznie z: ośrodkami zdrowia, poradniami, ambulatoria i izbami chorych).

Stacjonarna opieka zdrowotna to całodobowa opieka lekarska i pielęgniarska świadczona w stacjonarnych zakładach opieki zdrowotnej tj. szpitalach – ogólnych, psychiatrycznych i uzdrowiskowych, ośrodkach leczenia odwykowego, ośrodkach rehabilitacyjnych dla narkomanów, regionalnych ośrodkach psychiatrii sądowej, zakładach opiekuńczo-leczniczych i pielęgnacyjno-opiekuńczych, hospicjach, oddziałach opieki paliatywnej, sanatoriach.

Ratownictwo medyczne to system, który tworzy się w ramach realizacji zadań państwa polegających na zapewnieniu pomocy każdej osobie znajdującej się w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego.

Tablica 25. Placówki opieki zdrowotnej
Stan w dniu 31 grudnia

Table 25. Health care facilities
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
Przychodnie Out-patient departments	2741	3097	3412	3570
Praktyki lekarzy i lekarzy dentyistów ^a Medical and dental practices ^a	320	256	226	205
Porady udzielone ^b w tys. Consultations provided ^b in thousands	46306,8	45017,6	54090,9	57230,1
lekarskie medical	41130,9	40463,0	48565,2	51292,6
stomatologiczne dental	5175,9	4554,6	5525,7	5937,5
Szpitale ogólne General hospitals	112	118	115	116
łóżka w szpitalach ogólnych beds in general hospitals	25929	24294	23712	23214
na 10 tys. ludności per 10 thousand population	48,5	44,0	43,0	42,1
wykorzystanie łóżek w % usage of beds in %	69,3	55,7	63,6	66,5
przeciętny pobyt chorego w dniach average patient stay in days	5,1	5,1	5,0	4,7

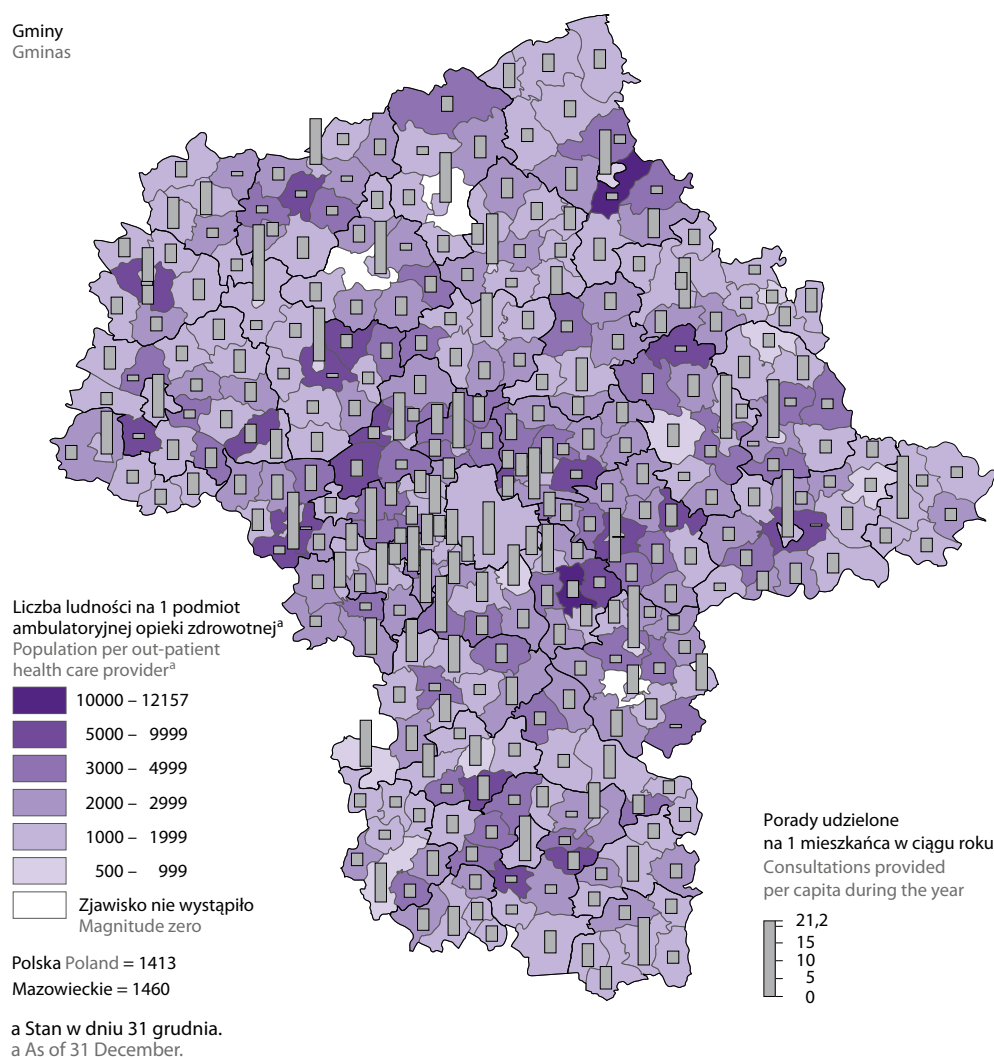
a Dane obejmują praktyki, które podpisały kontrakty z NFZ. b W ciągu roku; łącznie z poradami finansowanymi przez pacjentów; łącznie z poradami z izb przyjęć udzielanymi pacjentom niehospitalizowanym.

a Data concern practices that signed a contract with the National Health Fund. b During the year; including consultations paid by patients; including consultations provided to non-hospitalised patients in admission rooms.

W końcu 2023 r. w województwie mazowieckim działało 3775 (najwięcej w Polsce) podmiotów ambulatoryjnej opieki zdrowotnej, z czego 3570 przychodni i 205 praktyk lekarskich i stomatologicznych realizujących świadczenia finansowane ze środków publicznych. Liczba przychodni wzrosła zarówno w stosunku do 2022 r. jak i do 2015 r. (odpowiednio o 4,6% i o 30,2%). Liczba praktyk lekarskich, które podpisały umowy z NFZ zmniejszyła się w stosunku do 2022 r. jak i do 2015 r. odpowiednio o 6,9% i o 32,5%. Zmniejszyła się także liczba praktyk stomatologicznych w porównaniu z 2022 r. o 9,6%, a w stosunku do 2015 r. o 36,4%.

Liczba ludności przypadająca na 1 podmiot ambulatoryjnej opieki zdrowotnej była o 47 większa niż średnio w kraju, tj. 1460 (o 55 osób mniej niż rok wcześniej i o 288 mniej niż w 2015 r.). Najwyższe wartości wskaźnik ten osiągnął w gminach wiejskich Rzekuń (12,2 tys. osób) i Celestynów (11,6 tys.), najniższe zaś w gminie wiejskiej Szulborze Wielkie (500) i miastach Garwolin (617) i Raciąż (661). Na terenie trzech gmin wiejskich województwa mazowieckiego (Ciechanów, Łaskarzew i Przasnysz) nie było przychodni i praktyk lekarskich.

Mapa 33. Ambulatoryjna opieka zdrowotna w 2023 r.
Map 33. Out-patient health care in 2023

W ciągu 2023 r. w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej udzielono 57230,1 tys. porad (o 5,8% więcej niż w 2022 r. i o 23,6% więcej niż w 2015 r.), co stanowiło 16,2% wszystkich porad w Polsce. W podstawowej opiece zdrowotnej udzielonych było 42,1% porad ambulatoryjnych, a 57,9% w opiece specjalistycznej, w tym 10,5% przez lekarzy dentyków.

Liczba udzielonych porad ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa mazowieckiego wyniosła 10,2 (o 0,5 więcej niż w 2022 r. i o 1,7 więcej niż w 2015 r.). Najwyższą wartość wskaźnika odnotowano w miastach Raciąż (21,2 porady) oraz Siedlce (18,9 porady), najniższą zaś w gminie wiejskiej Mińsk Mazowiecki (0,2).

W województwie mazowieckim na koniec 2023 r. funkcjonowało 116 szpitali ogólnych (stacjonarnych), tj. o 1 więcej niż w 2022 r. i o 4 więcej niż w 2015 r. W placówkach tych do dyspozycji pacjentów było 23,2 tys. łóżek (spadek o 2,1% w stosunku do 2022 r. i o 10,5% w porównaniu z 2015 r.). Na 10 tys. mieszkańców województwa przypadały 42 łóżka (średnio 237 osób na 1 łóżko), w Polsce wskaźnik ten wyniósł 43 (233 osoby na 1 łóżko). Przeciętne wykorzystanie łóżka w ciągu roku wyniosło 66,5% i było większe o 2,9 p. proc. niż w 2022 r., ale o 2,8 p. proc. mniejsze niż w 2015 r.

W 2023 r. w szpitalach ogólnych (bez międzyoddziałowego ruchu chorych) hospitalizowanych było 1091,9 tys. pacjentów (o 6,7% więcej niż w roku poprzednim, ale o 6,3% mniej niż w 2015 r.). W przeliczeniu na 10 tys. ludności, z opieki stacjonarnej szpitali ogólnych skorzystały 1982 osoby (w Polsce 1899 osób), tj. o 125 osób więcej w porównaniu z 2022 r., ale o 201 osób mniej niż w 2015 r.

W 2023 r. średni czas pobytu chorego na oddziale szpitalnym wynosił 4,7 dnia i w porównaniu z 2022 r. jak i 2015 r. był krótszy odpowiednio o 0,3 i o 0,4 dnia.

W 2023 r. w województwie mazowieckim działalność prowadziło również 35 szpitali dziennych (w Polsce 245) oferując 663 miejsca dziennego pobytu. W ramach opieki dziennej, realizowanej w szpitalach stacjonarnych oraz szpitalach dziennych, leczonych było łącznie 890,8 tys. osób. Pacjenci leczenia dziennie w szpitalach stacjonarnych stanowili 95,7%, a w szpitalach dziennych tzw. „jednego dnia” – 4,3%.

W 2023 r. na terenie województwa mazowieckiego opiekę długoterminową świadczyło 48 zakładów opiekuńczo-leczniczych (o charakterze ogólnym) oraz 22 zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze, a także 20 hospicjów i 1 oddział opieki paliatywnej, które dysponowały łącznie 6047 łózkami, tj. więcej o 6,7% w porównaniu z 2022 r. i o 25,7% więcej w stosunku do 2015 r. W ciągu roku w placówkach opieki długoterminowej przebywało 13,1 tys. osób – byli to głównie pacjenci zakładów opiekuńczo-leczniczych (53,9%). W przeliczeniu na każde 10 tys. ludności, z tej formy opieki skorzystało 24 pacjentów (w kraju 25), czyli o 3 osoby więcej niż w 2022 r. i o 2 osoby więcej niż w 2015 r.

W województwie w końcu 2023 r. działało 35 zakładów stacjonarnej całodobowej opieki psychiatrycznej (10 szpitali psychiatrycznych, 3 ośrodki leczenia odwykowego alkoholowego, 12 ośrodków rehabilitacyjnych dla uzależnionych od substancji psychoaktywnych (także ośrodki MONAR), 8 zakładów opiekuńczo-leczniczych typu psychiatrycznego i 2 regionalne ośrodki psychiatrii sądowej). Łączna liczba łóżek we wszystkich tych obiektach wyniosła 4257, przy czym większość (64,0%) były to łóżka w szpitalach psychiatrycznych. W 2023 r. leczeniem objęto 39,6 tys. osób, tj. więcej o 4,8% niż w 2022 r., ale o 10,0% mniej niż w 2015 r.

Lecznictwo uzdrowiskowe stanowi integralną część systemu ochrony zdrowia. Zagrożenia zdrowia wynikające z rozwoju cywilizacyjnego powodują rosnące zainteresowanie społeczeństwa metodami leczenia uzdrowiskowego i rehabilitacji uzdrowiskowej. W województwie mazowieckim usługi lecznictwa uzdrowiskowego świadczyło 1 sanatorium i 1 szpital oraz 6 stacjonarnych zakładów rehabilitacji leczniczej, które łącznie dysponowały 718 łózkami. Z usług placówek w trybie stacjonarnym skorzystało 5,7 tys. kuracjuszy (o 1,5% więcej niż w 2022 r. i o 78,4% więcej niż w 2015 r.), natomiast 0,4 tys. pacjentów leczyło się w trybie ambulatoryjnym (o 29,2% mniej niż w 2022 r., w 2015 r. nie było pacjentów leczonych ambulatoryjnie).

Od 2019 r. dane dotyczące **lekarzy, lekarzy dentystów, pielęgniarek i położnych** oraz od 2022 r. **fizjoterapeutów** opracowane są w oparciu o źródła administracyjne, w tym rejestry:

- posiadających prawo wykonywania zawodu (lekarzy i lekarzy dentystów, pielęgniarek i położnych oraz fizjoterapeutów),
- płatników składek ZUS,
- podmiotów wykonujących działalność leczniczą,
- praktyk lekarskich,
- praktyk pielęgniarek i położnych,
- praktyk fizjoterapeutów.

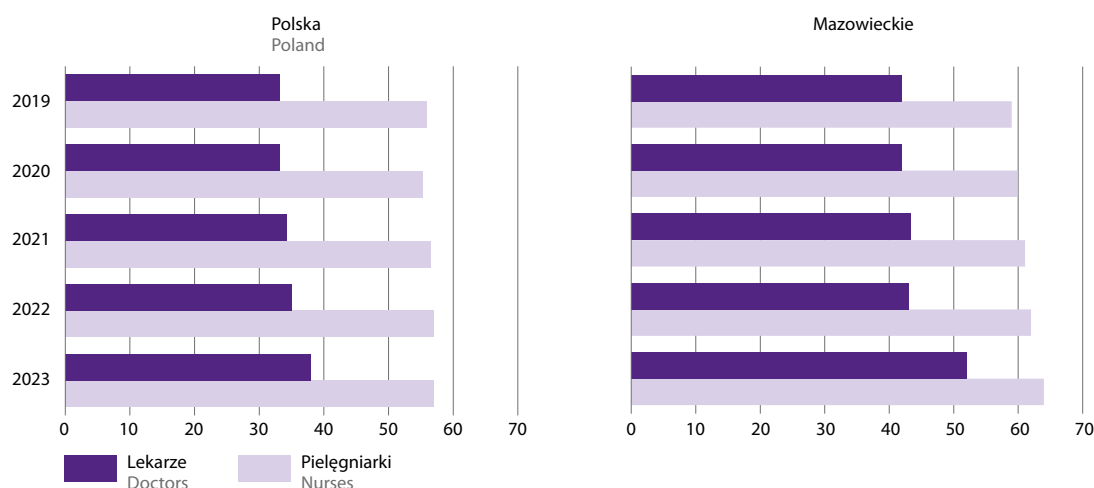
Dane dotyczą pracujących bezpośrednio z pacjentem, bez względu na główne miejsce pracy. W związku z przejściem na nowe źródło dane nie są porównywalne z danymi opublikowanymi w poprzednich edycjach Raportu, opartymi o metodę sprawozdawczości.

Podstawowym zadaniem sprawnie działającego systemu ochrony zdrowia jest zapewnienie dostępu do kadry medycznej, a także dbanie o jakość oferowanych usług.

W województwie mazowieckim w 2023 r. opiekę nad pacjentami sprawowało 28,8 tys. lekarzy, 6,7 tys. lekarzy dentystów, 35,0 tys. pielęgniarek, 4,7 tys. położnych, 11,8 tys. fizjoterapeutów oraz 4,4 tys. farmaceutów i 2,1 tys. diagnostów laboratoryjnych. W porównaniu z 2022 r. zwiększyła się liczba personelu we wszystkich grupach zawodów medycznych. Liczba lekarzy wzrosła o 21,2%, lekarzy dentystów o 13,6%, pielęgniarek o 2,7%, położnych o 0,9%, fizjoterapeutów o 12,4%, farmaceutów o 2,5%, a diagnostów laboratoryjnych o 4,6%. W relacji do 2019 r. nastąpił wzrost we wszystkich omawianych zawodach medycznych, w tym największy wśród lekarzy – o 26,1%.

Wykres 33. Lekarze i pielęgniarki na 10 tys. ludności Stan w dniu 31 grudnia

Chart 33. Doctors and nurses per 10 thousand population
As of 31 December

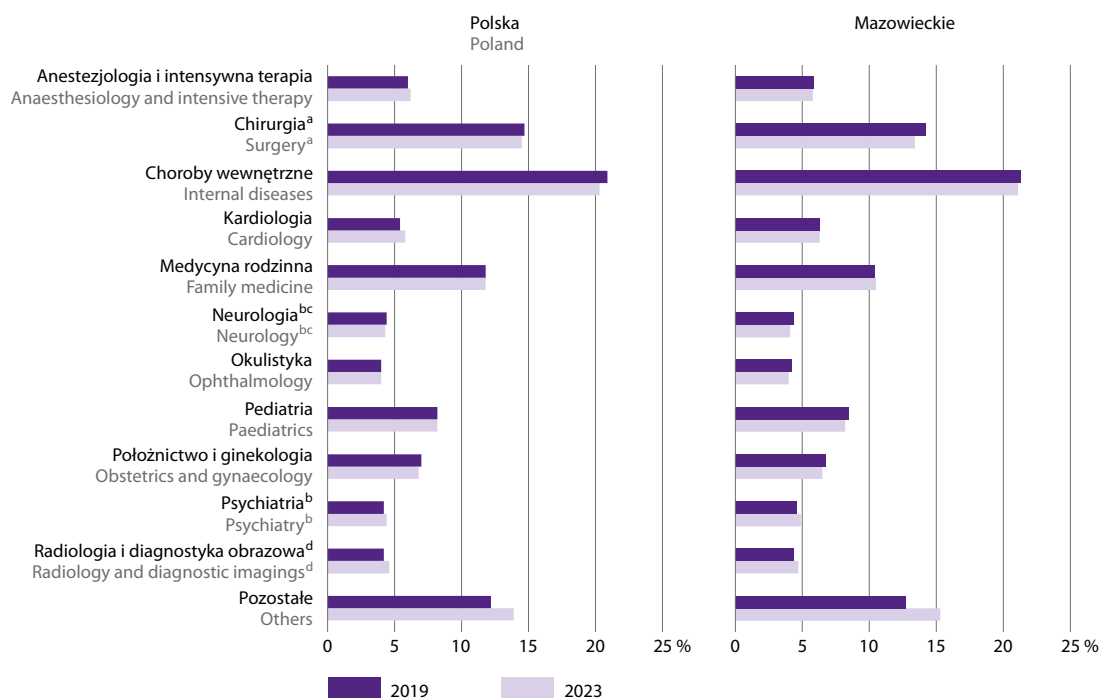

Zapewnienie odpowiedniej dostępności do personelu medycznego opartej na potrzebach mieszkańców stanowi jedno z najważniejszych wyzwań współczesnej polityki zdrowotnej.

W końcu 2023 r. w województwie mazowieckim liczba lekarzy pracujących bezpośrednio z pacjentem przypadająca na 10 tys. ludności wynosiła 52 (w kraju 38), tj. o 9 więcej niż w 2022 r. i o 10 więcej w stosunku do 2019 r. W przypadku pielęgniarek pracujących bezpośrednio z pacjentem omawiany wskaźnik w 2023 r. wyniósł 64 (w kraju 57), tj. o 2 więcej niż w 2022 r. i o 5 więcej niż w 2019 r.

O poziomie kwalifikacji lekarzy świadczy odsetek lekarzy specjalistów. Na koniec 2023 r. ich udział w ogólnej liczbie lekarzy wyniósł 63,0%. Najwięcej lekarzy posiadało specjalizację z zakresu chorób wewnętrznych (21,1%), chirurgii (13,4%) oraz medycyny rodzinnej (10,5%).

Wykres 34. Lekarze specjaliści
Stan w dniu 31 grudnia
 Chart 34. Medical specialists
 As of 31 December

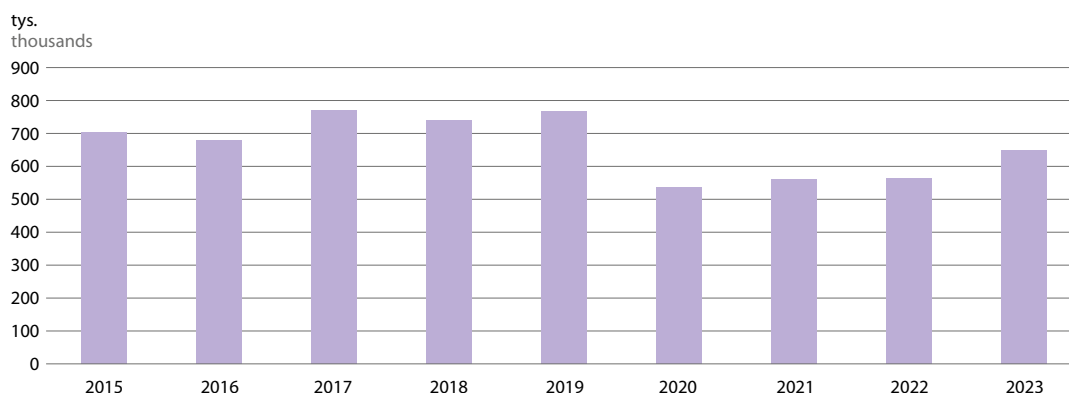
a Chirurgii ogólnej, dziecięcej, klatki piersiowej, ortopedii i traumatologii narządu ruchu, neurochirurgii, chirurgii onkologicznej, plastycznej, szczękowej, kardiochirurgii, urologii oraz chirurgii naczyniowej. b Łącznie ze specjalistami dziecięcymi. c, d Także: c – neuropatologii, d – radioterapii onkologicznej i radiologii dziecięcej.

a General, paediatric and thoracic surgery, orthopaedics and traumatology of the locomotor system, neurosurgery, oncological, plastic, maxillo-facial surgery, cardiosurgery as well as urology and vascular surgery. b Including children's specialist. c, d Also: c – neuropathology, d – oncological radiotherapy and children's radiology.

W 2023 r. pomoc medyczną w nagłych wypadkach świadczyło 214 zespołów ratownictwa medycznego (o 11 więcej niż w 2022 r. i o 29 więcej niż w 2015 r.), w tym 177 zespołów podstawowych i 37 specjalistycznych. W ramach systemu działały 3 śmigłowce jako lotnicze zespoły ratownictwa medycznego oraz 33 szpitalne oddziały ratunkowe (SOR). Z systemem współpracowało także 10 izb przyjęć i 2 centra urazowe, w tym 1 centrum urazowe dla dzieci. Wskaźnik dostępności świadczeń medycznych udzielanych przez zespoły ratownictwa medycznego, wyrażony jako liczba zespołów (podstawowych i specjalistycznych) na 100 tys. ludności wyniósł 3,9 (w kraju 4,3).

Wykres 35. Świadczenia udzielone w trybie ambulatoryjnym w szpitalnych oddziałach ratunkowych i izbach przyjęć

Chart 35. Out-patient health services provided in hospital emergency wards and admission rooms

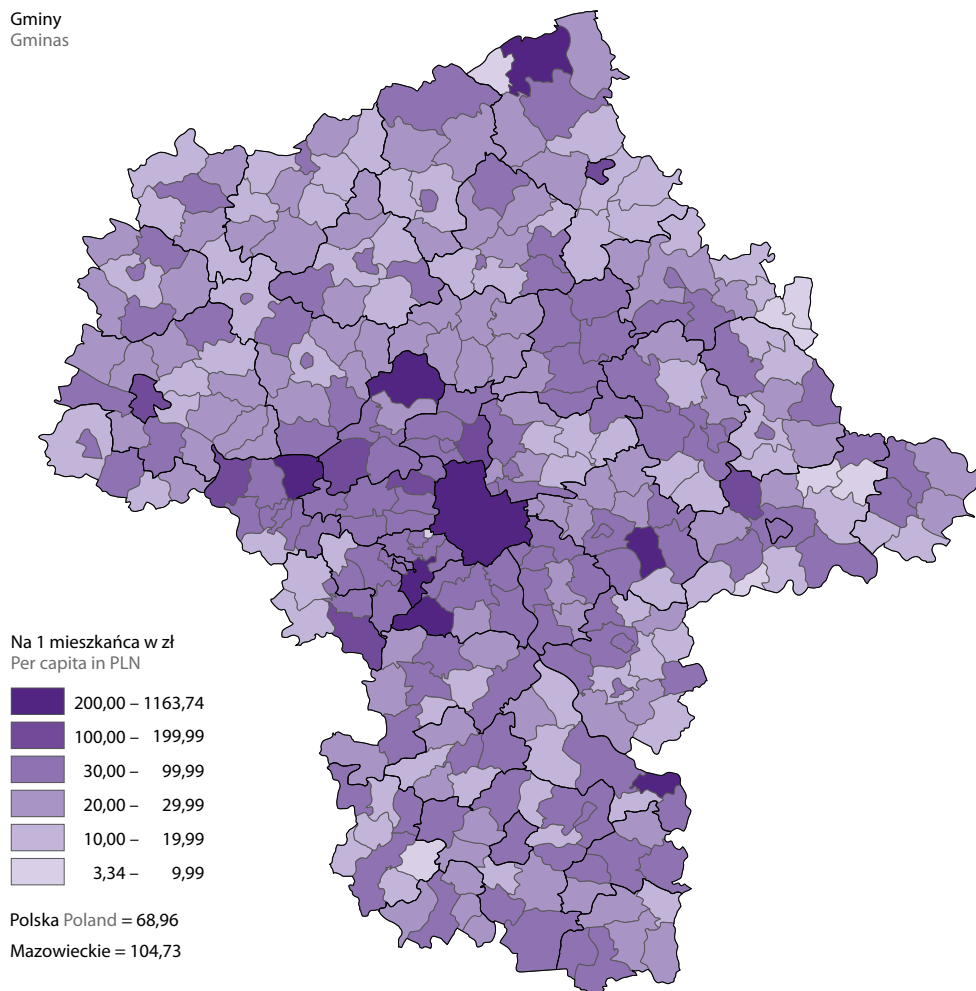

W ciągu 2023 r. odnotowano 384,4 tys. (o 11,6% mniej w porównaniu z poprzednim rokiem i o 17,5% mniej niż w 2015 r.) wyjazdów/wylotów zespołów na miejsce zdarzenia, z czego zdecydowaną większość (75,6%) stanowiły wyjazdy do domu pacjenta. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców w 2023 r. przypadało 69,8 (w Polsce 73,8) wyjazdów zespołów ratownictwa medycznego. Udzieliły one świadczeń zdrowotnych 385,3 tys. osób (o 11,7% mniej niż w roku poprzednim i o 17,7% mniej niż w 2015 r.).

Szpitalne oddziały ratunkowe (SOR) zapewniały świadczenia zdrowotne w dwóch trybach: ambulatoryjnym (niezakończonym hospitalizacją) oraz stacjonarnym.

W 2023 r. w izbach przyjęć lub SOR udzielono doraźnej pomocy medycznej w trybie ambulatoryjnym 612,6 tys. osobom (o 15,6% więcej niż w 2022 r., a o 10,7% mniej niż w 2015 r.). Liczba leczonych w trybie stacjonarnym wyniosła 238,8 tys., z czego 56,9% leczonych przekazano do leczenia szpitalnego. Pacjenci leczeni ambulatoryjnie najczęściej korzystali ze świadczeń w zakresie chirurgii (37,7%) i chorób wewnętrznych (16,4%).

Mapa 34. Wydatki gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Ochrona zdrowia” w 2023 r.
 Map 34. Expenditure of gminas and cities with powiat status in “Health care” division in 2023

W województwie mazowieckim w 2023 r. gminy i miasta na prawach powiatu na opiekę zdrowotną wydały ogółem 577,0 mln zł, co stanowiło 1,1% wydatków ogółem (w kraju 0,8%). W 2023 r. udział wydatków na ochronę zdrowia w ogółem wydatków zmniejszył się o 0,1 p. proc. w stosunku do 2022 r. i 0,3 p. proc. w porównaniu z 2015 r.

Większość (36,6%) wydatków w dziale „Ochrona zdrowia”, gminy i miasta na prawach powiatu przeznaczyły na szpitale ogólne, na przeciwdziałanie alkoholizmowi przeznaczyły 32,7% wydatków, na zakłady opiekuńczo-lecznicze i pielęgnacyjno-opiekuńcze 8,4%, natomiast 6,9% środków wydano na lecznictwo ambulatoryjne.

W 2023 r. na ochronę zdrowia na jednego mieszkańca omawiane jednostki wydały przeciętnie 104,73 zł (w kraju 68,96 zł); w 2022 r. było to 103,15 zł, a w 2015 r. – 69,56 zł. Spośród gmin i miast na prawach powiatu województwa mazowieckiego, stosunkowo najwięcej środków na opiekę zdrowotną każdego swojego mieszkańca przeznaczyły gmina miejsko-wiejska Tarczyn (1163,74 zł) i gmina wiejska Brochów (1040,98 zł), natomiast najmniej gmina wiejska Boguty-Pianki (3,34 zł).

Kultura

Culture

W 2023 r. w porównaniu z rokiem poprzednim, pomimo malejącej liczby placówek bibliotecznych, przybyło czytelników korzystających z bibliotek publicznych. Więcej było również widzów w kinach stałych, zwiedzających muzea oraz galerie i salony sztuki, widzów i słuchaczy w teatrach i instytucjach muzycznych oraz uczestników imprez w centrach, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach.

Według stanu w końcu 2023 r. najliczniejszą grupę instytucji kultury stanowiły placówki biblioteczne, tj. biblioteki publiczne wraz z filiami oraz punkty biblioteczne. W 2023 r. w województwie mazowieckim działały 1024 placówki biblioteczne (mniej o 6 niż w 2022 r. i o 51 niż w 2015 r.), które stanowiły 12,3% ogólnej liczby placówek bibliotecznych w kraju. W 2023 r. na 1 placówkę biblioteczną przypadało średnio 5381 osób, w kraju średnio 4523 osoby. W ciągu 2023 r. 890,1 tys. czytelników bibliotek publicznych (o 6,1% więcej niż rok wcześniej i o 6,1% mniej niż w 2015 r.) wypożyczyło na zewnątrz 14984,1 tys. woluminów księgozbioru (więcej o 5,8% niż w 2022 r. i o 1,1% niż w 2015 r.). Mazowieckie biblioteki publiczne dysponowały księgozbiorem składającym się z 17526,3 tys. woluminów (o 0,1% więcej niż w 2022 r. i o 0,9% mniej niż w 2015 r.). W 2023 r. jeden czytelnik wypożyczył w ciągu roku przeciętnie 17 woluminów księgozbioru, tyle samo co przed rokiem i o 1 pozycję więcej niż w 2015 r. Dla Polski wskaźnik ten wyniósł 18 woluminów.

Tablica 26. **Instytucje kultury**
Table 26. **Stan w dniu 31 grudnia**
Cultural institutions
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
Biblioteki publiczne i punkty biblioteczne Public libraries and library service points	1075	1037	1030	1024
Muzea i oddziały muzealne ^a Museums with branches ^a	136	143	140	140
Galerie sztuki i salony sztuki Art galleries	50	45	52	51
Teatry i instytucje muzyczne Theatres and music institutions	34	36	36	36
Centra kultury, domy i ośrodki kultury Centres of culture, cultural centres and establishments	227	247	249	251
Kluby i świetlice Clubs and community centres	55	59	52	58
Kina stałe Indoor cinemas	59	86	83	83
Ludność na 1 placówkę biblioteczną Population per library establishment	4976	5321	5350	5381
Zwiedzający muzea i oddziały muzealne ^{ab} na 1000 ludności Museum and exhibition visitors ^{ab} per 1,000 population	1774	1260	2429	2576
Liczba ludności na 1 instytucję kultury ^c Number of population per 1 cultural institution ^c	18968	18031	18308	17833

a Od 2020 r. do muzeów zaliczane są wyłącznie muzea działające w oparciu o uzgodniony z ministrem właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego statut bądź regulamin, zgodnie z art. 6 ustawy z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach. b W ciągu roku. c Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice.

a Starting from for 2020, museums include only museums operating on the basis of a statute or regulations agreed with the minister responsible for culture and protection of national heritage, pursuant to Art. 6 of the Act of 21 November 1996 on museums. b During the year. c Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres.

W 2023 r. w województwie mazowieckim działalność prowadziło 140 muzeów i oddziałów muzealnych (tyle samo co w 2022 r. i o 4 więcej niż w 2015 r.), z których 61 zlokalizowanych było w Warszawie. Wśród muzeów najwięcej było historycznych – 86 (61,4% ogólnej liczby muzeów), sztuki – 15 (10,7%) oraz interdyscyplinarnych – 11 (7,9%). W ciągu 2023 r. mazowieckie muzea zwiedziło 14191,6 tys. osób (więcej o 6,0% niż przed rokiem i o 49,8% niż w 2015 r.). Liczba zwiedzających na 1000 ludności wyniosła 2576 (w kraju 1123 osoby).

W 2023 r. na terenie województwa znajdowało się także 51 galerii i salonów sztuki (mniej o 1 w porównaniu z 2022 r. i więcej o 1 niż w 2015 r.), z których 43 zlokalizowane były w Warszawie. W 2023 r. galerie i salony sztuki zorganizowały 566 wystaw w kraju (tyle samo co rok wcześniej i o 12,2% mniej niż w 2015 r.), na których zaprezentowano 580 ekspozycji. Z oferty tych instytucji skorzystało 980,3 tys. zwiedzających (o 70,0% więcej niż przed rokiem i o 5,2% mniej niż w 2015 r.), w tym 792,4 tys. (80,8%) w Warszawie.

Według stanu w dniu 31 grudnia 2023 r. działalność sceniczną prowadziło 36 teatrów i instytucji muzycznych posiadających własny zespół artystyczny (tyle samo co przed rokiem i o 2 więcej niż w 2015 r.). Zdecydowana większość z nich (30) ma siedzibę w Warszawie. Na terenie województwa teatry i instytucje muzyczne w 2023 r. zorganizowały 12992 przedstawienia i koncerty (więcej o 13,2% niż w 2022 r.), w których uczestniczyło 3496,7 tys. widzów i słuchaczy (o 47,4% więcej). W stosunku do 2015 r. liczba przedstawień zwiększyła się o 7,6%, a liczba widzów i słuchaczy o 13,8%. W 2023 r. jedno przedstawienie/koncert obejmowało średnio 269 osób; w kraju średnio 207 osób.

W 2023 r. bazę kulturalną tworzyły również 83 kina stałe (tyle samo co w 2022 r. i więcej o 24 niż w 2015 r.), które stanowiły 15,5% ogólnej liczby kin stałych w kraju. Najwięcej (38) prowadziło działalność w Warszawie. W 282 salach kinowych było 53,7 tys. miejsc na widowni. W ciągu roku odbyło się 396,9 tys. seansów filmowych (więcej o 0,4% więcej w porównaniu z 2022 r. i o 30,7% niż w 2015 r.), w których uczestniczyło 9533,0 tys. widzów (więcej o 24,1% niż przed rokiem i o 6,4% więcej niż w 2015 r.).

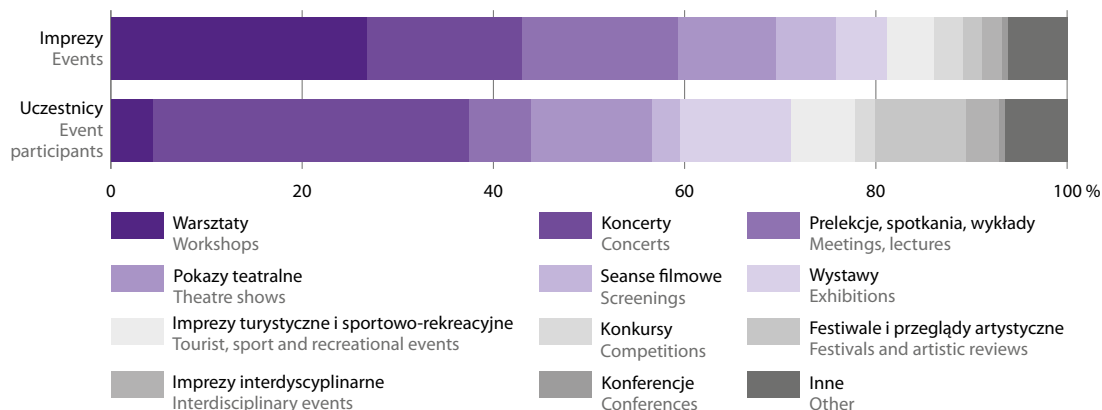
Oprócz instytucji oferujących mieszkańcom różne formy uczestnictwa w kulturze, głównie w charakterze widza, dużą rolę odgrywają te, które angażują ludzi w każdym wieku do bardziej aktywnego i kreatywnego uczestnictwa w życiu kulturalnym. Do takich placówek należą: centra kultury, domy i ośrodki kultury oraz kluby i świetlice. W 2023 r. w województwie funkcjonowało 309 tego rodzaju placówek (więcej o 8 niż w 2022 r. i o 27 niż w 2015 r.). Zdecydowana większość z nich (88,7%) należała do sektora publicznego. W 2023 r. w mazowieckim na 1 instytucję kultury przypadały średnio 17833 osoby, był to najwyższy wskaźnik wśród wszystkich województw. W Polsce na 1 instytucję przypadały średnio 9502 osoby.

W 2023 r. centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice prowadziły 860 pracowni specjalistycznych, z których najliczniejsze były pracownie plastyczne (24,2% ogólnej ich liczby). W wymienionych instytucjach działało 1358 grup artystycznych zrzeszających 25,2 tys. członków (z czego największy odsetek stanowili członkowie grup tanecznych – 28,6%). Ponadto funkcjonowały 4522 koła (kluby), w których zajęciach uczestniczyło 99,2 tys. członków (21,6% to członkowie klubów seniora i Uniwersytetów Trzeciego Wieku). Omawiane instytucje w 2023 r. przeprowadziły 867 różnego rodzaju kursów, które ukończyło 13,6 tys. osób (najwięcej było absolwentów kursów plastycznych – 21,2% i języków obcych – 21,1%).

W 2023 r. centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice zorganizowały 27,9 tys. imprez (więcej o 13,3% niż w 2022 r. i o 19,3% niż w 2015 r.), w których wzięło udział 3550,0 tys. uczestników (więcej o 28,5% niż rok wcześniej i o 2,8% niż w 2015 r.).

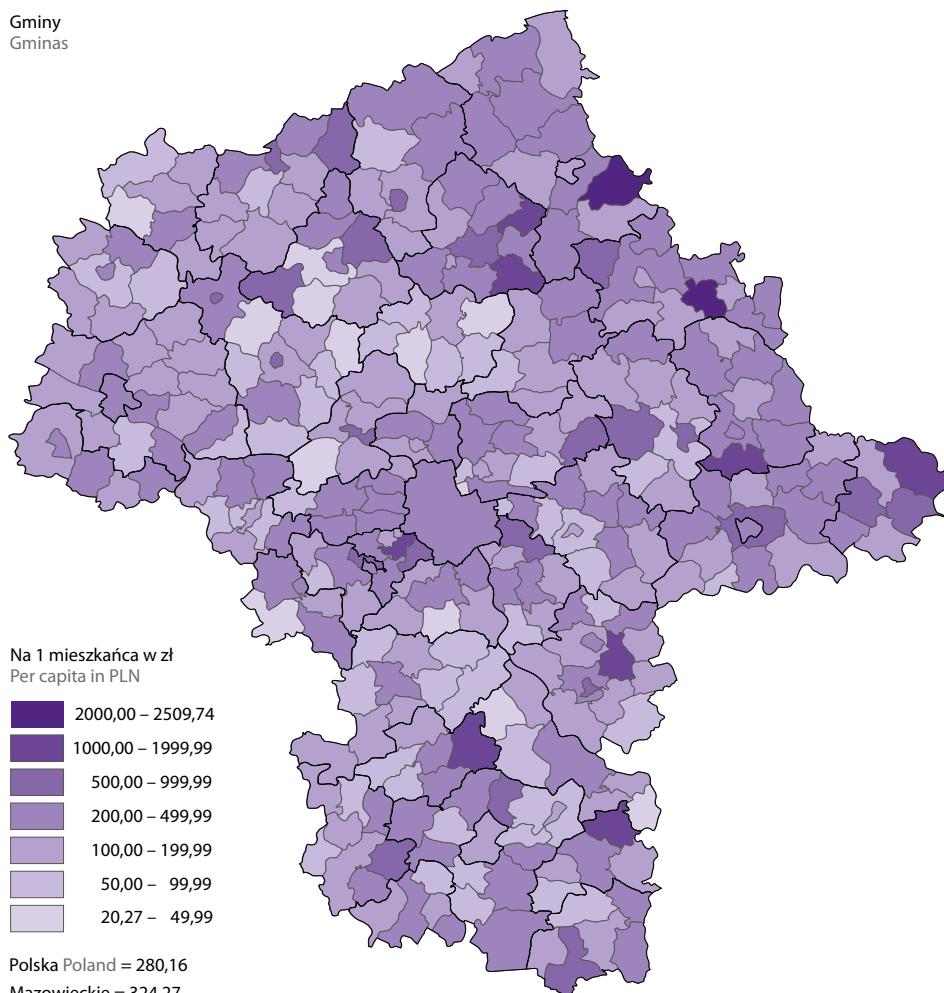
Wykres 36. Imprezy i uczestnicy imprez organizowanych przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w 2023 r.

Chart 36. Events organised by centres of culture, cultural centres establishments, clubs and community centres and event participants in 2023

Mapa 35. Wydatki gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego” w 2023 r.

Map 35. Expenditure of gminas and cities with powiat status in “Culture and national heritage” division in 2023

W 2023 r. w województwie mazowieckim wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego z budżetów samorządów terytorialnych wyniosły 1786,5 mln zł, co stanowiło niewielki odsetek w budżetach samorządowych (3,4% ogólnych wydatków). W 2022 r. udział ten wyniósł 2,9%, a w 2015 r. – 3,3%. W 2023 r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca dało to kwotę 324,27 zł; w kraju średnio 280,16 zł. Wskaźnik ten w 2022 r. wyniósł 251,67 zł, a w 2015 r. – 162,90 zł. W 2023 r. tylko w 73 gminach wydatki poniesione na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w przeliczeniu na 1 mieszkańca były wyższe niż średnio w województwie. Stosunkowo największe wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego poniosły gminy wiejskie Zaręby Kościelne (2509,74 zł) i Troszyn (2087,84 zł), najmniej zaś wydatkowały: gmina wiejska Winnica (20,23 zł) i miejska Ząbki (31,95 zł).

Bezpieczeństwo na drogach

Road safety

W 2024 r. w porównaniu z rokiem poprzednim więcej było wypadków drogowych i rannych, natomiast mniej ofiar śmiertelnych.

Dane o **wypadkach drogowych** pochodzą z Systemu Ewidencji Wypadków i Kolizji (SEWiK) prowadzonego przez Komendę Główną Policji i obejmują zdarzenia mające związek z ruchem pojazdów na drogach publicznych, w wyniku których nastąpiła śmierć lub uszkodzenie ciała osób.

Za **śmiertelną ofiarę** wypadku drogowego uznano osobę zmarłą (w wyniku doznanych obrażeń) na miejscu wypadku lub w ciągu 30 dni.

Za **ranną ofiarę** wypadku drogowego uznano osobę, która doznała obrażeń ciała i otrzymała pomoc lekarską.

W 2024 r. na drogach województwa mazowieckiego doszło do 2866 wypadków drogowych. Było to 13,3% ogólnej liczby wypadków odnotowanych w kraju. W ich wyniku 288 osób poniosło śmierć, a 3332 zostały ranne. W porównaniu z rokiem poprzednim więcej było wypadków (o 67) i osób rannych (o 86), natomiast mniej ofiar śmiertelnych (o 19).

Tablica 27. Wypadki drogowe^a oraz ich skutki
Table 27. Road traffic accidents^a and their effects

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2023	2024
Wypadki Accidents	4006	2960	2799	2866
Ofiary śmiertelne Fatalities	487	420	307	288
Ranni Injured persons	4747	3295	3246	3332

^a Zarejestrowane przez Policję.

Źródło: dane Komendy Głównej Policji.

^a Registered by the Police.

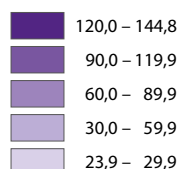
Source: data of the National Police Headquarters.

W województwie (podobnie jak w kraju) ostatnich dziewięć lat przyniosło zauważalną poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego. Zmniejszyła się liczba wypadków o 28%, rannych o 30%, a ofiar śmiertelnych o 41%. Wskaźnik liczby wypadków na 100 tys. ludności zmniejszył się o 23,0 pkt. i w 2024 r. wyniósł 52,0 (w kraju o 28,4 pkt. do 57,3). Stan bezpieczeństwa ruchu drogowego najlepiej obrazuje liczba ofiar śmiertelnych w przeliczeniu na 100 wypadków. W latach 2015–2024 najniższy wskaźnik (10,0) odnotowano w 2022 i 2024 r. Był on niższy o 1,0 pkt. niż w 2023 r. i o 2,2 pkt. niż dziewięć lat wcześniej. W całym analizowanym okresie wskaźnik zabitych w województwie był wyższy niż średnio w kraju – w 2024 r. o 1,2 pkt. Wskaźnik liczby rannych w przeliczeniu na 100 wypadków w 2024 r. wyniósł 116,3 (w Polsce – 115,2). W stosunku do 2023 r. zwiększył się on o 0,3 pkt. (w kraju nie zmienił się), natomiast do 2015 r. zmniejszył się o 2,2 pkt. (w kraju – o 5,5 pkt.).

Mapa 36. Bezpieczeństwo na drogach w 2024 r.
 Map 36. Road safety in 2024

Powiaty
 Powiat

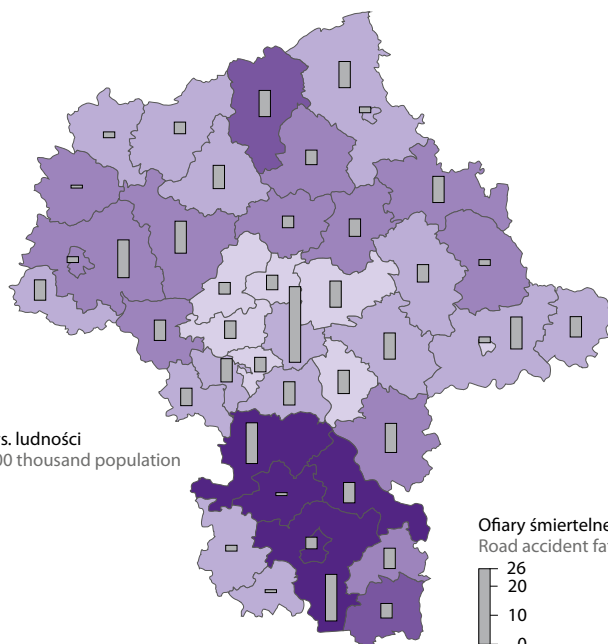
Wypadki drogowe na 100 tys. ludności
 Road traffic accidents per 100 thousand population

Polska Poland = 57,3
 Mazowieckie = 52,0

Źródło: dane Komendy Głównej Policji.
 Source: data of the National Police Headquarters.

Ofiary śmiertelne wypadków drogowych
 Road accident fatalities

Spółeczeństwo informacyjne

Information society

W 2024 r. w województwie mazowieckim dostęp do Internetu miało więcej gospodarstw domowych niż przeciętnie w kraju. Wyższy również niż przeciętnie w Polsce był odsetek osób regularnie korzystających z Internetu.

W 2024 r. w województwie mazowieckim dostęp do Internetu w domu posiadało 96,5% gospodarstw domowych; w kraju przeciętnie 95,9%. Poziom tego wskaźnika był wyższy o 1,4 p. proc. niż w 2023 r.; w Polsce wyższy o 2,6 p. proc.

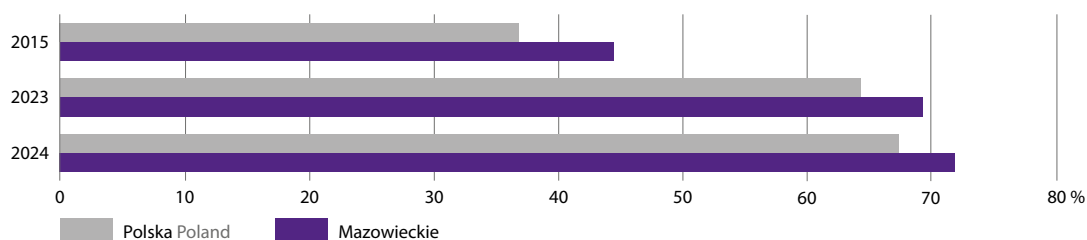
Gospodarstwa domowe korzystały z Internetu głównie poprzez połączenia szerokopasmowe (96,0% ogółu gospodarstw domowych); 73% gospodarstw zadeklarowało, że posiada dostęp do Internetu przez szerokopasmowe łącze mobilne, a ponad 76% przez szerokopasmowe łącze stacjonarne. W Polsce prawie 95% gospodarstw domowych miało szerokopasmowy dostęp do Internetu; blisko 76% gospodarstw zadeklarowało, że posiada go za pomocą łącza mobilnego, natomiast 72% – łącza stacjonarnego.

Tablica 28. Gospodarstwa domowe^a posiadające dostęp do Internetu w domu oraz osoby^b korzystające z InternetuTable 28. Households^a with access to the Internet at home and Internet users^b

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2023	2024
Odsetek gospodarstw domowych posiadających dostęp do Internetu w domu Percentage of households with access to the Internet at home	80,6	92,5	95,1	96,5
Odsetek osób korzystających z Internetu Percentage of individuals using the Internet	78,2	89,3	92,3	93,4
Odsetek osób regularnie (co najmniej raz w tygodniu) korzystających z Internetu Percentage of individuals using the Internet regularly (at least once a week)	70,3	85,8	88,7	90,5

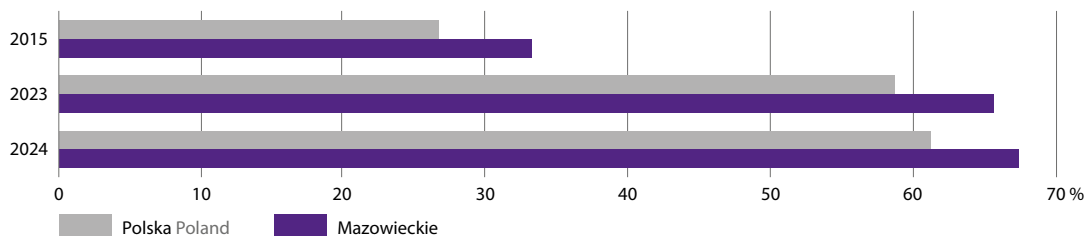
a Dane dotyczą gospodarstw domowych z co najmniej 1 osobą w wieku 16–74 lata. b Osoby w wieku 16–74 lata.
a Data concern households with at least one person aged 16–74. b Persons aged 16–74.

Wśród mieszkańców województwa w wieku 16–74 lata odsetek osób korzystających z Internetu w 2024 r. wyniósł 93,4%; o 1,1 p. proc. więcej niż w 2023 r. Co najmniej raz w tygodniu korzystało z sieci 90,5% mieszkańców wobec 88,7% w 2023 r. W kraju w 2024 r. regularnie korzystało z Internetu 87,6% osób wobec 85,3% w roku poprzednim.

Wykres 37. Osoby^a zamawiające przez Internet towary lub usługi do użytku prywatnego w ciągu ostatnich 12 miesięcyChart 37. Individuals^a ordering goods or services via the Internet for private use during the last 12 months

a Osoby w wieku 16–74 lata.
a Persons aged 16–74.

W województwie mazowieckim w 2024 r. ponad 2,7 mln osób w wieku 16–74 lata (71,9% populacji) dokonało zakupów przez Internet (w 2023 r. – 69,3). W kraju udział kupujących w sieci wyniósł 67,4%, tj. więcej o 3,1 p. proc. niż w 2023 r. Najpopularniejszymi towarami kupowanymi przez Internet w województwie, podobnie jak w latach poprzednich, są odzież, obuwie i dodatki. Dużym zainteresowaniem kupujących w sieci cieszyły się również: kosmetyki, produkty do pielęgnacji zdrowia i urody, a także posiłki.

Wykres 38. Osoby^a korzystające z usług administracji publicznej za pomocą Internetu w ciągu ostatnich 12 miesięcyChart 38. Individuals^a using e-government services during the last 12 months

a Osoby w wieku 16–74 lata.
a Persons aged 16–74.

W 2024 r. odsetek osób w wieku 16–74 lata korzystających z usług administracji publicznej poprzez stronę internetową lub aplikację wyniósł 67,2%, tj. więcej o 1,7 p. proc. niż w roku poprzednim. W kraju odsetek ten wyniósł 61,0%; więcej o 2,5 p. proc. w porównaniu z 2023 r. Zarówno w województwie, jak i w kraju, najczęściej wykonywaną czynnością podczas korzystania ze stron internetowych lub aplikacji jednostek administracji publicznej było wysyłanie wypełnionych deklaracji podatkowych – robiło to blisko 44% osób (w Polsce – ponad 39%).

Aktywność społeczna

Social activity

W województwie mazowieckim w porównaniu z rokiem poprzednim odnotowano wzrost (o 7,0%) łącznej liczby zarejestrowanych w bazie REGON fundacji oraz stowarzyszeń i organizacji społecznych. Udział w stosunku do ogółu tego typu podmiotów w kraju wyniósł 17,9%, co uplasowało województwo na 1. miejscu.

W końcu 2024 r. w województwie mazowieckim w rejestrze REGON zarejestrowanych było 12467 fundacji, tj. o 13,0% więcej w porównaniu z rokiem poprzednim (w relacji do 2015 r. więcej o 66,4%). Wzrost odnotowano również w liczbie zarejestrowanych stowarzyszeń i organizacji społecznych (w skali roku o 3,5%), a ich liczba w końcu grudnia 2024 r. wyniosła 19931. W stosunku do 2015 r. liczba tych podmiotów wzrosła o 27,1%.

W przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w województwie mazowieckim zarejestrowanych było 59 fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych, tj. o 4 więcej niż w 2023 r. i o 16 więcej w stosunku do 2015 r. Natomiast w kraju wskaźnik ten wyniósł 48, tj. o 2 więcej niż w 2023 r. i o 13 więcej w stosunku do 2015 r.

W 2024 r. w województwie mazowieckim najwyższy wskaźnik fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 10 tys. ludności odnotowano w Warszawie (98) i Płocku (53), a najniższy w powiecie wołomińskim i żuromińskim (po 29).

Tablica 29. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne wpisane do rejestru REGON
Stan w dniu 31 grudnia

Table 29. Foundations, associations and social organisations entered in the REGON register
As of 31 December

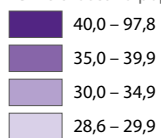
Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2023	2024
Ogółem Total	23167	25965	30291	32398
na 10 tys. ludności per 10 thousand population	43	47	55	59

**Mapa 37. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne wpisane do rejestru REGON w 2024 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

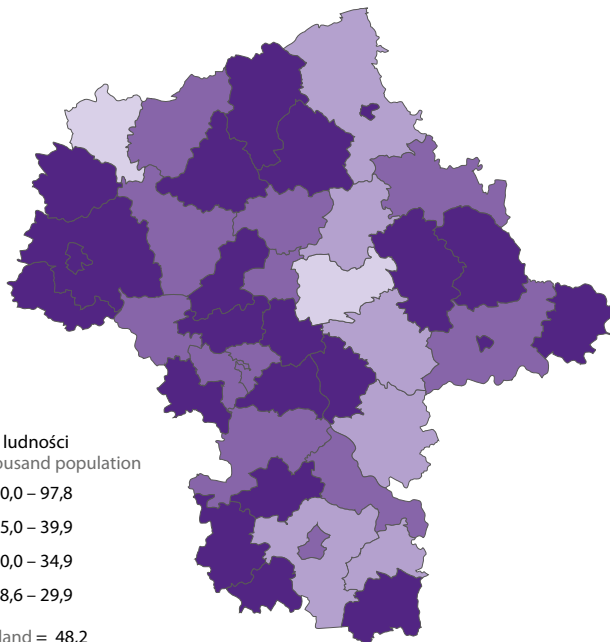
Map 37. Foundations, associations and social organisations entered in the REGON register in 2024
As of 31 December

Powiaty
Powiats

Na 10 tys. ludności
Per 10 thousand population

Polska Poland = 48,2
Mazowieckie = 58,8

Rozdział 6

Chapter 6

Gospodarka

Economy

6.1. Produkt krajowy brutto

6.1. Gross domestic product

Produkt krajowy brutto w województwie mazowieckim w 2023 r. (według wstępnego szacunku) był znacznie wyższy niż rok wcześniej. W porównaniu z 2020 r. nie zmieniła się relacja PKB na 1 mieszkańca według parytetu siły nabywczej do średniej unijnej. W latach 2020–2022 pogorszył się wskaźnik dyspersji PKB na 1 mieszkańca na poziomie podregionów. Wzrosła natomiast wydajność pracy.

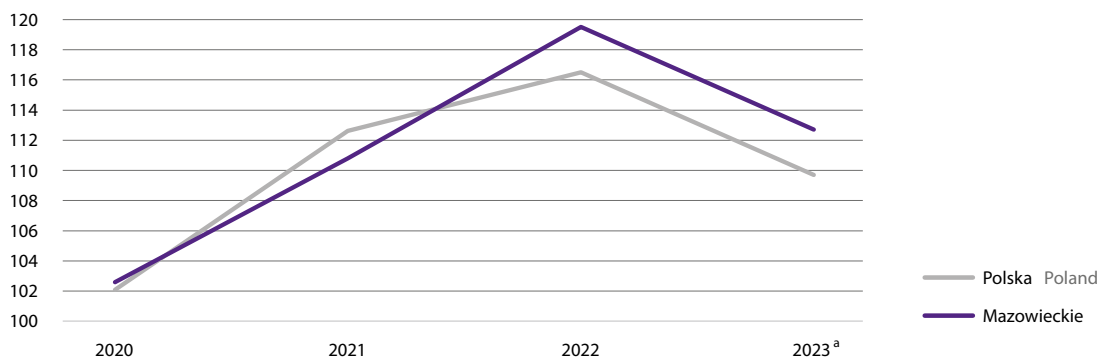
Produkt krajowy brutto (PKB) przedstawia przedstawi końcowy rezultat działalności wszystkich podmiotów gospodarki narodowej. Produkt krajowy brutto równa się sumie wartości dodanej brutto wytworzonej przez wszystkie krajowe jednostki instytucjonalne powiększonej o podatki od produktów i pomniejszonej o dotacje do produktów. Produkt krajowy brutto jest liczony w cenach rynkowych.

Według wstępnych danych wartość produktu krajowego brutto wytworzonego w województwie mazowieckim w 2023 r. wyniosła 808,3 mld zł i w porównaniu z rokiem poprzednim była (w cenach bieżących) wyższa o 12,7%, a w odniesieniu do 2020 r. – wyższa o 49,2%. Był to wzrost większy odpowiednio o 3,0 p. proc. i o 5,2 p. proc. niż przeciętnie w kraju.

Wykres 39. Dynamika produktu krajowego brutto (ceny bieżące)

Rok poprzedni=100

Chart 39. Indices of gross domestic product (current prices)
Previous year=100

a Wstępny szacunek.
a Preliminary estimate.

Udział województwa w generowaniu PKB wyniósł 23,8% i był o 0,7 p. proc. większy niż w 2022 r. oraz o 0,9 p. proc. większy niż w 2020 r. W regionie warszawskim stołecznym wytworzono 18,3% krajowego PKB, natomiast w regionie mazowieckim regionalnym 5,4%.

Do przeliczeń danych **na 1 mieszkańca** przyjęto ludność spełniającą kryterium rezydencji według definicji Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 549/2013 z dnia 21 maja 2013 r. w sprawie europejskiego systemu rachunków narodowych i regionalnych w Unii Europejskiej (ESA 2010), zakładającej okres przebywania osoby na terytorium ekonomicznym danego państwa przez jeden rok lub dłużej. Liczba ludności została przeliczona według stanu w dniu 30 czerwca. Dane o liczbie ludności rezydującej od 2022 r. uwzględniają dane dotyczące ludności ukraińskiej.

Produkt krajowy brutto w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2023 r. wyniósł 142,3 tys. zł i był wyższy o 12,6% niż rok wcześniej. Województwo mazowieckie od lat osiąga najwyższy w Polsce poziom omawianego wskaźnika – w 2023 r. przewyższył on średnią krajową o 57,4%; w 2022 r. był większy o 54,0%, a w 2020 r. – o 55,3%. Poziom PKB na 1 mieszkańca uzyskany w regionie warszawskim stołecznym był 2,2 razy wyższy niż w regionie mazowieckim regionalnym i wyniósł 181,9 tys. zł wobec 82,0 tys. zł. Oznacza to, że omawiany wskaźnik w regionie warszawskim stołecznym był o 101,2% wyższy niż przeciętnie w kraju, a w regionie mazowieckim regionalnym – niższy o 9,3%.

Na podstawie danych dla lat 2020–2023 można stwierdzić, że w województwie mazowieckim wartość PKB na 1 mieszkańca wyrażona we wspólnej umownej walucie – standardzie siły nabywczej (PPS) zawierała się w granicach od 120% do 122% średniej obliczonej dla 27 państw Unii Europejskiej. Mazowieckie jest jedynym województwem w Polsce, w którym PKB na 1 mieszkańca wynosi co najmniej 90% średniej unijnej, tj. spełnia kryterium zaliczenia do regionów bardziej rozwiniętych. Dane Eurostatu potwierdzają bardzo duże dysproporcje w poziomie rozwoju gospodarczego regionów tworzących makroregion województwo mazowieckie. W 2023 r. region warszawski stołeczny osiągnął 155% średniej unijnej, natomiast region mazowiecki regionalny – tylko 70%, tj. nie spełnił kryterium zaliczenia do regionów w okresie przejściowym (nie mieścił się w granicach 75–90% średniej unijnej).¹

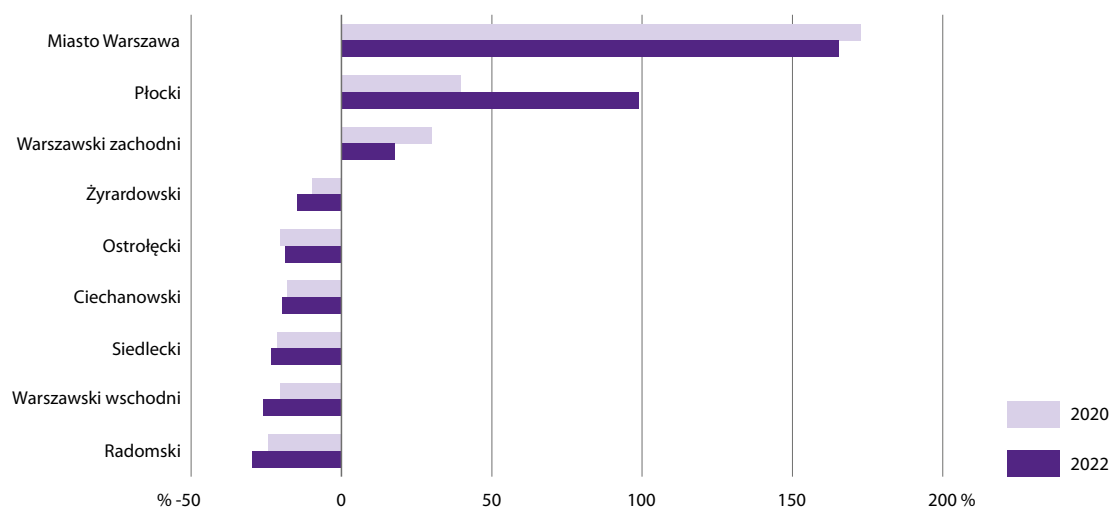
W 2022 r. udziały poszczególnych podregionów w generowaniu PKB województwa kształtowały się na poziomie od 2,6% (w żyrardowskim) do 59,6% (w mieście Warszawie); w 2020 r. od 2,7% do 59,8%. W porównaniu z 2020 r. jeden podregion zwiększył swój udział w tworzeniu produktu krajowego brutto – płocki (o 2,0 p. proc.). Udziały siedmiu podregionów zmniejszyły się, w tym najbardziej warszawskiego zachodniego (o 0,6 p. proc.). Nie zmienił się udział podregionu ostrołęckiego (3,4%). PKB wytworzony w podregionie miasto Warszawa stanowił w 2022 r. 13,8% ogółu wartości wytworzonej w całym kraju; w porównaniu z 2020 r. udział ten zwiększył się o 0,1 p. proc.

W województwie mazowieckim wartość PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca jest wyraźnie zróżnicowana w poszczególnych podregionach – w 2022 r. wskaźnik ten wyniósł od 57,7 tys. zł w radomskim do 217,8 tys. zł w mieście Warszawie, tj. odpowiednio od 45,6% do 172,3% średniej wojewódzkiej. W ciągu dwóch lat rozpiętość między podregionami zmniejszyła się o 0,4 (do 126,7 p. proc.).

¹ https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/nama_10r_2gdp__custom_16343456/default/table?lang=en [dostęp 22.04.2025]. Dane będą przedmiotem dalszej rewizji, zgodnie z rekomendacjami Zharmonizowanej Europejskiej Polityki Rewizji (HERP).

Wykres 40. Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca według podregionów (ceny bieżące)
Odchylenia względne od przeciętnej wartości w kraju

Chart 40. Gross domestic product per capita by subregions (current prices)
 Relative deviations from the national average value

Pod względem wysokości PKB na 1 mieszkańca miasto Warszawa zajmuje pierwszą lokatę w Polsce, przewyższając średnią krajową o 165,3% (w 2020 r. o 172,8%). W pozostałych podregionach województwa PKB na 1 mieszkańca stanowił od 70,3% średniej krajowej (w radomskim) do 198,9% (w płockim); w 2020 r. od 75,4% do 139,9% (w tych samych podregionach). A zatem rozpiętość między podregionami o najniższym i najwyższym wskaźniku zmniejszyła się o 2,4 (do 195,0 p. proc.).

Wskaźnik dyspersji (miara zróżnicowania) regionalnego PKB na 1 mieszkańca na poziomie podregionów (NUTS 3) został obliczony jako suma wartości bezwzględnych różnic między wartościami dla podregionów danego województwa a wartością PKB na 1 mieszkańca dla tego województwa, ważonych udziałem liczby ludności rezydującej poszczególnych podregionów w województwie, wyrażona w procentach PKB na 1 mieszkańca dla danego województwa.

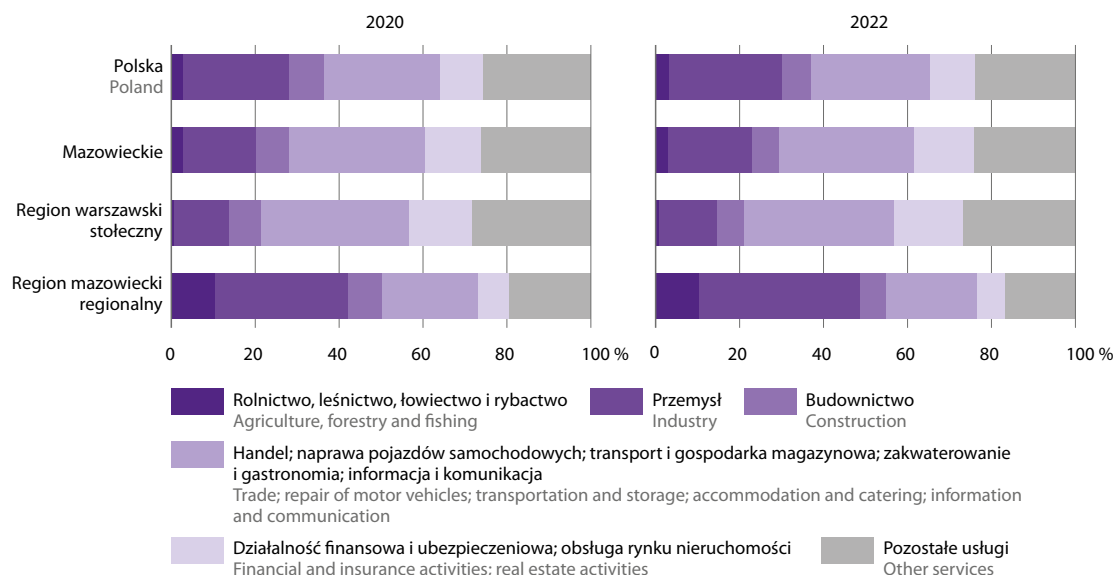
W ciągu dwóch lat odnotowano wzrost o 1,8 p. proc. wskaźnika dyspersji PKB na 1 mieszkańca obliczonego na poziomie podregionów; w 2022 r. wyniósł on 53,3%, podczas gdy w 2020 r. – 51,5%.

Wartość dodana brutto (WDB) mierzy wartość nowo wytworzoną w wyniku działalności produkcyjnej krajowych jednostek instytucjonalnych. Wartość dodana brutto stanowi różnicę między produkcją globalną a zużyciem pośrednim i jest wyrażona w cenach bazowych.

Wartość dodana brutto wytworzona w województwie mazowieckim w 2022 r. wyniosła 640,1 mld zł. Wydajność pracy, mierzona wartością dodaną brutto przypadającą na 1 pracującego, wyniosła 233,2 tys. zł i była (w cenach bieżących) wyższa o 19,1% niż w 2021 r. Wydajność pracy była o 26,3% wyższa niż średnio w kraju, ale w ciągu dwóch lat relacja ta obniżyła się o 1,5 p. proc.

W latach 2020–2022 w województwie mazowieckim, podobnie jak w kraju, największy udział w generowaniu wartości dodanej brutto osiągnęły jednostki prowadzące działalność w zakresie handlu; naprawy pojazdów samochodowych; transportu i gospodarki magazynowej; zakwaterowania i gastronomii; informacji i komunikacji, a najmniejszy udział – jednostki działające w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie.

Wykres 41. Wartość dodana brutto według rodzajów działalności (ceny bieżące)
Chart 41. Gross value added by kind of activity (current prices)

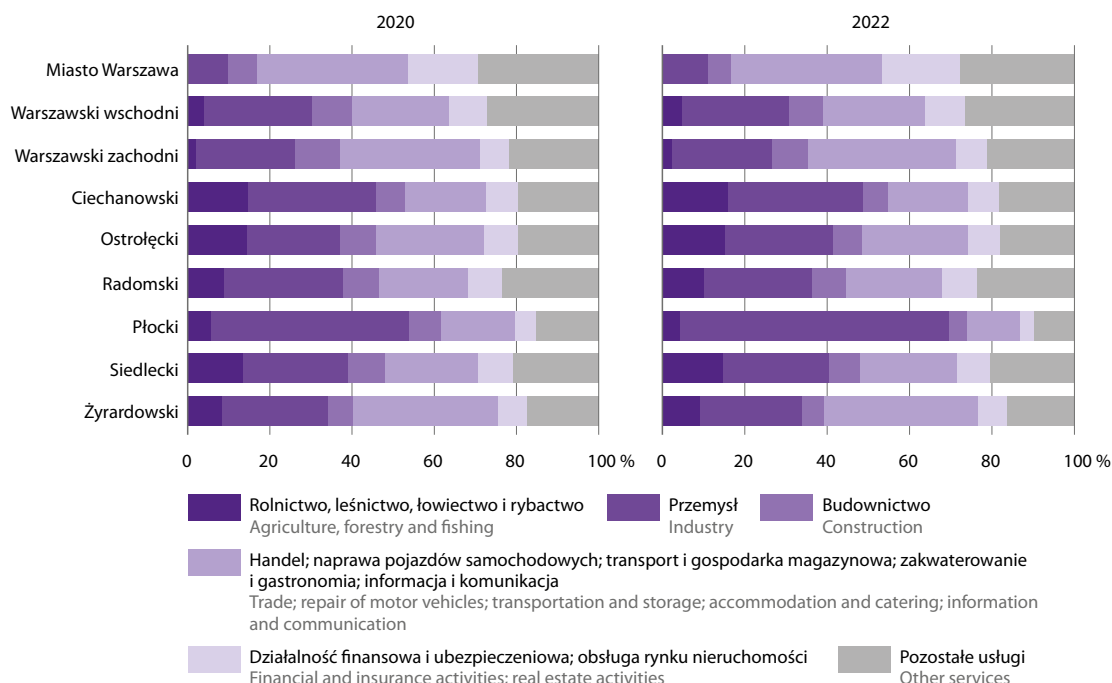

W 2022 r. jednostki prowadzące działalność w zakresie handlu; naprawy pojazdów samochodowych; transportu i gospodarki magazynowej; zakwaterowania i gastronomii; informacji i komunikacji wypracowały 32,3% WDB województwa, tj. o 0,8 p. proc. mniej w porównaniu z 2021 r. i o 0,1 p. proc. mniej w porównaniu z 2020 r. Udział jednostek świadczących pozostałe usługi (w tym administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne) stanowił 24,3% WDB województwa i był mniejszy o 2,3 p. proc. w stosunku do 2021 r. i o 1,8 p. proc. do 2020 r. Jednostki przemysłowe wytworzyły 19,9% wartości dodanej brutto województwa, tj. o 1,6 p. proc. więcej niż w 2021 r. i o 2,5 p. proc. więcej w odniesieniu do 2020 r. Jednostki prowadzące działalność finansową i ubezpieczeniową; obsługę rynku nieruchomości wytworzyły w 2022 r. 14,1% wojewódzkiej wartości dodanej brutto, tj. o 1,4 p. proc. więcej niż rok wcześniej i o 0,9 p. proc. więcej niż dwa lata wcześniej. Jednostki budowlane wypracowały 6,4% WDB województwa, tj. mniej o 0,4 p. proc. niż w 2021 r. i o 1,5 p. proc. niż w 2020 r. Udział rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa w generowaniu wojewódzkiej wartości dodanej brutto w 2022 r. wyniósł 3,0%, tj. odpowiednio o 0,4 i o 0,1 p. proc. więcej niż w latach 2021 i 2020.

Struktura WDB według rodzajów działalności znacznie się różni między regionami tworzącymi makro-region województwo mazowieckie. O ile w regionie warszawskim stołecznym największy udział w WDB mają jednostki prowadzące działalność w zakresie handlu; naprawy pojazdów samochodowych; transportu i gospodarki magazynowej; zakwaterowania i gastronomii; informacji i komunikacji (35,7% w 2022 r., 35,3% w 2020 r.), to w regionie mazowieckim regionalnym są to jednostki przemysłowe (odpowiednio 38,3% i 31,7%).

Opisana struktura rodzajowa gospodarki różnie się przedstawia w poszczególnych podregionach. W 2022 r. odnotowano znaczne zróżnicowanie udziału jednostek przemysłowych w generowaniu wartości dodanej brutto – od 11,0% w mieście Warszawie do 65,4% w podregionie płockim (w 2020 r. odpowiednio od 9,7% do 48,2%). Udział podmiotów prowadzących działalność w zakresie handlu; naprawy pojazdów samochodowych; transportu i gospodarki magazynowej; zakwaterowania i gastronomii; informacji i komunikacji w tworzeniu wartości dodanej brutto kształtował się na poziomie od 12,9% w podregionie płockim do 37,4% w żyrardowskim (w 2020 r. od 18,2% w płockim do 36,7% w mieście Warszawie). Najmniej zróżnicowany był udział jednostek budowlanych – w 2022 r. od 4,5% w płockim do 8,9% w podregionie warszawskim zachodnim (w 2020 r. od 6,2% w żyrardowskim do 11,0% w warszawskim zachodnim).

Wykres 42. Wartość dodana brutto według rodzajów działalności i podregionów (ceny bieżące)
Chart 42. Gross value added by kind of activity and subregions (current prices)

W latach 2020–2022 największe zmiany w strukturze rodzajowej gospodarki poszczególnych podregionów zaobserwowano w przemyśle (od minus 2,6 p. proc. w radomskim do plus 17,2 p. proc. w płockim). Nieco mniejsze zmiany miały miejsce w handlu; naprawie pojazdów samochodowych; transporcie i gospodarce magazynowej; zakwaterowaniu i gastronomii; informacji i komunikacji (od minus 5,3 p. proc. w płockim do plus 2,2 p. proc. w żyrardowskim). Zmiany notowane w pozostałych rodzajach działalności zawierały się w przedziale od minus 5,5 do plus 1,8 p. proc. Warto nadmienić, że we wszystkich podregionach zmniejszył się udział jednostek prowadzących działalność w budownictwie.

Struktura gospodarki według rodzajów działalności determinuje poziom wydajności pracy. Duży udział usług oraz przemysłu zazwyczaj podwyższa ogólny poziom wydajności, natomiast duży udział rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa – obniża go. Stąd wartość WDB w przeliczeniu na 1 pracującego jest wyraźnie zróżnicowana w poszczególnych podregionach województwa mazowieckiego. W 2022 r. wskaźnik ten wyniósł od 150,3 tys. zł w podregionie siedleckim do 393,9 tys. zł w płockim, tj. odpowiednio od 81,4% do 213,3% średniej krajowej. W 2020 r. zawierał się w przedziale od 83,8% (w siedleckim) do 150,8% średniej krajowej (w mieście Warszawie). W ciągu dwóch lat rozpiętość między podregionami zwiększyła się zatem o 64,9 (z 67,0 do 131,9 p. proc.).

6.2. Przedsiębiorczość

6.2. Entrepreneurship

Podmioty gospodarki narodowej

Entities of the national economy

W 2024 r. utrzymał się w skali roku wzrost liczby podmiotów gospodarki narodowej. Po najwyższym przyroście w 2019 r., w analizowanym roku wskaźnik liczby podmiotów był na poziomie 4,1%.

Podmiot gospodarki narodowej to osoba prawna, jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej oraz osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą.

W systemie REGON pojęcie podmiotu gospodarki narodowej jest tożsame z pojęciem jednostki prawnej. Posiadanie osobowości prawnej nie jest kryterium określenia podmiotu jako jednostki prawnej. Dane nie obejmują osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

W województwie mazowieckim w końcu grudnia 2024 r. w rejestrze REGON zarejestrowanych było 1052760 podmiotów gospodarki narodowej, tj. 19,8% ogółu podmiotów zarejestrowanych w kraju. W stosunku do roku poprzedniego liczba podmiotów na terenie Mazowsza wzrosła o 4,1%, a w porównaniu z 2015 r. była wyższa o 37,4%. Zdecydowana większość, tj. 93,3% ogólnej liczby podmiotów należała do sektora prywatnego.

Tablica 30. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON
Stan w dniu 31 grudnia

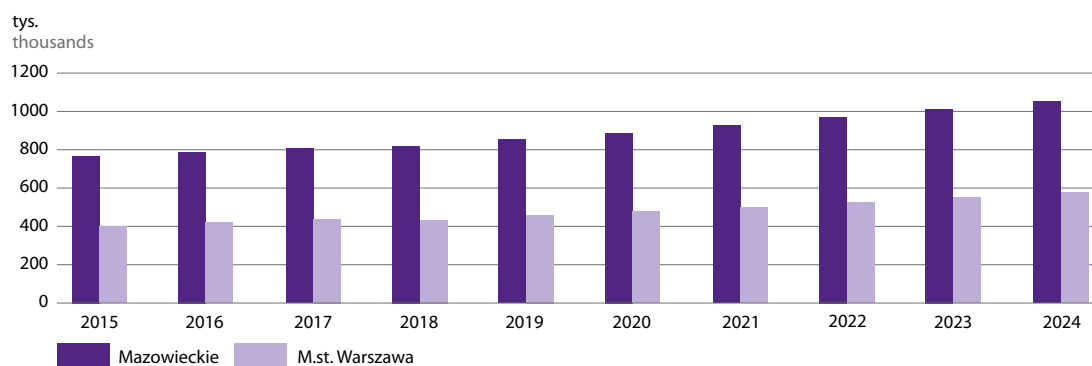
Table 30. Entities of the national economy in the REGON register
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2023	2024	2024 Polska=100 Poland=100
Ogółem Total	766030^a	887329^a	1011413^a	1052760^a	19,8
sektor publiczny public sector	12881	12180	12644	12909	11,5
sektor prywatny private sector	740534	840461	946573	982648	19,4
W tym: Of which:					
spółki companies	199796	241221	282576	295981	29,7
fundacje foundations	7491	8930	10786	11429	28,7
stowarzyszenia i organizacje społeczne associations and social organisations	15676	17035	19262	19931	14,4
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą natural persons conducting economic activity	503036	579055	654663	678783	18,1

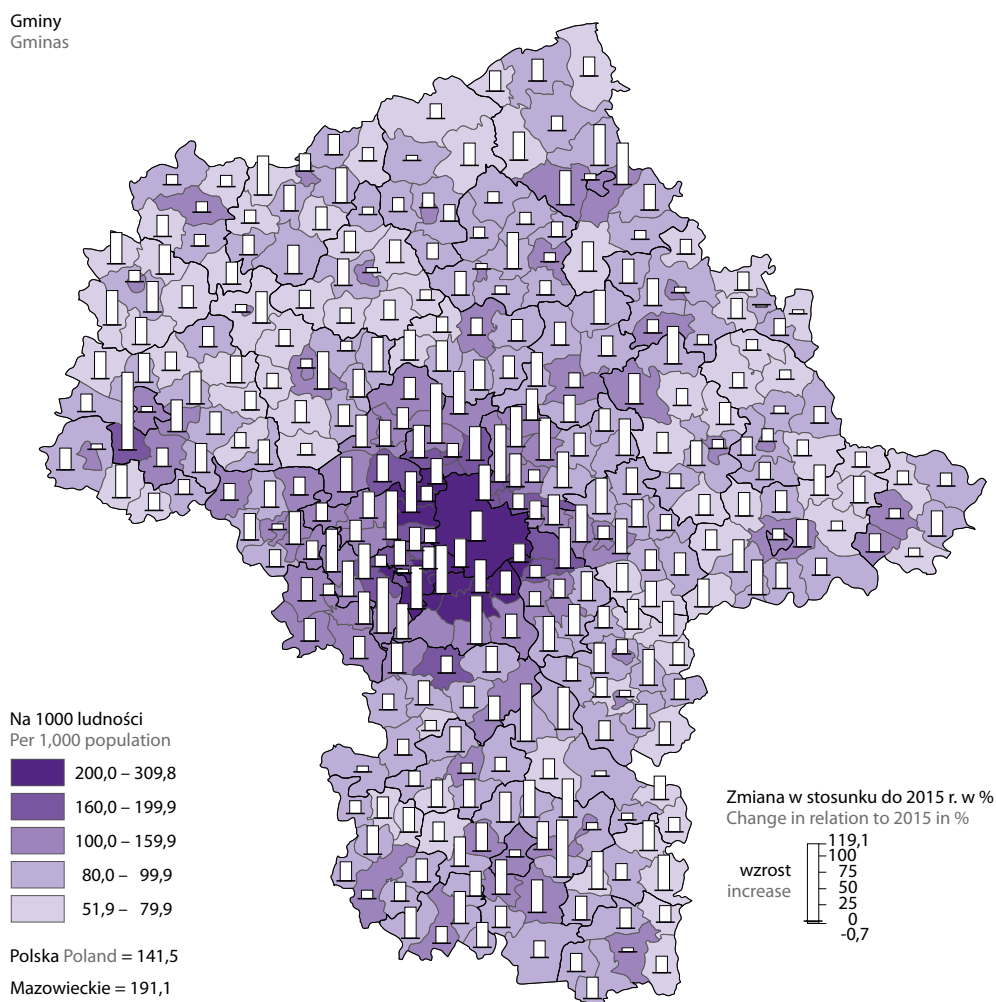
^a Łącznie z podmiotami, dla których informacje o formie własności nie występują w rejestrze REGON.

^a Including entities for which information on the form of ownership is not included in the REGON register.

Wykres 43. Podmioty gospodarki narodowej
Stan w dniu 31 grudnia
 Chart 43. Entities of the national economy
 As of 31 December

Mapa 38. Podmioty gospodarki narodowej w 2024 r.
Stan w dniu 31 grudnia
 Map 38. Entities of the national economy in 2024
 As of 31 December

W ujęciu terytorialnym wśród gmin i miast na prawach powiatu w 2024 r. najwięcej podmiotów zarejestrowanych było: w Warszawie (577380), Radomiu (26625), Piasecznie (20701), Płocku (13094). Natomiast najmniejsza liczba zarejestrowanych podmiotów występowała w gminach: Chotcza (123), Szulborze Wielkie (135), Cerań (141).

Największy liczbowy przyrost podmiotów w ciągu roku wśród gmin i miast na prawach powiatu miała Warszawa – więcej o 24609 jednostek oraz gminy: Piaseczno – więcej o 1047, Lesznowola – więcej o 793, Marki – więcej o 579. Największy liczbowy ubytek zanotowano w gminie miejskiej Węgrów – mniej o 22 jednostki oraz w gminach Zatory i Sobolew (odpowiednio mniej o 10 i o 7).

O poziomie przedsiębiorczości na danym obszarze świadczy wskaźnik przedsiębiorczości, który może być wyrażony liczbą podmiotów gospodarczych na 1000 ludności zamieszkującej dany obszar. W 2024 r. na 1000 mieszkańców województwa mazowieckiego przypadało 191,1 podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON. Najwyższą wartość wskaźnika dotyczyła Warszawy (309,8) oraz gminy Lesznowola (302,7), a w dalszej kolejności gmin: Raszyn (252,7), Michałowice (246,2). Najniższym wskaźnikiem natężenia charakteryzowały się gminy: Czerwińsk nad Wisłą (51,9), Kuczbork-Osada (54,4), Przylęk (55,2).

W 2024 r. w rejestrze REGON zarejestrowano 79379 nowych podmiotów gospodarki narodowej, tj. o 1,7% mniej niż w poprzednim roku. Osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą było 54476, tj. o 4,8% mniej niż w 2023 r., spółek handlowych 18793 – o 0,1% mniej niż w 2023 r., w tym z udziałem kapitału zagranicznego 37 – o 2,6% mniej w stosunku do roku poprzedniego.

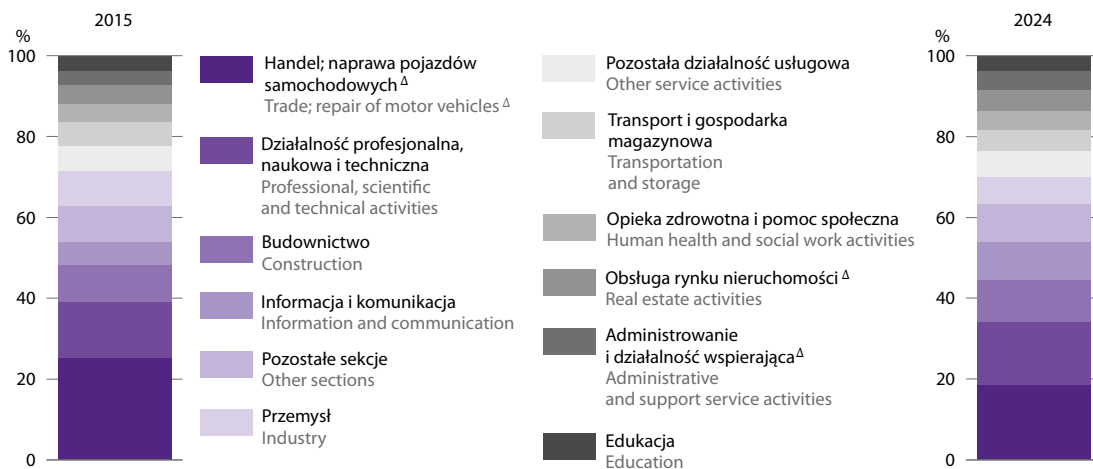
W ciągu roku z rejestru REGON wyrejestrowanych zostało 38383 podmioty (o 0,9% mniej niż w 2023 r.) i były to głównie osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą – 30541. W stosunku do 2023 r. liczba wyrejestrowanych osób fizycznych spadła o 0,5%, a spółek handlowych było o 8,7% mniej niż w 2023 r. (w tym z udziałem kapitału zagranicznego mniej o 11,7%).

W 2024 r. wskaźnik mierzony stosunkiem liczby jednostek wykreślonych z rejestru do liczby jednostek nowo zarejestrowanych wyniósł 48%, co oznacza, że na każde 100 nowo zarejestrowanych podmiotów przypadały 48 zlikwidowane.

W końcu grudnia 2024 r. najliczniejszą grupę podmiotów według rodzaju prowadzonej działalności stanowiły jednostki zajmujące się: handlem; naprawą pojazdów samochodowych – 199046 (przy 18,9% udziale tej sekcji w ogólnej liczbie podmiotów w województwie), działalnością profesjonalną, naukową i techniczną – 163384 (udział 15,5%), budownictwem – 111203 (udział 10,6%) oraz informacją i komunikacją – 99723 (udział 9,5%).

Wykres 44. Podmioty gospodarki narodowej według sekcji PKD Stan w dniu 31 grudnia

Chart 44. Entities of the national economy by PKD sections
As of 31 December

Najliczniejszą grupę w strukturze podmiotów według form prawnych, stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W końcu grudnia 2024 r. ich udział w ogólnej liczbie podmiotów wyniósł 64,5% (o 1,2 p. proc. mniej w stosunku do 2015 r.), w dalszej kolejności były spółki 28,1% (o 2,0 p. proc. więcej niż w 2015 r.), w tym najliczniejsze wśród nich spółki handlowe 22,4% (o 3,8 p. proc. więcej niż w 2015 r.) oraz cywilne 5,7% (o 1,7 p. proc. mniej niż w 2015 r.).

Wśród spółek handlowych według rodzaju kapitału w 2024 r. największy udział miały spółki handlowe o kapitale prywatnym krajowym 76,6% (o 1,8 p. proc. więcej niż w 2015 r.), w dalszej kolejności spółki handlowe o kapitale zagranicznym 22,3% (o 1,8 p. proc. mniej niż w 2015 r.), państwowych osób prawnych 0,8% (o 0,2 p. proc. więcej niż w 2015 r.), samorządu terytorialnego 0,2% (bez zmian w stosunku do 2015 r.) oraz Skarbu Państwa 0,1% (o 0,1 p. proc. mniej niż w 2015 r.).

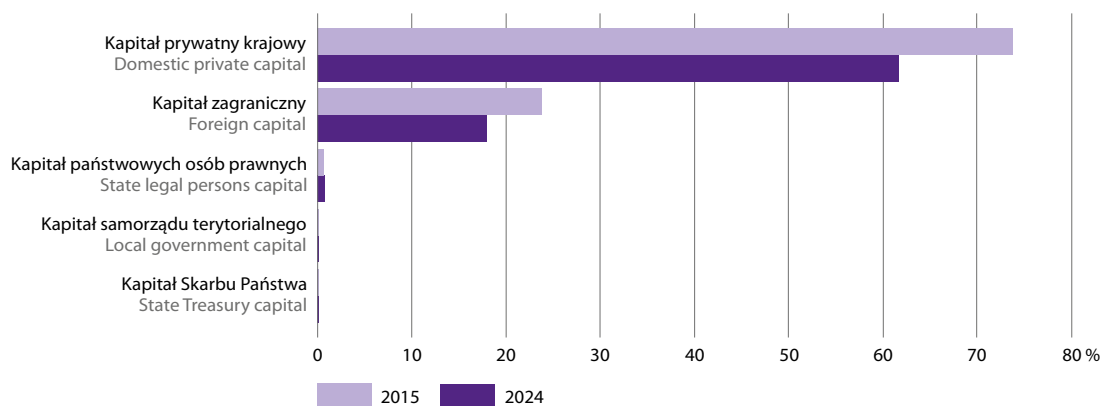
Działalność spółek handlowych koncentrowała się głównie w sekcjach: handel; naprawa pojazdów samochodowych 22,6% (o 6,6 p. proc. mniej niż w 2015 r.), działalność profesjonalna, naukowa i techniczna 16,0% (tyle samo co w 2015 r.), budownictwo 11,1% (o 1,5 p. proc. więcej niż w 2015 r.), przemysł o 9,1% (o 1,7 p. proc. mniej niż w 2015 r.) oraz informacja i komunikacja 9,0% (o 0,1 p. proc. więcej niż w 2015 r.).

Wykres 45. Spółki handlowe według rodzaju kapitału ^a

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 45. Commercial companies by type of capital ^a

As of 31 December

^a Danych dotyczących liczby spółek według rodzaju kapitału nie należy sumować na „ogółem”, ponieważ ujmują one spółki według występowania w nich rodzaju kapitału, a nie kapitału przeważającego.

^a Figures for the number of companies by capital type should not be sum to “total” as they list companies by share of capital type rather than their predominant capital.

Działalność badawcza i rozwojowa

Research and development activity

W 2023 r. nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową były o 14,8% wyższe w porównaniu z rokiem poprzednim. Ponad 59% nakładów była finansowana przez sektor przedsiębiorstw. Liczba pracujących w B+R w województwie stanowiła 32,4% personelu B+R w kraju.

Działalność badawcza i rozwojowa (B+R) jest to ogół działań polegających na prowadzeniu i wspieraniu badań naukowych i prac rozwojowych. Jest to praca twórcza, prowadzona w sposób metodyczny, podejmowana w celu zwiększenia zasobów wiedzy, w tym wiedzy o człowieku, kulturze i społeczeństwie oraz w celu tworzenia nowych zastosowań dla wiedzy już istniejącej.

W 2023 r. w województwie mazowieckim nakłady na działalność B+R wyniosły 17977,0 mln zł i były wyższe o 14,8% niż w 2022 r. oraz o 158,8% niż 2015 r. Nakłady te stanowiły blisko 34% ogółu nakładów przeznaczonych na tą działalność w kraju; najwięcej w Polsce. Podobnie jak w latach wcześniejszych, w strukturze nakładów według rodzajów kosztów dominowały nakłady bieżące, które w 2023 r. wyniosły 15180,0 mln zł, tj. 84,0%; pozostałe środki zostały przeznaczone na nakłady inwestycyjne.

Analizując strukturę nakładów według rodzajów prowadzonych badań można stwierdzić, że w 2023 r. prawie 62% środków finansowych została przeznaczona na prace rozwojowe – 11075,6 mln zł. Na pozostałe rodzaje badań tzn. badania podstawowe i stosowane przeznaczono odpowiednio 23,1% i 15,3% ogółu nakładów na B+R.

Nakłady wewnętrzne na działalność B+R to wszystkie nakłady bieżące i nakłady inwestycyjne brutto na środki trwałe związane z działalnością B+R prowadzoną w jednostce statystycznej w danym okresie sprawozdawczym, bez względu na źródło finansowania.

Tablica 31. Nakłady wewnętrzne^a na działalność B+R według źródeł finansowania (ceny bieżące)
Table 31. Intramural expenditure^a on R&D by source of funds (current prices)

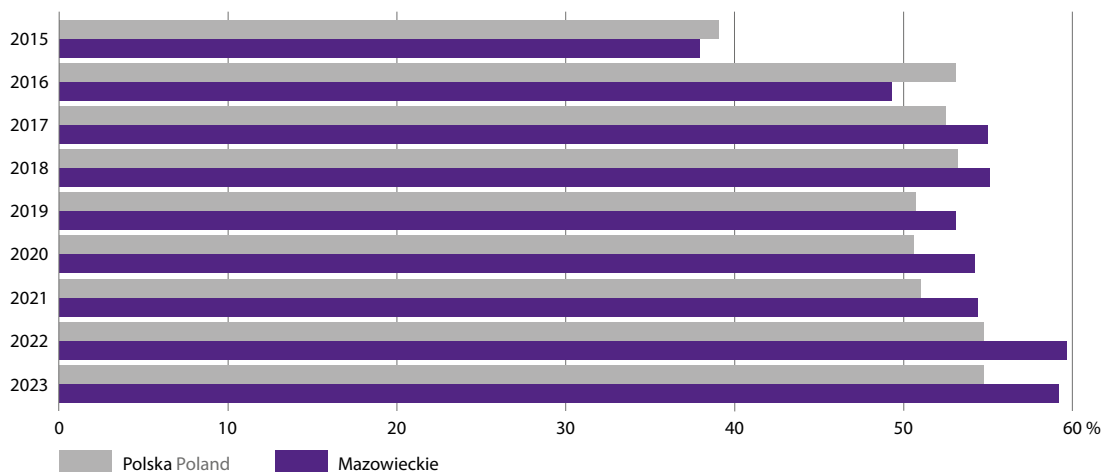
Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
	w mln zł		in million PLN	
Ogółem Total	6946,1	11783,4	15666,1	17977,0
sektor finansujący: funding sector:				
Rządowy Government	3133,1	4311,2	4949,5	5625,2
Przedsiębiorstw Business enterprises	2631,2	6382,6	9357,0	10654,7
Szkolnictwa wyższego Higher education	76,4	227,8	292,6	333,8
Prywatnych instytucji niekomercyjnych Private non profit	20,8	99,8	80,6	103,6
Reszta świata Rest of the world	1084,6	762,0	986,4	1259,8

^a Bez amortyzacji środków trwałych.
^a Excluding depreciation of fixed assets.

W województwie mazowieckim w 2023 r. większość nakładów wewnętrznych na działalność badawczą i rozwojową była finansowana ze środków sektora przedsiębiorstw (59,3%). Udział środków pochodzących z tego sektora był niższy o 0,4 p. proc. w stosunku do 2022 r., a w porównaniu z 2015 r. zwiększył się o 21,4 p. proc. W kraju udział ten ukształtował się na poziomie prawie 55%, podobnie jak rok wcześniej i był wyższy o 15,7 p. proc. niż w 2015 r.

Wykres 46. Udział nakładów wewnętrznych^a na działalność B+R finansowanych przez sektor przedsiębiorstw w nakładach wewnętrznych na działalność B+R

Chart 46. Share of intramural expenditure^a on R&D financed from business enterprise sector in intramural expenditure on R&D

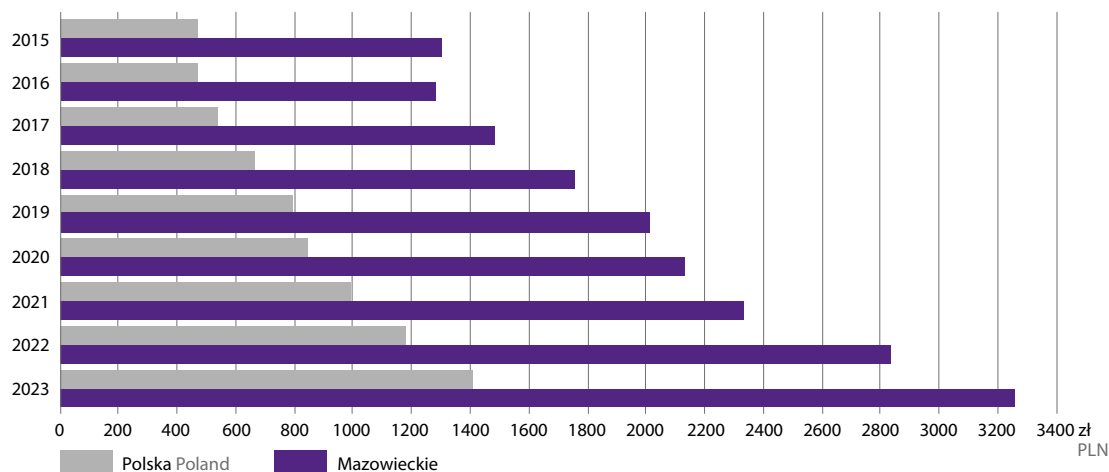
a Bez amortyzacji środków trwałych.

a Excluding depreciation of fixed assets.

Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2023 r. wyniosły 3263 zł, przy wskaźniku dla Polski kształtującym się na poziomie 1409 zł. Od 2015 r., pomijając rok 2016, w którym odnotowano spadek, wskaźnik ten systematycznie rośnie; w porównaniu z 2022 r. był o 421 zł wyższy (w kraju o 227 zł wyższy).

Wykres 47. Nakłady wewnętrzne^a na działalność B+R na 1 mieszkańca

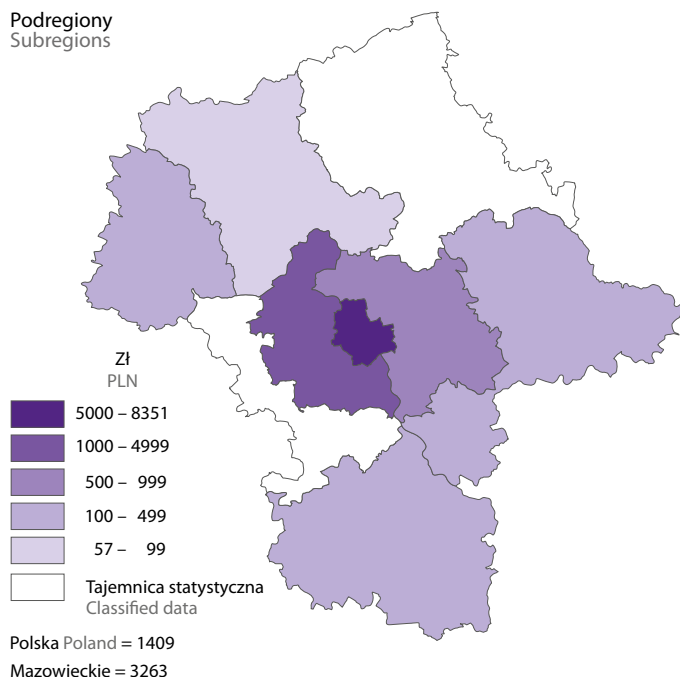
Chart 47. Intramural expenditure^a on R&D per capita

a Bez amortyzacji środków trwałych.

a Excluding depreciation of fixed assets.

Mapa 39. Nakłady wewnętrzne^a na działalność B+R na 1 mieszkańca w 2023 r.
Map 39. Intramural expenditure^a on R&D per capita in 2023

^a Bez amortyzacji środków trwałych.
^a Excluding depreciation of fixed assets.

Nakłady poniesione na realizację projektów badawczo-rozwojowych w większości zostały sfinansowane ze środków wewnętrznych (w 2023 r. 59,8%), czyli środków kontrolowanych i przeznaczonych na projekty B+R według uznania jednostki prowadzącej takie prace. Głównym źródłem pochodzenia środków zewnętrznych w województwie (podobnie jak w kraju) były instytucje rządowe i samorządowe, których środki w 2023 r. stanowiły 76,8% ogółu nakładów zewnętrznych przeznaczonych na finansowanie badań naukowych i prac rozwojowych (w kraju 72,8%). Wartość środków pozyskanych z tego źródła była wyższa o 14,6% niż w 2022 r. (w Polsce – o 13,5%).

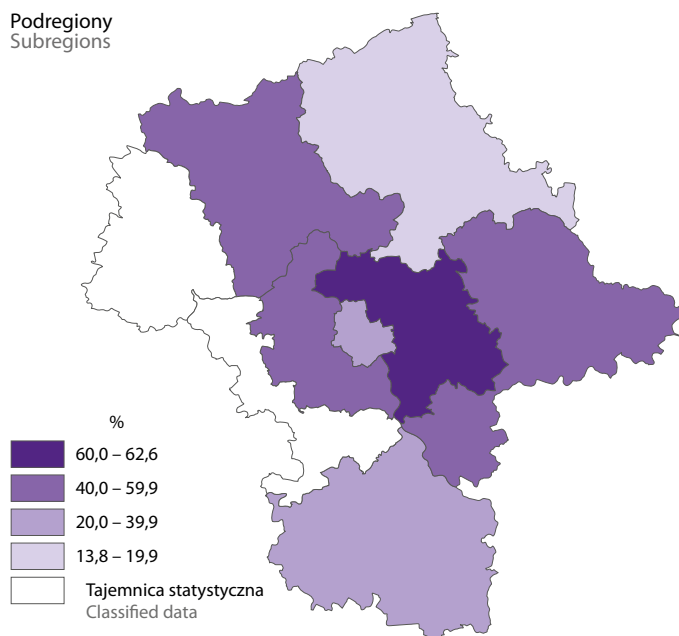
Tablica 32. Nakłady wewnętrzne^a na działalność B+R według pochodzenia środków (ceny bieżące)
Table 32. Intramural expenditure^a on R&D by origin of funds (current prices)

Wyszczególnienie Specification	2018	2020	2022	2023	2023 Polska=100 Poland=100
	w mln zł in million PLN				
Ogółem Total	9497,8	11783,4	15666,1	17977,0	33,8
nakłady finansowane ze środków: expenditure financed by:					
Wewnętrznych Internal funds	5283,1	6356,4	9417,4	10755,3	35,7
Zewnętrznych External funds	4214,7	5427,0	6248,7	7221,7	31,4
w tym od instytucji rządowych i samorządowych of which funds from general government	3070,1	4247,1	4841,9	5547,9	33,1

^a Bez amortyzacji środków trwałych.
^a Excluding depreciation of fixed assets.

Mapa 40. Udział środków zewnętrznych w nakładach wewnętrznych^a na działalność B+R w 2023 r.
 Map 40. Share of external funds in intramural expenditure^a on R&D in 2023

Podregiony
Subregions

Polska Poland = 43,3

Mazowieckie = 40,2

^a Bez amortyzacji środków trwałych.

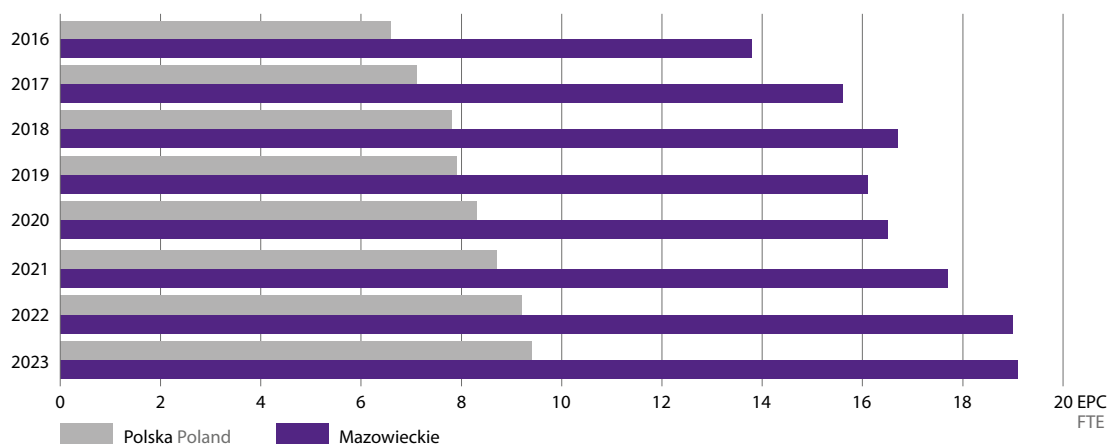
^a Excluding depreciation of fixed assets.

Personel wewnętrzny B+R są to osoby pracujące (właściciele, aktywni współwłaściciele i bezpłatnie pomagający członkowie ich rodzin oraz osoby pozostające w stosunku pracy) w jednostce statystycznej, które wnoszą wkład w wewnętrzną działalność badawczą i rozwojową tej jednostki.

Ekwiwalenty pełnego czasu pracy (EPC) jest to stosunek godzin rzeczywiście przepracowanych w związku z działalnością B+R w danym okresie sprawozdawczym do całkowitej liczby godzin formalnie przepracowanych w tym samym okresie przez osobę lub grupę.

W 2023 r. rzeczywiste zaangażowanie osób w prowadzone badania naukowe i prace rozwojowe wyniosło 54,1 tys. ekwiwalentów pełnego czasu pracy (EPC) i wzrosło w skali roku o 1,4%. Personel ten stanowił 32,4% ogółu personelu wewnętrznego B+R w kraju. Personel wewnętrzny B+R (mierzony w EPC) na 1000 osób aktywnych zawodowo wyniósł 19,1; podobnie jak w 2022 r. Wskaźnik ten w mazowieckim był wyższy niż w innych województwach; średnio w kraju w 2023 r. wyniósł 9,4 (rok wcześniej 9,2).

Wykres 48. Personel wewnętrzny B+R^a na 1000 osób aktywnych zawodowo^b
Chart 48. Internal R&D personnel^a per 1,000 economically active persons^b

a W ekwiwalentach pełnego czasu pracy (EPC). b Do obliczenia relacji przyjęto za podstawę (mianownik) liczbę aktywnych zawodowo w wieku 15-89 lat na podstawie Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) – przeciętne w roku.

a In full time equivalent (FTE). b For calculating the ratios, as the base (denominator) numbers of economically active aged 15-89 years were adopted on the basis of the Labour Force Survey (LFS) – annual averages.

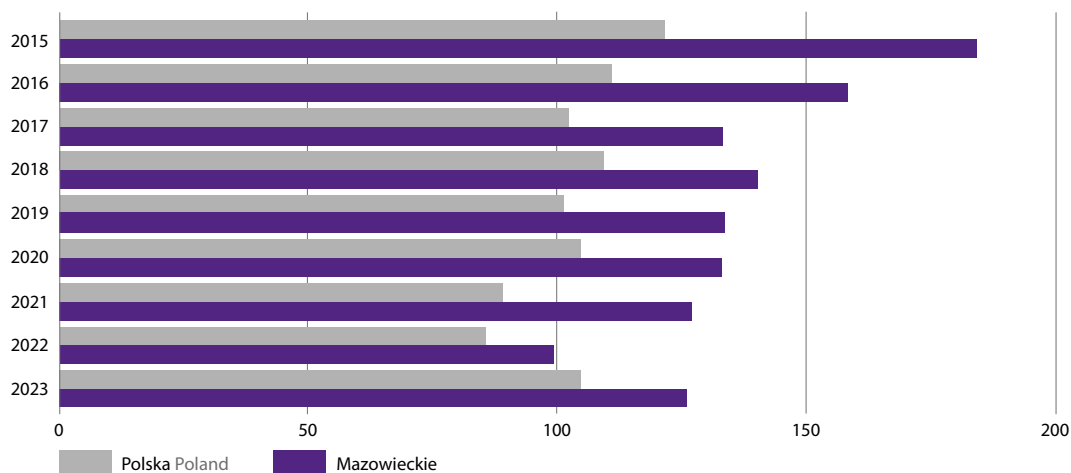
Badacze (pracownicy naukowo-badawczy) są to osoby prowadzące badania naukowe oraz ulepszające lub rozwijające koncepcje, teorie, modele, techniki, oprzyrządowanie, oprogramowanie lub metody operacyjne.

Zdecydowaną większość personelu zaangażowanego w działalność badawczą i rozwojową stanowią badacze. W 2023 r. ich liczebność wyrażona w ekwiwalentach pełnego czasu pracy wyniosła 38,5 tys. EPC; było to 71,0% ogółu personelu wewnętrznego B+R (o 0,3 p. proc. mniej niż rok wcześniej). W kraju badacze stanowili 71,9%; o 0,6 p. proc. mniej niż w 2022 r.

W Urzędzie Patentowym Rzeczypospolitej Polskiej w 2023 r. liczba zgłoszeń wynalazków dokonanych przez podmioty krajowe z terenu województwa mazowieckiego wyniosła 694 (podczas gdy rok wcześniej – 548, a w 2015 r. – 983). W Polsce odnotowano 3946 zgłoszeń, tj. o 21,8% więcej niż w roku poprzednim i o 15,6% mniej niż w 2015 r. W województwie mazowieckim na wynalazki zgłoszone przez podmioty krajowe przyznano 376 patentów (w 2022 r. – 371, a w 2015 r. – 492). W kraju przyznano odpowiednio 2208, 2224 i 2404 patenty.

Wskaźnik liczby zgłoszeń wynalazków złożonych przez podmioty krajowe w Urzędzie Patentowym RP na 1 milion mieszkańców w 2023 r. wyniósł dla województwa 126,0 i był o 21,3 pkt wyższy od osiągniętego w kraju.

Wykres 49. Zgłoszenia wynalazków dokonane przez podmioty krajowe^a na 1 mln mieszkańców
Chart 49. Patent applications filed by domestic entities^a per million inhabitants

^a Zgłoszone w Urzędzie Patentowym Rzeczypospolitej Polskiej.

Źródło: dane Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej

^a Filed at the Patent Office of the Republic of Poland.

Source: data of the Patent Office of the Republic of Poland.

W 2023 r. w Urzędzie Patentowym RP odnotowano 118 zgłoszeń wzorów użytkowych dokonanych przez podmioty krajowe z województwa mazowieckiego. Oznacza to wzrost w skali roku o 19,2%, a w stosunku do 2015 r. spadek o 16,9%. Liczba udzielonych praw ochronnych wyniosła 40, tj. mniej o 57,9% niż rok wcześniej i o 54,5% niż w 2015 r. W kraju odnotowano 668 zgłoszeń wzorów użytkowych (więcej o 9,5% niż w 2022 r. i mniej o 32,8% niż w 2015 r.) oraz udzielono 365 praw ochronnych dla tego rodzaju własności przemysłowej (odpowiednio mniej o 28,6% i mniej o 35,1%).

Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach

Use of information and communication technologies in enterprises

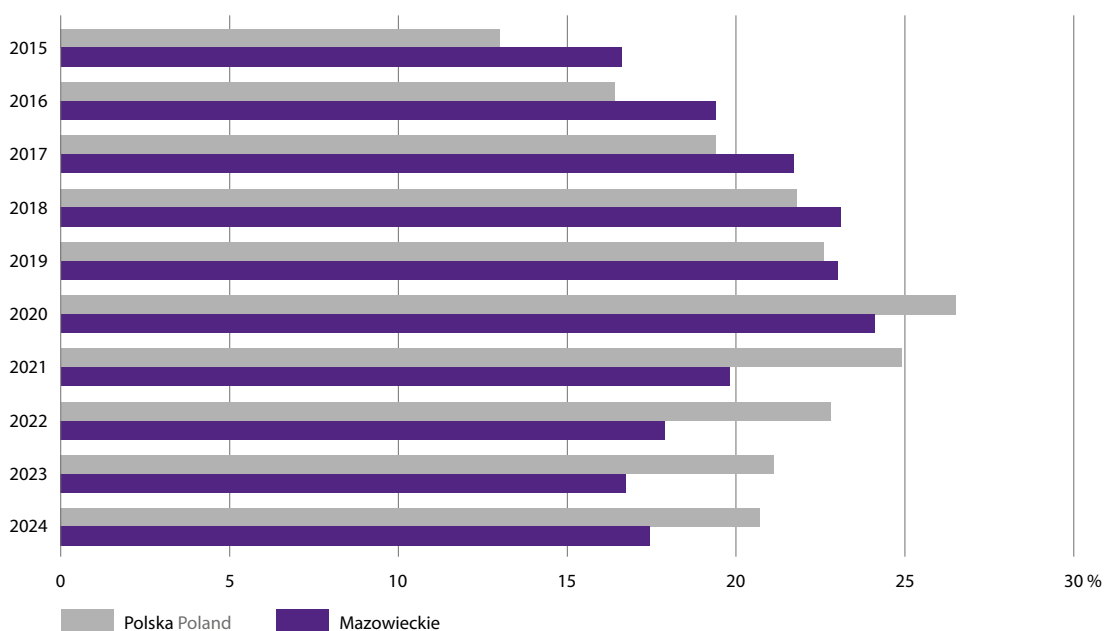
W 2024 r. dostęp do szerokopasmowego Internetu posiadały prawie wszystkie przedsiębiorstwa. Zwiększył się odsetek przedsiębiorstw mających dostęp do Internetu dużych prędkości.

Pod pojęciem **technologii informacyjnych i komunikacyjnych (ICT)** zwanych zamiennie technologiami informacyjno-komunikacyjnymi, teleinformatycznymi lub technikami informacyjnymi kryje się rodzina technologii przetwarzających, gromadzących i przesyłających informacje w formie elektronicznej.

Badanie dotyczące wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach (SSI-01) obejmuje podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

Od 2020 r., zarówno w województwie, jak i w Polsce, odsetek przedsiębiorstw posiadających szerokopasmowy dostęp do Internetu przekroczył 98%. Dla porównania, w 2015 r. odsetek ten oscylował wokół 94% w województwie oraz 92% w kraju. Ze stałych szerokopasmowych połączeń internetowych w 2024 r. korzystało prawie 92% ogółu przedsiębiorstw, podobnie jak w kraju (rok wcześniej – 86,1%, a w 2015 r. – 91,6%). Przedsiębiorstwa te najczęściej (33%) były wyposażone w stałe łącza o prędkości „przynajmniej 100, ale mniej niż 500 Mbit/s”; w kraju 35% (w 2023 r. odpowiednio 38,7% i 35,4%). W 2015 r. ze stałego łącza o prędkości „przynajmniej 100 Mbit/s” korzystało 13,3% ogółu przedsiębiorstw posiadających stałe łącze; w kraju 9,2%. Należy zaznaczyć, że od 2015 r. w województwie mazowieckim, systematycznie zmniejsza się udział przedsiębiorstw, którym operatorzy dostarczają przepustowość do 100 Mbit/s na korzyść tych wyższych prędkości.

Wykres 50. Przedsiębiorstwa posiadające dostęp do Internetu ^a
Chart 50. Enterprises with Internet ^a access

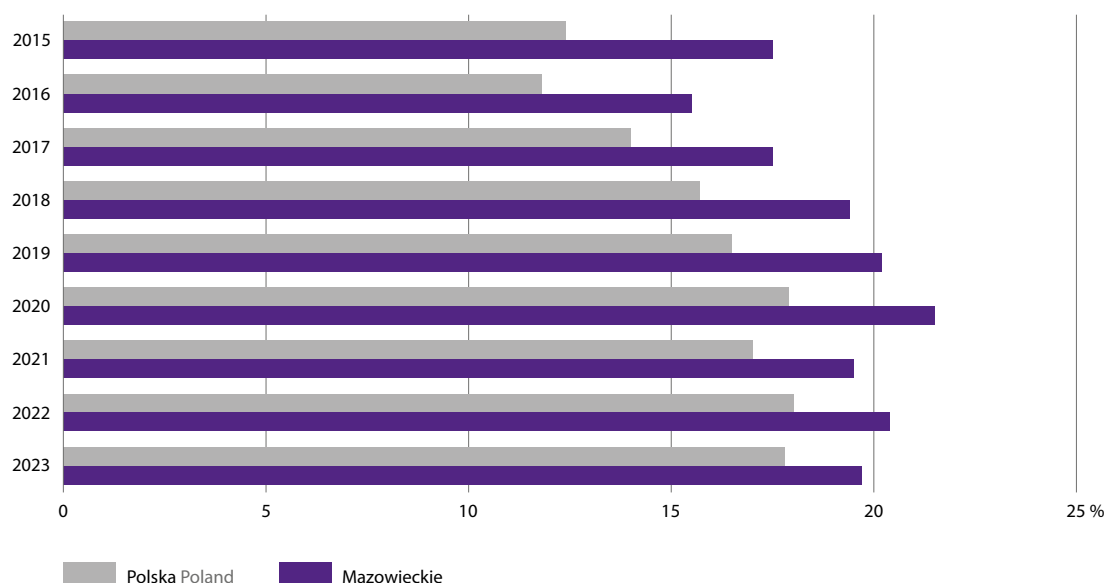
^a Dostęp do Internetu o prędkości 30–100 Mbit/s.
^a Internet access 30–100 Mbit/s.

Do **sprzedaży elektronicznej** zaliczyć należy zamówienia i rezerwacje składane na stronie internetowej przedsiębiorstwa (w sklepie internetowym, aplikacji, poprzez extranet), na internetowych platformach handlowych, w serwisach aukcyjnych oraz za pośrednictwem systemu EDI (elektroniczna wymiana informacji, która zapewnia automatyczne przetwarzanie). Z transakcji elektronicznych wykluczone są zamówienia składane pocztą elektroniczną (e-mail), faxem lub przez telefon. Do podstawowych cech odróżniających sprzedaż elektroniczną od sprzedaży tradycyjnej zaliczyć można dostępność ofert handlowych z wielu źródeł w krótkim czasie i o każdej porze.

W 2023 r. mazowieckie znalazło się w czołówce województw, w których udział przedsiębiorstw prowadzących sprzedaż elektroniczną oscylował wokół 20%. Odsetek przedsiębiorstw otrzymujących zamówienia przez sieci komputerowe był o 1,9 p. proc. wyższy od średniej krajowej i wyniósł 19,7%. W porównaniu z 2022 r. wskaźnik ten zmniejszył się o 0,7 p. proc. (w Polsce mniej o 0,2 p. proc.). W 2015 r. odsetki te wyniosły 17,5% dla województwa i 12,4% dla Polski.

Sprzedaż elektroniczną przedsiębiorstwa prowadzą głównie przez własną stronę internetową lub aplikację (73,9% ogółu przedsiębiorstw prowadzących sprzedaż elektroniczną), nieco rzadziej korzystają z internetowych platform handlowych lub serwisów aukcyjnych (52,4%).

Wykres 51. Przedsiębiorstwa otrzymujące zamówienia przez sieci komputerowe
Chart 51. Enterprises receiving orders via computer networks

Otwarte dane publiczne wytworzone przez urzędy administracji publicznej (lub na ich zlecenie), które są dostępne dla każdego zainteresowanego do wykorzystania, przetwarzania i udostępniania w dowolnych celach.

W 2023 r. niemal co czwarte przedsiębiorstwo w województwie mazowieckim deklarowało, że korzystało z otwartych danych publicznych (w kraju prawie co piąte). Najwięcej podmiotów wykazało zainteresowanie danymi z kategorii gospodarka i finanse, a następnie danymi dotyczącymi transportu i danymi przestrzennymi. Odsetek przedsiębiorstw identyfikujących dane publiczne, które mogłyby być wykorzystane w celach biznesowych, lecz nie zostały udostępnione w ramach otwartych danych publicznych wyniósł 5,3% (o 0,9 p. proc. więcej niż w kraju).

Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych

Financial results of non-financial enterprises

W 2024 r. w województwie mazowieckim wyniki finansowe brutto i netto badanych przedsiębiorstw niefinansowych były niższe niż uzyskane rok wcześniej. Pogorszyły się podstawowe wskaźniki ekonomiczno-finansowe. Przychody ze sprzedaży na eksport były nieco niższe niż przed rokiem. Zwiększył się natomiast ich udział w przychodach netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów ogółu podmiotów.

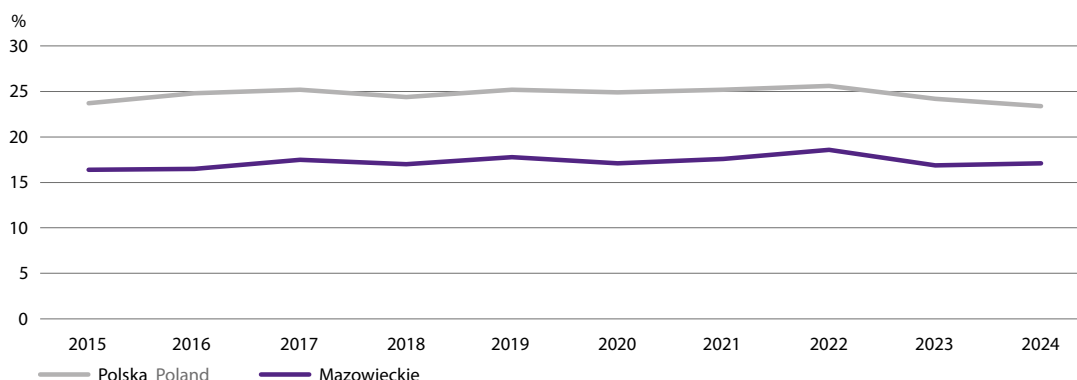
Dane dotyczą przedsiębiorstw niefinansowych (jednostek prawnych) prowadzących księgi rachunkowe, w których liczba pracujących wynosi 50 i więcej osób. Dane nie obejmują rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa (sekcja A według PKD 2007); działalności finansowej i ubezpieczeniowej (sekcja K według PKD 2007); szkół wyższych; samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej; instytucji kultury posiadających osobowość prawną oraz związków zawodowych, organizacji religijnych i politycznych.

Przychody ogółem uzyskane w 2024 r. przez przedsiębiorstwa mające siedzibę w województwie mazowieckim wyniosły 1773,6 mld zł i w odniesieniu do poprzedniego roku były niższe o 1,5%, a do 2015 r. były wyższe o 112,3%. Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów zmniejszyły się do 1707,1 mld zł, tj. były odpowiednio niższe o 1,3% i wyższe o 111,3%. Ich spadek w skali roku odnotowano w 2 spośród 16 sekcji, przy czym znaczny (w ujęciu wartościowym) w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę, a stosunkowo niewielki w górnictwie i wydobywaniu.

Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport (eksport) obejmują wewnątrzwspólnotową dostawę do krajów członkowskich UE oraz eksport do krajów pozaunijnych.

Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport osiągnęły wartość 291,3 mld zł, tj. poziom o 0,1% niższy niż w 2023 r. Udział sprzedaży na eksport w przychodach netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów ogółu badanych podmiotów zwiększył się z 16,9% do 17,1%. W ogólnej wartości sprzedaży eksportowej 75,3% stanowiły przychody ze sprzedaży produktów, natomiast 24,7% – przychody ze sprzedaży towarów i materiałów.

Wykres 52. Udział eksportu w przychodach ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów ogółem
Chart 52. Share of export in total revenue from sale of products, goods and materials

W 2024 r. koszty ogółem wyniosły 1687,4 mld zł i w skali roku zmniejszyły się o 0,1%, a w porównaniu z 2015 r. zwiększyły się o 111,0%. Koszty bieżącej działalności poniesione przez badane podmioty były o 1,2% wyższe niż przed rokiem. W strukturze rodzajowej tych kosztów zwiększył się udział usług obcych (o 2,1 p. proc.; do 28,4%), pozostałych kosztów rodzajowych (o 1,4 p. proc.; do 8,5%), wynagrodzeń brutto (o 1,1 p. proc.; do 14,5%), amortyzacji (o 0,3 p. proc.; do 4,6%), a także ubezpieczeń społecznych i innych świadczeń (o 0,3 p. proc.; do 3,3%). Zmniejszył się za to udział zużycia materiałów i energii (o 5,0 p. proc.; do 33,6%) oraz podatków i opłat (o 0,3 p. proc.; do 7,0%).

Koszty sprzedanych produktów, towarów i materiałów wyniosły 1625,9 mld zł i były o 0,1% niższe niż w 2023 r. Znaczny ich spadek (w ujęciu wartościowym) odnotowano w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę.

Wyniki finansowe:

- wynik finansowy brutto oblicza się jako różnicę przychodów ogółem i kosztów ogółem;
- wynik finansowy netto (zysk lub strata) to wynik finansowy brutto pomniejszony o obowiązkowe obciążenia.

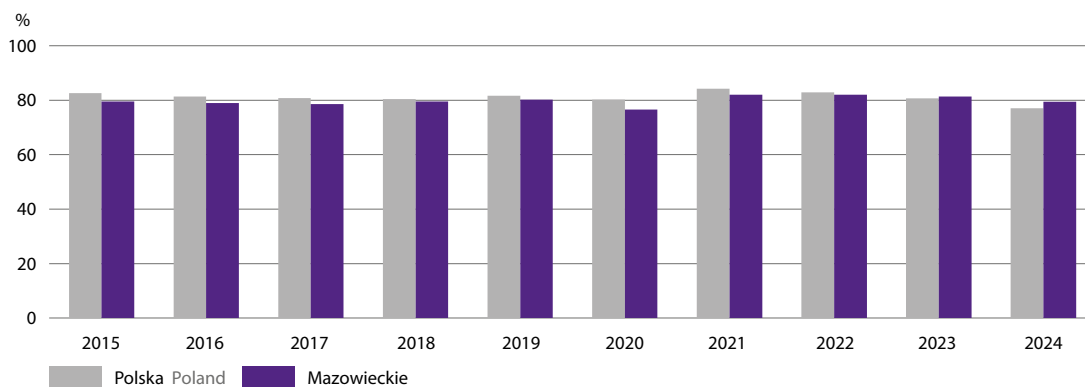
Wynik finansowy ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów ukształtował się na poziomie 81,2 mld zł, co w odniesieniu do 2023 r. oznacza spadek o 19,8%. Znacznie niższy był również wynik na pozostałej działalności operacyjnej, który wyniósł 4,7 mld zł wobec 5,3 mld zł. Gorszy niż przed rokiem był wynik na operacjach finansowych (0,2 mld zł wobec 4,4 mld zł), co było następstwem spadku przychodów finansowych (o 3,8%) przy jednoczesnym wzroście kosztów finansowych (o 8,5%).

Wynik finansowy brutto osiągnął wartość 86,2 mld zł, tj. o 22,3% mniejszą niż w 2023 r.; zysk brutto wyniósł 97,4 mld zł, a strata brutto 11,2 mld zł. Obciążenia wyniku finansowego brutto zmniejszyły się w skali roku o 18,9% (do 16,2 mld zł). W rezultacie wynik finansowy netto ukształtował się na poziomie 70,0 mld zł i był niższy o 21,0 mld zł (tj. o 23,1%) od wyniku osiągniętego rok wcześniej; zysk netto zmniejszył się o 19,2%, a strata netto zwiększyła się o 16,7%. Największe pogorszenie wyniku finansowego netto odnotowano w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 21,9 mld zł do 8,9 mld zł), a następnie w handlu; naprawie pojazdów samochodowych (o 1,3 mld zł do 13,7 mld zł). Z kolei największa poprawa wyniku finansowego netto miała miejsce w przetwórstwie przemysłowym (o 2,4 mld zł do 20,9 mld zł).

Zysk netto w 2024 r. wykazało 79,6% badanych przedsiębiorstw, tj. o 1,9 p. proc. mniej niż przed rokiem. Udział przychodów przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w przychodach ogółem osiągnął 87,6% i był mniejszy o 2,6 p. proc. niż w 2023 r.

Wykres 53. Udział liczby przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w ogólnej liczbie przedsiębiorstw niefinansowych

Chart 53. Share of the number of enterprises showing net profit in the total number of non-financial enterprises

Wskaźniki:

- wskaźnik poziomu kosztów to relacja kosztów ogółem do przychodów ogółem;
- wskaźnik rentowności sprzedaży brutto to relacja wyniku finansowego ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów do przychodów netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów;
- wskaźnik rentowności obrotu brutto to relacja wyniku finansowego brutto do przychodów ogółem;
- wskaźnik rentowności obrotu netto to relacja wyniku finansowego netto do przychodów ogółem;
- wskaźnik płynności finansowej I stopnia to relacja inwestycji krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych (bez funduszy specjalnych);
- wskaźnik płynności finansowej II stopnia to relacja inwestycji krótkoterminowych i należności krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych (bez funduszy specjalnych).

W województwie mazowieckim w 2024 r. odnotowano pogorszenie opłacalności prowadzonej działalności gospodarczej w porównaniu z rokiem poprzednim. Wskaźnik rentowności sprzedaży brutto spadł o 1,1 p. proc. (do 4,8%). Wskaźniki rentowności obrotu brutto i obrotu netto były niższe odpowiednio o 1,3 i o 1,2 p. proc. niż przed rokiem (wyniosły stosownie 4,9% i 3,9%). W ogólnej liczbie badanych podmiotów zmniejszył się z 81,5% do 79,7% udział jednostek rentownych, tj. mających wskaźnik rentowności obrotu netto równy lub większy od zera. Poprawa wskaźnika rentowności obrotu netto w porównaniu z 2023 r. miała miejsce w 8 spośród 16 sekcji, przy czym największy wzrost dotyczył dostawy wody; gospodarowania ściekami i odpadami; rekultywacji (z 5,6% do 7,5%). Do najbardziej opłacalnych rodzajów działalności w 2024 r. należały ponadto: zakwaterowanie i gastronomia (wskaźnik 12,0%), edukacja (11,4%), informacja i komunikacja (7,4%), działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (7,2%).

W skali roku wzrosła wartość wskaźnika płynności finansowej I stopnia (o 7,4 p. proc.; do 47,6%) oraz II stopnia (o 2,4 p. proc.; do 122,8%).

W latach 2015–2024 rentowność obrotu brutto i netto mazowieckich przedsiębiorstw była na ogół nieco wyższa niż średnio w kraju (maksymalnie o 0,8 p. proc.), natomiast płynność finansowa w całym omawianym okresie była wyższa (nawet o 27,1 p. proc.).

Tablica 33. Wybrane wskaźniki ekonomiczno-finansowe w badanych przedsiębiorstwach niefinansowych
Table 33. Selected economic and financial indicators in the surveyed non-financial enterprises

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2023	2024	2024 Polska Poland
	w % in %				
Wskaźnik poziomu kosztów Cost level indicator	95,7	95,2	93,8	95,1	95,7
Wskaźnik rentowności sprzedaży brutto Gross sales profitability indicator	4,7	5,1	5,9	4,8	4,4
Wskaźnik rentowności obrotu brutto Gross turnover profitability indicator	4,3	4,8	6,2	4,9	4,3
Wskaźnik rentowności obrotu netto Net turnover profitability indicator	3,6	3,8	5,1	3,9	3,4
Wskaźnik płynności finansowej I stopnia First degree financial liquidity indicator	49,2	54,2	40,2	47,6	44,6
Wskaźnik płynności finansowej II stopnia Second degree financial liquidity indicator	112,8	118,1	120,4	122,8	107,5

Aktywa obrotowe są częścią kontrolowanych przez jednostkę zasobów majątkowych wykorzystywanych w działalności operacyjnej o wiarygodnie określonej wartości, powstałych w wyniku przeszłych zdarzeń, które spowodują w przyszłości wpływ do jednostki korzyści ekonomicznych. Obejmują zapasy (rzeczowe aktywa obrotowe) oraz krótkoterminowe: należności, inwestycje oraz rozliczenia międzyokresowe.

Wartość aktywów obrotowych badanych przedsiębiorstw na koniec 2024 r. wyniosła 663,9 mld zł i była o 18,1% niższa niż przed rokiem, przy czym należności krótkoterminowe były niższe o 28,3%, inwestycje krótkoterminowe – o 9,4%, zapasy – o 5,0%, natomiast krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe były wyższe o 19,7%. W rzeczowej strukturze aktywów obrotowych obniżył się udział należności krótkoterminowych (z 53,4% do 46,7%), zwiększył się zaś udział zapasów (z 17,8% do 20,6%), inwestycji krótkoterminowych (z 26,7% do 29,5%) oraz krótkoterminowych rozliczeń międzyokresowych (z 2,2% do 3,2%). W strukturze zapasów zwiększył się udział towarów (z 41,4% do 44,3%), zmniejszył się natomiast udział półproduktów i produktów w toku (z 13,8% do 12,4%), materiałów (z 31,4% do 30,2%), produktów gotowych (z 10,8% do 10,4%).

Aktywa obrotowe finansowane były głównie zobowiązaniami krótkoterminowymi, których udział w pokryciu finansowym tych aktywów stanowił 62,1% wobec 66,5% przed rokiem.

Zobowiązania długo- i krótkoterminowe (bez funduszy specjalnych) na koniec 2024 r. wyniosły 648,6 mld zł i były o 17,1% niższe niż przed rokiem. Zobowiązania długoterminowe stanowiły 36,4% ogółu zobowiązań (wobec 31,1% rok wcześniej). Wartość zobowiązań długoterminowych wyniosła 236,4 mld zł i była o 2,9% mniejsza niż w grudniu 2023 r. Zobowiązania krótkoterminowe badanych przedsiębiorstw wyniosły 412,3 mld zł i w skali roku były niższe o 23,5%, przy czym zobowiązania z tytułu dostaw i usług były wyższe o 5,2%, a z tytułu podatków, ceł, ubezpieczeń i innych świadczeń – o 8,2%.

Relacja zobowiązań z tytułu dostaw i usług do należności z tego tytułu ukształtowała się w końcu 2024 r. na poziomie wyższym niż rok wcześniej (97,5% wobec 96,1%). Wartość zobowiązań wyższą od wartości należności odnotowano m.in. w zakwaterowaniu i gastronomii, w handlu; naprawie pojazdów samochodowych, w obsłudze rynku nieruchomości oraz w budownictwie.

W porównaniu z 2023 r. nie odnotowano istotnych zmian w zakresie sprawności działania przedsiębiorstw. Cykl rotacji zapasów uległ skróceniu o 1 dzień (do 29 dni), natomiast cykl spłaty zobowiązań z tytułu dostaw i usług oraz cykl rotacji należności z tytułu dostaw i usług wydłużyły się o 2 dni (odpowiednio do 41 i 42 dni).

Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw

Investment outlays of enterprises

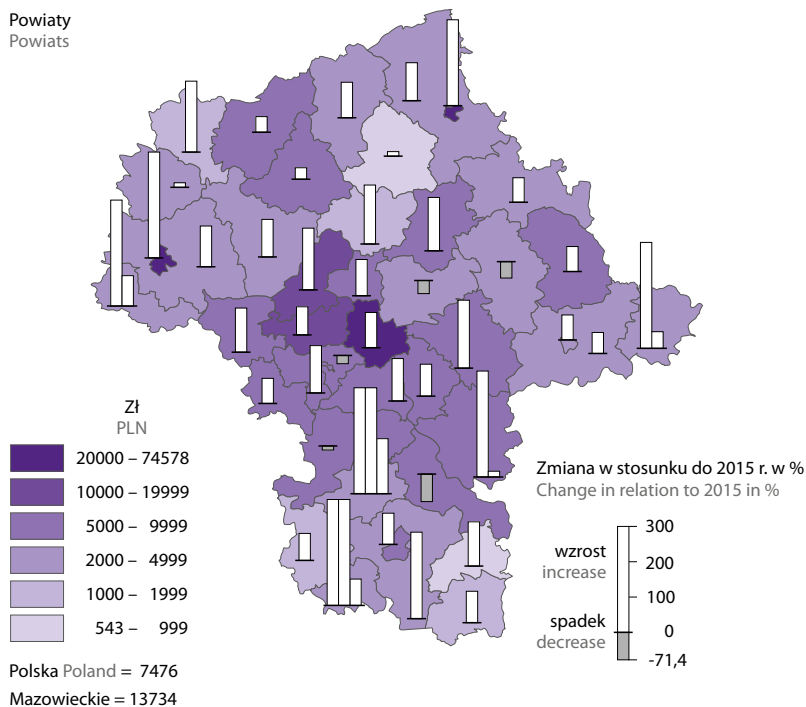
W 2024 r., po siedmiu latach wzrostu, odnotowano spadek nakładów inwestycyjnych badanych przedsiębiorstw niefinansowych w województwie mazowieckim. W porównaniu z rokiem poprzednim mniejsze były zarówno nakłady na budynki i budowlę, jak i na zakupy. Wzrosła natomiast wartość kosztorysowa inwestycji nowo rozpoczętych.

Nakłady inwestycyjne to nakłady finansowe lub rzeczowe, których celem jest stworzenie nowych środków trwałych lub ulepszenie (przebudowa, rozbudowa, rekonstrukcja lub modernizacja) istniejących obiektów majątku trwałego, a także nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji. Nakłady inwestycyjne dzielą się na nakłady na środki trwałe oraz pozostałe nakłady.

W pierwszej części analizy dane o **nakładach inwestycyjnych** dotyczą przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób (na podstawie rocznych sprawozdań: SP, F-03, F-02/dk, SP-3); dane prezentowane są zgodnie z lokalizacją inwestycji.

W 2023 r. nakłady inwestycyjne realizowane w województwie mazowieckim przez badane przedsiębiorstwa wyniosły 75667,1 mln zł, co stanowiło 26,8% ogółu nakładów w Polsce. W odniesieniu do roku poprzedniego były one (w cenach bieżących) wyższe o 9,1%, a w odniesieniu do 2015 r. – o 96,9%. Dla porównania w kraju wartość nakładów inwestycyjnych zwiększyła się odpowiednio o 13,0% i o 68,6%.

Mapa 41. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach^a na 1 mieszkańca w 2023 r. (ceny bieżące)
Map 41. Investment outlays in enterprises^a per capita in 2023 (current prices)

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; według lokalizacji inwestycji.
^a Data concern economic entities employing more than 9 persons; according to investment location.

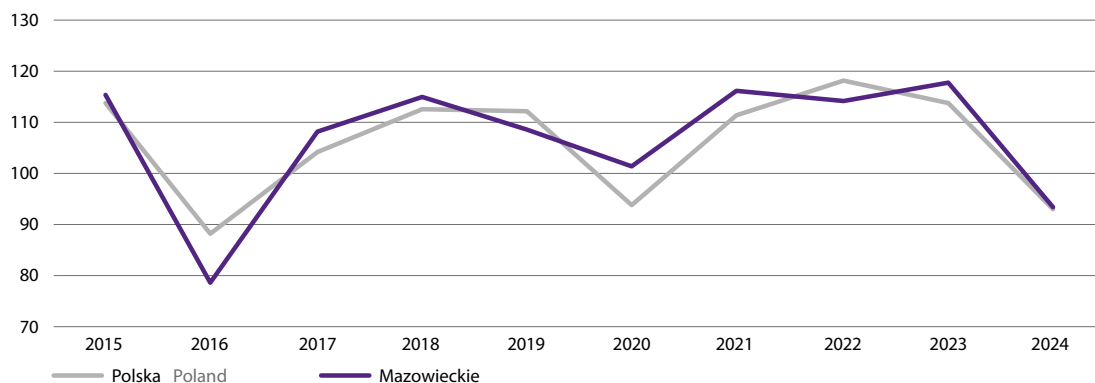
Wartość nakładów inwestycyjnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosła w województwie 13734 zł, tj. o 83,7% więcej niż średnio w kraju. W nowe obiekty majątkowe oraz ulepszenie istniejących stosunkowo najwięcej zainwestowano w Płocku (74578 zł na mieszkańca) i w Ostrołęce (27344 zł). Relatywnie najniższy poziom nakładów inwestycyjnych był w powiecie zwoleniskim (543 zł).

W drugiej części analizy dane o **nakładach inwestycyjnych** dotyczą przedsiębiorstw niefinansowych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób (na podstawie kwartalnego sprawozdania F-01/I-01); dane prezentowane są zgodnie z siedzibą inwestora.

Nakłady inwestycyjne poniesione w 2024 r. przez badane przedsiębiorstwa niefinansowe mające siedzibę na terenie województwa mazowieckiego wyniosły 75782,3 mln zł i były (w cenach bieżących) o 6,3% niższe od zrealizowanych rok wcześniej. W kraju wartość nakładów inwestycyjnych – licząc w cenach bieżących – zmniejszyła się w skali roku o 6,7%.

Wykres 54. Dynamika nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw niefinansowych (ceny bieżące)
Rok poprzedni=100

Chart 54. Indices of investment outlays of non-financial enterprises (current prices)
Previous year=100

Nakłady na środki trwałe to nakłady na: budynki i budowle (obejmują budynki i lokale oraz obiekty inżynierii lądowej i wodnej), w tym m.in. roboty budowlano-montażowe, dokumentację projektowo-kosztorysową; maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia (łącznie z przyrządami, ruchomościami i wyposażeniem); środki transportu; inne, tj. melioracje wodne, poprawę walorów (ulepszenie) gruntów, inwentarz żywy (stado podstawowe) i zasadzenia wieloletnie oraz odsetki od kredytów i pożyczek inwestycyjnych za okres realizacji inwestycji.

Pozostałe nakłady to nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji oraz inne koszty związane z realizacją inwestycji. Nakłady te nie zwiększają wartości środków trwałych.

² Dane dotyczą przedsiębiorstw niefinansowych (jednostek prawnych) prowadzących księgi rachunkowe, w których liczba pracujących wynosi 50 i więcej osób. Dane nie obejmują rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa (sekcja A według PKD 2007); działalności finansowej i ubezpieczeniowej (sekcja K według PKD 2007); szkół wyższych; samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej; instytucji kultury posiadających osobowość prawną oraz związków zawodowych, organizacji religijnych i politycznych.

Tablica 34. Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw niefinansowych (ceny bieżące)
Table 34. Investment outlays of non-financial enterprises (current prices)

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2023	2024
Ogółem: w milionach złotych Total: in million PLN	47791,1	51724,1	80883,3	75782,3
Polska=100 Poland=100	35,0	34,5	36,0	36,1
W tym – w % – nakłady na: Of which – in % – outlays on:				
budynki i budowle buildings and structures	42,3	46,1	44,8	42,6
zakupy purchases	57,0	53,1	54,2	55,8
maszyn, urządzeń technicznych i narzędzi machinery, technical equipment and tools	39,6	35,2	35,2	37,4
środków transportu transport equipment	17,4	17,9	19,0	18,4

Z ogólnej kwoty nakładów inwestycyjnych zrealizowanych w 2024 r. przez mazowieckie przedsiębiorstwa na budynki i budowle wydatkowano 32288,9 mln zł (o 11,0% mniej niż w 2023 r.), na maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia – 28341,2 mln zł (o 0,4% mniej), a na środki transportu – 13915,5 mln zł (o 9,6% mniej). Wartość zakupów inwestycyjnych osiągnęła 42256,7 mln zł i w porównaniu z rokiem poprzednim była niższa o 3,7%. Udział zakupów w nakładach ogółem zwiększył się w skali roku o 1,6 p. proc. i wyniósł 55,8%.

W porównaniu z 2023 r. odnotowano spadek nakładów m.in. w transporcie i gospodarce magazynowej (o 26,6%), w działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (o 13,0%), w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 11,4%). Wzrost nakładów odnotowano m.in. w budownictwie (o 29,5%) oraz w administrowaniu i działalności wspierającej (o 18,4%).

W omawianym roku inwestowały głównie przedsiębiorstwa prowadzące działalność w zakresie przetwórstwa przemysłowego, na które przypadało 29,2% ogółu poniesionych nakładów, w zakresie transportu i gospodarki magazynowej (23,1%), administrowania i działalności wspierającej (11,8%), wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (8,5%) oraz informacji i komunikacji (o 8,4%). W strukturze nakładów według sekcji w porównaniu z poprzednim rokiem najbardziej zwiększył się udział nakładów poniesionych przez przedsiębiorstwa zajmujące się przetwórstwem przemysłowym (o 3,0 p. proc.), natomiast największy spadek udziału dotyczył przedsiębiorstw zajmujących się transportem i gospodarką magazynową (o 6,4 p. proc.).

Wartość kosztorysowa inwestycji dotyczy nakładów na budowę środków trwałych zarówno rozpoczętą i zakończoną, jak również rozpoczętą i niezakończoną w roku sprawozdawczym, przyjmując wartość w cenach bieżących wynikającą z dokumentacji projektowo-kosztorysowej, z uwzględnieniem ewentualnych zmian w wartości kosztorysowej dokonanych do końca roku sprawozdawczego. Przez **inwestycje nowo rozpoczęte** rozumie się te budowy środków trwałych, których realizację faktycznie rozpoczęto w roku sprawozdawczym.

Inwestorzy z województwa mazowieckiego w 2024 r. rozpoczęli realizację 37624 nowych inwestycji o łącznej wartości kosztorysowej 43812,5 mln zł; w porównaniu z rokiem poprzednim oznacza to odpowiednio spadek o 15,6% i wzrost o 17,7%. W kraju w omawianym okresie liczba inwestycji rozpoczętych była większa o 1,3%, a ich wartość kosztorysowa – o 14,3%. W województwie na ulepszenie (tj. przebudowę, rozbudowę, rekonstrukcję lub modernizację) istniejących środków trwałych przypadało 56,6% wartości kosztorysowej wszystkich inwestycji nowo rozpoczętych (rok wcześniej 52,9%). W porównaniu z 2023 r. znacznie wzrosła wartość kosztorysowa inwestycji rozpoczętych w obsłudze rynku nieruchomości (ponad dwukrotnie), a w dalszej kolejności w transporcie i gospodarce magazynowej (o 34,3%) oraz w informacji i komunikacji (o 33,9%). Spadek wartości kosztorysowej inwestycji rozpoczętych notowano m.in. w zakwaterowaniu i gastronomii (o 33,9%).

6.3. Produkcja i usługi

6.3. Production and services

Rolnictwo

Agriculture

W 2024 r. w województwie mazowieckim odnotowano wzrost zbiorów buraków cukrowych i ziemniaków w porównaniu do roku poprzedniego. Jednocześnie zbiory zbóż podstawowych oraz rzepaku i rzepiku były niższe. Mniejsza była również produkcja warzyw gruntowych, owoców z sadów, a także owoców z krzewów owocowych i plantacji jagodowych.

Badania pogłowia zwierząt gospodarskich przeprowadzone w czerwcu 2024 r. wykazały spadek w skali roku liczebności stada bydła oraz wzrost pogłowia trzody chlewnej. W przeliczeniu na 100 ha użytków rolnych³ przypadało 59 szt. bydła i 70 szt. trzody chlewnej; przed rokiem było to odpowiednio 60 i 68 szt. Obsada bydła była większa niż przeciętna w kraju o 16 szt., natomiast obsada trzody chlewnej – o 8 szt.

W 2024 r. na rynku rolnym przeciętne ceny skupu pszenicy, żyta, ziemniaków oraz żywca wieprzowego i drobiowego ukształtowały się poniżej poziomu sprzed roku. Wyższe natomiast były ceny skupu żywca wołowego i mleka.

Produkcja roślinna

Tablica 35. Plony wybranych ziemiopłodów rolnych

Table 35. Yields of selected agricultural crops

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2023	2024	2024 Polska Poland
	z 1 ha w dt per 1 ha in dt				
Zboża ogółem Total cereals	28,2	39,7	41,0	41,3	49,4
w tym zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi of which basic cereals with cereal mixtures	27,1	36,6	36,2	35,9	44,7
w tym: of which:					
pszenica wheat	32,4	43,9	42,9	42,4	52,0
żyto rye	22,5	30,5	31,7	32,4	35,7
Rzepak i rzepik Rape and turnip rape	23,0	32,2	34,2	33,0	32,4
Ziemniaki ^a Potatoes ^a	180	331	315	317	302
Buraki cukrowe Sugar beets	562	566	620	670	663

a Bez ogrodów przydomowych.

a Excluding kitchen gardens.

Powierzchnia zasiewów zbóż ogółem w 2024 r. wyniosła 845,6 tys. ha i była o 1,3% większa niż przed rokiem. Zebrano 3492,6 tys. ton zbóż, czyli o 2,2% więcej niż rok wcześniej. Plony zbóż uzyskane z jednostki powierzchni (41,3 dt/ha) były wyższe o 0,7%.

³ Jako podstawę przeliczeń dla pogłowia zwierząt gospodarskich w dniu 1 czerwca 2024 r. przyjęto dane użytków rolnych według stanu w dniu 1 czerwca 2023 r.

Powierzchnia uprawy zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi była mniejsza niż w 2023 r. o 0,9% i wyniosła 662,8 tys. ha, a zbiory – oszacowane na 2376,9 tys. ton – niższe o 1,8%. Plony zbóż uzyskane z jednostki powierzchni (35,9 dt/ha) były niższe od ubiegłorocznych o 0,8%. Udział powierzchni zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi w województwie w ogólnej powierzchni tych upraw w kraju wyniósł 11,7%, natomiast udział zbiorów – 9,4%. Plony były niższe niż przeciętne w kraju o 8,8 dt z 1 ha (o 19,7%).

W porównaniu z 2023 r. o 1,0% zmniejszyła się powierzchnia uprawy żyta. Mimo zmniejszonego areálu zasiewu zebrano o 1,0% więcej ziarna żyta (367,6 tys. ton), a plony były wyższe o 2,2%. Zbiory pszenicy oszacowane na 729,2 tys. ton były o 0,3% mniejsze. Powierzchnia uprawy zwiększyła się o 1,0%, a wydajność z jednostki powierzchni spadła o 1,2%.

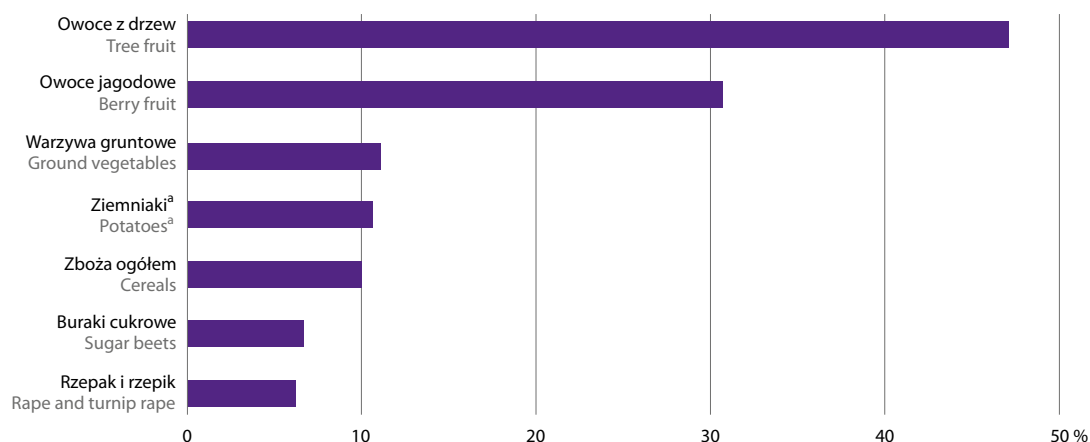
W 2024 r. powierzchnia uprawy rzepaku i rzepiku wyniosła 61,4 tys. ha i była o 4,8% mniejsza niż przed rokiem. Plony wyniosły 33,0 dt z 1 ha, a zbiory 202,8 tys. ton i w odniesieniu do 2023 r. były odpowiednio mniejsze o 3,5% i o 8,2%. Udział wojewódzkiego areálu rzepaku i rzepiku w krajowej powierzchni tych upraw wyniósł 6,1%, a udział zbiorów – 6,2%; plony były wyższe od przeciętnej w kraju o 0,6 dt z 1 ha (o 1,9%).

Powierzchnia uprawy ziemniaków (bez ogrodów przydomowych) w 2024 r. wyniosła 19,8 tys. ha, co w skali roku oznacza wzrost o 3,8%. Szacuje się, że rolnicy z naszego województwa zebrali 627,0 tys. ton ziemniaków, tj. o 4,4% więcej niż rok wcześniej. Plony były wyższe niż przeciętne w kraju – 317 dt/ha wobec 302 dt/ha. Zbiory ziemniaków stanowiły 10,6% zbiorów ogólnokrajowych.

Powierzchnia uprawy buraków cukrowych w 2024 r. wyniosła 18,5 tys. ha i w porównaniu z poprzednim rokiem była większa o 2,4%. Plony uzyskane z 1 ha powierzchni wyniosły 670 dt i były wyższe o 8,1%, a zbiory, które wyniosły 1241,0 tys. ton – wyższe o 10,7%. Udział województwa w krajowej produkcji buraków cukrowych stanowił 6,7%; plony były niższe niż przeciętne w kraju o 7 dt z 1 ha, tj. o 1,1%.

W porównaniu z 2023 r. obniżyła się produkcja warzyw gruntowych, produkcja owoców z drzew oraz produkcja owoców z krzewów owocowych i plantacji jagodowych. Produkcję warzyw gruntowych w 2024 r. oszacowano na 424,3 tys. ton, tj. na poziomie o 4,7% niższym od produkcji z roku poprzedniego. Zbiory owoców z drzew owocowych (1756,0 tys. ton) oraz owoców z krzewów owocowych i plantacji jagodowych (148,0 tys. ton) były odpowiednio mniejsze o 6,4% i o 9,4% od zbiorów uzyskanych w poprzednim sezonie. Zmniejszył się udział województwa w krajowej produkcji warzyw gruntowych (z 11,6% do 11,1%). Zwiększył się natomiast udział owoców z drzew owocowych (z 43,0% do 47,1%) oraz owoców z krzewów owocowych i plantacji jagodowych (z 28,9 do 30,7%).

Wykres 55. Udział województwa w krajowej produkcji wybranych ziemiopłodów rolnych i ogrodnich w 2024 r.
Chart 55. Share of the Voivodship in the country production of selected agricultural and horticultural crops in 2024

^a Bez ogrodów przydomowych.
a Excluding kitchen gardens.

Pogłowie zwierząt gospodarskich

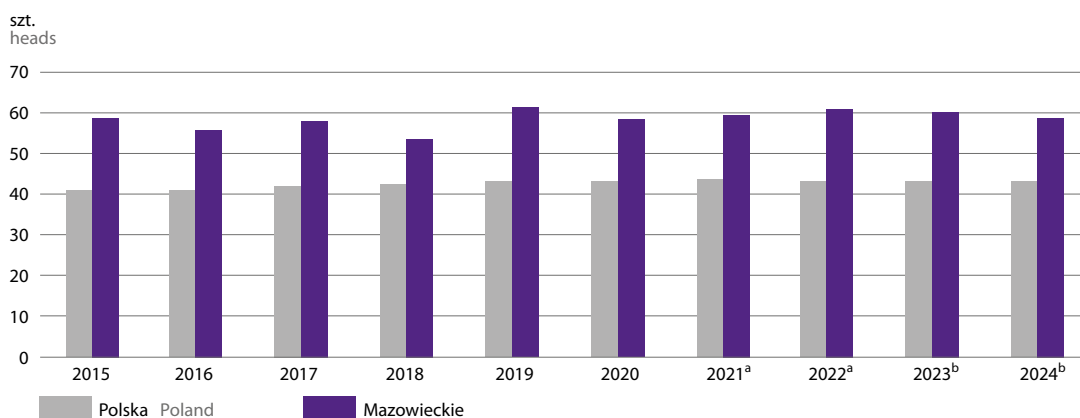
Mazowieckie jest jednym z trzech województw w kraju (obok wielkopolskiego i podlaskiego), w których koncentruje się chów bydła. W czerwcu 2024 r. pogłowie bydła liczyło 1 160,4 tys. szt., stanowiąc 18,3% pogłowia krajowego. W porównaniu ze stanem notowanym w czerwcu 2023 r. liczebność stada zmniejszyła się o 2,3% (tj. o 27,3 tys. szt.), a jego udział w ogólnym pogłowie bydła w kraju zmniejszył się o 0,4 p. proc.

W stosunku do 2023 r. zarejestrowano spadek młodego bydła w wieku 1–2 lata o 3,4%, bydła w wieku 2 lat i więcej o 2,1%, w tym krów o 1,4% oraz cieląt w wieku poniżej 1 roku o 1,6%. W strukturze stada bydła ogółem 41,4% stanowiły krowy, tj. o 0,4 p. proc. więcej niż przed rokiem; udział krów mlecznych zwiększył się z 40,2% do 40,6%.

Obsada bydła ogółem, w tym krów, na 100 ha użytków rolnych wyniosła odpowiednio 58,8 i 24,4 sztuk, wobec 60,2 i 24,7 sztuk w czerwcu 2023 r.

Wykres 56. Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych Stan w dniu 1 czerwca

Chart 56. Cattle density per 100 ha of agricultural land
As of 1 June

a Jako podstawę przeliczeń przyjęto powierzchnię użytków rolnych według stanu w dniu 1 czerwca 2020 b Jako podstawę przeliczeń przyjęto dane według stanu w dniu 1 czerwca 2023 r.

a The area of agricultural land as of 1 June 2020 was adopted as the basis for the calculations. b The area of agricultural land as of 1 June 2023 was adopted as the basis for the calculations.

W czerwcu 2024 r. pogłowie owiec (10,9 tys. szt.) było o 3,5% mniejsze niż przed rokiem. Udział województwa w krajowym pogłowie owiec zmniejszył się o 0,5 p. proc. (do 3,6%). W skali roku o 11,5% zmniejszyła się populacja maciorek owczych – do poziomu 4,8 tys. szt.

Obsada owiec na 100 ha użytków rolnych wyniosła 0,6 sztuk, tyle samo co przed rokiem.

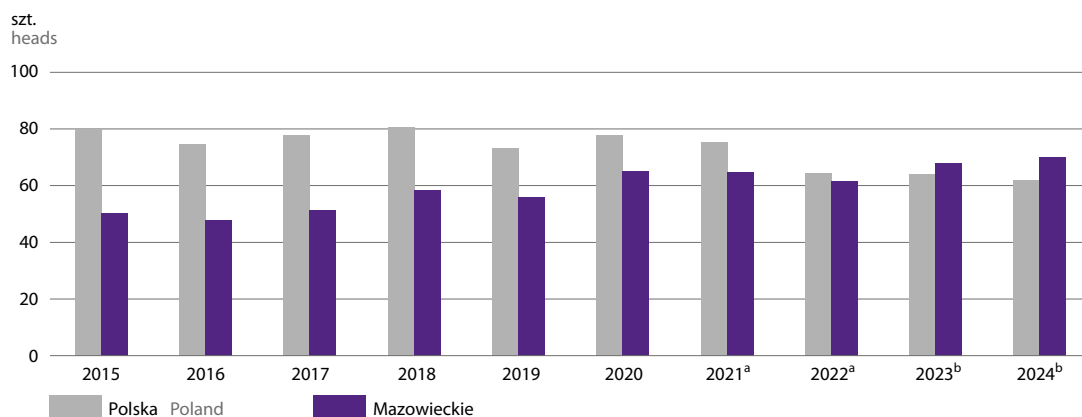
Na początku czerwca 2024 r. pogłowie trzody chlewnej wynosiło 1 381,6 tys. szt. i było większe o 39,2 tys. szt. (tj. o 2,9%) niż rok wcześniej. Udział województwa w krajowym pogłowie tych zwierząt zwiększył się z 14,2% do 15,1%.

Wzrost pogłowia był wynikiem zwiększenia liczebności stada trzody chlewnej o wadze 50 kg i więcej przeznaczonej na chów o 9,8%, prosiąt o wadze do 20 kg o 8,8% oraz warchlaków o wadze od 20 kg do 50 kg o 8,3%. Spadek odnotowano jedynie w stadzie trzody chlewnej o wadze 50 kg i więcej przeznaczonej na ubój o 2,2%.

Obsada trzody chlewnej ogółem, w tym loch na chów, na 100 ha użytków rolnych wyniosła odpowiednio 70,0 i 2,9 sztuk, wobec 68,0 i 2,6 sztuk w czerwcu 2023 r.

**Wykres 57. Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych
Stan w dniu 1 czerwca**

Chart 57. Pig density per 100 ha of agricultural land
As of 1 June

a Jako podstawę przeliczeń przyjęto powierzchnię użytków rolnych według stanu w dniu 1 czerwca 2020 b Jako podstawę przeliczeń przyjęto dane według stanu w dniu 1 czerwca 2023 r.

a The area of agricultural land as of 1 June 2020 was adopted as the basis for the calculations. b The area of agricultural land as of 1 June 2023 was adopted as the basis for the calculations.

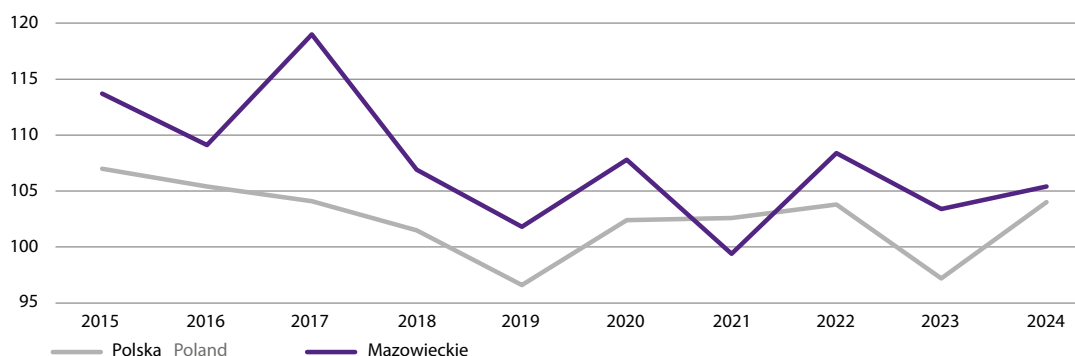
Skup produktów rolnych

W 2024 r. skup zbóż podstawowych (z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego) wyniósł 638,6 tys. ton i był mniejszy o 22,3% w odniesieniu do roku poprzedniego. Skupiono 475,8 tys. ton ziarna pszenicy, a żyta – 55,6 tys. ton, tj. stosownie mniej o 24,6% i o 21,4%. W latach 2015–2024 udział skupu zbóż ogółem od producentów z województwa mazowieckiego stanowił średnio 6,6% skupu krajowego. W 2024 r. udział ten wyniósł 7,0%, przy czym dla pszenicy – 7,4%, a dla żyta – 8,6%.

W 2024 r. producenci z województwa mazowieckiego dostarczyli do skupu 85,2 tys. ton ziemniaków (o 37,9% więcej niż przed rokiem). W latach 2015–2024 przeciętny udział skupu ziemniaków w krajowym skupie tego surowca wyniósł 4,2%; w 2024 r. – 4,3%.

**Wykres 58. Dynamika skupu żywca rzeźnego ogółem (w wadze żywej)
Rok poprzedni=100**

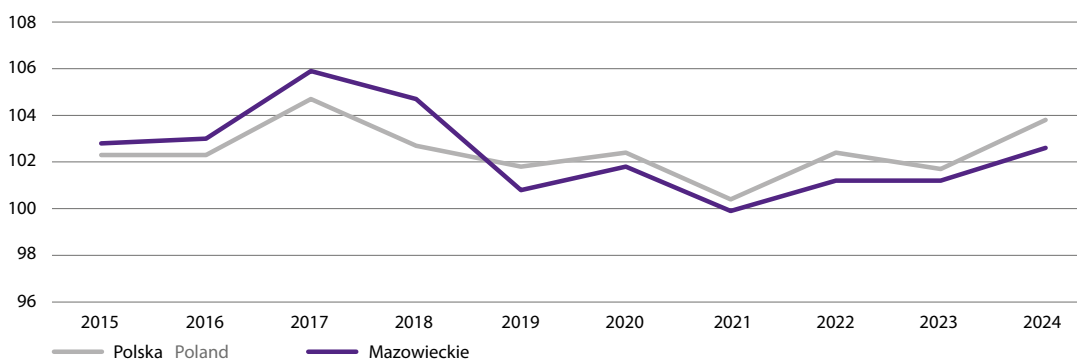
Chart 58. Indices of total animals for slaughter procurement (in live weight)
Previous year=100

W ciągu 2024 r. skupiono 1843,5 tys. ton żywca rzeźnego (w wadze żywej), czyli o 5,4% więcej niż w 2023 r. Podaż żywca wieprzowego wyniosła 435,9 tys. ton i w skali roku była niższa o 2,2%. Żywca wołowego skupiono 135,1 tys. ton, a drobiowego 1269,7 tys. ton, tj. odpowiednio więcej o 20,8% i o 6,8%. Z analizy danych za lata 2015–2024 wynika, że dostarczony do skupu przez producentów z województwa mazowieckiego żywiec rzeźny ogółem stanowił przeciętnie 23,1% skupu krajowego, w tym wieprzowy – 14,5% krajowego skupu tego surowca, wołowy – 17,6%, a drobiowy – 30,5%. W 2024 r. udział skupu żywca rzeźnego ogółem wyniósł 26,8%, a omawianych gatunków żywca odpowiednio: 18,8%, 17,8% i 33,6%.

Skup mleka krowiego w 2024 r. (2758,5 mln litrów) był większy o 2,6% niż rok wcześniej. W latach 2015–2024 dostawy mleka do skupu od mazowieckich producentów stanowiły co roku ponad 20% ogólnokrajowego skupu tego surowca; w 2024 r. udział wyniósł 21,0%.

Wykres 59. Dynamika skupu mleka
Rok poprzedni=100
 Chart 59. Indices of cows' milk procurement
 Previous year=100

Ceny produktów rolnych

Przeciętne roczne ceny skupu obliczono jako iloraz wartości (w cenach bieżących bez VAT) i ilości poszczególnych produktów rolnych.

Przeciętne roczne ceny uzyskiwane przez rolników na targowiskach obliczono jako średnie arytmetyczne z przeciętnych cen w poszczególnych miesiącach.

W 2024 r. niższej niż przed rokiem podaży pszenicy do skupu towarzyszył spadek cen tego ziarna. Średnio za 1 dt pszenicy płacono 85,64 zł, tj. o 12,5% mniej. Cena targowiskowa pszenicy wyniosła 107,28 zł i była niższa o 18,1% niż w 2023 r. Przeciętna cena skupu żyta (57,40 zł/dt) była niższa niż przed rokiem o 17,0%, a cena targowiskowa (74,79 zł) o 23,6%. Cena skupu żyta w województwie mazowieckim była niższa niż średnio w kraju o 3,3%, a w przypadku pszenicy wyższa o 3,7%. Cena targowiskowa żyta była niższa niż średnio w kraju o 9,6%, a pszenicy o 1,2%.

W 2024 r. przeciętna cena ziemniaków w skupie spadła o 3,2% (do 86,21 zł/dt). Na targowiskach za ziemniaki jadalne płacono średnio 233,92 zł, tj. o 16,4% więcej niż w 2023 r. Średnia cena ziemniaków w skupie była o 0,7% niższa od przeciętnej w kraju, a targowiskowa wyższa o 4,4%.

Cena skupu żywca wieprzowego w skupie w 2024 r. ukształtowała się na poziomie niższym niż w 2023 r. o 15,6%. Średnia roczna cena tego surowca wyniosła 7,36 zł/kg i była o 3,7% wyższa od przeciętnej ceny w kraju.

W 2024 r. przeciętna cena skupu żywca wołowego (11,59 zł/kg) była wyższa niż przed rokiem o 5,0%. Przy wyższych dostawach mleka, cena tego surowca wzrosła o 1,9% i wyniosła 209,85 zł za 100 litrów, natomiast cena żywca drobiowego spadła o 7,2% i wyniosła 5,16 zł za 1 kg. Przeciętna cena żywca wołowego dostarczonego do skupu przez producentów z województwa mazowieckiego była wyższa od średniej w kraju o 9,1%, niższe były natomiast ceny żywca drobiowego i mleka (odpowiednio o 3,4% i o 0,4%).

Globalna, końcowa i towarowa produkcja rolnicza

W województwie mazowieckim w 2023 r. w porównaniu z rokiem poprzednim, odnotowano wzrost (w cenach stałych) zarówno globalnej, końcowej, jak i towarowej produkcji rolniczej, odpowiednio o: 80,4%, 79,3% i 84,4%. Udział województwa w tworzeniu krajowej globalnej produkcji rolniczej wyniósł 17,7%, towarowej – 18,7%, a końcowej – 18,8%. Końcowa produkcja rolnicza w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych wyniosła 19091 zł, wobec 11690 zł rok wcześniej.

Przemysł Industy

W 2024 r. w województwie mazowieckim produkcja sprzedana przemysłu (w cenach stałych) była wyższa niż przed rokiem. W porównaniu z 2023 r. odnotowano również wzrost wydajności pracy, mierzonej wielkością produkcji sprzedanej na 1 zatrudnionego oraz wzrost przeciętnego zatrudnienia w przemyśle.

Dane o **produkcji sprzedanej przemysłu** dotyczą działalności przemysłowej i nieprzemysłowej podmiotów gospodarczych zaliczanych do sekcji: B – „Górnictwo i wydobywanie”, C – „Przetwórstwo przemysłowe”, D – „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” oraz E – „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”.

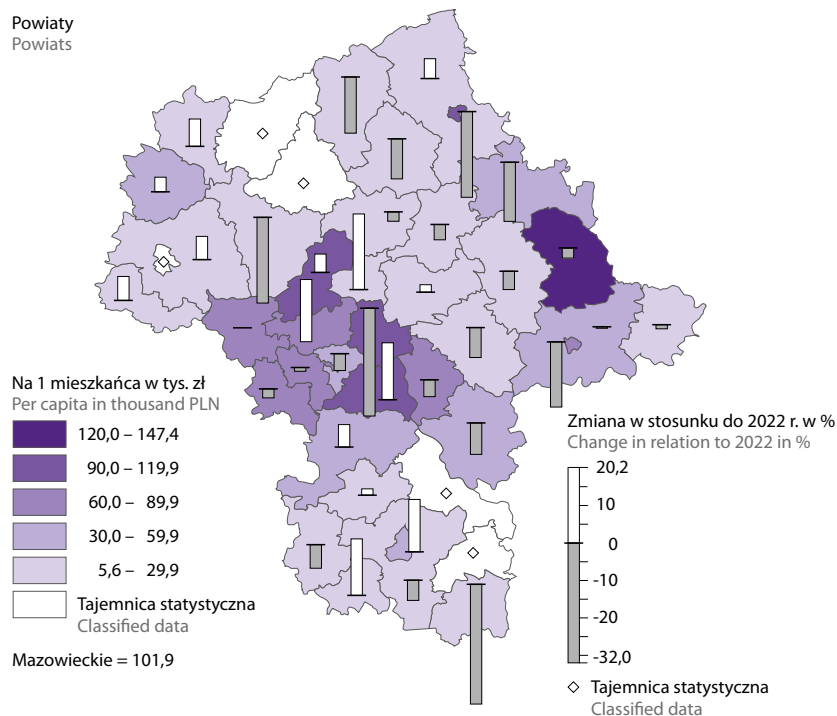
Dane o **wartości produkcji sprzedanej przemysłu** prezentuje się bez VAT i podatku akcyzowego, natomiast łącznie z wartością dotacji przedmiotowych do wyrobów i usług – w tzw. cenach bazowych.

W pierwszej części analizy dane o **produkcji sprzedanej przemysłu** oraz **przeciętnym zatrudnieniu w przemyśle** dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. Wyniki opracowane zostały na podstawie danych rocznych z systemu zintegrowanego – produkcja, zatrudnienie i wynagrodzenia dla sekcji B, C, D, E (z badań statystycznych: Z-06, SP, F-01/I-01, DG-1) i mają status danych ostatecznych (do 2023 r. włącznie).

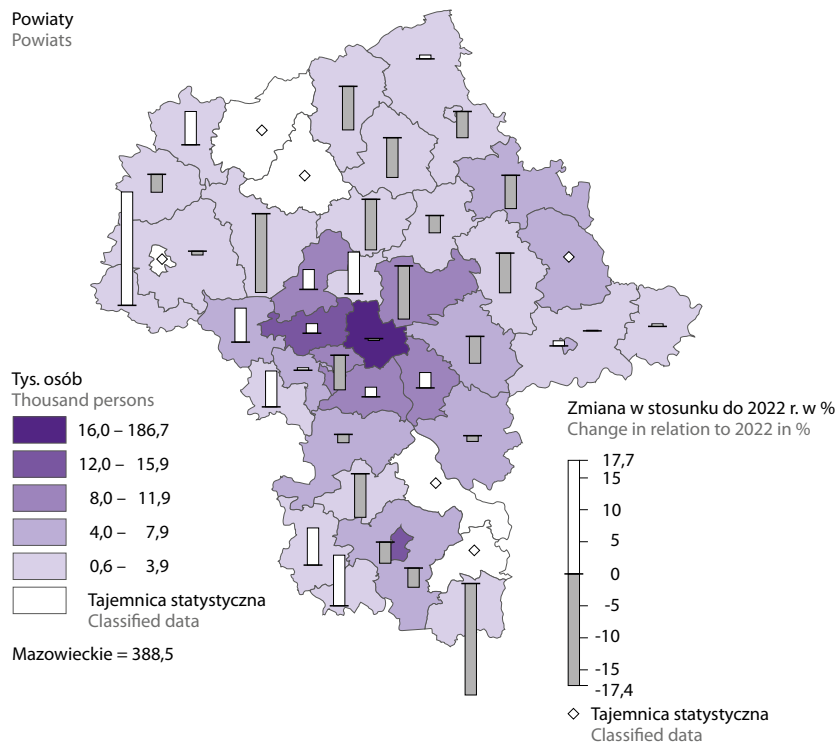
W 2023 r. w województwie mazowieckim produkcja sprzedana przemysłu w 4283 przedsiębiorstwach o liczbie pracujących powyżej 9 osób wyniosła łącznie 561275,8 mln zł (w cenach bieżących) i była o 4,4% (w cenach stałych) wyższa w porównaniu z rokiem poprzednim. Pod względem wartości produkcji sprzedanej przemysłu województwo mazowieckie zajmowało 1. lokatę w kraju. Udział województwa w produkcji krajowej wyniósł 23,8% i w odniesieniu do 2022 r. wystąpił jego wzrost o 0,3 p. proc. oraz o 4,2 p. proc. w stosunku do 2015 r. Wśród powiatów województwa mazowieckiego (z wyłączeniem tych, na które została nałożona tajemnica statystyczna) zdecydowanie najwyższą wartość produkcji sprzedanej przemysłu odnotowano w Warszawie – 176475,4 mln zł, natomiast najniższą w powiecie przysuskim – 217,9 mln zł. W skali roku największy wzrost zaobserwowano w powiecie legionowskim (o 21,2%), natomiast największy spadek w powiecie lipskim (o 32,6%).

Produkcja sprzedana przemysłu w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa mazowieckiego osiągnęła wartość 101877 zł (w cenach bieżących) i była najwyższa w Polsce. W porównaniu z rokiem poprzednim zwiększyła się o 1,2%, a w relacji do 2015 r. o 138,3%. W kraju wskaźnik ten kształtował się na poziomie 62680 zł (wzrost odpowiednio o 0,6% i o 106,5%). W przekroju terytorialnym najwyższą wartość produkcji sprzedanej w przeliczeniu na 1 mieszkańca odnotowano w powiecie sokołowskim – 147397 zł, natomiast najniższą w powiecie przysuskim – 5608 zł. Największy wzrost tego wskaźnika w stosunku do roku poprzedniego wystąpił w powiecie legionowskim (o 20,2%). W relacji do przeciętnej województwa wyższą wartość produkcji sprzedanej w przeliczeniu na 1 mieszkańca odnotowano m. in. w powiecie sokołowskim (o 44,7%), natomiast niższą w powiecie przysuskim (o 94,5%).

Mapa 42. Produkcja sprzedana przemysłu w 2023 r. (ceny bieżące)
 Map 42. Sold production of industry (current prices) in 2023

Mapa 43. Przeciętne zatrudnienie w przemyśle w 2023 r.
 Map 43. Average employment in industry in 2023

W 2023 r. przeciętne zatrudnienie w przemyśle w województwie mazowieckim wyniosło 388,5 tys. osób i w skali roku zwiększyło się o 0,5%, a w porównaniu z 2015 r. o 10,6%. Najwyższy udział w przeciętnym zatrudnieniu w przemyśle odnotowano w Warszawie (48,0%), najmniej zaś w powiatach: białobrzeskim, lipskim, łosickim, makowskim, przysuskim, zwoleniskim, żuromińskim (po 0,2%). W porównaniu z 2022 r. najbardziej zatrudnienie w przemyśle wzrosło w powiecie gostynińskim, natomiast spadło w powiecie lipskim.

W 2023 r. wydajność pracy w przemyśle, mierzona wartością produkcji sprzedanej na 1 zatrudnionego wyniosła 1444,6 tys. zł (w cenach bieżących) i była o 0,7% wyższa niż rok wcześniej oraz o 122,3% niż w 2015 r. Analizując powiaty województwa mazowieckiego (z pominięciem objętych tajemnicą statystyczną), najwyższy wzrost tego wskaźnika w skali roku zaobserwowano w Radomiu (o 16,9%).

W drugiej części analizy dane o **produkcji sprzedanej przemysłu** oraz **przeciętnym zatrudnieniu w przemyśle** dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; opracowane zostały na podstawie danych krótkookresowych pozyskiwanych z miesięcznych meldunków o działalności gospodarczej DG-1.

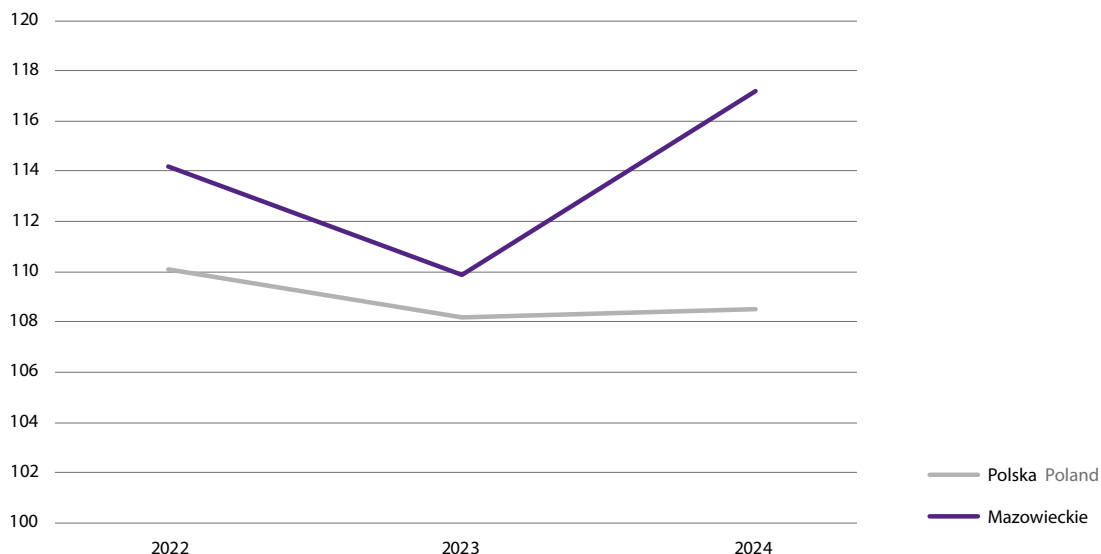
Produkcja sprzedana przemysłu w 2024 r. w województwie osiągnęła wartość 543909,9 mln zł (w cenach bieżących) i była o 6,6% (w cenach stałych) wyższa w odniesieniu do zanotowanej w 2023 r. Natomiast w skali kraju produkcja sprzedana przemysłu (w cenach stałych) zwiększyła się o 0,3% w stosunku do 2023 r. W województwie w kolejnych kwartalnych okresach narastających w 2024 r. odnotowano wzrost produkcji sprzedanej przemysłu (w cenach stałych) w skali roku odpowiednio: w pierwszym kwartale – o 7,9%, w pierwszym półroczu – o 7,3%, a w okresie trzech kwartałów – o 7,1%.

Tablica 36. Przemysł
Table 36. Industry

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2023	2024
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące): Sold production of industry (current prices):				
w milionach złotych in million PLN	237394,7	306292,8	568791,0	543909,9
Polska=100 Poland=100	19,8	20,3	23,1	23,5
Udział produkcji sprzedanej przetwórstwa przemysłowego w produkcji sprzedanej przemysłu (ceny bieżące) w % Share of sold production of manufacturing in sold production of industry (current prices) in %	79,3	82,3	71,9	87,0
Przeciętne zatrudnienie w przemyśle w tys. Average paid employment in industry in thousands	348,9	388,2	391,4	393,4

Wykres 60. Dynamika produkcji sprzedanej przemysłu (ceny stałe)
2021=100

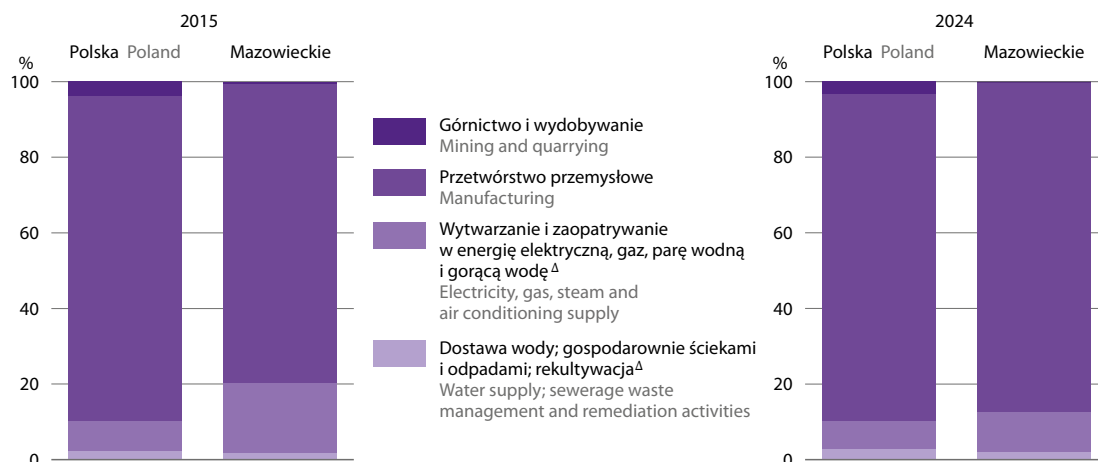
Chart 60. Indices of sold production of industry (constant prices)
 2021=100

Na ogólną wartość produkcji sprzedanej przemysłu (w cenach bieżących) w 2024 r. w województwie mazowieckim złożyła się produkcja w sekcjach: przetwórstwo przemysłowe – 473052,7 mln zł, wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę – 58367,8 mln zł, dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja – 10823,2 mln zł, górnictwo i wydobywanie – 1666,1 mln zł. Produkcja sprzedana przemysłu (w cenach stałych) w 2024 r. była wyższa niż w 2023 r. w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 18,8%), w przetwórstwie przemysłowym (o 6,0%), w dostawie wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji (o 4,3%), natomiast niższa w górnictwie i wydobywaniu (o 8,3%).

Największy udział w strukturze produkcji sprzedanej przemysłu odnotowano w sekcji przetwórstwo przemysłowe – 87,0% oraz wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę – 10,7%. Wśród działów przetwórstwa przemysłowego znaczący udział w produkcji sprzedanej przemysłu miały m.in.: produkcja artykułów spożywczych – 23,1%, komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych – 6,2%, urządzeń elektrycznych – 4,8%, chemikaliów i wyrobów chemicznych – 4,6%. Udział produkcji sprzedanej województwa w przychodach kraju wyniósł 23,5% (najwięcej w Polsce).

Wykres 61. Produkcja sprzedana przemysłu według sekcji PKD (ceny bieżące)
Chart 61. Sold production of industry by PKD sections (current prices)

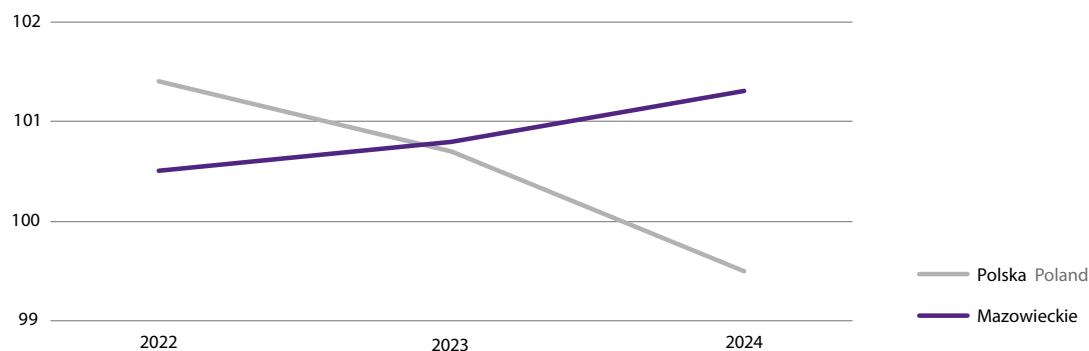

W 2024 r. wzrost sprzedaży notowano m.in. w: produkcji skór i wyrobów skórzanych (o 47,6%), wyrobów tekstylnych (o 33,9%), komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych (o 20,2%), odzieży (o 19,7%), pozostałej produkcji wyrobów (o 17,8%) oraz pozostałego sprzętu transportowego (o 14,8%). Natomiast w skali roku obniżyła się m.in. produkcja wyrobów z drewna, korka słomy i wikliny (o 11,3%), urządzeń elektrycznych (o 7,2%), poligrafii i reprodukcji zapisanych nośników informacji oraz produkcji metali (po 6,0%).

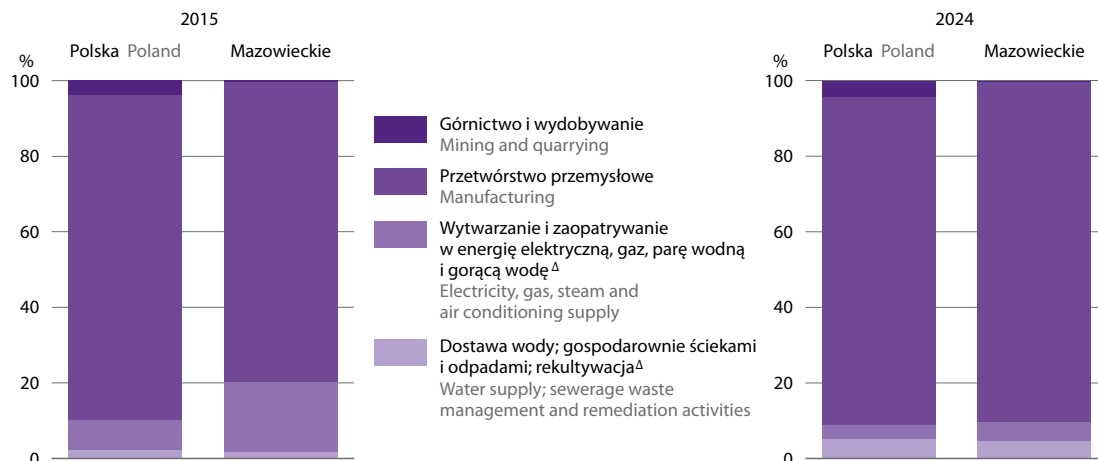
W 2024 r. w województwie mazowieckim przeciętne zatrudnienie w przemyśle wyniosło 393,4 tys. osób i było o 0,5% wyższe niż przed rokiem. Nadal największy udział stanowili zatrudnieni w przetwórstwie przemysłowym (89,6%), a w następnej kolejności zatrudnieni w sekcji wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (5,1%). W przetwórstwie przemysłowym przeciętne zatrudnienie wyniosło 352,7 tys. osób i zwiększyło się o 1,8% w porównaniu z 2023 r., natomiast w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę – 19,9 tys. osób i obniżyło się o 16,8%. W kraju w 2024 r. przeciętne zatrudnienie w przemyśle było o 1,2% niższe niż w 2023 r.

Wykres 62. Dynamika przeciętnego zatrudnienia w przemyśle
2021=100

Chart 62. Indices of average employment in industry
2021=100

Wykres 63. Przeciętne zatrudnienie w przemyśle według sekcji PKD
Chart 63. Average paid employment in industry by PKD sections

Wydajność pracy w przemyśle, mierzona wartością produkcji sprzedanej na 1 zatrudnionego, w 2024 r. w województwie mazowieckim wyniosła 1382,4 tys. zł (w cenach bieżących) i była (w cenach stałych) o 6,0% wyższa niż przed rokiem. Wśród sekcji przemysłu najwyższą była w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę – 2934,5 tys. zł. (wzrost o 17,3%). W kraju w 2024 r. wydajność pracy w przemyśle była o 1,5% wyższa niż w 2023 r.

Budownictwo

Construction

W 2024 r. województwie mazowieckim odnotowano wzrost produkcji sprzedanej budownictwa w stosunku do roku poprzedniego. Wyższa niż przed rokiem była produkcja budowlano-montażowa. Zwiększyła się wydajność pracy w budownictwie, mierzona wartością produkcji sprzedanej na 1 zatrudnionego oraz przeciętne zatrudnienie.

W województwie mazowieckim w 2024 r. oddano do użytkowania mniej mieszkań niż przed rokiem; w Polsce liczba wybudowanych mieszkań także była mniejsza niż rok wcześniej, przy czym spadek w województwie był bardziej znaczący niż średnio w kraju.

Mieszkania oddawane do eksploatacji w województwie stanowią około 1/5 ogółu mieszkań budowanych w kraju.

Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w województwie jest mniejsza niż w kraju, ale wybudowane mieszkania indywidualne w całym prezentowanym okresie w mazowieckim były większe.

Dane zarówno o **produkcji sprzedanej budownictwa, jak i sprzedaży produkcji budowlano-montażowej** dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; opracowane zostały na podstawie danych pozyskiwanych z miesięcznych meldunków o działalności gospodarczej DG-1.

W 2024 r. produkcja sprzedana budownictwa (w cenach bieżących) ukształtowała się na poziomie 120517,3 mln zł i zwiększyła się o 8,9% w porównaniu z rokiem poprzednim (wobec spadku o 1,1% w 2023 r.). W odniesieniu do 2015 r. odnotowano wzrost aż o 118,0%. W kraju produkcja sprzedana budownictwa była o 1,6% niższa od notowanej w 2023 r. oraz wyższa o 125,7% w stosunku do 2015 r. Udział produkcji sprzedanej budownictwa województwa mazowieckiego w produkcji krajowej wyniósł 29,3% (najwięcej w kraju).

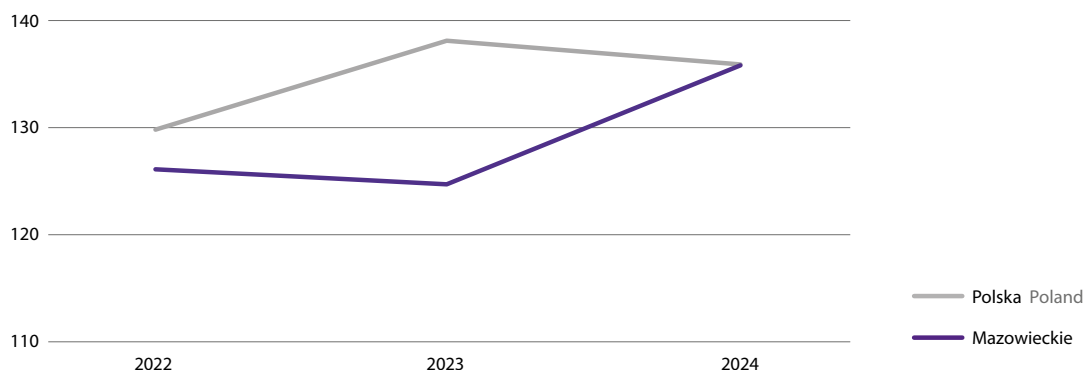
Dane o **produkcji sprzedanej budownictwa** dotyczą działalności budowlanej i niebudowlanej podmiotów gospodarczych zaliczanych do sekcji „Budownictwo”.

Tablica 37. Budownictwo
Table 37. Construction

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2023	2024
Produkcja sprzedana budownictwa (ceny bieżące): Sold production of construction (current prices):				
w milionach złotych in million PLN	55323,2	81032,3	110717,4	120517,3
Polska=100 Poland=100	30,4	30,5	26,5	29,3
Udział produkcji budowlano-montażowej w produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące) w % Share of construction and assembly production in sold production of construction (current prices) in %	35,4	27,9	26,5	24,8
Przeciętne zatrudnienie w budownictwie w tys. Average paid employment in construction in thousands	81,0	89,8	91,9	93,3

Wykres 64. Dynamika produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące)
2021=100

Chart 64. Indices of sold production of construction (current prices)
2021=100

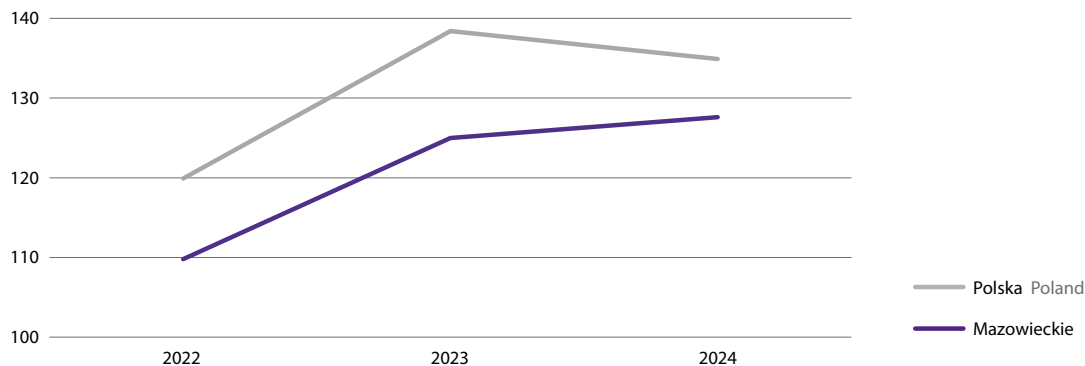

Dane o **sprzedaży produkcji budowlano-montażowej** dotyczą robót zrealizowanych na terenie kraju, wykonanych siłami własnymi (tj. bez podwykonawców) na rzecz zleceniodawców przez podmioty budowlane zaliczane zgodnie z PKD 2007 do sekcji „Budownictwo”. Obejmują roboty budowlane o charakterze inwestycyjnym, remontowym i konserwacyjnym oraz budownictwo tymczasowe na placach budów.

W województwie produkcja budowlano-montażowa w 2024 r. wyniosła 29930,3 mln zł i zwiększyła się w skali roku o 2,1% (wobec wzrostu o 13,8% w 2023 r.). W relacji do 2015 r. wzrosła o 52,6%. Stanowiła ona 24,8% produkcji sprzedanej budownictwa. W kraju produkcja budowlano-montażowa była o 2,5% niższa niż w 2023 r., a o 81,6% wyższa niż w 2015 r. Pod względem wartości produkcji budowlano-montażowej województwo mazowieckie zajmowało 1. lokatę w kraju (19,0% produkcji krajowej), a pod względem wskaźnika dynamiki w porównaniu z rokiem poprzednim 6 miejsce.

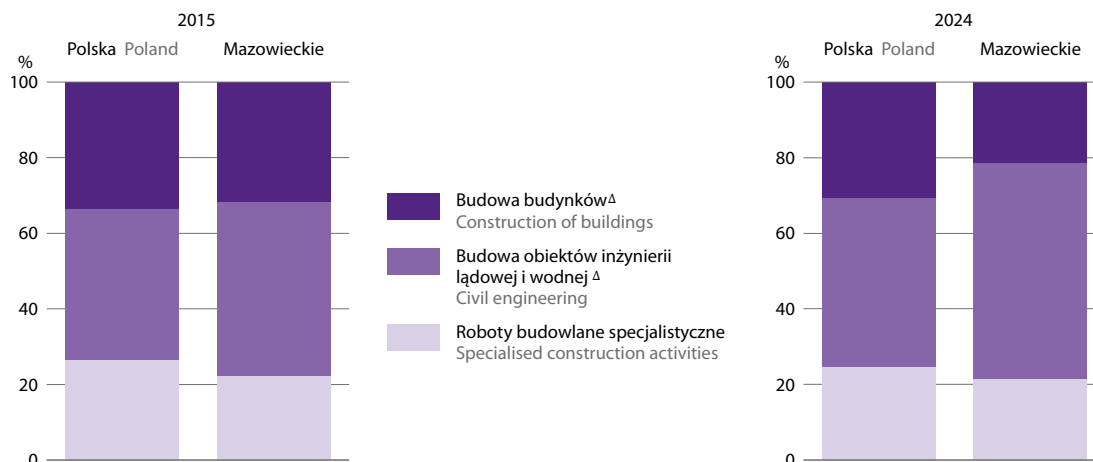
Wykres 65. Dynamika produkcji budowlano-montażowej (ceny bieżące)
2021=100

Chart 65. Indices of construction and assembly production (current prices)
2021=100

W 2024 r. wzrost produkcji budowlano-montażowej w skali roku odnotowano w podmiotach zajmujących się głównie budową budynków (o 12,6%) oraz w przedsiębiorstwach wykonujących głównie roboty budowlane specjalistyczne (o 3,7%), natomiast spadek wystąpił w jednostkach specjalizujących się w budowie obiektów inżynierii lądowej i wodnej (o 1,9%).

Wykres 66. Produkcja budowlano-montażowa według działów PKD (ceny bieżące)
Chart 66. Construction and assembly production by divisions of PKD (current prices)

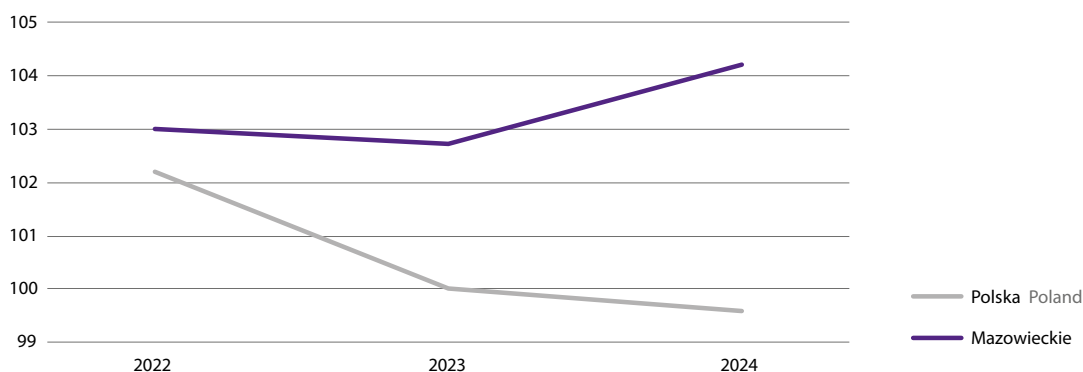

W 2024 r., w strukturze sprzedaży produkcji budowlano-montażowej zwiększył się udział przedsiębiorstw zajmujących się głównie budową budynków o 2,0 p. proc. (do 21,4%) w porównaniu z 2023 r., a zmniejszył się o 10,2 p. proc. w stosunku do 2015 r. W porównaniu z rokiem poprzednim wzrósł także udział podmiotów wykonujących roboty budowlane specjalistyczne o 0,3 p. proc. osiągając poziom 21,5%, a spadł o 0,9 p. proc. w stosunku do 2015 r. Udział przedsiębiorstw specjalizujących się w budowie obiektów inżynierii lądowej i wodnej zmniejszył się o 2,3 p. proc. (do 57,1%) w odniesieniu do 2023 r., a wzrósł o 11,1 p. proc. w relacji do 2015 r.

W województwie mazowieckim przeciętne zatrudnienie w budownictwie wyniosło 93,3 tys. osób i w skali roku zwiększyło się o 1,5%, a o 15,3% w stosunku do 2015 r. W kraju przeciętne zatrudnienie w porównaniu z 2023 r. było mniejsze o 0,4%, natomiast większe o 9,0% niż w 2015 r.

Wykres 67. Dynamika przeciętnego zatrudnienia w budownictwie
2021=100

Chart 67. Indices of average employment in construction
2021=100

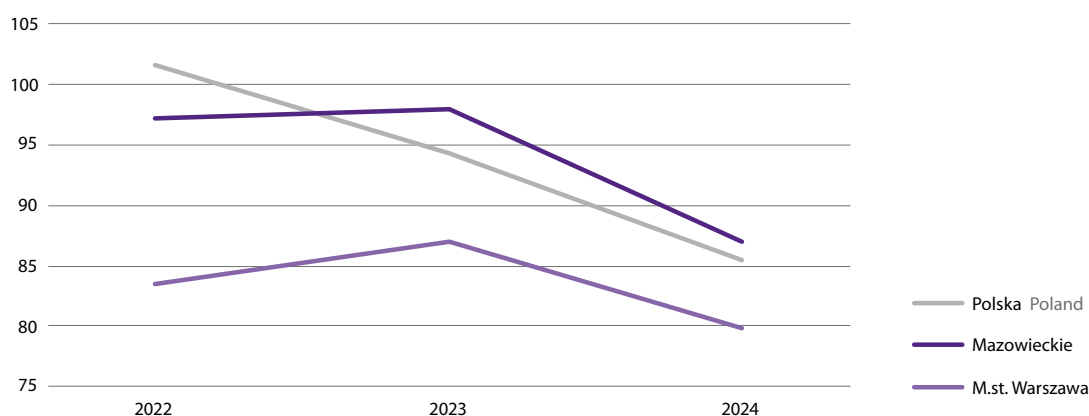
W 2024 r. w województwie mazowieckim wydajność pracy w budownictwie, mierzona wartością produkcji sprzedanej na 1 zatrudnionego, wyniosła 1291,1 tys. zł i była o 7,2% wyższa niż przed rokiem.

W 2024 r. w województwie mazowieckim według wstępnych danych oddano do użytkowania 38594 mieszkania o łącznej powierzchni 3344,0 tys. m². Oznacza to, że w stosunku do poprzedniego roku zarówno liczba wybudowanych mieszkań, jak i ich powierzchnia były mniejsze o 11,2% (w kraju również mniej niż przed rokiem odpowiednio o 9,4% i o 10,3%). W porównaniu z 2015 r. liczba mieszkań oddanych do użytkowania wzrosła o 32,0%, a ich powierzchnia o 24,6% (w kraju wzrost wyniósł odpowiednio 35,7% i 21,1%).

Zdecydowana większość mieszkań powstaje w miastach; w ostatnim analizowanym roku w województwie było to 69,7% ogólnej ich liczby, w Polsce 64,3%. Duże znaczenie ma rynek mieszkaniowy w Warszawie. W 2024 r. wybudowano tu 14795 mieszkań, co stanowi 38,3% ogólnej ich liczby w województwie i 55,0% mieszkań oddanych do użytkowania w miastach województwa mazowieckiego. W skali roku liczba mieszkań oddanych do użytkowania w Warszawie zmniejszyła się o 8,1%, a ich powierzchnia o 7,0%, a w porównaniu z 2015 r. wzrosła odpowiednio o 11,2% i o 8,4%.

Wykres 68. Dynamika liczby mieszkań oddanych do użytkowania
2021=100

Chart 68. Indices of the number of dwellings completed
2021=100

Tablica 38. Budownictwo mieszkaniowe
Table 38. Residential construction

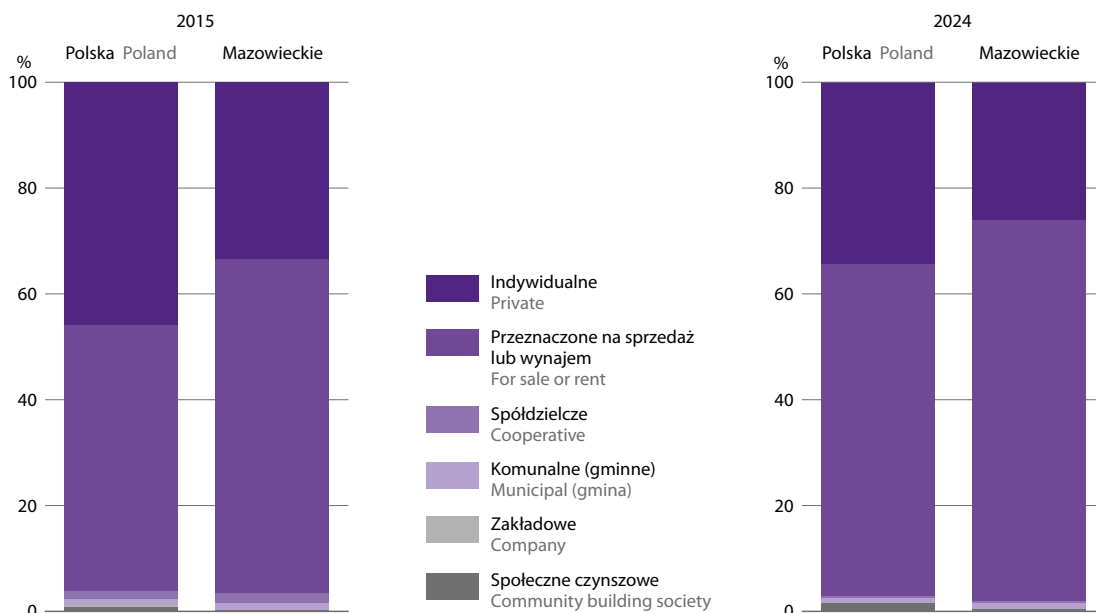
Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2023	2024	2024 Polska Poland
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności Dwellings completed per 1,000 population	5,5	8,4	7,9	7,0	5,3
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w m ² Average useful floor area per dwelling completed in m ²	91,8	83,9	86,6*	86,6	89,1
Mieszkania, na których budowę wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym na 1000 ludności Dwellings for which permits were granted or which were registered with a construction project per 1,000 population	7,8	8,2	8,2	10,8	7,8
Mieszkania, których budowę rozpoczęto na 1000 ludności Dwellings started per 1,000 population	6,5	7,4	6,6	8,2	6,2

Najwięcej mieszkań powstaje z przeznaczeniem na sprzedaż lub wynajem, a w dalszej kolejności indywidualnych. W ostatnim prezentowanym roku udział mieszkań budowanych na sprzedaż lub wynajem w ogólnej ich liczbie wyniósł 72,0%, a indywidualnych 26,2%; w Polsce 62,3% i 34,8%. W porównaniu z 2023 r. w województwie mazowieckim mieszkań przeznaczonych na sprzedaż lub wynajem było mniej

o 11,0%, a indywidualnych o 11,5%. W kraju w obu przypadkach także odnotowano spadek odpowiednio o 9,2% i o 12,2%.

Udział mieszkań w pozostałych formach budownictwa jest mało znaczący; w 2024 r. mieszkania spółdzielcze, komunalne, zakładowe i społeczne czynszowe stanowiły w województwie 1,8%, a w kraju 2,9% ogólnej liczby mieszkań oddanych do użytkowania.

Wykres 69. Mieszkania oddane do użytkowania według form budownictwa
Chart 69. Dwellings completed by forms of construction

Powierzchnia użytkowa mieszkania jest to łączna powierzchnia pokoi, kuchni, przedpokoi, łazienek i wszystkich innych pomieszczeń wchodzących w skład mieszkania.

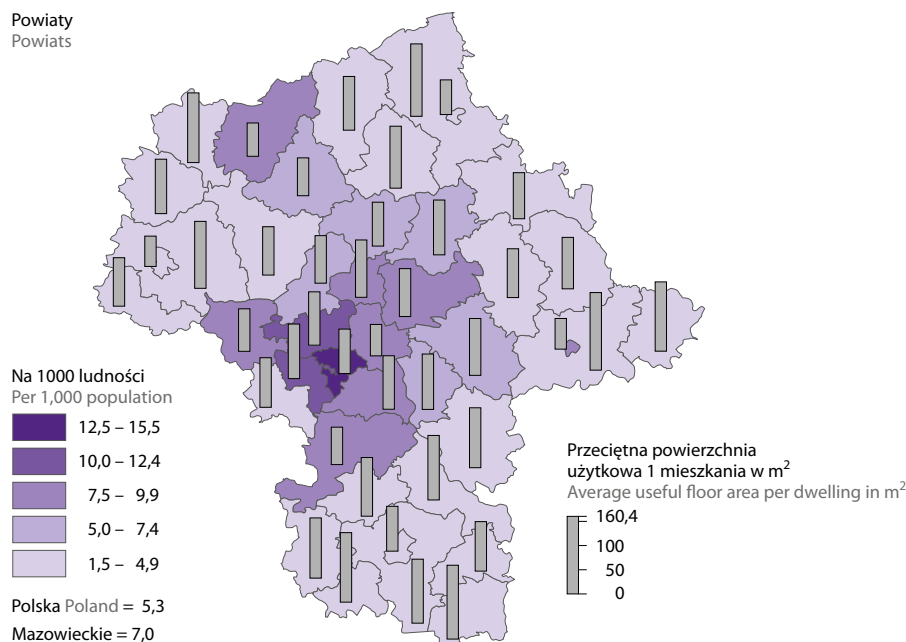
W 2024 r. przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania oddanego do użytkowania w województwie wyniosła 86,6 m². Było to tyle samo, co rok wcześniej i mniej o 5,2 m² niż w 2015 r. Mieszkania w miastach są mniejsze niż na wsi – w ostatnim badanym roku ich powierzchnia wynosiła odpowiednio 68,7 m² wobec 128,0 m², przed rokiem 68,3 m² wobec 129,0 m², a w 2015 r. 74,2 m² wobec 138,6 m².

Przeciętna powierzchnia mieszkań w województwie jest mniejsza niż w kraju; w 2024 r. o 2,5 m², przy czym mieszkania w miastach były mniejsze o 0,9 m², a na terenach wiejskich większe o 3,8 m². Mieszkania oddane do użytkowania w województwie są mniejsze niż w kraju także pod względem przeciętnej liczby izb. W 2024 r. wskaźnik ten wyniósł odpowiednio 3,59 wobec 3,74. Zarówno w kraju, jak i w województwie mieszkania w miastach mają średnio około 3 izb, a na wsi około 5.

W 2024 r. największą powierzchnię użytkową miały mieszkania wybudowane w powiatach: siedleckim (średnio 160,4 m²), lipskim (152,5 m²) i ostrołęckim (149,5 m²), a najmniejszą, podobnie jak przed rokiem, w Płocku (60,2 m²) oraz Warszawie (62,5 m²), a ponadto w Siedlcach (60,9 m²).

W województwie mazowieckim w 2024 r. na 1000 mieszkańców przypadało 7,0 mieszkań oddanych do użytkowania, w Polsce 5,3; przed rokiem było to odpowiednio 7,9 i 5,9. Wskaźnik ten jest wyraźnie zróżnicowany terytorialnie i w ostatnim prezentowanym roku wyniósł od 1,5 w powiecie łosickim do 15,5 w pruszkowskim.

Mapa 44. Mieszkania oddane do użytkowania w 2024 r.
 Map 44. Dwellings completed in 2024

W 2024 r. wydano pozwolenia na budowę lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym dla 59410 mieszkań (20,4% ogólnej ich liczby w kraju), co oznacza wzrost o 32,2% w skali roku i o 42,0% w porównaniu z 2015 r. (w kraju w tym samym czasie nastąpił wzrost odpowiednio o 20,7% i o 54,5%). Wśród ogółu mieszkań, na budowę których wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym 77,9% stanowiły mieszkania przeznaczone na sprzedaż lub wynajem, a 20,7% indywidualne, tak więc udział mieszkań komunalnych, spółdzielczych, społecznych czynszowych i zakładowych wyniósł tylko 1,4%. W większości powiatów województwa (w 30) nastąpił wzrost liczby omawianych mieszkań; relatywnie największy w sochaczewskim (prawie czterokrotny). Najgłębszy spadek odnotowano w Ostrołęce (o 54,9%), Siedlcach (o 54,7%) oraz powiecie ostrowskim (o 41,6%).

W ostatnim omawianym roku rozpoczęto budowę 45175 mieszkań (19,3% ogólnej ich liczby w kraju), tj. więcej o 24,2% niż w 2023 r. i o 29,2% niż w 2015 r. W Polsce odnotowano wzrost w skali roku o 23,7% i w porównaniu z 2015 r. o 38,9%. Wśród mieszkań rozpoczętych najczęściej było przeznaczonych na sprzedaż lub wynajem – 73,0%, indywidualne stanowiły 26,1%, a pozostałe niespełna 1%. W zdecydowanej większości powiatów (w 36) liczba mieszkań rozpoczętych była większa niż przed rokiem. Największy wzrost (trzykrotny) wystąpił w Ostrołęce i powiecie przasnyskim, a najbardziej znaczący spadek odnotowano w powiecie łosickim (o 38,6%), a następnie w mławskim (o 33,0%) i przysuskim (o 15,2%).

Rynek wewnętrzny

Internal market

Po trzech latach wzrostu sprzedaży detalicznej, w 2024 r. w województwie mazowieckim odnotowano jej spadek, natomiast wzrosła sprzedaż hurtowa, po spadku w poprzednim roku.

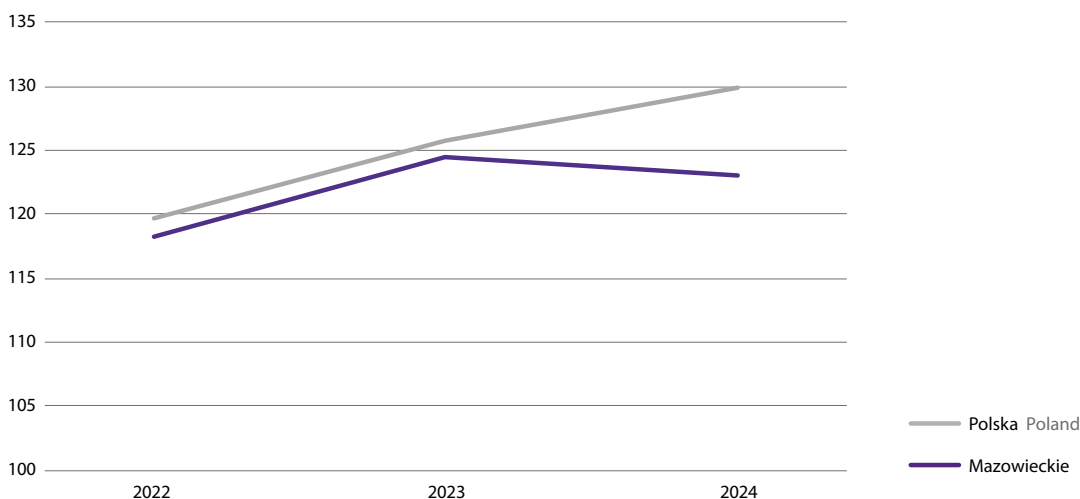
Dane zarówno o **sprzedaży detalicznej**, jak i **hurtowej** dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób, opracowane zostały na podstawie danych pozyskiwanych z miesięcznych meldunków o działalności gospodarczej DG-1.

W województwie sprzedaż detaliczna (w cenach bieżących) zrealizowana przez przedsiębiorstwa handlowe i niehandlowe w 2024 r. spadła w stosunku do poprzedniego roku o 1,1% (wobec wzrostu o 5,2% w 2023 r.). W relacji do 2021 r. sprzedaż detaliczna była wyższa o 23,2%. W kraju ukształtowała się na poziomie wyższym o 3,3% niż w roku poprzednim.

Dane o **sprzedaży detalicznej towarów** (łącznie z podatkiem VAT) obejmują sprzedaż towarów własnych i komisowych (nowych i używanych), dokonywaną w punktach sprzedaży detalicznej, placówkach gastronomicznych oraz innych punktach sprzedaży (np. składach, magazynach) w ilościach wskazujących na zakup dla potrzeb indywidualnych nabywców.

Wykres 70. Dynamika sprzedaży detalicznej towarów (ceny bieżące) 2021=100

Chart 70. Indices of retail sales of goods (current prices)
2021=100

W 2024 r. wśród grup o znaczącym udziale w sprzedaży detalicznej ogółem spadek w ujęciu rocznym zanotowano w przedsiębiorstwach z grupy „żywność, napoje i wyroby tytoniowe” (o 1,9%) oraz „meble, RTV, AGD” (o 0,4%). Wzrosła natomiast jedynie sprzedaż w przedsiębiorstwach z grupy „pozostałe” (o 5,8%).

Oprócz przedsiębiorstw zajmujących się handlem paliwami stałymi, ciekłymi i gazowymi, największy udział w ogólnej wartości sprzedaży detalicznej w województwie miały przedsiębiorstwa handlujące meblami, RTV, AGD – 17,4%, żywnością, napojami i wyrobami tytoniowymi – 14,1% oraz z grupy „pozostałe” – 8,9%.

Tablica 39. Dynamika sprzedaży detalicznej towarów^a (ceny bieżące)
Table 39. Indices of retail sales of goods^a (current prices)

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2023	2024	2024 Polska Poland
	rok poprzedni=100 previous year=100				
Ogółem Total	95,6	92,9	105,2	98,9	103,3
w tym: of which:					
Pojazdy samochodowe, motocykle, części Motor vehicles, motorcycles, parts	102,0	89,5	111,3	124,6	115,1
Paliwa stałe, ciekłe i gazowe Solid, liquid and gaseous fuels	84,0	83,8	96,9	.	101,7
Żywność, napoje i wyroby tytoniowe Food, beverages and tobacco products	103,3	97,0	99,5	98,1	102,9
Farmaceutyki, kosmetyki, sprzęt ortopedyczny Pharmaceuticals, cosmetics, orthopedic equipment	83,6	97,6	145,4	96,8	108,9
Tekstylia, odzież, obuwie Textiles, clothing, footwear	102,6	75,1	119,6	102,7	87,2
Meble, RTV, AGD Furniture, radio, TV and household appliances	107,7	104,5	94,9	99,6	96,0
Prasa, książki, pozostała sprzedaż w wyspecjalizowanych sklepach Newspapers, books, other sale in specialised stores	110,6	92,4	100,5	102,5	104,0
Pozostałe Others	94,5	85,7	109,9	105,8	115,1

a Grupowania przedsiębiorstw dokonano na podstawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007), zaliczając przedsiębiorstwo do określonej kategorii według przeważającego rodzaju działalności, zgodnie z aktualnym stanem organizacyjnym. Kształtowanie się dynamiki sprzedaży detalicznej wynika m.in. ze zmiany zarówno przeważającego rodzaju działalności przedsiębiorstwa, jak i zmian organizacyjnych.

a Enterprises were grouped on the basis of the Polish Classification of Activities (PKD 2007), and a given enterprise is included in a specific category by predominating kind of activity and according to its present organisational status. The retail sales index results, inter alia, from a change in both the predominating kind of activity of the enterprise and in its organisation.

Dane o **sprzedaży hurtowej towarów** (łącznie z podatkiem VAT) obejmują sprzedaż z magazynów handlowych własnych lub użytkowanych, w których składowane towary stanowią własność przedsiębiorstw handlowych zaliczanych do sekcji „Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle”.

W 2024 r. w województwie mazowieckim sprzedaż hurtowa (w cenach bieżących) w przedsiębiorstwach handlowych ukształtowała się na poziomie o 3,4% wyższym niż w roku poprzednim, w tym w przedsiębiorstwach hurtowych odnotowano wzrost o 4,2% (wobec odpowiednio spadku o 12,7% i o 21,5% w 2023 r.). W relacji do 2021 r. sprzedaż hurtowa była wyższa o 18,5%, w tym w przedsiębiorstwach hurtowych o 13,1%. W kraju sprzedaż hurtowa w omawianym roku była o 0,2% niższa niż w 2023 r., a w jednostkach hurtowych – niższa o 1,4%.

W województwie spośród grup o istotnym udziale w sprzedaży hurtowej największy wzrost w odniesieniu do 2023 r. odnotowano w grupie „żywność” (o 22,2%), a w dalszej kolejności w grupie „kosmetyki i wyroby farmaceutyczne” (o 6,2%), „narzędzia technologii informacyjnej i komunikacyjnej, maszyny, urządzenia i dodatkowe wyposażenie” (o 4,9%) oraz „półprodukty i odpady pochodzenia nierolniczego oraz złom” (o 0,4%). Zmniejszyła się natomiast sprzedaż jedynie w grupie „sprzedaż niewyspecjalizowana” (o 6,8%).

Transport

Transport

W 2023 r. długość dróg publicznych o twardej nawierzchni zwiększyła się w porównaniu z rokiem poprzednim. Zanotowano wzrost przewozów pasażerów w transporcie zarobkowym i w komunikacji miejskiej naziemnej, zwiększyła się liczba pasażerów przewiezionych metrem. Odnotowano także zwiększenie przewozów pasażerów w transporcie lotniczym.

Drogi publiczne to drogi zaliczone na podstawie przepisów ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych do jednej z kategorii dróg, z których może korzystać każdy, zgodnie z ich przeznaczeniem. Ze względu na funkcje w sieci drogowej, dzielą się na następujące kategorie: drogi krajowe, drogi wojewódzkie, drogi powiatowe oraz drogi gminne.

Tablica 40. Drogi publiczne według rodzajów nawierzchni
Stan w dniu 31 grudnia

Table 40. Public roads by types of surface
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
Ogółem w km Total in km	54160,4	55476,7	55616,8	56188,2
O nawierzchni twardej Hard surface	36505,8	39909,7	41105,0	41880,0
w tym ulepszonej of which improved	34633,7	38150,8	39333,3	40103,0
O nawierzchni gruntowej Unsurfaced	17654,6	15567,0	14511,8	14308,2

Źródło: dane Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.
Source: data of the General Directorate for National Roads and Motorways.

Rozbudowa sieci transportowej wpływa na rozwój przemysłu i miast, jak również warunkuje przemieszczanie towarów oraz ludności na każdym poziomie podziału terytorialnego.

W województwie mazowieckim na koniec 2023 r. długość dróg publicznych ogółem wyniosła 56188,2 km, z czego 41880,0 km (tj. 74,5%) stanowiły drogi o nawierzchni twardej, a 14308,2 km (tj. 25,5%) – drogi o nawierzchni gruntowej. Należy zaznaczyć, że 95,8% dróg o nawierzchni twardej miało nawierzchnię ulepszoną.

Z roku na rok przybywa dróg o nawierzchni twardej (wzrost w ciągu roku o 1,9%, a w porównaniu z 2015 r. – o 14,7%), a ubywa – o nawierzchni gruntowej (spadek odpowiednio o 1,4% i o 19,0%). W 2023 r. w granicach województwa leżało 13,1% ogólnej długości dróg o nawierzchni twardej w kraju i 13,2% dróg gruntowych.

W 2023 r. na 100 km² powierzchni województwa przypadało 117,8 km dróg publicznych o nawierzchni twardej (więcej o 2,2 km na 100 km² niż rok wcześniej i o 15,1 km na 100 km² niż w 2015 r.). Wskaźnik ten był wyższy niż w Polsce o 15,9 km na 100 km².

Tablica 41. Drogi publiczne o twardej nawierzchni
Stan w dniu 31 grudnia

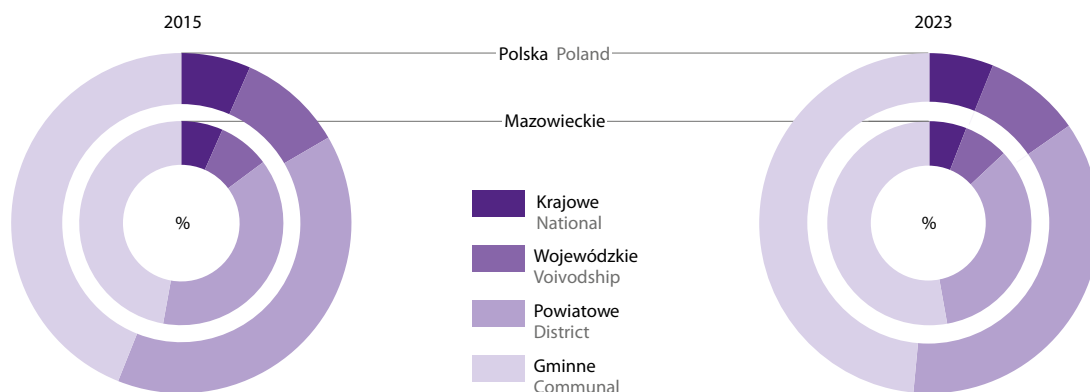
Table 41. Hard surface public roads
 As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
Ogółem w km Total in km	36505,8	39909,7	41105,0	41880,0
na 100 km ² per 100 km ²	102,7	112,2	115,6	117,8
W tym o nawierzchni ulepszonej Of which with improved surface	34633,7	38150,8	39333,3	40103,0
w tym: of which:				
ekspresowe expressways	188,6	384,0	477,4	501,6
autostrady motorways	66,4	82,3	82,4	82,4

Źródło: dane Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.
 Source: data of the General Directorate for National Roads and Motorways.

Wykres 71. Drogi publiczne o twardej nawierzchni
Stan w dniu 31 grudnia

Chart 71. Hard surface public roads
 As of 31 December

Najmniejszy udział w ogólnej długości dróg o nawierzchni twardej mają drogi o najwyższej kategorii, tj. krajowe. W 2023 r. ich długość wyniosła 2468,5 km, a odsetek 5,9%. Drogi zaliczane do kolejnych kategorii mierzyły odpowiednio: wojewódzkie – 2991,6 km (tj. 7,1%), powiatowe – 14326,4 km (tj. 34,2%), gminne – 22093,5 km (tj. 52,8%). Na 100 km² powierzchni ogólnej województwa przypadało 6,9 km dróg krajowych, 8,4 km – dróg wojewódzkich, 40,3 km – powiatowych oraz 62,1 km – gminnych.

Na koniec 2023 r. autostrady i drogi ekspresowe stanowiły 23,7% dróg krajowych o nawierzchni twardej w województwie. Długość autostrad wyniosła 82,4 km i w stosunku do 2022 r. pozostała bez zmian, a w porównaniu z 2015 r. zwiększyła się o 16,0 km, tj. o 24,1%. Dróg ekspresowych było 501,6 km, co oznacza, że w ciągu roku przybyło 24,2 km (5,1%), a w porównaniu z 2015 r. ich długość zwiększyła się o 166,0%. W 2023 r. autostrady stanowiły 4,5% tego rodzaju dróg w Polsce, a drogi ekspresowe odpowiednio 15,5%. Na 1000 km² powierzchni przypadało 16,4 km dróg ekspresowych i autostrad, w tym 2,3 km autostrad (w kraju odpowiednio 16,2 km i 5,9 km).

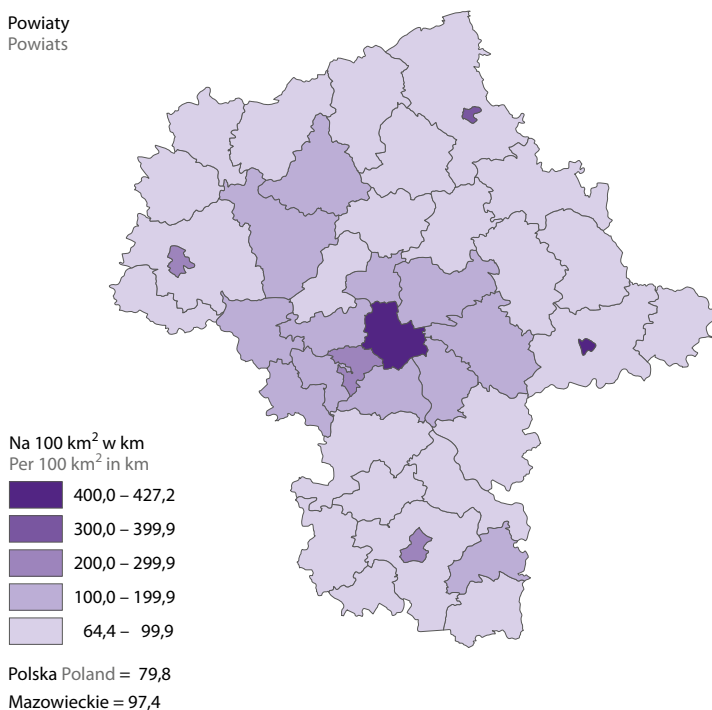
Do przeanalizowania zróżnicowania infrastruktury drogowej w układzie terytorialnym wykorzystano wskaźnik gęstości dróg powiatowych i gminnych o nawierzchni twardej w powiatach, a także odsetek oraz gęstość dróg gruntowych w powiatach.

W 2023 r. na 100 km² powierzchni ogólnej województwa przypadało 102,4 km dróg powiatowych i gminnych o nawierzchni twardej. Gęstość tych dróg była wyraźnie zróżnicowana terytorialnie. Najwyższą odnotowano w Siedlcach i Warszawie – odpowiednio 434,4 km i 431,9 km, a najniższą w powiatach węgrowskim 66,0 km oraz łosickim 70,6 km na 100 km² powierzchni ogólnej powiatu.

Wciąż duży odsetek stanowią drogi o nawierzchni gruntowej. W 2023 r. ich udział w ogólnej długości dróg w województwie wyniósł 25,5%; najmniejszy wystąpił w Warszawie – 5,5% i w Płocku – 6,4%, a największy w powiecie węgrowskim – 57,2%. Na 100 km² powierzchni województwa przypadało średnio 40,2 km dróg powiatowych i gminnych o nawierzchni gruntowej. Najwyższy wskaźnik odnotowano w Siedlcach – 96,4 km i powiecie węgrowskim – 88,2 km na 100 km², a najniższy w Płocku – 16,6 km oraz powiatach radomskim – 17,3 km i żyrardowskim – 18,7 km na 100 km².

**Mapa 45. Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej ulepszonej w 2023 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Map 45. Improved hard surface communal and district roads in 2023
As of 31 December

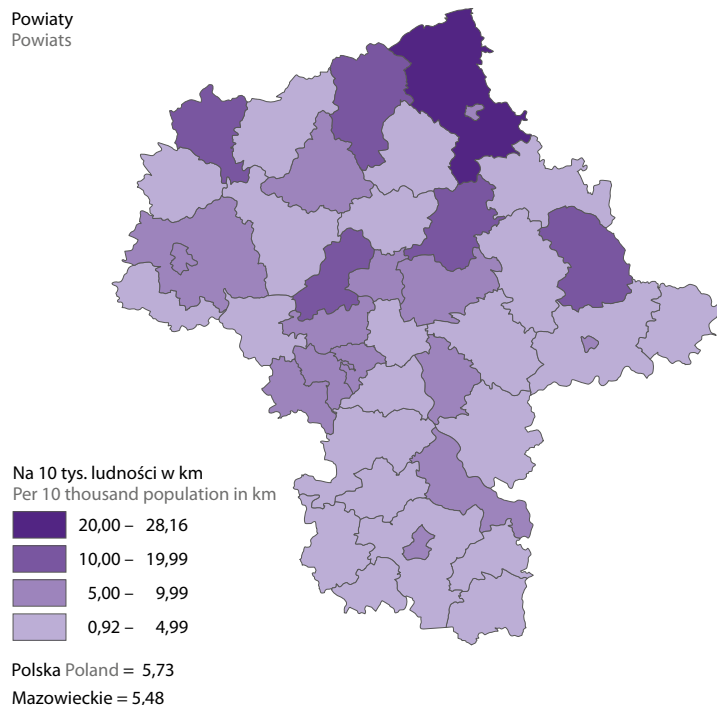
W 2023 r. w województwie mazowieckim ścieżki rowerowe miały łączną długość 3021,2 km i stanowiły 14,0% ścieżek rowerowych w kraju. W ostatnim roku przybyło 190,4 km (tj. 6,7%) nowych ścieżek, a w porównaniu z 2015 r. było ich więcej o 1742,1 km (o 136,2%). Największy przyrost długości ścieżek rowerowych w porównaniu z 2015 r. odnotowano w Warszawie – o 316,2 km (o 69,2%) i w powiecie ostrołęckim – o 208,1 km (wzrost ponad sześciokrotny).

Gęstość ścieżek rowerowych w mazowieckim jest większa niż w Polsce; w 2023 r. było to odpowiednio 8,50 wobec 6,87 km na 100 km² powierzchni, a 8 lat wcześniej odpowiednio 3,60 wobec 3,45 km na 100 km². Wskaźnik gęstości ścieżek rowerowych wykazywał duże zróżnicowanie terytorialne. Najwyższą jego wartość odnotowano w Warszawie (149,54 km na 100 km²) oraz w Siedlcach (145,01 km na 100 km²),

najniższą zaś w powiatach lipskim (0,39) oraz makowskim (0,41). W ostatnim prezentowanym roku na 10 tys. ludności województwa przypadało 5,48 km ścieżek rowerowych (w kraju 5,73 km); w 2015 r. było to odpowiednio 2,39 i 2,81 km. Najwyższą wartość w 2023 r. omawiany wskaźnik przyjął w powiatach ostrołęckim (28,16 km) oraz przasnyskim (15,54 km), a najniższą w lipskim i makowskim (odpowiednio 0,92 i 1,05 km).

**Mapa 46. Ścieżki rowerowe^a w 2023 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Map 46. Cycle paths^a in 2023
As of 31 December

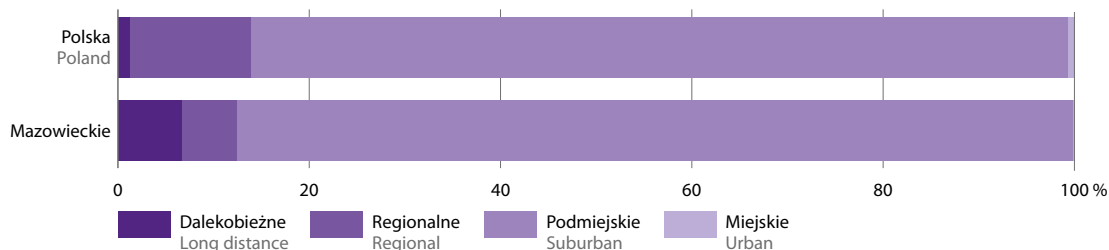
a Położone wzdłuż ciągów komunikacyjnych; bez szlaków rowerowych.
a Located along side communication routes; excluding cycle trails.

W 2023 r. w województwie mazowieckim komunikacja w ruchu krajowym i międzynarodowym realizowana przez przedsiębiorstwa o liczbie pracujących powyżej 9 osób (bez przedsiębiorstw komunikacji miejskiej) prowadzona była na 1014 liniach krajowych o długości 73,5 tys. km i 97 liniach międzynarodowych o długości 97,0 tys. km. Liczba linii krajowych, jak i ich długość, zwiększyły się w porównaniu z 2022 r. odpowiednio o 10,7% i o 6,7%, a w stosunku do 2015 r. zmniejszyły się odpowiednio o 56,8% i o 48,9%. W ogólnej liczbie linii krajowych 87,4% stanowiły linie podmiejskie o łącznej długości 26,4 tys. km. Liczba linii międzynarodowych w porównaniu z 2022 r. zwiększyła się o 22,8%, a ich długość o 91,0%, natomiast w stosunku do 2015 r. liczba linii wzrosła prawie czterokrotnie, a ich długość ponad czterokrotnie.

W 2023 r. w województwie mazowieckim transportem samochodowym zarobkowym zostało przewiezionych łącznie 27,5 mln pasażerów, tj. o 20,9% więcej niż przed rokiem, ale o 55,2% mniej niż w 2015 r. Średnia odległość przewozu 1 pasażera w komunikacji krajowej wyniosła 51,1 km, a w komunikacji międzynarodowej 1088,5 km.

Wykres 72. Krajowe linie regularnej komunikacji autobusowej w 2023 r.
Stan w dniu 31 grudnia

Chart 72. National lines of scheduled bus transport in 2023
 As of 31 December

Istotną rolę w przewozach pasażerskich w województwie mazowieckim odgrywa komunikacja miejska. W 2023 r. przedsiębiorstwa i zakłady komunikacji miejskiej naziemnej (o liczbie pracujących powyżej 9 osób) prowadziły przewozy na 5834 km linii komunikacyjnych (mniej o 4,3% niż w 2022 r. i o 12,0% w porównaniu z 2015 r.), z tego 94,4% to linie autobusowe, a 5,6% tramwajowe. Komunikacja miejska dysponowała 2528 autobusami (tj. o 1,1% więcej w stosunku do poprzedniego roku i o 1,9% mniej w porównaniu z 2015 r.) oraz 762 tramwajami (o 7,0% więcej niż w 2022 r. i o 0,3% w stosunku do 2015 r.). Łączna liczba miejsc w autobusach wynosiła 287,1 tys., a w tramwajach – 129,7 tys. Do przewozu osób z niepełnosprawnością przystosowanych było 99,7% miejsc w autobusach oraz 67,3% miejsc w tramwajach. Taborem komunikacji miejskiej przewieziono 768,9 mln pasażerów, tj. o 7,9% więcej niż w 2022 r., ale o 17,3% mniej w porównaniu z 2015 r. W ogólnej liczbie pasażerów obsługanych w Polsce, województwo mazowieckie miało największy udział (23,7%).

System komunikacji miejskiej dopełnia działające w Warszawie metro. W końcu 2023 r. długość linii warszawskiego metra wyniosła 42 km i nie zmieniła się wobec roku poprzedniego, ale zwiększyła się o 13 km w porównaniu z 2015 r. Metro dysponowało większą o 22,2% liczbą wagonów w stosunku do 2022 r., a o 32,0% w porównaniu z 2015 r. Liczba przewiezionych pasażerów zwiększyła się o 21,2% wobec 2022 r., a wobec 2015 r. o 16,8% i wyniosła 200,0 mln.

Tablica 42. Komunikacja miejska^a
Stan w dniu 31 grudnia

Table 42. Urban transport^a
 As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
Sieć komunikacyjna – linie w km Transport network – lines in km	6657	6121	6141	5876
autobusowe bus	6250	5708	5755	5509
tramwajowe tram	378	377	344	325
metro metro	29	36	42	42
Tabor: Fleet of:				
autobusy buses	2577	2568	2500	2528
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adapted to carry people with disabilities	2428	2552	2485	2517
tramwaje trams	760	726	712	762
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adapted to carry people with disabilities	311	311	349	419
metro – wagony metro – wagons	450	450	486	594

^a Dane dotyczą przedsiębiorstw i zakładów komunikacji miejskiej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

^a Data concern entities and urban transport enterprises in which the number of employed persons exceeds 9 persons.

Tablica 42. Komunikacja miejska ^a (dok.)
Stan w dniu 31 grudnia
Table 42. Urban transport ^a (cont.)
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
Liczba miejsc: Number of seats:				
autobusy buses	306363	292070	282551	287065
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adapted to carry people with disabilities	293227	290736	281470	286184
tramwaje trams	117276	113030	115734	129743
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adapted to carry people with disabilities	61705	61705	71188	87362
metro metro	117371	117371	126043	150983
Przewozy pasażerów ^b (w ciągu roku) w mln: Transport of passengers ^b (during the year) in millions:				
komunikacja naziemna ground transport	930,2	567,3	712,5	768,9
komunikacja podziemna – metro underground transport – metro	171,3	106,7	165,0	200,0
Przewozy pasażerskie komunikacją naziemną na 1 mieszkańca (w ciągu roku) Ground passenger transport per capita (during the year)	174,2	102,8	129,3	139,6

a Dane dotyczą przedsiębiorstw i zakładów komunikacji miejskiej o liczbie pracujących powyżej 9 osób. b Dane szacunkowe.
a Data concern entities and urban transport enterprises in which the number of employed persons exceeds 9 persons. b Estimated data.

Województwo mazowieckie zajmuje czwarte miejsce w kraju pod względem długości i dwunaste pod względem gęstości eksploatowanych linii kolejowych normalnotorowych. W końcu 2023 r. długość tych linii wyniosła 1799 km, natomiast gęstość – 5,1 km na 100 km² (w kraju 6,3 km na 100 km²). Ponad 80% linii kolejowych normalnotorowych jest zelektryfikowana, co oznacza wyższy niż w kraju stopień elektryfikacji (średnio 62,5%). W analizowanym roku ponad 26% przewozów pasażerów transportem kolejowym w kraju przypada na województwo mazowieckie (w 2022 r. – ponad 28%).

Dane o **ruchu pasażerów w portach lotniczych** obejmują: pasażerów przybyłych, tj. osoby, dla których określony port krajowy jest portem zakończenia lotu rozpoczętego w porcie krajowym lub zagranicznym, pasażerów odprawionych, tj. osoby, dla których określony port krajowy jest portem rozpoczęcia lotu kończącego się w porcie krajowym lub zagranicznym, a także pasażerów w transycie bezpośrednim, tj. pasażerów, którzy przybywają do portu lotniczego i po krótkiej przerwie kontynuują podróż tym samym samolotem z tym samym numerem lotu.

Na terenie województwa mazowieckiego zlokalizowane są trzy porty lotnicze: Port Lotniczy im. Fryderyka Chopina w Warszawie, Port Lotniczy Warszawa-Modlin (regularne operacje lotnicze rozpoczął w 2013 r.) oraz Port Lotniczy Warszawa-Radom im. Bohaterów Radomskiego Czerwca 1976 roku (regularne operacje lotnicze rozpoczął w 2015 r., w 2018 r. odnotowany ruch dotyczył tylko komunikacji nieregularnej, a 1 stycznia 2019 r. lotnisko zostało zamknięte dla samolotów cywilnych, w 2023 r. port ponownie rozpoczął swoją działalność). W 2023 r. lotniska te obsłużyły łącznie 21944,7 tys. pasażerów, tj. 42,1% ruchu pasażerskiego w kraju. W portach lotniczych dominuje ruch międzynarodowy; udział pasażerów w ruchu krajowym w ogólnej liczbie obsłużonych w 2023 r. wyniósł 7,3% i zmniejszył się w ciągu roku o 0,3 p. proc., a w porównaniu z 2015 r. o 3,8 p. proc.

Tablica 43. Ruch pasażerów w portach lotniczych
Table 43. Passenger traffic at airports

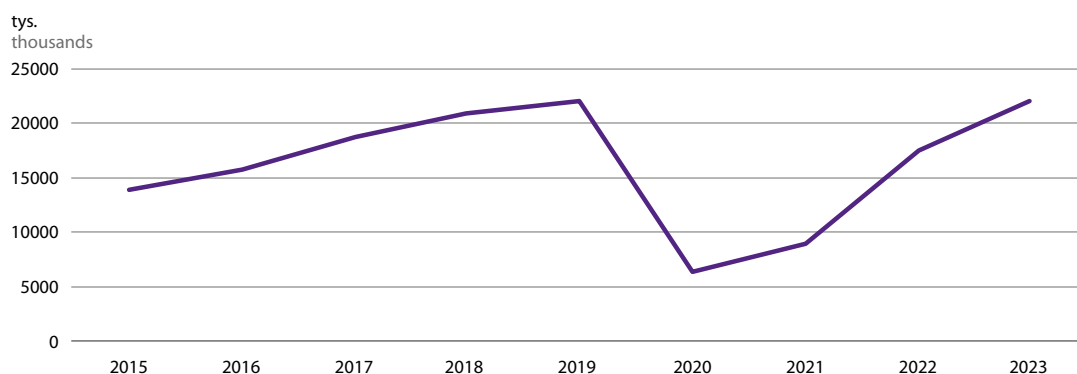
Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
Pasażerowie przybyli z portów ^a : Passenger arrivals from airports ^a :				
krajowych domestic	773829	309012	677100	807786
zagranicznych foreign	6143864	2888506	7982212	10148502
w tym w ruchu regularnym of which scheduled service	5364826	2654855	7423379	9235456
Pasażerowie odprawieni do portów ^a : Passenger departures to airports ^a :				
krajowych domestic	752497	303884	655559	785798
zagranicznych foreign	6139876	2843915	8167527	10202633
w tym w ruchu regularnym of which scheduled service	5374542	2672929	7596938	9289463

a W lotach komunikacyjnych.
a In transport flights.

Liczba pasażerów przybyłych do mazowieckich portów lotniczych wyniosła 10956,3 tys. osób (z czego 92,6% przybyło z portów zagranicznych); było to więcej o 26,5% niż w 2022 r. i o 58,4% w stosunku do 2015 r. Odprawionych do innych portów zostało 10988,4 tys. osób (w tym 92,8% do portów zagranicznych). Liczba pasażerów odprawionych zwiększyła się w ciągu roku o 24,5%, a w porównaniu z 2015 r. – o 59,4%. W 2023 r. udział samolotów polskich w ruchu pasażerskim w województwie wyniósł 50,3%; przy czym w ruchu zagranicznym był mniejszy niż w krajowym (46,5% wobec 98,1%).

W 2023 r. ogólna liczba startów i lądowań wyniosła 186,5 tys. (tj. 40,1% startów i lądowań w kraju), co oznacza wzrost w ciągu roku o 14,2%, a w porównaniu z 2015 r. o 16,7%. Zdecydowana większość startów i lądowań odbywała się w ruchu międzynarodowym; w 2023 r. w województwie udział ten wyniósł 84,3% (w kraju 76,0%).

Wykres 73. Ruch pasażerów w portach lotniczych (przyjazdy i wyjazdy)
Chart 73. Passenger traffic at airports (arrivals and departures)

W 2023 r. wzrosła w mniejszym stopniu niż rok wcześniej moc zainstalowana i osiągalna elektrowni. Znacząco wzrosła produkcja energii elektrycznej z odnawialnych nośników energii. Zmniejszyło się zużycie energii elektrycznej na 1 odbiorcę w gospodarstwach domowych.

Jednym z rodzajów wytwarzanej i pozyskiwanej z różnych nośników energii jest energia elektryczna. Do podstawowych wielkości charakteryzujących elektrownie dostarczające energię elektryczną należy moc zainstalowana, tj. suma mocy znamionowych generatorów elektrowni oraz moc osiągalna, czyli maksymalna moc, którą elektrownia może wytwarzać w sposób ciągły w określonym czasie.

W 2023 r. w województwie mazowieckim wielkość mocy zainstalowanej ogółem w elektrowniach wyniosła 9277,4 MW (14,0% mocy zainstalowanej w Polsce), a mocy osiągalnej 9170,7 MW (14,3% krajowej mocy osiągalnej). W porównaniu z 2015 r. odnotowano znaczące przyrosty mocy zainstalowanej i osiągalnej w elektrowniach w województwie, tj. odpowiednio o 69,0% i o 67,6%. W kraju osiągnięte przyrosty mocy były niższe i wyniosły 63,8% dla mocy zainstalowanej oraz 60,7% dla łącznej mocy osiągalnej urządzeń prądowców. W stosunku do 2022 r. moc zainstalowana elektrowni w województwie zwiększyła się o 1,4%, a wzrost mocy osiągalnej wyniósł 1,1% (w Polsce odnotowano wzrost odpowiednio o 9,4% i o 9,2%).

Głównymi producentami energii elektrycznej są elektrownie zawodowe, tj. elektrownie dostarczające energię elektryczną do ogólnej sieci elektroenergetycznej i na potrzeby wszystkich odbiorców. W 2023 r. w porównaniu z rokiem poprzednim odnotowano niewielki wzrost wielkości mocy zainstalowanej oraz nieznaczny spadek mocy osiągalnej elektrowni zawodowych w województwie. Moc zainstalowana elektrowni zawodowych w końcu 2023 r. wyniosła 6477,0 MW (wobec 6434,0 MW w 2022 r.), a moc osiągalna tych elektrowni ukształtowała się na poziomie 6348,7 MW (w 2022 r. – 6351,7 MW). Moc osiągalna elektrowni zawodowych stanowiła 69,2% ogółu mocy osiągalnej w elektrowniach (w 2022 r. – 70,0%).

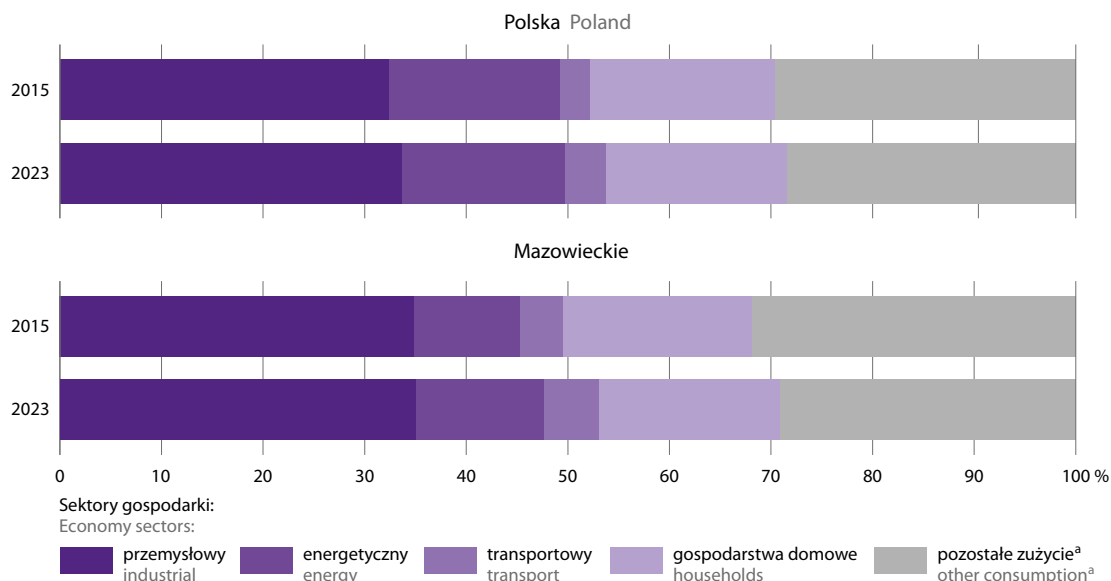
Dominującą rolę w strukturze mocy osiągalnej odgrywają elektrownie zawodowe pracujące na węglu kamiennym. Osiągalna moc elektryczna w 2023 r. wojewódzkich elektrowni zawodowych ciepłych na węglu kamiennym wyniosła 5709,1 MW (o 0,1% mniej niż przed rokiem), co stanowiło 89,9% całkowitej mocy osiągalnej elektrowni zawodowych.

W 2023 r. w województwie mazowieckim produkcja energii elektrycznej wyniosła 30094,2 GWh, co stanowiło 18,0% ogółu wyprodukowanej energii elektrycznej w Polsce. W porównaniu z 2015 r. produkcja energii elektrycznej zwiększyła się o 6452,6 GWh, tj. o 27,3% (w kraju wzrost o 1,4%), a w odniesieniu do 2022 r. produkcja zmniejszyła się o 3506,6 GWh, tj. o 10,4% (w Polsce odnotowano spadek o 7,0%).

Spośród pozostałych paliw (poza węglem kamiennym i brunatnym) w mniejszym stopniu w procesie produkcji energię pozyskuje się również z takich nośników energii jak np. z paliw gazowych, z wody przepompowanej czy odnawialnych źródeł energii (OZE). W 2023 r. w województwie mazowieckim produkcja z odnawialnych nośników energii wyniosła 2946,5 GWh, tj. więcej o 1074,4 GWh (57,4%) niż w 2015 r. i więcej o 485,9 GWh (19,7%) w porównaniu z rokiem poprzednim. W Polsce, w 2023 r. produkcja energii z OZE zwiększyła się o 101,9% w stosunku do 2015 r., natomiast w relacji do 2022 r. zaobserwowano wzrost produkcji o 21,6%.

W województwie udział odnawialnych nośników energii w produkcji energii elektrycznej ogółem jest stosunkowo niski. W 2023 r. udział ten w województwie wyniósł 9,8% (w Polsce 27,4%) i w porównaniu z 2015 r. zwiększył się o 1,9 p. proc. (w kraju wzrost o 13,6 p. proc.), a w stosunku do poprzedniego roku zwiększył się o 2,5 p. proc. (w Polsce wzrost o 6,4 p. proc.).

Wykres 74. Zużycie energii elektrycznej według sektorów gospodarki
Chart 74. Electricity consumption by economy sectors

a Łącznie z rolnictwem.
 a Including agriculture.

Informacje o **liczbie odbiorców i zużyciu energii elektrycznej** dotyczą gospodarstw domowych oraz gospodarstw zbiorowego zamieszkania, które opłacają rachunki za zużycie energii elektrycznej według stawek grupy taryfowej „gospodarstwa domowe”. Dane o zużyciu energii elektrycznej ustala się na podstawie wpłat zaliczkowych dokonanych przez odbiorców.

Tablica 44. Odbiorcy i zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych
Table 44. Consumers and consumption of electricity in households

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
Odbiorcy (stan w dniu 31 grudnia) w tys. Consumers (as of 31 December) in thousands	2188,9	2437,0	2524,4	2579,7
Miasta Urban areas	1554,9	1750,5	1812,6	1852,8
Wieś Rural areas	634,0	686,5	711,9	727,0
Zużycie (w ciągu roku): Consumption (during the year):				
W GWh In GWh	4550,3	5211,8	5145,6	5063,5
miasta urban areas	2929,8	3347,3	3387,0	3289,8
wieś rural areas	1620,5	1864,5	1758,7	1773,7
W kWh na odbiorcę ^a In kWh per consumer ^a	2078,8	2138,6	2038,3	1962,8
miasta urban areas	1884,2	1912,2	1868,6	1775,6
wieś rural areas	2556,0	2716,0	2470,5	2439,8

a Do przeliczeń przyjęto liczbę odbiorców według stanu w dniu 31 grudnia.

Źródło: dane Ministerstwa Klimatu i Środowiska.

a The number of consumers as of 31 December was used in calculations.

Source: data of the Ministry of Climate and Environment.

Na rynku detalicznym energii elektrycznej najliczniejszą grupą odbiorców końcowych są gospodarstwa domowe. W 2023 r. w województwie mazowieckim liczba odbiorców energii elektrycznej w gospodarstwach domowych wyniosła 2579,7 tys., co stanowiło 15,8% ogółu tej grupy odbiorców w kraju. W porównaniu z 2015 r. liczba odbiorców zwiększyła się o 17,9% (w kraju o 13,1%). Podobnie w odniesieniu do 2022 r. obserwuje się wzrost liczby gospodarstw domowych korzystających z energii elektrycznej w województwie o 2,2%, a w Polsce o 0,6%.

Zużycie energii elektrycznej ogółem przez gospodarstwa domowe w województwie w 2023 r. wyniosło 5063,5 GWh, tj. więcej o 513,3 GWh (11,3%) niż w 2015 r. i mniej o 82,1 GWh (1,6%) niż w 2022 r. W kraju w 2023 r. gospodarstwa domowe zużyły jej o 5,2% więcej niż w 2015 r. i o 1,0% mniej w relacji do 2022 r.

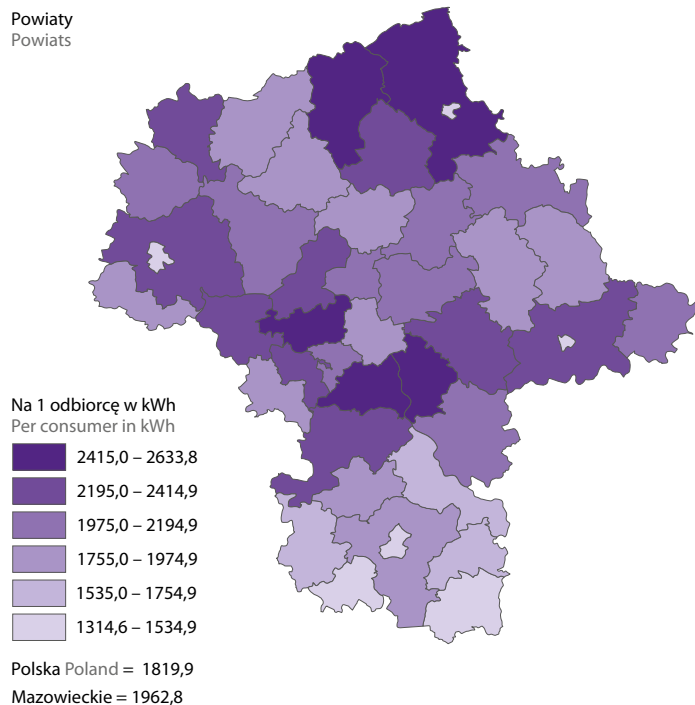
W latach 2015–2023 zmniejszyło się zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w przeliczeniu na 1 odbiorcę z poziomu 2078,8 kWh w 2015 r. do 1962,8 kWh w 2023 r., tj. o 5,6% (w kraju w tym okresie odnotowano spadek o 7,0%).

W porównaniu z 2022 r. liczba odbiorców energii elektrycznej zwiększyła się zarówno w miastach, jak i na obszarach wiejskich. W miastach województwa liczba odbiorców wzrosła o 40,2 tys., tj. o 2,2%, a na obszarach wiejskich o 15,1 tys., tj. o 2,1% więcej. Zużycie energii w gospodarstwach domowych w miastach było niższe o 97,1 GWh, tj. o 2,9%, a na wsi wyższe o 15,0 GWh, tj. o 0,9%. Rozpatrując zużycie energii elektrycznej na 1 odbiorcę, w 2023 r. zaobserwowano spadek w stosunku do poprzedniego roku – w miastach o 5,0%, a na wsi o 1,2%.

W układzie przestrzennym województwa zużycie energii elektrycznej na 1 odbiorcę było dość zróżnicowane. W 2023 r. spośród 37 powiatów ziemskich najwyższe wystąpiło w powiatach: warszawskim zachodnim (2633,8 kWh), piaseczyńskim (2627,5 kWh), ostrołęckim (2613,6 kWh) i otwockim (2516,8 kWh), najniższe natomiast w powiatach lipskim (1458,3 kWh) i szydłowieckim (1519,1 kWh). Biorąc pod uwagę powiaty grodzkie (miasta na prawach powiatu) to najwyższe zużycie energii elektrycznej na odbiorcę odnotowano w Warszawie (1803,2 kWh), a najniższe w Płocku (1314,6 kWh).

Mapa 47. Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w 2023 r.

Map 47. Consumption of electricity in households in 2023

Zużycie energii elektrycznej ogółem w gospodarstwach domowych w przeliczeniu na 1 mieszkańca w województwie w 2023 r. zmniejszyło się o 1,6% w stosunku do 2022 r. i osiągnęło poziom 919,1 kWh, przy czym w miastach odnotowano spadek o 2,8% (922,9 kWh na 1 mieszkańca). W Polsce wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 789,8 i był niższy (o 0,6%) w porównaniu z rokiem poprzednim. Podobnie w miastach w 2023 r. zużycie energii było niższe w stosunku do poprzedniego roku i wyniosło 780,0 kWh na 1 mieszkańca wobec 791,3 kWh w 2022 r.

W 2023 r. mieszkaniec województwa mazowieckiego przeciętnie zużywał więcej energii elektrycznej niż w kraju o 129,3 kWh, tj. o 16,4%, w miastach o 142,9 kWh, tj. o 18,3% więcej.

Rozdział 7

Chapter 7

Zarządzanie rozwojem

Development management

7.1. Dochody jednostek samorządu terytorialnego

7.1. Revenue of local government units

W 2023 r. jednostki samorządu terytorialnego wszystkich szczebli uzyskały dochody wyższe niż rok wcześniej, przy czym relatywnie najbardziej wzrosły dochody budżetu województwa. W strukturze dochodów zmniejszył się udział dochodów własnych oraz dotacji na rzecz subwencji ogólnej. Większe były dotacje otrzymane na realizację projektów europejskich.

W 2023 r. jednostki samorządu terytorialnego (JST) województwa mazowieckiego zrealizowały dochody ogółem w wysokości 59783,5 mln zł. Na tę kwotę w największym stopniu złożyły się dochody miast na prawach powiatu (25628,2 mln zł) i gmin (22384,0 mln zł), a w znacznie mniejszym stopniu – województwa (5890,0 mln zł) i powiatów (5881,4 mln zł).

W porównaniu z 2022 r. dochody ogółem JST były wyższe o 2588,3 mln zł, tj. o 4,5%. Większy niż przeciętnie wzrost dochodów odnotowano w budżecie województwa (o 31,0%) i w budżetach powiatów (o 15,6%), natomiast mniejszy w budżetach miast na prawach powiatu (o 1,2%) i gmin (o 0,4%). Z kolei w odniesieniu do 2015 r. dochody ogółem JST były wyższe o 77,7%. Stosunkowo największy wzrost miał miejsce w budżecie województwa (o 112,7%), a nieco mniejszy w budżetach gmin (o 100,7%), powiatów (o 99,9%) oraz miast na prawach powiatu (o 52,7%).

Dochody ogółem JST w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 10851 zł i były wyższe niż przed rokiem o 474 zł, tj. o 4,6%. Jednostki poszczególnych szczebli samorządu terytorialnego znacznie różnią się między sobą wielkością omawianego wskaźnika. W miastach na prawach powiatu i gminach jest on znacznie wyższy niż w powiatach i województwie.

Tablica 45. Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego
Table 45. Revenue of budgets of local government units

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023	
	na 1 mieszkańca w zł per capita in PLN				udział dochodów własnych w % ogółu dochodów share of own revenue in % of total revenue
Ogółem Total	6299	8972	10377	10851	60,0
Gminy ^a Gminas ^a	3559	6056	6942	6963	47,6
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	7602	9577	11010	11170	70,4
Powiaty Powiats	939	1384	1584	1829	36,3
Województwo Voivodship	518	639	815	1069	86,1

a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
a Excluding gminas which are also cities with powiat status.

Źródłami **dochodów własnych** jednostek samorządu terytorialnego są: udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) oraz z podatku dochodowego od osób prawnych (CIT), wpływy z podatków oraz opłat, dochody z majątku JST, spadki, zapisy i darowizny na rzecz JST, dochody z kar pieniężnych i grzywien określonych w odrębnych przepisach, odsetki od pożyczek udzielanych przez JST (o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej), odsetki od nieterminowo przekazywanych należności stanowiących dochody JST, odsetki od środków finansowych gromadzonych na rachunkach bankowych (o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej) i inne.

Głównym źródłem dochodów JST są dochody własne – w 2023 r. wyniosły one 35884,2 mln zł, stanowiąc 60,0% dochodów ogółem (o 0,5 p. proc. mniej niż przed rokiem). Największy udział dochodów własnych w dochodach ogółem odnotowano w budżecie województwa – 86,1%, co świadczy o stosunkowo dużej samodzielności finansowej tej jednostki. Mniejszy udział dochodów własnych był w budżetach miast na prawach powiatu (70,4%), gmin (47,6%) i powiatów (36,3%). Warto zauważyć, że w budżetach gmin i miast na prawach powiatu coraz mniejsze znaczenie mają zadania własne, bowiem szczebel centralny powierza tym jednostkom kolejne zadania i przekazuje środki na ich wykonanie. Od 2015 r. udział dochodów własnych w budżetach gmin oraz miast na prawach powiatu zmniejszył się odpowiednio o 4,6 i 3,5 p. proc.

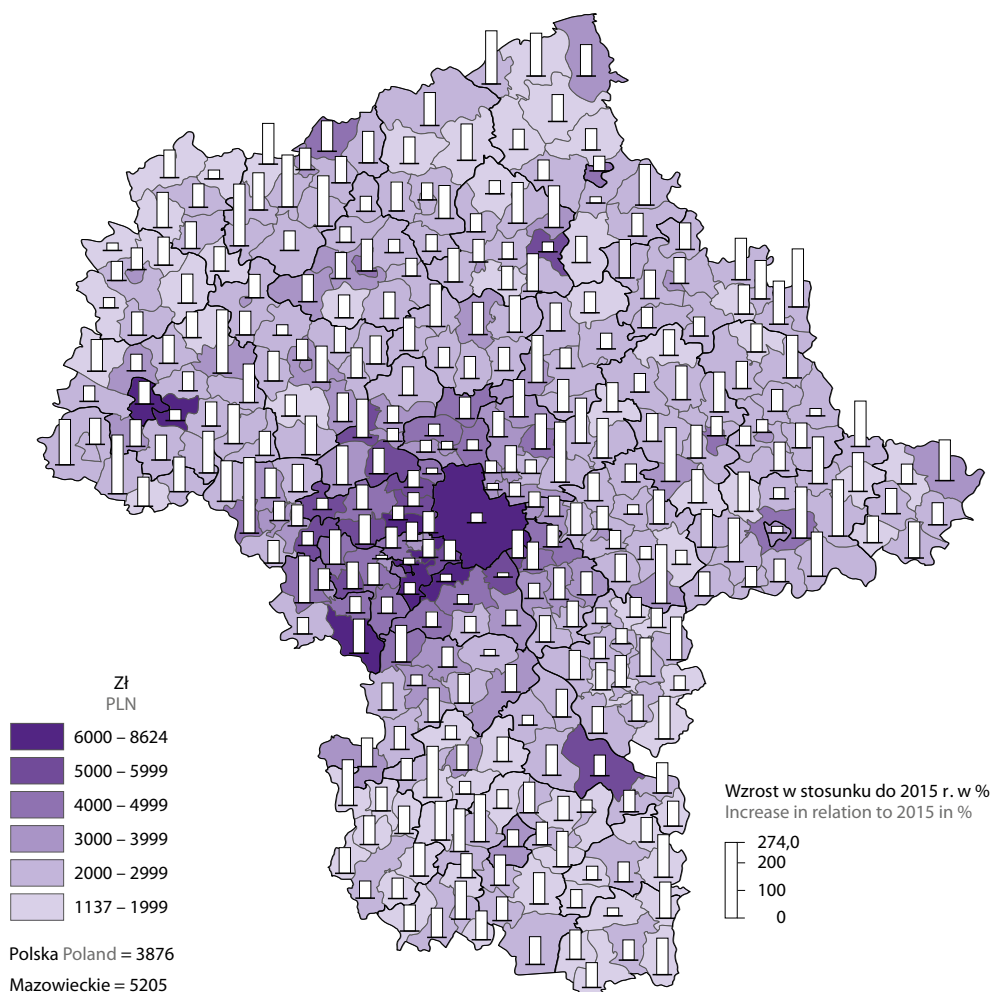
W dochodach własnych JST najważniejszymi pozycjami są udziały w podatku dochodowym od osób fizycznych oraz w podatku dochodowym od osób prawnych. W 2023 r. wpływy z tytułu udziału w PIT wyniosły 11298,8 mln zł, a z tytułu udziału w CIT – 6995,1 mln zł, stanowiąc odpowiednio 31,5% i 19,5% dochodów własnych.

W porównaniu z rokiem poprzednim dochody własne JST były wyższe o 1262,4 mln zł, tj. o 3,6%. Dochody z tytułu udziału w CIT wzrosły o 1993,8 mln zł (o 39,9%), natomiast z tytułu udziału w PIT spadły o 2874,6 mln zł (o 20,3%).

Dochody własne budżetów JST w przeliczeniu na 1 mieszkańca kształtowały się w 2023 r. na poziomie 6513 zł. W gminach było to przeciętnie 3312 zł (od 1137 zł w gminie Borkowice do 7490 zł w gminie Michałowice), natomiast w miastach na prawach powiatu – 7859 zł (od 3435 zł w Siedlcach do 8624 zł w Warszawie) [patrz mapa 48]. W powiatach omawiany wskaźnik wyniósł średnio 665 zł (od 398 zł w żuromińskim do 981 zł w grodziskim). Z budżetu województwa na każdego mieszkańca przypadało 920 zł dochodów własnych. Znaczne dysproporcje między jednostkami poszczególnych szczebli samorządu terytorialnego wynikają przede wszystkim z ustawowo różnych udziałów we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz z podatku dochodowego od osób prawnych.

Oprócz dochodów własnych, w 2023 r. na rachunki jednostek samorządu terytorialnego wpłynęły dotacje w wysokości 10299,8 mln zł, z czego 4899,1 mln zł (47,6%) to dotacje na zadania inwestycyjne. Kwoty te obejmowały m.in. środki otrzymane z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19, o którym mowa w ustawie z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 2095, z późn. zm.). Ponadto kwoty te obejmowały środki otrzymane z Funduszu Pomocy powstałego na mocy ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz. U. z 2023 r. poz. 103, z późn. zm.). Łącznie dotacje stanowiły 17,2% ogółu dochodów JST (o 4,2 p. proc. mniej niż w 2022 r.), przy czym w budżetach gmin 25,0%, miast na prawach powiatu 10,1%, powiatów 25,2%, a w budżecie województwa 11,0%. W porównaniu z 2022 r. dotacje ogółem JST były niższe o 1934,0 mln zł (o 15,8%), przy czym dotacje na zadania inwestycyjne były wyższe o 2571,9 mln zł (o 110,5%).

Mapa 48. Dochody własne budżetów gmin^a na 1 mieszkańca w 2023 r.
 Map 48. Own revenue of budgets of gminas^a per capita in 2023

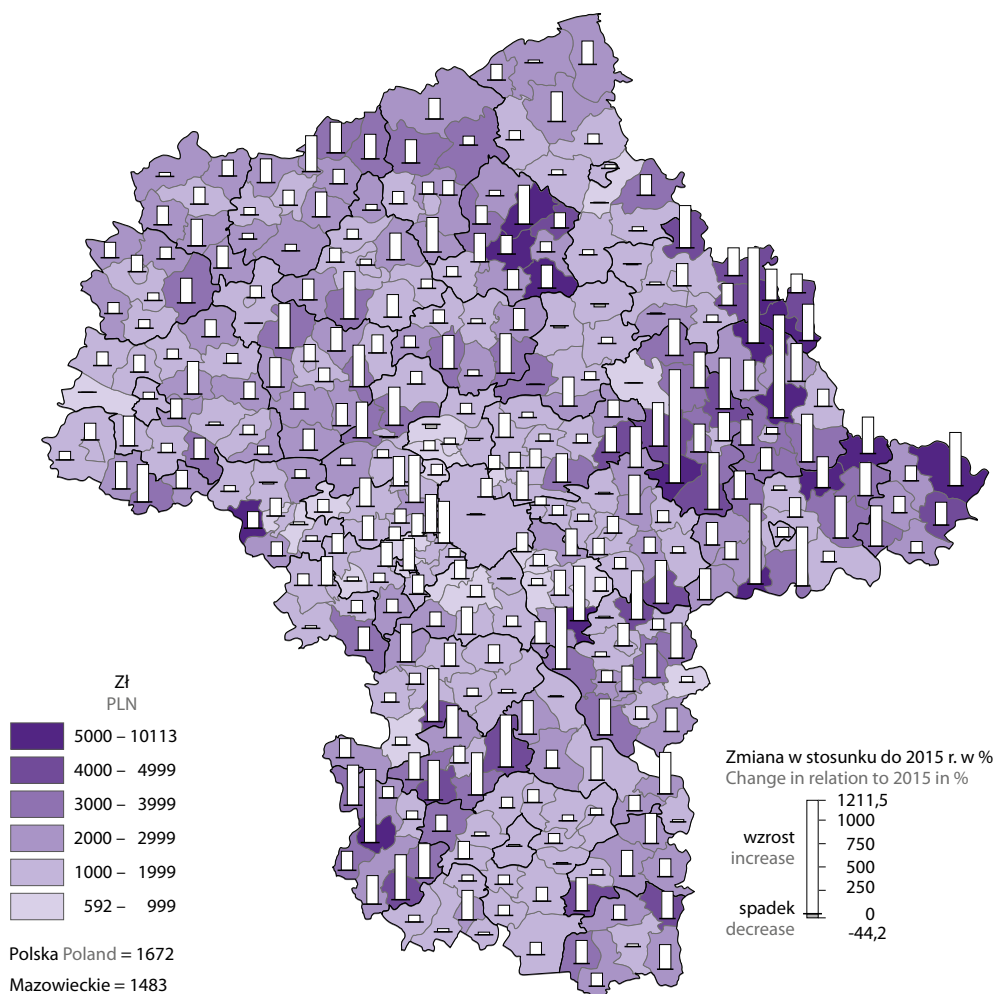
^a Dochody własne miast na prawach powiatu obejmują środki otrzymywane w ramach części gminnej i powiatowej.
^a Own revenue of cities with powiat status include funds received under the gmina and powiat parts.

W 2023 r. dotacje ogółem otrzymane przez JST w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły średnio 1870 zł. W gminach było to przeciętnie 1740 zł (od 592 zł w gminie Łomianki do 10113 zł w gminie Ceranów) [patrz mapa 49]. W miastach na prawach powiatu omawiane dotacje wyniosły 1124 zł na osobę (od 1063 zł w Warszawie do 1597 zł w Siedlcach). W powiatach wskaźnik ten wyniósł przeciętnie 461 zł (od 234 zł w ciechanowskim i wołomińskim do 1196 zł w łosickim). Z budżetu województwa na każdego mieszkańca przypadało 117 zł dotacji ogółem.

Z ogółu otrzymanych przez JST dotacji istotna część (1495,9 mln zł, tj. 14,5%) to dotacje przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich, innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich (§§ 200, 620, 205, 625 klasyfikacji budżetowej). W porównaniu z 2022 r. dotacje z funduszy europejskich były wyższe o 47,0 mln zł (tj. o 3,2%)⁵.

⁵ Więcej informacji o dotacjach na realizację projektów europejskich w podrozdziale 7.4.

Mapa 49. Dotacje^a otrzymane przez gminy^b na 1 mieszkańca w 2023 r.
Map 49. Grants^a received by gminas^b per capita in 2023

a Dane dotyczą dotacji celowych oraz dotacji z §§ 200, 620, 205 i 625 klasyfikacji budżetowej; w 2023 r. wraz z dotacjami z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 (w tym z Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych) i dotacjami z Funduszu Pomocy lub z innych środków na finansowanie lub dofinansowanie realizacji zadań w zakresie pomocy obywatelom Ukrainy. b Dotacje dla miast na prawach powiatu obejmują środki otrzymywane w ramach części gminnej i powiatowej.

a Data concerning targeted grants and grants from §§ 200, 620, 205 and 625 of the budget classification; in 2023 with grants from the COVID-19 Prevention Fund (including Local Government Investment Fund) and grants from the Assistance Fund or other funds for financing or subsidising the implementation of tasks in the field of helping Ukrainian citizens. b Grants for cities with powiat status include funds received under the gmina and powiat parts.

W 2023 r. JST otrzymały również subwencję ogólną z budżetu państwa w wysokości 13599,4 mln zł, stanowiącą 22,7% ogółu dochodów (o 4,6 p. proc. więcej niż przed rokiem). Największą składową subwencji ogólnej (73,6%) stanowiła część oświatowa w kwocie 10004,1 mln zł. Subwencja ogólna miała największy udział w dochodach budżetów powiatów (38,4%), a znacznie mniejszy w budżetach gmin (27,5%), miast na prawach powiatu (19,6%) i województwa (3,0%). W odniesieniu do 2022 r. subwencja ogólna JST była wyższa o 3259,9 mln zł (tj. o 31,5%), w tym subwencja oświatowa – o 1523,0 mln zł (o 18,0%).

7.2. Wydatki jednostek samorządu terytorialnego

7.2. Expenditure of local government units

W 2023 r. jednostki samorządu terytorialnego wszystkich szczebli zrealizowały wydatki wyższe niż przed rokiem, przy czym relatywnie najbardziej wzrosły wydatki budżetu województwa. W strukturze wydatków zmniejszył się udział wydatków bieżących na rzecz wydatków majątkowych. W skali roku zwiększyła się zarówno wartość wydatków inwestycyjnych, jak i ich udział w wydatkach ogółem.

Jednostki samorządu terytorialnego (JST) województwa mazowieckiego zrealizowały w 2023 r. wydatki ogółem w wysokości 64556,1 mln zł. W tej kwocie największy udział miały wydatki miast na prawach powiatu (28175,8 mln zł) i gmin (23975,4 mln zł), a znacznie mniejszy udział – powiatów (6188,1 mln zł) i województwa (6216,9 mln zł).

W porównaniu z 2022 r. wydatki ogółem JST były wyższe o 6731,1 mln zł, tj. o 11,6%. Większy niż przeciętnie wzrost wydatków odnotowano w budżecie województwa (o 37,4%), w budżetach powiatów (o 16,0%) oraz miast na prawach powiatu (o 13,0%), natomiast mniejszy w budżetach gmin (o 4,1%). Z kolei w odniesieniu do 2015 r. wydatki ogółem JST były wyższe o 102,4%. Stosunkowo największy wzrost miał miejsce w budżecie województwa (o 139,7%), a mniejszy w budżetach gmin (o 119,2%), powiatów (o 111,4%) oraz miast na prawach powiatu (o 82,5%).

Wydatki ogółem JST w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 11718 zł i w odniesieniu do 2022 r. były wyższe o 1226 zł, tj. o 11,7%. Jednostki poszczególnych szczebli samorządu terytorialnego znacznie różniły się między sobą wielkością omawianego wskaźnika. W miastach na prawach powiatu i gminach osiąga on znacznie wyższe wartości niż w powiatach i województwie.

Tablica 46. Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego
Table 46. Expenditure of budgets of local government units

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023	
	na 1 mieszkańca w zł per capita in PLN				udział wydatków inwestycyjnych w % ogółu wydatków share of investment expenditure in % of total expenditure
Ogółem Total	5973	9087	10492	11718	20,2
Gminy ^a Gminas ^a	3491	5872	7172	7458	26,8
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	6996	10323	10843	12280	11,4
Powiaty Powiats	934	1295	1660	1925	27,0
Województwo Voivodship	486	601	821	1128	27,8

a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
a Excluding gminas which are also cities with powiat status.

Głównym obciążeniem dla budżetów JST są wydatki bieżące – w 2023 r. wyniosły one 50506,7 mln zł, stanowiąc 78,2% wydatków ogółem (o 5,5 p. proc. mniej niż przed rokiem). Wydatki bieżące miały największy udział w wydatkach budżetów miast na prawach powiatu (85,5%), a nieco mniejszy w budżetach powiatów (72,9%), gmin (72,6%) i województwa (72,1%). Z ogółu wydatków bieżących najwięcej przeznaczono na wynagrodzenia i pochodne od nich (20404,8 mln zł) oraz na zakup materiałów i usług (14376,6 mln zł). Wymienione rodzaje wydatków stanowiły odpowiednio 31,6% i 22,3% ogółu wydatków.

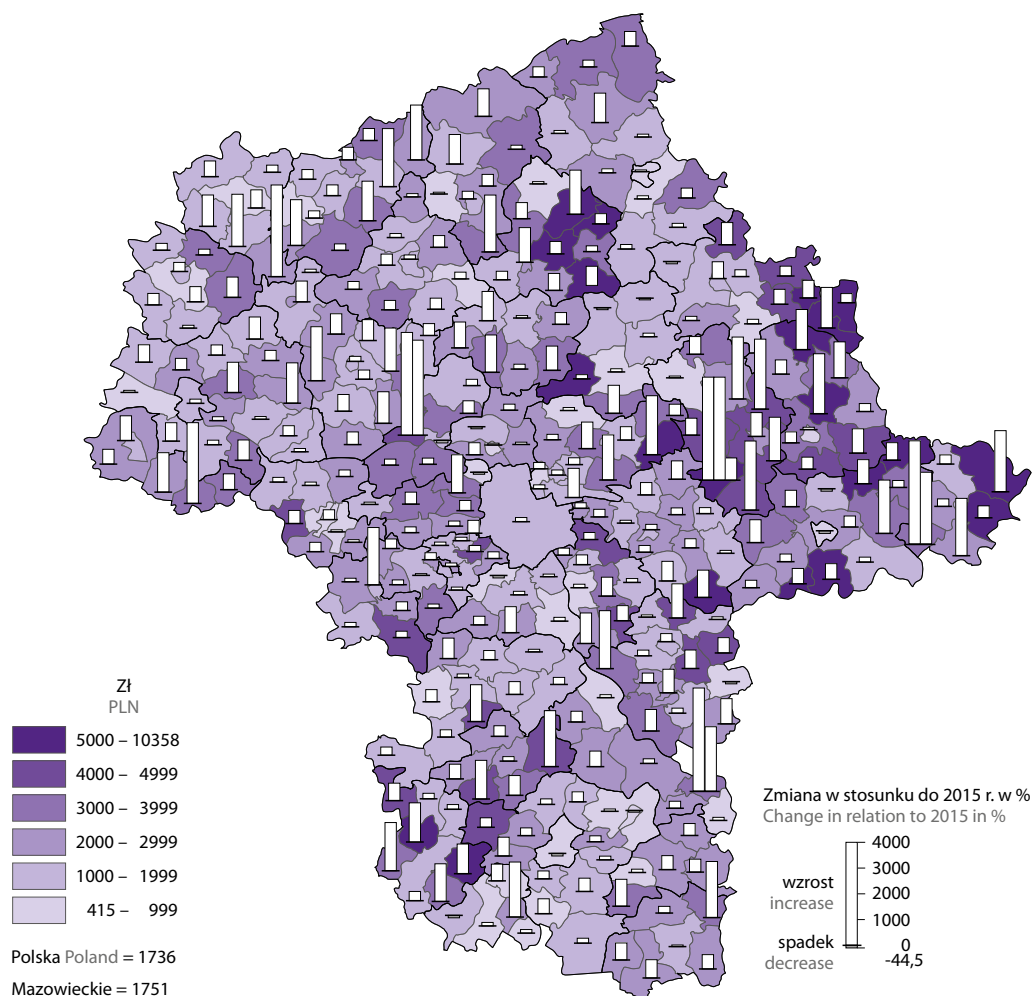
W porównaniu z rokiem poprzednim wydatki bieżące JST były wyższe o 2103,4 mln zł, tj. o 4,3%. Wydatki na wynagrodzenia (wraz z pochodnymi) wzrosły o 2605,8 mln zł (o 14,6%), a wydatki na zakup materiałów i usług – o 2192,8 mln zł (o 18,0%).

Oprócz wydatków bieżących jednostki samorządu terytorialnego zrealizowały w 2023 r. wydatki majątkowe w kwocie 14049,4 mln zł, z czego niemal całość (92,9%) to wydatki inwestycyjne – 13045,8 mln zł, które stanowiły 20,2% ogółu wydatków JST (o 5,2 p. proc. więcej niż w 2022 r.). Udział wydatków inwestycyjnych był największy w budżecie województwa – 27,8%; w budżetach powiatów wyniósł 27,0%, gmin – 26,8%, a miast na prawach powiatu – 11,4%.

W porównaniu z rokiem poprzednim wydatki majątkowe JST były wyższe o 4627,6 mln zł, w tym wydatki inwestycyjne – o 4394,7 mln zł. Oznacza to wzrost odpowiednio o 49,1% i o 50,8%.

Wydatki inwestycyjne budżetów JST w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2023 r. kształtowały się na poziomie 2368 zł. W gminach było to przeciętnie 1999 zł (od 415 zł w mieście Pionki do 10358 zł w gminie Ceranów), natomiast w miastach na prawach powiatu – 1402 zł (od 440 zł w Radomiu do 1696 zł w Płocku). W powiatach omawiany wskaźnik wyniósł średnio 520 zł (od 133 zł w ciechanowskim do 1369 zł w makowskim). Z budżetu województwa na każdego mieszkańca przypadało 314 zł wydatków inwestycyjnych.

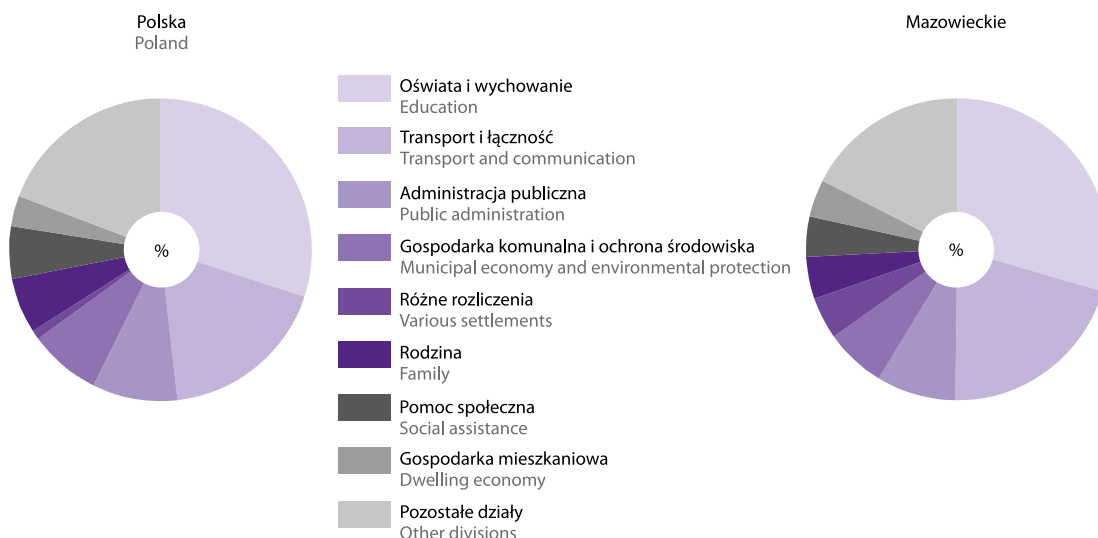
Mapa 50. Wydatki inwestycyjne budżetów gmin^a na 1 mieszkańca w 2023 r.
Map 50. Investment expenditure of budgets of gminas^a per capita in 2023

^a Wydatki miast na prawach powiatu dotyczą zadań statutowych gmin i powiatów.
^a Expenditure of cities with powiat status concerns the statutory tasks of gminas and powiats.

W 2023 r. ponad 1/3 (37,6%) ogółu wydatków inwestycyjnych JST została sfinansowana dzięki dotacjom inwestycyjnym; rok wcześniej znacznie mniej, bo 26,9%. Największy udział dotacji w wydatkach inwestycyjnych miał miejsce w budżetach gmin (47,6%) i powiatów (46,9%). Omawiana relacja mniej korzystna była w budżetach miast na prawach powiatu (24,9%) oraz w budżecie województwa (14,9%).

Wykres 75. Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego według działów w 2023 r.
Chart 75. Expenditure of local government units budgets by divisions in 2023

Analizując wydatki JST według działów, można stwierdzić, że 8 działów (spośród 33 ujętych w klasyfikacji budżetowej) skupia ponad 80% ogółu wydatków. Największy udział ma „Oświata i wychowanie” (w 2023 r. – 29,5%). Ważną pozycję w wydatkach zajmuje również dział „Transport i łączność” ze średnim udziałem 20,7%, „Administracja publiczna” – 8,5%, a także „Gospodarka komunalna i ochrona środowiska” – 6,5%. Omawiana struktura wydatków JST w województwie mazowieckim nie różniła się istotnie od struktury wydatków w kraju.

Wydatki w dziale „Oświata i wychowanie” miały największy udział w budżetach gmin (stanowiąc 35,7% wydatków ogółem), natomiast wydatki w dziale „Transport i łączność” – w budżecie województwa i budżetach miast na prawach powiatu (stosownie 31,2% i 24,0%). Wydatki w dziale „Gospodarka komunalna i ochrona środowiska” realizowane były głównie przez gminy, stanowiąc 10,5% ogółu wydatków tych jednostek. Różna struktura wydatków jednostek poszczególnych szczebli samorządu wynika z odmienności przypisanych im zadań.

W porównaniu z 2022 r. największy wzrost udziału w strukturze ogółu wydatków JST odnotowano dla działu „Transport i łączność” (o 3,8 p. proc.), natomiast największy spadek dla działu „Rodzina” (o 4,5 p. proc.). Dla pozostałych działów różnice zawierały się w przedziale od minus 1,8 p. proc. do plus 2,1 p. proc.

7.3. Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego

7.3. Result of budgets of local government units

W 2023 r. wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego był ujemny, podobnie jak rok wcześniej. Relacja deficytu do dochodów ogółem ukształtowała się na poziomie 8%. Znacznie zmalała liczba jednostek z nadwyżką budżetową na korzyść tych z deficytem.

Rok budżetowy 2023 jednostki samorządu terytorialnego (JST) województwa mazowieckiego zamknęły deficytem w wysokości 4772,6 mln zł (wobec deficytu 629,8 mln zł w 2022 r.). Na tę kwotę złożył się przede wszystkim deficyt budżetów miast na prawach powiatu (2547,5 mln zł) i gmin (1591,4 mln zł), a w dalszej kolejności województwa (326,9 mln zł) i powiatów (306,7 mln zł).

W porównaniu z rokiem poprzednim deficyt budżetu województwa był 11 razy wyższy, a budżetów gmin i powiatów był wyższy odpowiednio o 115,0% i o 26,1%. Budżety miast na prawach powiatu miały w 2023 r. wynik ujemny, podczas gdy rok wcześniej dodatni.

Tablica 47. Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego
Table 47. Result of budgets of local government units

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023	
	w mln zł in million PLN				relacja do dochodów ogółem w % relation to total revenue in %
Ogółem Total	1744,0	-634,2	-629,8	-4772,6	-8,0
Gminy ^a Gminas ^a	214,7	591,9	-740,1	-1591,4	-7,1
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	1338,1	-1720,9	383,3	-2547,5	-9,9
Powiaty Powiats	15,8	287,9	-243,2	-306,7	-5,2
Województwo Voivodship	175,3	206,9	-29,8	-326,9	-5,6

a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
a Excluding gminas which are also cities with powiat status.

W 2023 r. deficyt budżetów JST w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniósł przeciętnie 866 zł, z tym że w miastach na prawach powiatu było to 1110 zł, w gminach – 495 zł, w powiatach – 95 zł, a w budżecie województwa – 59 zł.

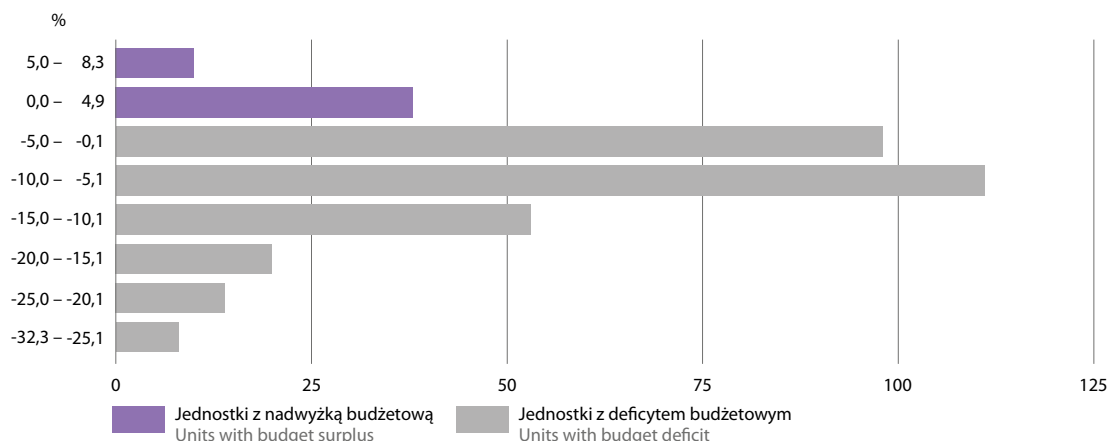
Relacja deficytu JST do dochodów ogółem wyniosła 8,0%, przy czym w miastach na prawach powiatu relacja ta była najwyższa i wyniosła 9,9%; w gminach było to 7,1%, w województwie – 5,6%, a w powiatach – 5,2%.

Na 352 funkcjonujące w naszym województwie jednostki samorządu terytorialnego w 304 wystąpił deficyt budżetowy, co stanowiło 86,4% ogółu. W 95 jednostkach relacja deficytu do wykonanych dochodów przekroczyła 10%. Nadwyżkę odnotowało 48 jednostek (13,6%), przy czym w żadnej nie była ona większa niż 10% dochodów.

Dla porównania rok wcześniej deficyt miało 207 jednostek (58,8% ogółu), a nadwyżkę – 145 jednostek (41,2%). Ponad 10-procentowy deficyt wystąpił w 45 jednostkach, a równie dużą nadwyżkę osiągnęło 11 jednostek.

Wykres 76. Liczba jednostek samorządu terytorialnego według relacji wyniku budżetowego do dochodów ogółem w 2023 r.

Chart 76. Number of local government units by relation of the budget result to total revenue in 2023

W 2023 r. spośród 309 gmin województwa mazowieckiego w 270 wydatki przekroczyły dochody, a w 39 nie wydatkowano wszystkich środków budżetowych. Gminą z relatywnie największym deficytem budżetowym był Izabelin, gdzie wydatki przewyższyły dochody o 32,3%. Z kolei gminą, która w stosunku do swoich dochodów osiągnęła największą nadwyżkę były Siedlce (gmina wiejska; relacja 8,3%).

Deficyt budżetowy miały 4 miasta na prawach powiatu, przy czym relatywnie najwyższy był on w Warszawie (w wysokości 11,3% ogółu dochodów); 1 miasto (Płock) odnotowało nadwyżkę (1,3% dochodów).

Wśród 37 powiatów omawianego województwa w 29 wystąpił deficyt budżetowy, a w 8 odnotowano nadwyżkę. Stosunkowo największy deficyt budżetowy wystąpił w powiecie przyski (gdzie wydatki o 29,0% przekroczyły dochody), natomiast największą nadwyżkę osiągnął powiat wyszkowski (8,1% ogółu dochodów).

Zagregowany wieloletni deficyt budżetowy wraz z odsetkami i dywidendami powoduje powstanie długu jednostki samorządu terytorialnego. Dług ten oblicza się jako wartość nominalną zobowiązań wykazanych na dzień 31 grudnia. W 2023 r. zadłużonych było 328 jednostek z województwa mazowieckiego, tj. 93,2% ogólnej ich liczby.

Zobowiązania ogółem JST według stanu na koniec 2023 r. wyniosły 14834,7 mln zł. Niemal połowę (49,3%) tej kwoty stanowiły zobowiązania miast na prawach powiatu. Zobowiązania gmin stanowiły 35,7% całości zadłużenia, a zobowiązania województwa oraz powiatów odpowiednio 8,0% i 7,1% ogółu.

W ciągu roku zobowiązania ogółem JST zwiększyły się o 1703,6 mln zł, tj. o 13,0%. W województwie odnotowano wzrost zadłużenia o 41,2%, w powiatach o 30,6%, gminach o 19,2%, a w miastach na prawach powiatu o 3,7%.

Zobowiązania ogółem JST w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 2692 zł i były wyższe niż przed rokiem o 309 zł, tj. o 13,0%. Omawiany wskaźnik w miastach na prawach powiatu i gminach był znacznie wyższy niż w powiatach i województwie.

**Tablica 48. Zobowiązania jednostek samorządu terytorialnego w 2023 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Table 48. Liabilities of local government units in 2023
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	Ogółem w mln zł Total in million PLN	Na 1 mieszkańca w zł Per capita in PLN	Relacja do docho- dów ogółem w % Relation to total revenue in %	2022=100
Ogółem Total	14834,7	2692	24,8	113,0
Gminy ^a Gminas ^a	5291,9	1644	23,6	119,2
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	7309,0	3188	28,5	103,7
Powiaty Powiats	1047,8	326	17,8	130,6
Województwo Voivodship	1186,1	215	20,1	141,2

a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

a Excluding gminas which are also cities with powiat status.

Source: own contribution based on Ministry of Finance data.

Zadłużenie z tytułu kredytów i pożyczek wyniosło 13768,8 mln zł, co stanowiło 92,8% ogółu zobowiązań JST. Dług w tej kategorii zwiększył się o 13,1% w porównaniu z rokiem poprzednim. Zobowiązania z tytułu papierów wartościowych osiągnęły 1063,0 mln zł, stanowiąc 7,2% ogółu zobowiązań JST. W ciągu roku odnotowano wzrost tej kategorii długu o 11,6%. Zobowiązania wymagalne wyniosły 2,9 mln zł i w zestawieniu z poprzednim rokiem zwiększyły się o 18,6%. Ich udział w zobowiązaniach ogółem był marginalny i stanowił 0,02%.

Wskaźnik zadłużenia, liczony jako relacja zobowiązań do zrealizowanych dochodów ogółem, w 2023 r. dla wszystkich JST wyniósł 24,8% i zwiększył się o 1,8 p. proc. w stosunku do roku poprzedniego. Największy wzrost tego wskaźnika odnotowano w gminach (o 3,7 p. proc.), a w dalszej kolejności w powiatach (o 2,0 p. proc.), województwie (o 1,4 p. proc.) i miastach na prawach powiatu (o 0,6 p. proc.).

7.4. Projekty dofinansowane ze środków europejskich

7.4. Projects co-financed by the European funds

Udział dofinansowania ze środków Unii Europejskiej projektów zrealizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014–2020 na terenie województwa mazowieckiego był niższy niż przeciętnie w kraju. Najwięcej środków było przeznaczonych na projekty zrealizowane w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko.

W 2023 r. jednostki samorządu terytorialnego otrzymały większe niż rok wcześniej dotacje na realizację projektów europejskich.

Sposób wykorzystania głównej części funduszy napływających do Polski z budżetu Unii Europejskiej został określony w Umowie Partnerstwa na lata 2014–2020. W okresie wcześniejszym podstawą były Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007–2013, a środki przewidziane na ten okres programowania były wykorzystywane w niewielkiej skali także po 2015 r.

Umowa Partnerstwa 2014–2020 jest dokumentem określającym strategię interwencji funduszy europejskich w ramach trzech polityk unijnych: Polityki Spójności, Wspólnej Polityki Rolnej (WPR) i Wspólnej Polityki Rybołówstwa (WPRyb) w Polsce w latach 2014–2020. Instrumentami realizacji Umowy Partnerstwa są Krajowe Programy Operacyjne (KPO) i Regionalne Programy Operacyjne (RPO).

Większa część rozdzielonych w Umowie Partnerstwa 2014–2020 funduszy strukturalnych (tj. Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego – EFRR i Europejskiego Funduszu Społecznego – EFS) oraz Funduszu Spójności (FS) przypada na Krajowe Programy Operacyjne (KPO), niemające przypisania do konkretnych regionów, natomiast pozostała ich część została programowo rozdzielona na określone obszary kraju. Dotyczy to 16 Regionalnych Programów Operacyjnych (RPO) oraz Programu Operacyjnego Polska Wschodnia (PO PW).

Do końca grudnia 2024 r. całkowita wartość projektów zrealizowanych na terenie województwa mazowieckiego w ramach Umowy Partnerstwa 2014–2020 wyniosła 73,1 mld zł, co stanowiło 12,4% wartości całkowitej w Polsce (nie wliczając środków Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna – POPT).

Ponad połowę (55,0%) omawianej kwoty, tj. 40,2 mld zł pochodziło z budżetu Unii Europejskiej. W kraju udział dofinansowania ze środków wspólnotowych był o 5,8 p. proc. wyższy i wyniósł 60,8%. Na 1 mieszkańca województwa mazowieckiego przypadało przeciętnie 13280 zł, tj. o 2478 zł mniej niż średnio w kraju.

Fundusze strukturalne oraz Fundusz Spójności w różnym stopniu wspierały projekty w ramach poszczególnych programów operacyjnych. Spośród zrealizowanych w województwie mazowieckim największą wartość (49,9 mld zł) miały projekty Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko. Stanowiły one 68,2% wartości całkowitej wszystkich projektów w województwie oraz 20,5% wszystkich projektów w tym programie w Polsce. Wartość umów/decyzji w pozostałych programach operacyjnych była znacznie niższa i wyniosła: 6,3 mld zł dla PO Inteligentny Rozwój, 1,4 mld zł dla PO Wiedza Edukacja Rozwój i 0,7 mld zł dla PO Polska Cyfrowa. Ich udział w kraju zawierał się w granicach od 4,4% do 8,3%. Najwyższe dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej (na poziomie 85,5%) uzyskały projekty w Programie Operacyjnym Wiedza Edukacja Rozwój. Wartość projektów zrealizowanych w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych wyniosła 14,9 mld zł i stanowiła 6,9% wszystkich RPO w Polsce.

Tablica 49. Wartość całkowita projektów zrealizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014–2020 na terenie województwa do 31 grudnia 2024 r.^a

Table 49. The total value of projects implemented under the Partnership Agreement 2014–2020 in the Voivodship until 31 December 2024^a

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	W tym dofinansowane ze środków Unii Europejskiej Of which co-financing from the European Union resources	Polska=100 Poland=100	Na 1 mieszkańca ^b w zł Per capita ^b in PLN
	w mln zł in million PLN			
Ogółem Total	73149,4	40198,5	12,4 ^c	13280
programy operacyjne: operational programmes:				
Infrastruktura i Środowisko Infrastructure and Environment	49880,3	25588,1	20,5	9055
Inteligentny Rozwój Smart Growth	6305,4	3482,7	8,3	1145
Polska Cyfrowa Digital Poland	692,8	386,9	4,4	126
Wiedza Edukacja Rozwój Knowledge Education Development	1419,6	1214,3	5,4	258
Regionalne Programy Operacyjne Regional Operational Programmes	14851,3	9526,4	6,9	2696

a Dane szacunkowe; miejsce realizacji projektu zgodnie z umową o dofinansowanie; dane dotyczą podpisanych umów o dofinansowanie; bez środków Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna. b Do przeliczeń przyjęto liczbę ludności według stanu w dniu 31 grudnia 2024 r. c Dla Polski łącznie ze środkami Programu Operacyjnego Polska Wschodnia.

Źródło: dane Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej.

a Estimated data; place of project implementation in accordance with the financing agreement; data relate to signed co-financing agreements; without the funds of the Technical Assistance Operational Programme. b For the purpose of calculating data, the number of population as of 31 December 2024 was adopted. c For Poland, together with the funds of the Operational Programme Eastern Poland. Source: data of the Ministry of Funds and Regional Policy.

Tylko część środków publicznych przekazanych na realizację wymienionych programów operacyjnych jest realizowana przez samorządy, natomiast pozostałe trafiają bezpośrednio do sektora małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP), fundacji, stowarzyszeń, uczelni, szkół itp.

Należy podkreślić, że opisane wartości projektów to nie są wszystkie środki europejskie wykorzystywane w województwie. Nie obejmują one:

- środków pozaunijnych z Norweskiego Mechanizmu Finansowego (NMF; tzw. Funduszu Norweskiego), Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy (SPPW) i Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego (MF EOG),
- projektów unijnych na lata 2014–2020 realizowanych poza funduszami strukturalnymi i Funduszem Spójności, czyli poza Umową Partnerstwa i pieczę Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej (np. realizowanych z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich – EFRROW).

Całkowita wartość realizowanych przez samorządy projektów europejskich obejmuje publiczne środki europejskie uzyskiwane w formie dotacji oraz wkład własny pochodzący z dochodów własnych samorządów lub z kredytów i pożyczek.

Dotacje z funduszy europejskich (nie tylko z budżetu Unii Europejskiej, ale także ze środków pochodzących z Norweskiego Mechanizmu Finansowego, Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy) oznaczone są w klasyfikacji dochodów budżetowych czterema paragrafami:

- §§ 200 i 620 dotyczą ram finansowych okresu 2007–2013 oraz źródeł pozaunijnych,
- §§ 205 i 625 dotyczą ram finansowych okresu 2014–2020.

Dotacje z tytułu §§ 200 i 205 odnoszą się do projektów i zadań o charakterze nieinwestycyjnym, a dotacje z §§ 620 i 625 – do zadań inwestycyjnych. Dotacje te wchodziły do budżetów jednostek samorządu terytorialnego, gdy jednostki te skutecznie aplikują o ich przyznanie.

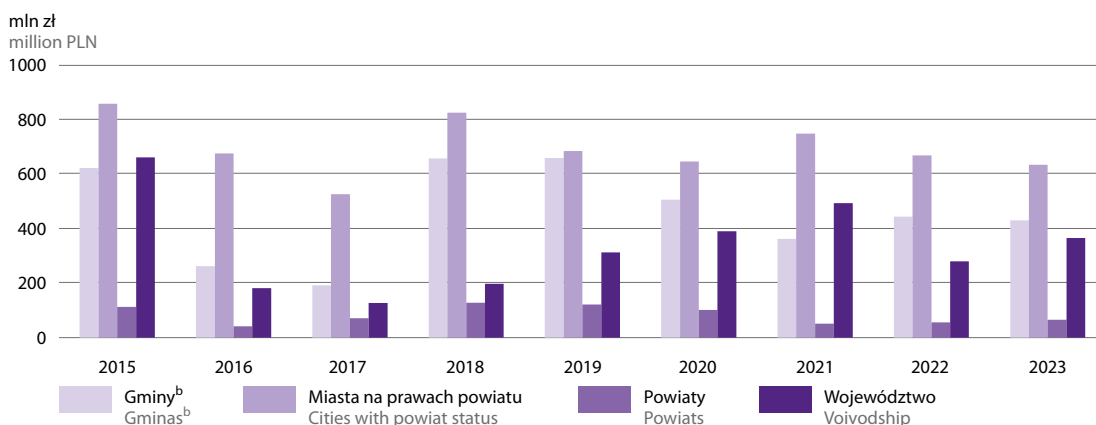
W 2023 r. jednostki samorządu terytorialnego (JST) otrzymały 1495,9 mln zł jako dotacje przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich, innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich (§§ 200, 620, 205 i 625 klasyfikacji budżetowej). Większość z tej kwoty (1400,9 mln zł) dotyczyła projektów określonych w Umowie Partnerstwa na lata 2014–2020 (§§ 205 i 625), natomiast mniejsza część (95,0 mln zł) dotyczyła źródeł pozaunijnych (§§ 200 i 620).

W ogólnej kwocie dotacji otrzymanych przez JST na realizację projektów europejskich (§§ 200, 620, 205 i 625) największy udział miały miasta na prawach powiatu (635,0 mln zł), a mniejszy udział – gminy (430,2 mln zł), województwo (365,5 mln zł) i powiaty (65,3 mln zł).

W porównaniu z 2022 r. dotacje z funduszy europejskich były wyższe o 47,0 mln zł, tj. o 3,2%. Wzrost odnotowano w budżecie województwa (o 30,4%) oraz w budżetach powiatów (o 17,1%), natomiast w budżetach gmin i miast na prawach powiatu miał miejsce spadek dotacji (odpowiednio o 3,2% i o 5,1%). Warto dodać, że omawiane dotacje były o 33,7% niższe niż w 2015 r., kiedy to notowano najwyższy w analizowanym okresie poziom dotacji otrzymanych przez JST na realizację projektów europejskich.

Wykres 77. Dotacje otrzymane przez jednostki samorządu terytorialnego na realizację projektów europejskich^a

Chart 77. Grants received by local government units for the implementation of European projects^a

a Dane dotyczą dotacji z §§ 200, 620, 205 i 625 klasyfikacji budżetowej. b Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

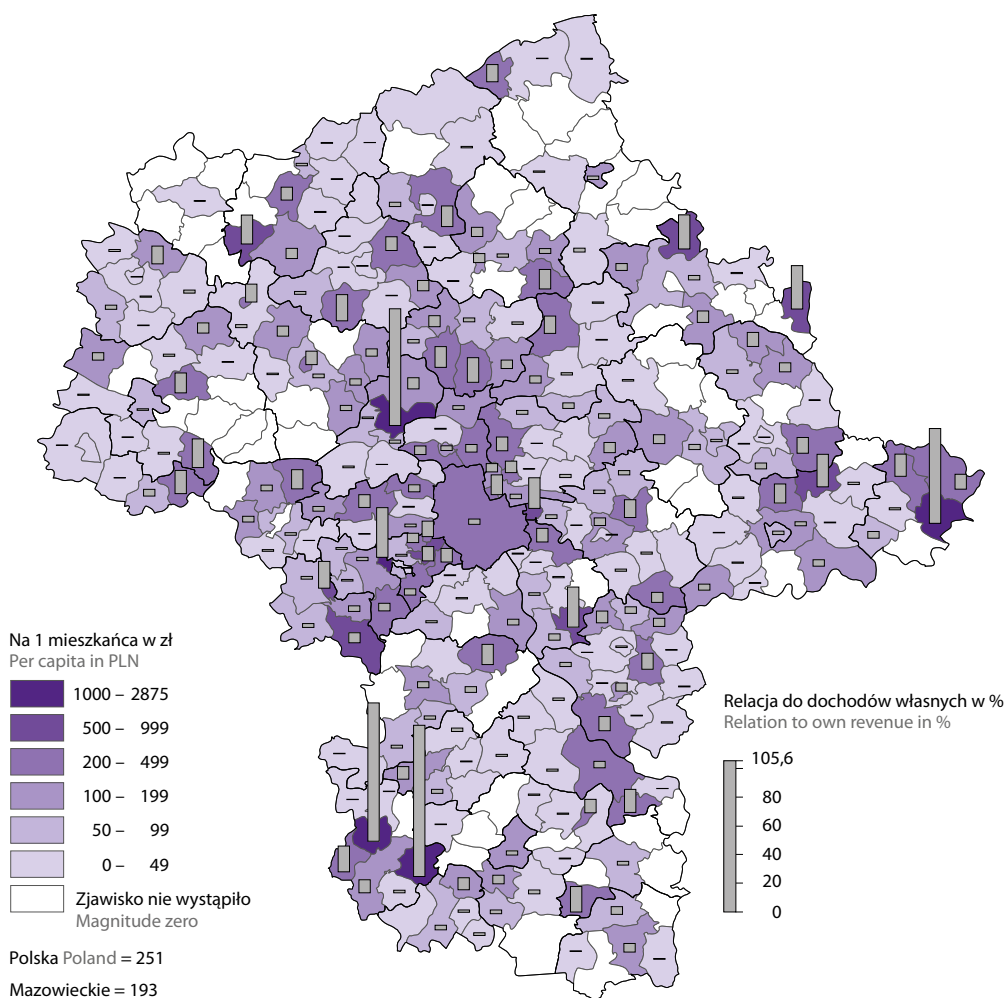
a Data relate to grants from §§ 200, 620, 205 and 625 of the budget classification. b Excluding gminas which are also cities with powiat status.

W 2023 r. dotacje JST otrzymane na realizację projektów europejskich w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły średnio 272 zł. W gminach było to przeciętnie 134 zł (od 5 groszy w gminie Chlewiska do 2875 zł w gminie Pomiechówek), przy czym w 61 gminach nie pozyskano dotacji na realizację projektów europejskich. W miastach na prawach powiatu omawiane dotacje wyniosły 277 zł na osobę (od 75 zł w Płocku do 319 zł w Warszawie). W powiatach wskaźnik ten wyniósł przeciętnie 20 zł (od 5 groszy w pruszkowskim do 177 zł w sokołowskim); w 3 powiatach nie pozyskano dotacji na realizację projektów europejskich. Z budżetu województwa na każdego mieszkańca przypadało 66 zł dotacji europejskich.

Relacja dotacji otrzymanych przez JST na realizację projektów europejskich do dochodów własnych wyniosła 4,2%, przy czym w województwie była ona najwyższa i wyniosła 7,2%. W gminach omawiana relacja osiągnęła poziom 4,0%, w miastach na prawach powiatu – 3,5%, a w powiatach – 3,1%.

Tylko w 8 jednostkach samorządu terytorialnego, spośród 352 funkcjonujących w województwie mazowieckim, stosunek dotacji europejskich do dochodów własnych przekroczył 25%. Były to gminy: Wieniawa (105,6%), Rusinów (96,6%), Pomiechówek (81,5%), Stara Kornica (66,2%), Milanówek (34,7%), Boguty-Pianki (30,3%) i Osieck (28,0%) oraz powiat sokołowski (31,5%).

Mapa 51. Dotacje otrzymane przez gminy^a na realizację projektów europejskich^b w 2023 r.
Map 51. Grants received by gminas^a for the implementation of European project^b in 2023

a Dotacje dla miast na prawach powiatu obejmują środki otrzymywane w ramach części gminnej i powiatowej. b Dane dotyczą dotacji z §§ 200, 620, 205 i 625 klasyfikacji budżetowej.

a Grants for cities with powiat status include funds received under the gmina and powiat parts. b Data relate to grants from §§ 200, 620, 205 and 625 of the budget classification.

Z ogółu dotacji europejskich 81,2% (1214,4 mln zł) stanowiły dotacje na zadania inwestycyjne (§§ 620 i 625). W tej kwocie największy udział miały miasta na prawach powiatu (589,0 mln zł), a w dalszej kolejności – gminy (379,6 mln zł), województwo (219,0 mln zł) i powiaty (26,7 mln zł). W porównaniu z 2022 r. dotacje z funduszy europejskich na cele inwestycyjne były wyższe o 81,8 mln zł, tj. o 7,2%.

W 2023 r. fundusze europejskie były źródłem finansowania przeciętnie 9,3% wydatków inwestycyjnych zrealizowanych przez JST. Znacznie większy udział był w miastach na prawach powiatu (18,3%), a mniejszy w województwie (12,7%), gminach (5,9%) i powiatach (1,6%).

Żadna jednostka ze środków europejskich nie sfinansowała całości inwestycji. Znaczny udział dotacji europejskich w wydatkach inwestycyjnych miały gminy: Pomiechówek (75,9%) oraz Pionki (gmina miejska; 55,4%). W 2 wymienionych jednostkach fundusze europejskie zapewniły finansowanie ponad połowy wydatków inwestycyjnych. W kolejnych 8 jednostkach (gminach) była to co najmniej ¼ wartości inwestycji. Nie skorzystało z takich źródeł 106 jednostek (90 gmin i 16 powiatów).

7.5. Planowanie przestrzenne i rewitalizacja

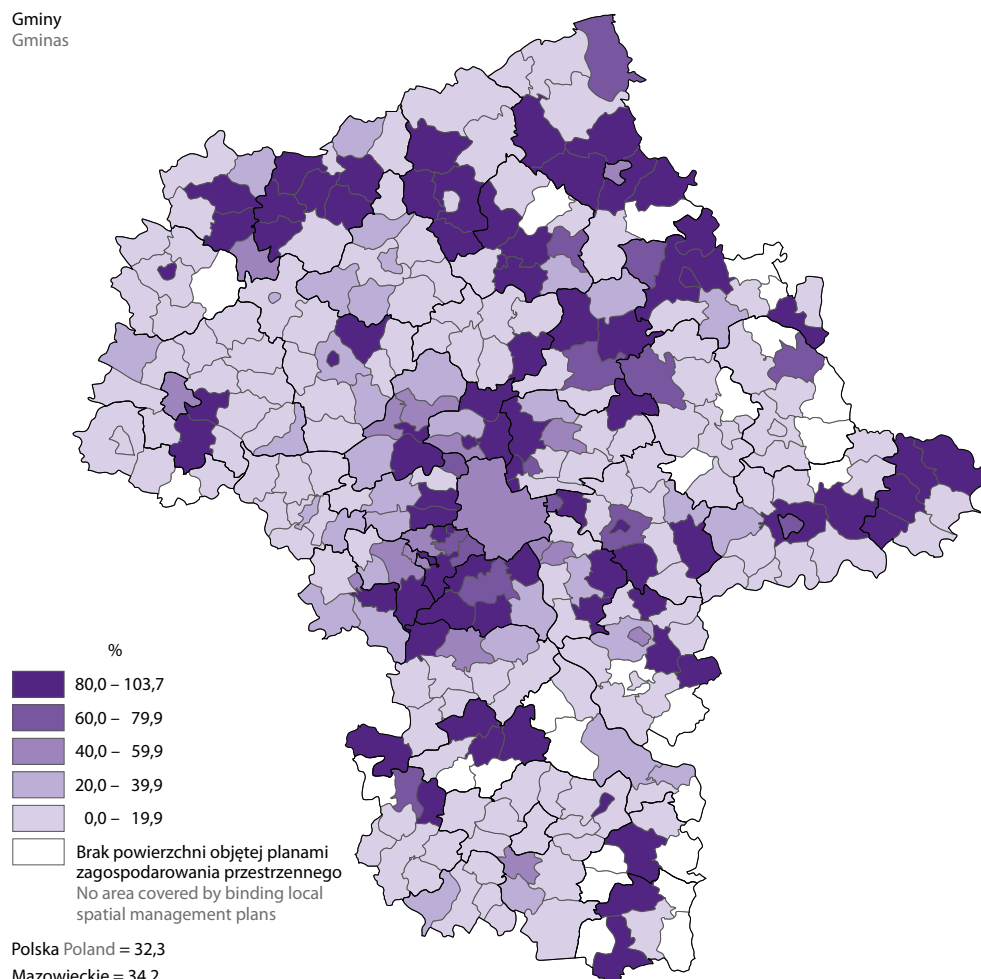
7.5. Spatial planning and revitalisation

W 2023 r. w województwie mazowieckim wzrosła liczba planów zagospodarowania przestrzennego w stosunku do poprzedniego roku, a powierzchnia obszarów objętych tymi planami w gminach pozostała na zbliżonym poziomie. Działania rewitalizacyjne prowadziło mniej gmin niż w 2022 r. W większości były one prowadzone na podstawie programu rewitalizacji (PR). Przeciętnie obszar rewitalizacji zajmował 8,0% powierzchni gminy. Liczba mieszkańców na obszarach rewitalizowanych była mniejsza w porównaniu z rokiem 2022 i stanowiła 20,5% ogółu ludności gmin prowadzących procesy rewitalizacji.

Jednym z zadań własnych gmin jest kształtowanie i prowadzenie polityki przestrzennej na swoim terenie tak, aby efektywnie wykorzystać przestrzeń, godząc przy tym interesy różnych jej użytkowników oraz realizując cele społeczne i gospodarcze. W tym celu gminy uchwalają studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

**Mapa 52. Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem^a w 2023 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Map 52. Share of the area covered by binding local spatial management plans in total area^a in 2023
As of 31 December

^a Wartość wskaźnika większa od 100% wynika z rozbieżności zapisów w dokumentacji planistycznej gmin w stosunku do powierzchni geodezyjnej publikowanej przez Główny Urząd Geodezji i Kartografii (GUGiK) z uwzględnieniem prowadzonej od 2006 r. rewizji granic jednostek terytorialnych.

^a The index value greater than 100% results from the discrepancy in the planning documentation of the municipalities in relation to the geodetic area published by Head Office of Geodesy and Cartography (GUGiK), taking into account the revision of territorial units' borders since 2006.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego jest to opracowanie planistyczne gminy – akt prawa miejscowego uchwalony przez radę gminy – ustalające dla obszaru nim objętego, przeznaczenie terenów wydzielonych liniami rozgraniczającymi, z określeniem ich funkcji, zasad zagospodarowania, zasad obsługi w zakresie infrastruktury, a także ustalające, w zależności od potrzeb, lokalne warunki, zasady i standardy kształtowania zabudowy oraz inne szczególne warunki wymagające uregulowania planistycznego.

W 2023 r. w województwie mazowieckim na terenie 288 gmin obowiązywały 6494 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (mpzp), o 5,7% więcej w porównaniu z 2022 r. Powierzchnia objęta mpzp stanowiła (tak jak rok wcześniej) 34,2% powierzchni ogółem województwa.

Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w województwie mazowieckim był mocno zróżnicowany. W co czwartej gminie powierzchnia pokryta planami stanowiła co najmniej 90%. Jednak w co trzeciej jednostce wskaźnik ten nie przekroczył 10%, a w 26 gminach nie odnotowano powierzchni pokrytej mpzp.

W 2023 r. w trakcie sporządzania na podstawie ustawy z dnia 27 marca 2003 r. było 1577 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (1625 w 2022 r.). Sporządzanie 44% projektów planów trwało dłużej niż 3 lata.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy to dokument planistyczny określający politykę przestrzenną gminy. Studium ma koordynować ustalenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. W studium uwzględnia się uwarunkowania wynikające w szczególności z: dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu, występowania obiektów i terenów chronionych, stanu funkcjonowania środowiska przyrodniczego i kulturowego, prawa własności gruntów, jakości życia mieszkańców, zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych. W studium określa się, w szczególności: walory i zagrożenia środowiskowe, formy ochronne, obszary zabudowane, wyłączone z zabudowy i przewidziane do zabudowy z rozróżnieniem ich cech funkcjonalnych, stan i kierunki rozwoju infrastruktury usługowej i technicznej, obszary, dla których mają być sporządzane miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego oraz obszary przewidywane do realizacji zadań i programów ponadlokalnych. Studium nie jest aktem prawa miejscowego i nie stanowi podstawy wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.

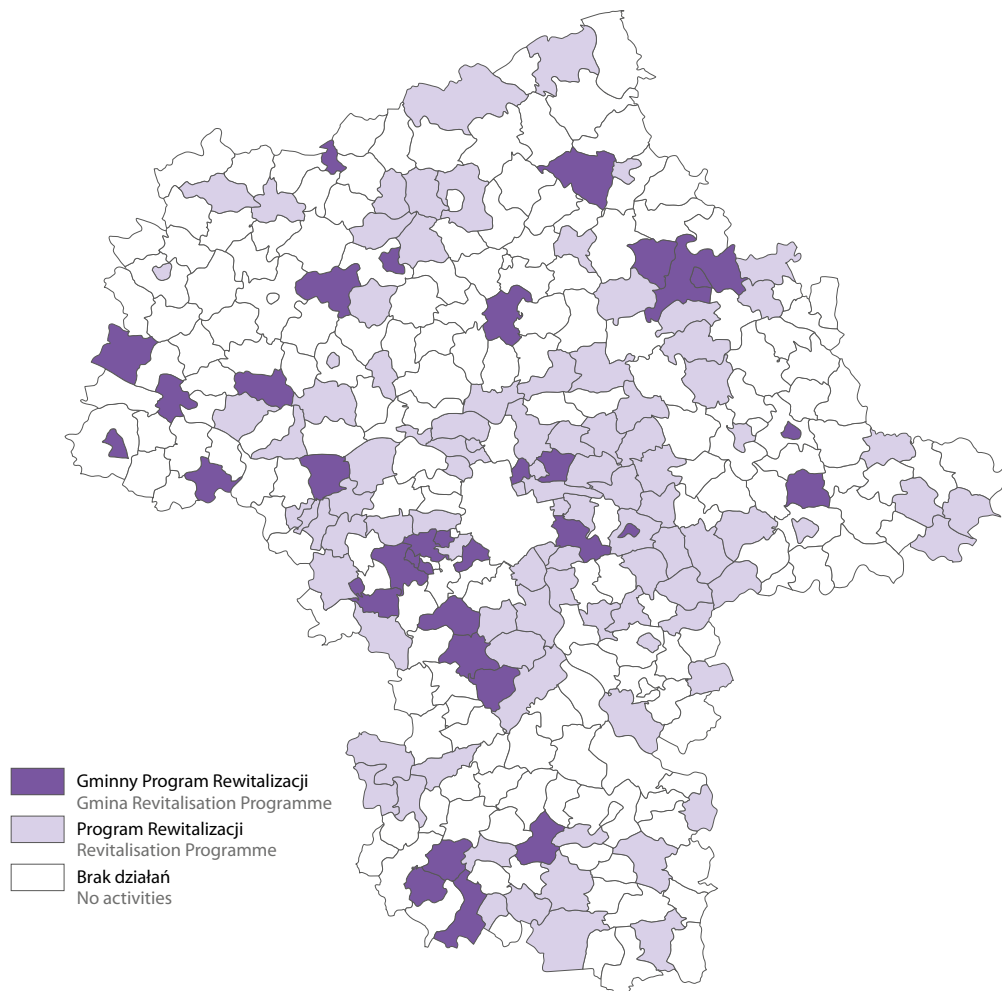
Powierzchnia terenów wskazanych w studium do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wyniosła 928,3 tys. ha i w porównaniu z 2022 r. była większa o 44,0 tys. ha. Tereny wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze stanowiły 7% powierzchni wskazanej w studium, natomiast tereny wymagające zmiany przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne 1%.

Rewitalizacja stanowi jeden z obszarów działań władz lokalnych skierowanych na poprawę stanu zagospodarowania i jakości życia na obszarach będących w stanie kryzysowym. Potrzeba rewitalizacji wynika z narastających problemów o charakterze przestrzennym i infrastrukturalnym, jak i społecznym oraz gospodarczym. Jej efektem powinno być przywrócenie funkcji danego obszaru z uwzględnieniem nowych uwarunkowań i potrzeb poprzez np. likwidację zagrożeń środowiska naturalnego, przywrócenie wartości użytkowych terenu, stwarzanie nowych miejsc pracy, spadek zagrożenia przestępczością, zachowanie dziedzictwa kulturowego, poprawę dostępu do usług kulturalnych lub edukacyjnych, przeciwdziałanie trudnościom gospodarczym tych terenów oraz złemu stanowi technicznemu budynków.

Rewitalizacja to proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji, na podstawie działań przygotowanych przez gminy i prowadzonych na podstawie dokumentu strategicznego (gminnego programu rewitalizacji, programu rewitalizacji lub innego dokumentu strategicznego).

W 2023 r. działania rewitalizacyjne prowadziło 130 gmin, tj. 41,4% jednostek na terenie województwa mazowieckiego. Było to o 14 mniej niż w 2022 r. Program rewitalizacji prowadziły cztery miasta na prawach powiatu (z wyjątkiem Warszawy), 76,7% gmin miejskich (bez miast na prawach powiatu), 70,3% gmin miejsko-wiejskich i tylko 27,0% gmin wiejskich. Dla blisko 3/4 jednostek (73,8%) posiadających program rewitalizacji, dokumentem na podstawie którego prowadzono działania był Program Rewitalizacji (PR) uchwalony na podstawie ustawy o samorządzie gminnym. Natomiast rewitalizację na podstawie Gminnego Programu Rewitalizacji (GPR) uchwalonego na podstawie ustawy o rewitalizacji prowadziło 26,2% gmin.

Mapa 53. Aktywność gmin w zakresie rewitalizacji w 2023 r.
 Map 53. Activity of the gminas in the field of revitalisation in 2023

Obszar zdegradowany to obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- gospodarczych (m.in.: niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw),
- środowiskowych (m.in.: przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska),
- przestrzenno-funkcjonalnych (m.in.: niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej zły stan techniczny, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych),
- technicznych (m.in.: degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, nefunkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).

Wyznaczenie obszaru zdegradowanego stanowi pierwszy etap działań prowadzących do wskazania terytorium gminy, na którym będzie prowadzona rewitalizacja. W 2023 r. 133 jednostki, stanowiące 42,4% ogółu gmin w województwie mazowieckim, podały informacje o wyznaczeniu obszaru zdegradowanego, w tym 4 z nich nie posiadało żadnego dokumentu z zakresu rewitalizacji. Ich liczba była o 15 niższa niż rok wcześniej. Powierzchnia obszaru zdegradowanego w omawianych gminach wyniosła 352,5 tys. ha i w porównaniu z 2022 r. zmniejszyła się o 11,2 tys. ha, tj. o 3,1%.

Tablica 50. Obszary zdegradowane w gminach
Table 50. Degraded area in gminas

Wyszczególnienie Specification	2022	2023		2022	2023	
	liczba gmin, które miały wyznaczony obszar zdegradowany number of gminas which had designated degraded area			powierzchnia obszaru zdegradowanego ^a area of degraded area ^a		
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers		w % gmin ogółem in % of total gminas	w ha in ha		w % powierzchni ogółem in % of total area
Ogółem Total	148	133	42,4	363738	352543	9,9
Gminy miejskie ^b Urban gminas ^b	27	23	76,7	10838	11073	16,4
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	4	4	80,0	5170	14917	19,1
Gminy wiejskie Rural gminas	70	61	28,4	210527	199601	7,8
Gminy miejsko-wiejskie Urban-rural gminas	47	45	70,3	137203	126952	15,1

a W momencie jego wyznaczenia. b Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

a At the time of designation. b Excluding gminas which are also cities with powiat status.

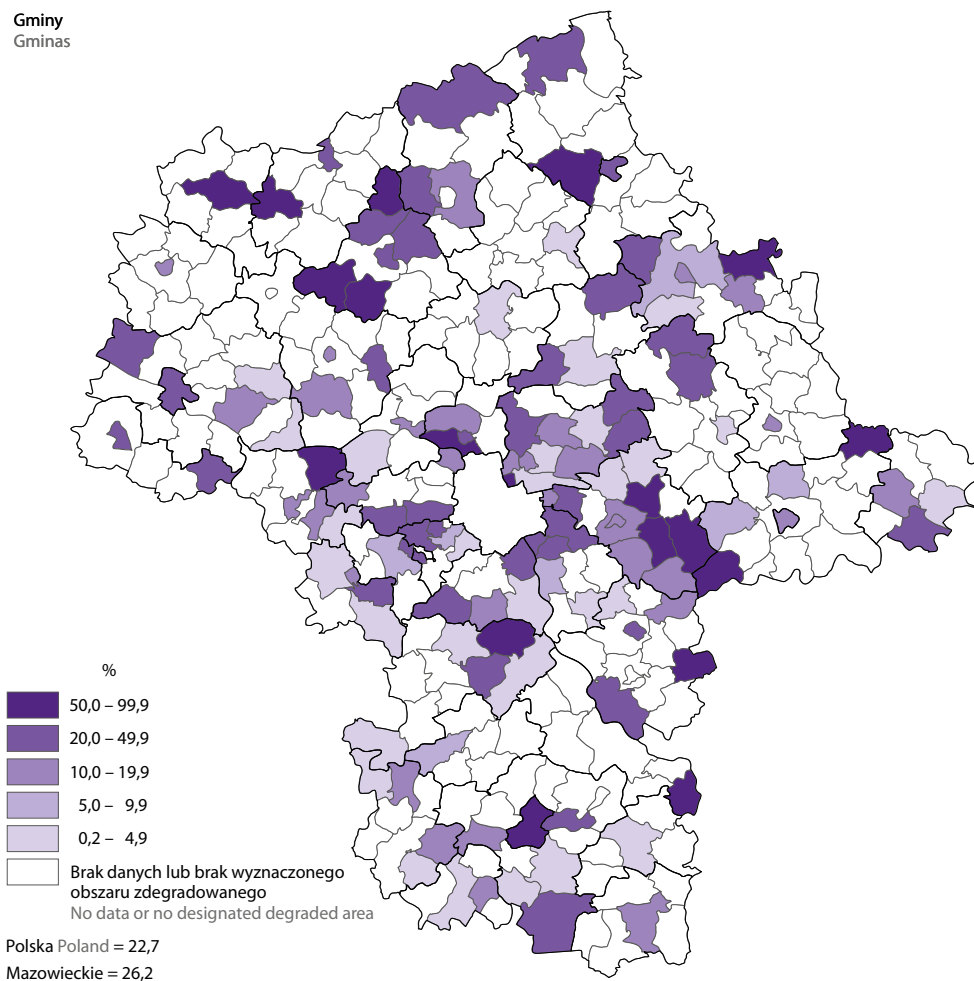
Obszar zdegradowany w momencie jego wyznaczenia zamieszkiwało 795,7 tys. osób i w porównaniu z 2022 r. ich liczba zmniejszyła się o 130,1 tys. tj. o 14,1%.

W 2023 r. przeciętna powierzchnia obszaru zdegradowanego wyniosła 2,7 tys. ha w przeliczeniu na jedną gminę, a przeciętna liczba mieszkańców zamieszkująca ten obszar wyniosła 6,0 tys. osób. Wskaźniki te różniły się znacznie pomiędzy poszczególnymi typami gmin. Największe powierzchniowo obszary zdegradowane wyznaczono na obszarze miast na prawach powiatu oraz gmin wiejskich (odpowiednio 3,7 tys. ha i 3,3 tys. ha), natomiast najmniejsze na obszarze gmin miejskich (0,5 tys. ha). Przeciętna liczba mieszkańców obszaru zdegradowanego w mieście na prawach powiatu była 20-krotnie wyższa niż przeciętna dla gminy wiejskiej i blisko 5-krotnie większa niż w gminach miejskich województwa mazowieckiego.

W 2023 r. obszar zdegradowany przeciętnie stanowił 26,2% ogólnej powierzchni gmin, które prowadziły działania rewitalizacyjne na podstawie GPR lub PR. W 19 gminach województwa mazowieckiego wskaźnik ten przekroczył 50%, najwyższą wartość osiągając w Radomiu (99,9%).

Mapa 54. Udział powierzchni obszaru zdegradowanego w powierzchni ogółem gmin, które prowadziły działania rewitalizacyjne na podstawie GPR lub PR w 2023 r.

Map 54. Share of degraded area in the total area of gminas that carried out revitalisation activities on the basis of the GPR or PR in 2023

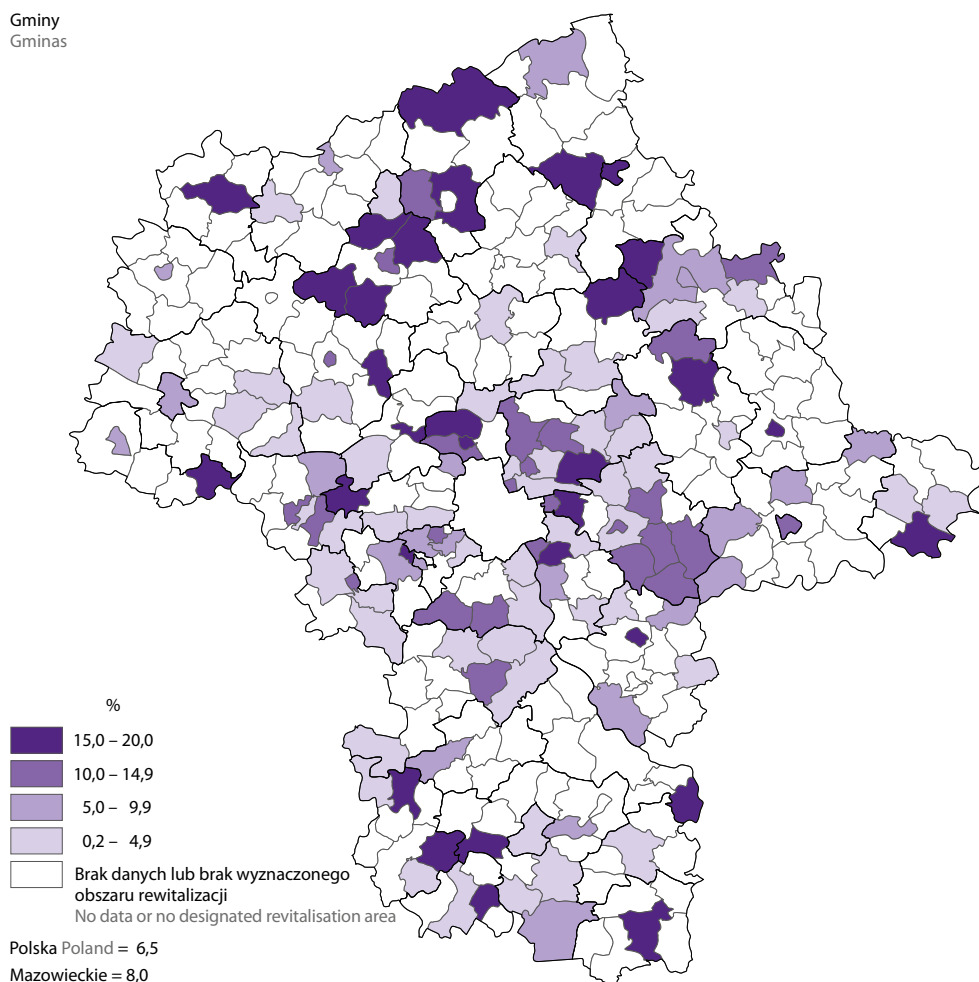

Obszar rewitalizacji to obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk społecznych oraz co najmniej jednego o charakterze gospodarczym lub środowiskowym, lub technicznym, lub przestrzenno-funkcjonalnym, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji powinien być wyznaczony na podstawie zapisów uchwały rady gminy lub przynajmniej wskazany w dokumentach strategicznych uchwalonych przez radę gminy.

W końcu 2023 r. obszar rewitalizacji w gminach posiadających GPR lub PR obejmował 104,0 tys. ha i stanowił 2,9% ogólnej powierzchni województwa mazowieckiego. W stosunku do 2022 r. powierzchnia rewitalizacji była o 10,7 tys., ha, tj. o 9,3% mniejsza. Udział obszaru rewitalizacji w ogólnej powierzchni gmin, które posiadały gminny program rewitalizacji (GPR) lub program rewitalizacji (PR), był mocno zróżnicowany i zawierał się w przedziale od 0,2% do 20,0%. Przeciętnie zajmował on 8,0% powierzchni gminy.

Mapa 55. Udział powierzchni obszaru rewitalizacji w powierzchni ogółem gmin, które prowadziły działania rewitalizacyjne na podstawie GPR lub PR w 2023 r. Stan w dniu 31 grudnia

Map 55. Share of revitalisation area in the total area of gminas that carried out revitalisation activities on the basis of the GPR or PR in 2023
As of 31 December

W końcu 2023 r. obszar rewitalizacji zamieszkiwało 453,4 tys. osób, co stanowiło 20,5% ogółu ludności gmin prowadzących procesy rewitalizacji. W porównaniu z rokiem 2022 liczba mieszkańców na obszarach rewitalizowanych była mniejsza o 24,8%.

Wśród typu funkcjonalnego terenów, na których prowadzone były działania rewitalizacyjne na podstawie GPR lub PR, dominowały tereny mieszkaniowe łącznie z towarzyszącymi terenami usługowymi i komunikacyjnymi. Obejmowały one 76,0% obszarów rewitalizacji w województwie, przy czym 14,7% znajdowało się w miastach, a 61,3% na wsi. Tereny niezamieszkałe stanowiły 23,1% obszaru rewitalizacji, w tym zabudowane 4,9%. Natomiast 1% to tereny zieleni, do których zaliczamy m.in. powierzchnię parków, zieleńców i cmentarzy.

Przedsięwzięcia z zakresu rewitalizacji to sformalizowana i zdefiniowana w programach rewitalizacji forma aktywności podmiotów zaangażowanych w procesy rewitalizacji służąca realizacji celów rewitalizacji. Przedsięwzięcia realizowane mogą być przez gminę (jej jednostki organizacyjne) lub inny podmiot publiczny lub prywatny. Przedsięwzięcia podstawowe to takie, dla których zawarto: nazwy przedsięwzięć i podmioty je realizujące, zakres realizowanych zadań, lokalizację, szacowaną wartość środków finansowych, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji. Przedsięwzięcia, dla których nie ma możliwości wskazania powyższych informacji – zgodnie z ustawą o rewitalizacji – stanowią przedsięwzięcia dopuszczalne.

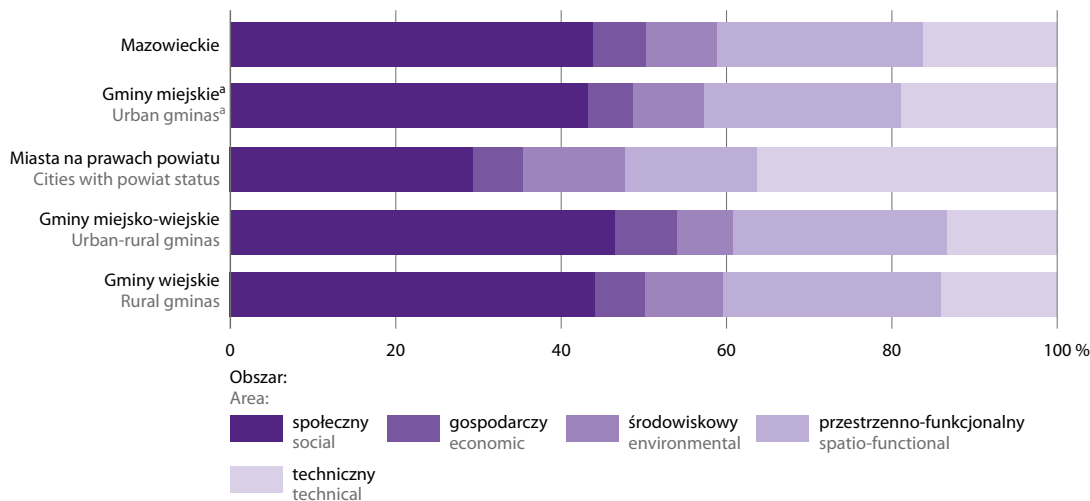
W obowiązujących w 2023 r. programach rewitalizacji było 2449 przedsięwzięć zaplanowanych na cały okres obowiązywania GPR/PR, tj. o 5,9% mniej niż w 2022 r. W ciągu całego roku rozpoczęto, realizowano lub zrealizowano 18,8% spośród zaplanowanych w programach rewitalizacji działań, najwięcej w miastach na prawach powiatu – 32,5%. W pozostałych jednostkach udział ten był niższy i wyniósł 28,6% dla gmin miejskich, 19,6% dla gmin miejsko-wiejskich oraz 9,9% dla gmin wiejskich.

Najwyższy odsetek (43,9%) miały przedsięwzięcia, w których dominowały interwencje w obszarze społecznym i zawierał się on w przedziale od 29,4% w miastach na prawach powiatu do 46,6% w gminach miejsko-wiejskich. Blisko co czwarte przedsięwzięcie dotyczyło interwencji w obszarze przestrzenno-funkcjonalnym. Największy ich udział odnotowano w gminach wiejskich (26,3%). W gminach miejsko-wiejskich, miejskich oraz miastach na prawach powiatu było to odpowiednio: 25,9%, 23,8% i 16,0%. Działania w obszarze technicznym stanowiły 16,2% wszystkich przedsięwzięć w województwie. W miastach na prawach powiatu odsetek ten był najwyższy i wyniósł 36,2%, w pozostałych jednostkach udział ten był znacznie niższy – w gminach miejskich wyniósł 18,8%, a w gminach wiejskich oraz miejsko-wiejskich odpowiednio 14,0% i 13,2%. Wśród zaplanowanych działań najmniej było przedsięwzięć w obszarze gospodarczym (6,5%) i środowiskowym (8,5%).

W porównaniu z 2022 r. wzrósł odsetek przedsięwzięć w obszarach: technicznym (o 1,1 p. proc.) i przestrzenno-funkcjonalnym (o 0,5 p. proc.), natomiast spadek odnotowano w obszarach: gospodarczym, społecznym oraz środowiskowym (odpowiednio o 0,8 p. proc., o 0,6 p. proc. i 0,3 p. proc.)

Wykres 78. Struktura przedsięwzięć zaplanowanych w programach rewitalizacji GPR/PR według obszaru interwencji w 2023 r.

Chart 78. Structure of undertakings planned in the GPR/PR revitalisation programmes by intervention areas in 2023

a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
a Excluding gminas which are also cities with powiat status.

Rozdział 8

Chapter 8

Wybrane dane o województwie mazowieckim

Selected data on Mazowieckie Voivodship

Lp.	Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019
1	Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska (ceny bieżące) w tys. zł	2205483,1	1003306,2	832891,4	1477485,5	2381112,7
2	Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej (ceny bieżące) w tys. zł	437782,7	216753,5	276227,9	338472,3	392448,1
3	Ścieki komunalne odprowadzone na 1 mieszkańca w danym³	0,038	0,039	0,040	0,041	0,041
4	Udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie w odpadach komunalnych zebranych ogółem w %	25,0	26,4	26,5	26,4	28,1
5	Przyrost naturalny na 1000 ludności	0,45	0,88	0,86	0,33	0,35
6	Urodzenia żywe na 1000 ludności	10,76	11,12	11,51	11,22	11,01
7	Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	2,31 ^a	2,42	2,52	3,10	3,34
8	Wskaźnik starości demograficznej w %	16,2	16,7	17,2	17,7	18,1
9	Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego ^b na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat	.	858	921	949	949
10	Wskaźnik zatrudnienia ^c w 4 kwartale według BAEL w %	57,8	56,8	57,4	58,3	59
11	Współczynnik aktywności zawodowej ^c w 4 kwartale według BAEL w %	61,8	59,8	59,7	60,5	60,6
12	Stopa bezrobocia ^c w 4 kwartale według BAEL w %	6,4	5,0	3,9	3,8	2,7
13	Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy (stan w dniu 31 grudnia)	42	31	19	25	27
14	Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw ^d w zł	4991,77	5165,96	5427,50	5796,51	6095,17
15	Przeciętna liczba emerytów i rencistów w tys.	1122,4	1128,2	1133,4	1174,7	1189,1
16	Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w zł	2047,16	2085,81	2141,25	2239,18	2349,78
17	Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym ^e w zł	1756	1781	1912	2032	2108
18	Wskaźnik zagrożenia ubóstwem po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych w %	.	.	.	.	15,2
19	Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w %	6,0	5,5	4,8	4,4	3,9
20	Dzieci w żłobkach ^f i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 (stan w dniu 31 grudnia)	77,5	86,6	94,8	111,1	135,1
21	Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	410,1	415,2	420,4	426,2	432,3
22	Zużycie wody z sieci wodociągowej w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca w m³	37,9	37,9	37,7	39,6	39,7
23	Porady lekarskie udzielone w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej ^g na 1 mieszkańca	7,5	7,8	7,9	8,0	8,2

a Do obliczenia ogólnego salda migracji w przypadku migracji zagranicznych przyjęto dane za 2014 r. b Łącznie z dziećmi przebywającymi w placówkach w mieszkaniach, pochodzących z bilansów opracowanych na podstawie NSP 2021. W związku z tym nie są w pełni porównywalne z danymi prezentowanymi za w oparciu o wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021, uwzględniając dodatkowo strukturę ludności według wieku oraz płci i nie f Do 2021 r. łącznie z oddziałami żłobkowymi oraz w latach 2017–2023 żłobkami przyzakładowymi. g Łącznie z danymi o placówkach podległych resortom a To calculate the total net migration in the case of the international migration, data for 2014 were adopted. b Including children staying in the units performing the balances compiled on the basis of the National Census 2021. As a result, they are not fully comparable to the data presented for previous years. d Data Population and Housing Census 2021 and are not directly comparable with data for previous years, which were generalised based on the results of the National including nursery wards as well as in 2017–2023 workplace nurseries. g Data have included health care of the Ministry of National Defence, the Ministry of

2020	2021	2022	2023	2024	Specification	No
1626792,3	2343769,4	2586999,7	3357378,4	.	Outlays on fixed assets in environmental protection (current prices) in thousand PLN	1
394919,1	455777,3	527625,3	707941,1	.	Outlays on fixed assets in water management (current prices) in thousand PLN	2
0,041	0,042	0,042	0,042	.	Industrial wastewater discharged per capita in dam ³	3
36,5	37,5	38,1	38,5	.	Share of municipal waste collected separately in total municipal waste in %	4
-1,96	-3,54	-2,24	-2,35	-2,78	Natural increase per 1,000 population	5
10,27	9,78	9,12	8,15	7,66	Live births per 1,000 population	6
2,21	2,36	2,05	2,33	2,50	Internal and international net migration for permanent residence per 1,000 population,	7
18,1	18,4	18,8	19,2	19,6	Old age ratio in %	8
920	940	987	997	.	Children attending pre-primary education establishments ^b per 1,000 children aged 3–6	9
58,5	61,1	61,7	62,0	61,5	Employment rate ^c in quarter 4 by LFS in %	10
60,3	62,5	63,3	63,5	63,3	Activity rate ^c in quarter 4 by LFS in %	11
3,0	2,3	2,5	2,4	2,9	Unemployment rate ^c in quarter 4 by LFS in %	12
39	26	28	20	23	Registered unemployed persons per job offer (as of 31 December)	13
6347,01	6847,08	7699,78	8552,31	9460,15	Average monthly gross wages and salaries in enterprise sector ^d in PLN	14
1197,9	1194,8	1193,7	1205,1	1215,5	Annual average number of retirees and pensioners in thousands	15
2487,78	2664,09	2922,54	3436,30	3923,99	Average monthly retirement and other pension paid from non-agricultural social security system in PLN	16
2241	2427	2807	3209	.	Average monthly available income per capita in households ^e in PLN	17
15,5	13,9	10,6	11,5	.	At-risk-of-poverty rate after social transfers in %	18
3,4	3,0	2,8	2,7	.	Beneficiaries of social assistance in number of total population in %	19
140,6	166,2	195,0	209,1	.	Children in nurseries ^f and children's clubs per 1,000 children up to the age of 3 (as of 31 December)	20
437,1	443,3	450,6	458,0	.	Dwelling stocks per 1,000 population (as of 31 December)	21
39,2	38,1	39,0	39,9	.	Consumption of water from water supply system in households per capita in m ³	22
7,2	8,3	8,7	9,2	.	Doctor's consultation provided within the scope of out-patient health care ^g per capita	23

wykonujących działalność leczniczą. c Wyniki badania od 2021 r. zostały uogólnione przy wykorzystaniu danych o ludności rezydującej w Polsce zamieszkałej w poprzednich latach. d Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. e Dane za lata 2022 i 2023 zostały uogólnione na podstawie danych z lat wcześniejszych. W związku z uaktualnieniem uogólnieniem wyniki za 2022 r. różnią się od wcześniej publikowanych. f Do 2021 r. dotyczyły one województwa mazowieckiego. g Wyniki z 2022 r. różnią się od wcześniej publikowanych. h Wyniki z 2022 r. różnią się od wcześniej publikowanych.

health care activities. c Since 2021, the survey results have been generalised using data on resident population of Poland living in households, coming from concern economic entities employing more than 9 persons. e Data for 2022 and 2023 have been generalised based on the preliminary results of the National Population and Housing Census 2011. In connection with the updated generalisation, the results for 2022 differ from those previously published. f Until 2021 Interior and Administration.

Lp.	Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019
1	Liczba ludności na 1 placówkę ambulatoryjnej opieki zdrowotnej ^g (stan w dniu 31 grudnia)	1748	1677	1615	1618	1610
2	Wskaźnik poziomu kosztów w przedsiębiorstwach niefinansowych ^h w %	95,7	95,1	94,5	95,4	95,4
3	Wskaźnik rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach niefinansowych ^h w %	3,6	4,1	4,7	3,7	3,7
4	Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw niefinansowych (ceny bieżące) ^h w mln zł	47791,1	37671,3	40808,1	46896,0	50991,5
5	rok poprzedni=100 (ceny bieżące)	115,6	78,8	108,3	114,9	108,7
6	Nakłady wewnętrzne ⁱ na działalność badawczą i rozwojową (ceny bieżące) na 1 mieszkańca w zł	1301	1284	1483	1762	2012
7	Sprzedaż detaliczna towarów (ceny bieżące) ^d – rok poprzedni=100	95,6	101,1	108,0	106,4	107,4
8	Drogi powiatowe i gminne o twardej nawierzchni na 100 km ² powierzchni ogólnej (stan w dniu 31 grudnia) w km	87,4	89,0	91,6	93,4	94,8
9	Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej w %	7,9	5,9	6,6	4,8	5,4
	Udział dochodów własnych w dochodach ogółem jednostek samorządu terytorialnego w %:					
10	ogółem	62,8	60,3	60,3	60,2	58,9
11	gminy ^k	52,2	46,7	45,9	45,6	45,8
12	miasta na prawach powiatu	73,9	71,3	71,4	71,2	68,4
13	powiaty	37,6	39,7	40,1	40,3	44,3
14	województwo	64,6	82,3	86,1	86,8	84,5
	Dotacje inwestycyjne ogółem ⁱ dla jednostek samorządu terytorialnego w mln zł:					
15	ogółem	2362,1	1315,2	1064,0	2084,4	1859,8
16	gminy ^k	683,2	362,6	301,1	845,0	742,9
17	miasta na prawach powiatu	858,9	667,5	501,0	800,6	673,2
18	powiaty	204,7	159,3	208,5	343,4	249,1
19	województwo	615,3	125,8	53,4	95,4	194,7
	Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem jednostek samorządu terytorialnego w %:					
20	ogółem	16,0	11,5	14,3	17,8	15,7
21	gminy ^k	18,3	13,2	15,8	21,1	16,3
22	miasta na prawach powiatu	11,1	8,7	11,6	13,1	12,3
23	powiaty	16,0	15,4	18,2	22,7	19,2
24	województwo	35,2	17,6	20,1	25,8	31,3
	Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego w mln zł:					
25	ogółem	1744,0	1485,3	261,8	-275,9	-536,7
26	gminy ^k	214,7	435,6	-175,3	-807,9	-127,6
27	miasta na prawach powiatu	1338,1	938,4	200,9	275,3	-669,0
28	powiaty	15,8	56,2	-14,8	-69,3	167,9
29	województwo	175,3	55,1	251,1	326,1	91,9

d Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. g Łącznie z danymi o placówkach podległych resortom amortyzacji środków trwałych. k Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu. l Suma wszystkich typów dotacji inwestycyjnych.

d Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 9 persons. g Data have included health care of the Ministry of National assets. k Excluding gminas which are also cities with powiat status. l Sum of all types of investment grants.

2020	2021	2022	2023	2024	Specification	No
1646	1592	1515	1460	.	Population per out-patient health care unit ^g (as of 31 December)	1
95,2	93,1	94,1	93,8	95,1	Cost level indicator in non-financial enterprises ^h in %	2
3,8	5,7	4,7	5,1	3,9	Net turnover profitability indicator in non-financial enterprises ^h in %	3
51724,1	60121,2	68572,9	80883,3	75782,3	Investment outlays of non-financial enterprises (current prices) ^h in million PLN	4
101,4	116,2	114,1	118,0	93,7	previous year=100 (current prices)	5
2134	2338	2842	3263	.	Intramural expenditure ⁱ on research and development (current prices) per capita in PLN	6
92,9	112,9	118,4	105,2	98,9	Retail sale of goods (current prices) ^d – previous year=100	7
97,0	98,9	100,3	102,4	.	District and communal roads with hard surface per 100 km ² of total area (as of 31 December) in km	8
6,5	6,1	7,3	9,8	.	Share of renewable energy sources in production of electricity in %	9
					Share of own revenue in total revenue of local government units in %:	
57,1	56,3	60,5	60,0	.	total	10
46,4	44,4	48,5	47,6	.	gminas ^k	11
64,5	65,3	70,1	70,4	.	powiats	12
46,4	42,7	42,5	36,3	.	cities with powiat status	13
83,6	80,0	86,6	86,1	.	Voivodship	14
					Total investment grants ^l for local government units in million PLN:	
1464,5	1969,8	2327,2	4899,1	.	total	15
551,9	746,9	1155,2	3057,1	.	gminas ^k	16
639,8	726,4	664,1	799,9	.	powiats	17
148,6	179,1	353,9	784,1	.	cities with powiat status	18
124,2	317,5	154,0	258,0	.	Voivodship	19
					Share of investment expenditure in total expenditure of local government units in %:	
13,0	13,1	15,0	20,2	.	total	20
13,0	14,3	18,3	26,8	.	gminas ^k	21
10,9	8,7	8,3	11,4	.	powiats	22
17,7	18,3	23,0	27,0	.	cities with powiat status	23
22,4	28,4	25,0	27,8	.	Voivodship	24
					Result of budgets of local government units in million PLN:	
-634,2	3162,1	-629,8	-4772,6	.	total	25
591,9	1394,8	-740,1	-1591,4	.	gminas ^k	26
-1720,9	1314,6	383,3	-2547,5	.	powiats	27
287,9	267,6	-243,2	-306,7	.	cities with powiat status	28
206,9	185,1	-29,8	-326,9	.	Voivodship	29

obrony narodowej, spraw wewnętrznych i administracji. h Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. i Bez Defence, the Ministry of Interior and Administration. h Data concern economic entities employing more than 49 persons. i Excluding depreciation of fixed

Rozdział 9

Chapter 9

Wybrane dane o m.st. Warszawie

Selected data on m.st. Warszawa

Lp.	Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019
	Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w tonach/rok:					
1	gazowych	5491012	5743078	5942604	5828386	5637881
2	pyłowych	677	646	520	456	395
3	Odpady wytworzone ^a w tys. t	3278,6	2870,0	2983,2	3373,7	3164,1
4	Zmieszane odpady komunalne zebrane na 1 mieszkańca w kg	344,3	343,1	335,2	334,0	302,5
5	Ludność (stan w dniu 31 grudnia)	1744351	1753977	1764615	1777972	1790658
6	Przyrost naturalny na 1000 ludności	0,75	1,41	1,25	0,91	1,28
7	Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	4,69 b	4,35	4,46	6,16	5,74
8	Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 1000 osób w wieku produkcyjnym (stan w dniu 31 grudnia)	667	691	713	730	746
9	Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego ^c na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat	.	929	1000	1026	1015
10	Stopa bezrobocia rejestrowanego ^d (stan w dniu 31 grudnia) w %	3,3	2,6	2,0	1,5	1,3
11	Długotrwale bezrobotni w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych (stan w dniu 31 grudnia) w %	55,1	55,3	52,1	46,7	40,3
12	Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy (stan w dniu 31 grudnia)	12	11	9	13	19
13	Liczba osób na 1 przychodnię ^e (stan w dniu 31 grudnia)	1492	1404	1318	1305	1268
14	Porady lekarskie udzielone w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej ^e na 1 mieszkańca	10,6	10,9	11,2	11,1	11,4
15	Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w %	3,0	2,7	2,5	2,2	1,9
16	Odsetek dzieci w wieku do lat 3 objętych opieką w żłobkach ^f i klubach dziecięcych w %	14,8	15,6	17,4	19,0	22,3
17	Miejsca w żłobkach ^f i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 (stan w dniu 31 grudnia)	157,4	162,3	184,1	209,9	249,5
18	Liczba osób na 1 mieszkanie w zasobach mieszkaniowych (stan w dniu 31 grudnia)	1,91	1,88	1,85	1,82	1,80
19	Podmioty gospodarki narodowej na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	230	239	246	244	255
20	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	128	129	131	136	142
21	Spółki handlowe na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	65	72	77	71	76
22	Wskaźnik rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach niefinansowych ^g w %	3,7	3,7	4,6	3,5	3,7
23	Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach (ceny bieżące) ^h na 1 mieszkańca w zł	13207	11448	14207	16421	17631
24	Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności	7,6	11,5	11,6	13,2	12,1
25	Dochody własne budżetu miasta na 1 mieszkańca w zł	6371	6309	6618	7237	7308
26	Wydatki majątkowe budżetu miasta na 1 mieszkańca w zł	773	742	1104	1237	1332

a W ciągu roku; z wyłączeniem odpadów komunalnych. b Do obliczenia ogólnego salda migracji w przypadku migracji zagranicznych przyjęto dane za pracujących uwzględniając pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie wyszacowanych przy uwzględnieniu wyników: w latach 2015–2019 – łącznie z danymi o placówkach podległych resortom obrony narodowej, spraw wewnętrznych i administracji. f Do 2021 łącznie z oddziałami żłobkowymi dotyczącymi podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; według lokalizacji inwestycji.

a During the year; excluding municipal waste. b In calculating the total net migration in case of the international migration data for 2014 was adopted. farms in agriculture estimated using the results: in 2015–2019 – the Agricultural Census 2010, for 2020 and 2021 – Agricultural Census 2020, since 2022 – on f Until 2021 including nursery wards as well as in 2017–2023 workplace nurseries. g Data concern economic entities employing more than 49 persons.

2020	2021	2022	2023	2024	Specification	No
					Emissions of air pollutants from plants especially noxious to air purity in tonnes/year:	
5415498	5871286	5360651	5364502	.	gaseous	1
330	225	117	126	.	particulates	2
3700,7	3979,2	4 939,7	5 011,2	.	Waste generated ^a in thousand tonnes	3
247,0	266,5	270,5	292,5	.	Mixed municipal waste collected per capita in kg	4
1861774	1863056	1861975	1861599	1863845	Population (as of 31 December)	5
-0,81	-2,29	-1,30	-1,91	-1,29	Natural increase per 1,000 population	6
2,40	1,92	1,49	1,67	2,36	Internal and international net migration for permanent residence per 1,000 population	7
666	669	673	672	668	Non-working age population per 1,000 persons of working age (as of 31 December)	8
1014	1018	1078	1076	.	Children attending pre-primary education establishments ^c per 1,000 children aged 3–6	9
1,8	1,7	1,5	1,3	1,4	Registered unemployment rate ^d (as of 31 December) in %	10
39,4	51,2	47,5	42,1	39,5	Long-term unemployed persons in the total number of registered unemployed persons (as of 31 December) in %	11
39	25	16	6	13	Registered unemployed persons per job offer (as of 31 December)	12
1332	1269	1191	1116	.	Population per out-patients departments ^e (as of 31 December)	13
10,1	11,7	12,4	13,0	.	Medical consultations provided in out-patient health care ^e per capita	14
1,9	1,8	1,6	1,5	.	Beneficiaries of social assistance in number of total population in %	15
24,5	27,5	31,4	32,4	.	Percent of children up to the age of 3 in care in nurseries ^f and children's club in %	16
274,1	301,7	351,8	363,5	.	Places in nurseries ^f and children's clubs per 1,000 children up to the age of 3 (as of 31 December)	17
1,80	1,78	1,75	1,73	.	Population per dwelling in dwelling stocks (as of 31 December)	18
265	278	282	297	310	Entities of the national economy per 1,000 population (as of 31 December)	19
146	152	154	163	170	Natural persons conducting economic activity per 1,000 population (as of 31 December)	20
81	88	90	96	101	Commercial companies per 1,000 population (as of 31 December)	21
4,3	5,8	4,3	5,6	3,8	Net turnover profitability indicator in non-financial enterprises ^g in %	22
15616	19592	24048	25517	.	Investment outlays in enterprises (current prices) ^h per capita in PLN	23
12,6	10,0	8,3	8,6*	7,9	Dwellings completed per 1,000 population	24
6775	7932	8523	8624	.	Own revenue of the city budget per capita in PLN	25
1228	1071	1225	1921	.	Property expenditure of the city budget per capita in PLN	26

2014 r. c Łącznie z dziećmi przebywającymi przez cały rok szkolny w placówkach wykonujących działalność leczniczą. d Do wyliczenia przyjęto liczbę Powszechnego Spisu Rolnego 2010, dla lat 2020 i 2021 – Powszechnego Spisu Rolnego 2020, od 2022 r. – na podstawie administracyjnych źródeł danych. oraz w latach 2017–2023 żłobkami przyzakładowymi. g Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. h Dane

c Including children in units performing health care activities throughout the school year. d Data were compiled considering employed persons on private the basis of administrative data sources. e Data have included health care of the Ministry of National Defence, the Ministry of Interior and Administration. h Data concern economic entities employing more than 9 persons; according to investment location.

Rozdział 10

Chapter 10

Wybrane dane o miastach na prawach powiatu

Selected data on cities with powiat status

Wyszczególnienie Specification	Ostrołęka	Płock	Radom	Siedlce	M.st. Warszawa
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w 2023 r. w tonach/rok: Emissions of air pollutants from plants especially noxious to air purity in 2023 in tonnes/year:					
gazowych gaseous	1816781	6648935	224048	153866	5364502
pyłowych particulates	118	184	4	18	126
Odpady wytworzone ^a w 2023 r. w tys. t Waste generated ^a in 2023 in thousand tonnes	155,3	84,5	76,2	131,0	5 011,2
Zmieszane odpady komunalne zebrane na 1 mieszkańca w 2023 r. w kg Mixed municipal waste collected per capita in 2023 in kg	197,8	231,1	208,3	203,1	292,5
Ludność w 2024 r. (stan w dniu 31 grudnia) Population in 2024 (as of 31 December)	47696	110015	193777	74780	1863845
Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2024 r. Natural increase per 1,000 population in 2024	-2,05	-6,05	-5,19	-0,31	-1,29
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w 2024 r. Internal and international net migration for permanent residence per 1,000 population in 2024	-8,14	-5,10	-5,44	-4,37	2,36
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 1000 osób w wieku produkcyjnym w 2024 r. (stan w dniu 31 grudnia) Non-working age population per 1,000 persons of working age in 2024 (as of 31 December)	837	770	780	812	668
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat w roku szkolnym 2023/24 Children attending pre-primary education establishments per 1,000 children aged 3–6 in the 2023/24 school year	1303	1153	1098	1154	1076
Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2024 r. (stan w dniu 31 grudnia) w % Registered unemployment rate in 2024 (as of 31 December) in %	7,0	5,0	9,6	3,6	1,4
Długotrwale bezrobotni w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych w 2024 r. (stan w dniu 31 grudnia) w % Long-term unemployed persons in the total number of registered unemployed persons in 2024 (as of 31 December) in %	56,1	54,6	55,0	49,7	39,5
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy w 2024 r. (stan w dniu 31 grudnia) Registered unemployed persons per job offer in 2024 (as of 31 December)	197	14	44	8	13

a W ciągu roku; z wyłączeniem odpadów komunalnych.
a During the year; excluding municipal waste.

Wyszczególnienie Specification	Ostrołęka	Płock	Radom	Siedlce	M.st. Warszawa
Liczba osób na 1 przychodnię w 2023 r. (stan w dniu 31 grudnia) Population per out-patients departments in 2023 (as of 31 December)	817	1463	1233	1177	1116
Porady lekarskie udzielone w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej na 1 mieszkańca w 2023 r. Medical consultations provided in out-patient health care per capita in 2023	11,2	11,2	10,7	17,1	13,0
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w 2023 r. w % Beneficiaries of social assistance in number of total population in 2023 in %	4,7	3,4	3,1	2,6	1,5
Odsetek dzieci w wieku do lat 3 objętych opieką w żłobkach ^b i klubach dziecięcych w 2023 r. w % Percent of children up to the age of 3 in care in nurseries ^b and children's club in 2023 in %	15,0	28,3	15,5	32,8	32,4
Miejsca w żłobkach ^b i klubach dziecięcych na 1000 dzie- ci w wieku do lat 3 w 2023 r. (stan w dniu 31 grudnia) Places in nurseries ^b and children's clubs per 1,000 chil- dren up to the age of 3 in 2023 (as of 31 December)	173	300	164	345	363
Liczba osób na 1 mieszkanie w zasobach mieszkani- owych w 2023 r. (stan w dniu 31 grudnia) Population per dwelling in dwelling stocks in 2023 (as of 31 December)	2,32	2,05	2,19	2,09	1,73
Podmioty gospodarki narodowej na 1000 ludności w 2024 r. (stan w dniu 31 grudnia) Entities of the national economy per 1,000 population in 2024 (as of 31 December)	133	119	137	128	310
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności w 2024 r. (stan w dniu 31 grudnia) Natural persons conducting economic activity per 1,000 population in 2024 (as of 31 December)	102	83	104	95	170
Spółki handlowe na 1000 ludności w 2024 r. (stan w dniu 31 grudnia) Commercial companies per 1,000 population in 2024 (as of 31 December)	10	15	14	12	101
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach (ceny bieżące) ^c na 1 mieszkańca w 2023 r. w zł Investment outlays in enterprises (current prices) ^c per capita in 2023 in PLN	27344	74578	5385	4663	25517
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności w 2024 r. Dwellings completed per 1,000 population in 2024	4,0	4,7	3,4	8,8	7,9
Dochody własne budżetu miasta na 1 mieszkańca w 2023 r. w zł Own revenue of the city budget per capita in 2023 in PLN	4212	7148	3626	3435	8624
Wydatki majątkowe budżetu miasta na 1 mieszkańca w 2023 r. w zł Property expenditure of the city budget per capita in 2023 in PLN	586	2378	732	846	1921

b Łącznie ze żłobkami przyzakładowymi. c Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; według lokalizacji inwestycji.

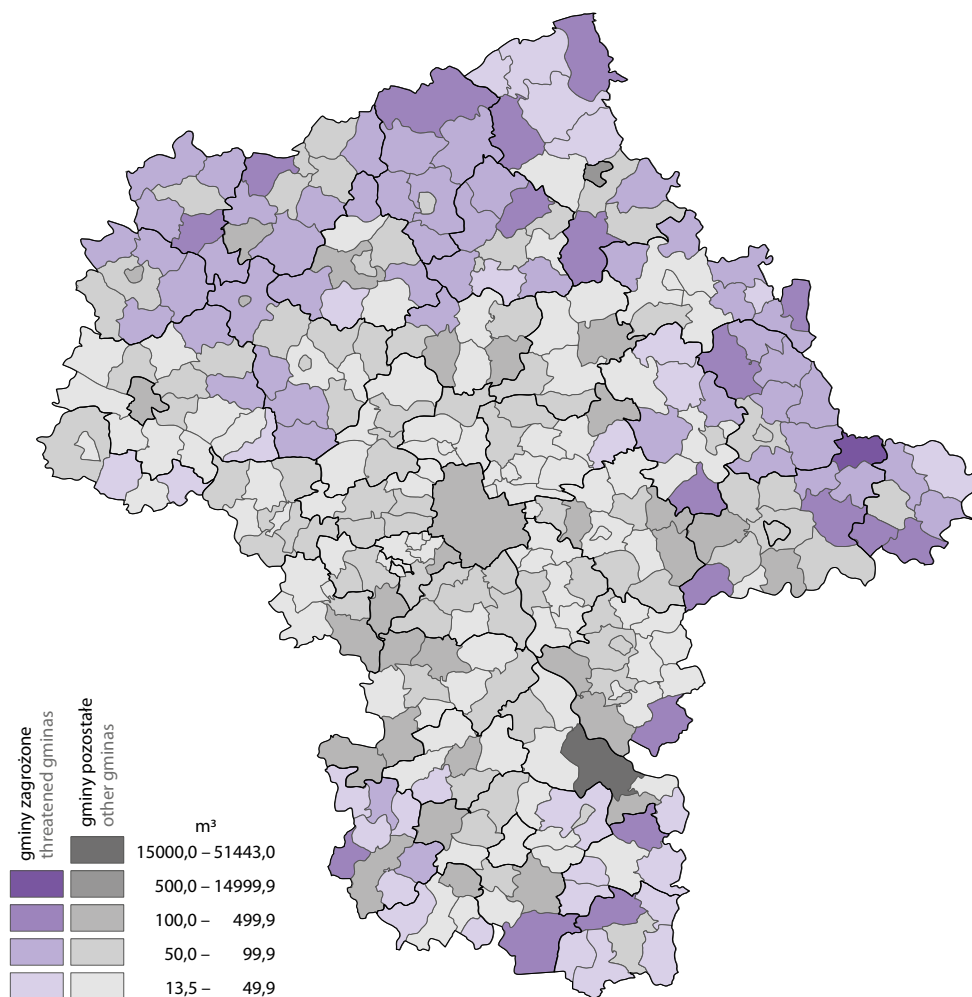
b Including workplace nurseries. c Data concern economic entities employing more than 9 persons; according to investment location.

Wybrane dane dla Obszarów Strategicznej Interwencji na tle miast i obszarów wiejskich w województwie mazowieckim

Selected data for the Strategic Intervention Areas against the background of urban and rural areas in Mazowieckie Voivodship

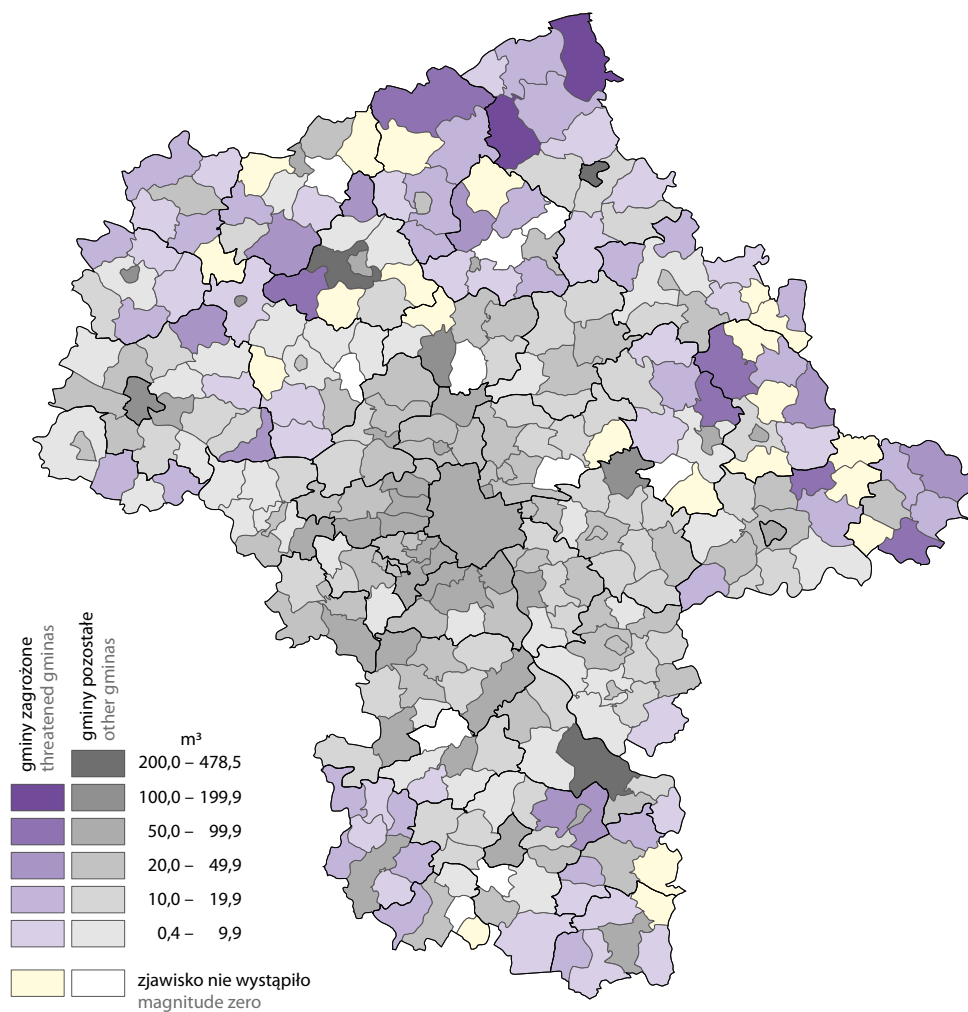
Mapa 56. Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności na 1 mieszkańca w gminach zagrożonych trwałą marginalizacją w 2023 r.

Map 56. Water consumption for the needs of the national economy and population per capita in gminas threatened by permanent marginalisation in 2023

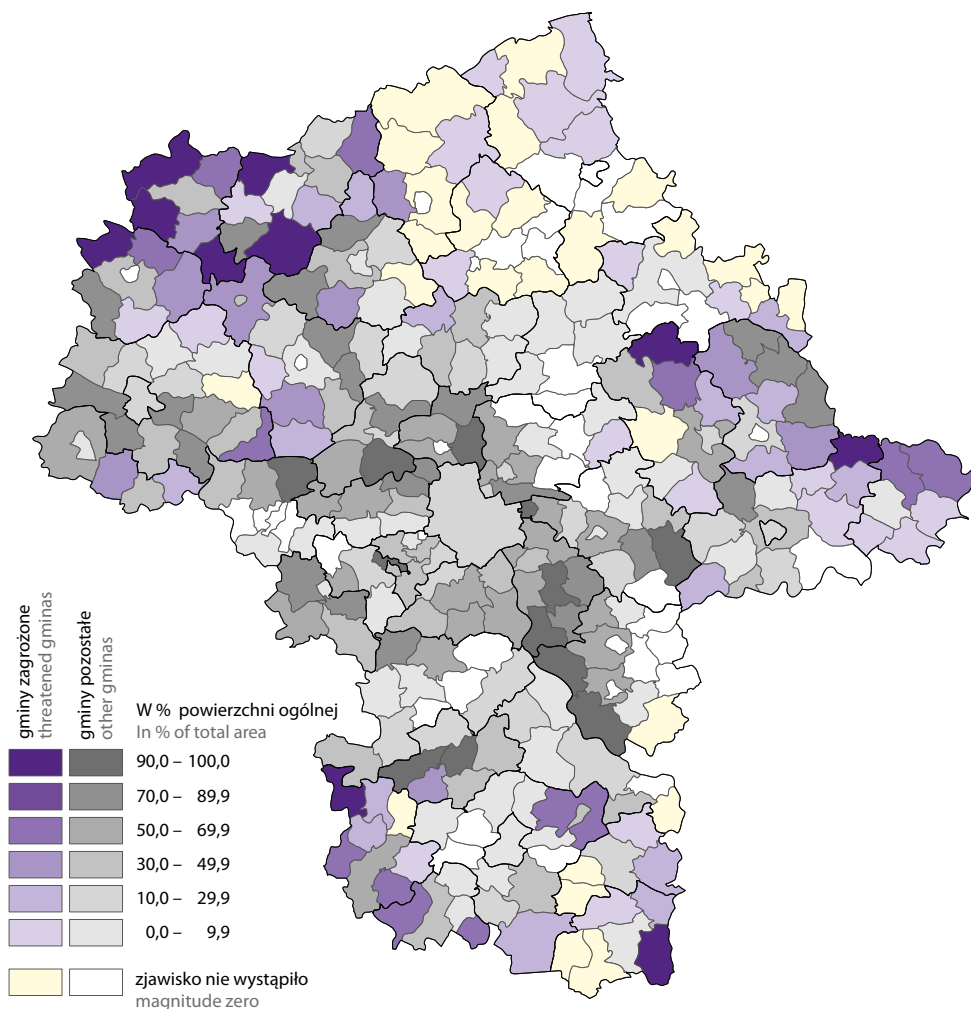
Mapa 57. Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczenia odprowadzone do wód lub do ziemi na 1 mieszkańca w gminach zagrożonych trwałą marginalizacją w 2023 r.

Map 57. Industrial and municipal wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground and population per capita in gminas threatened by permanent marginalisation in 2023

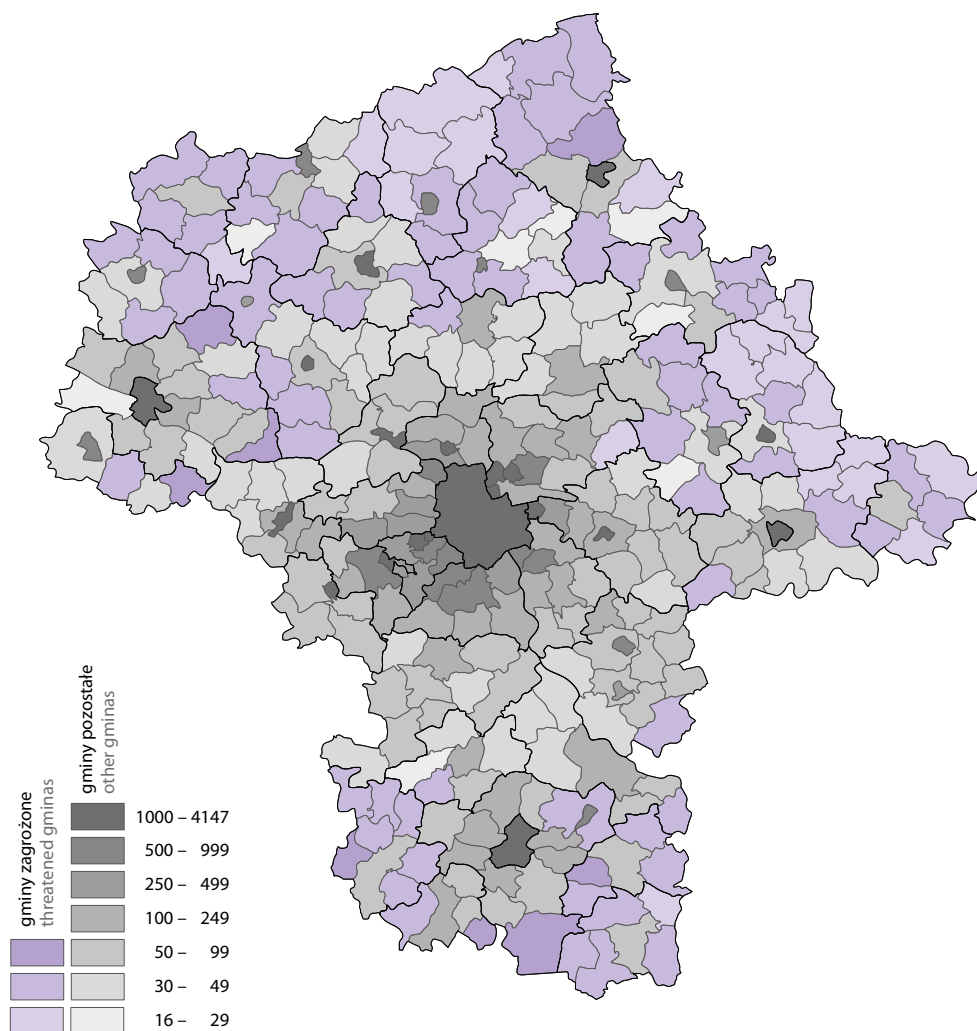

Mapa 58. Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w gminach zagrożonych trwałą marginalizacją w 2023 r. Stan w dniu 31 grudnia

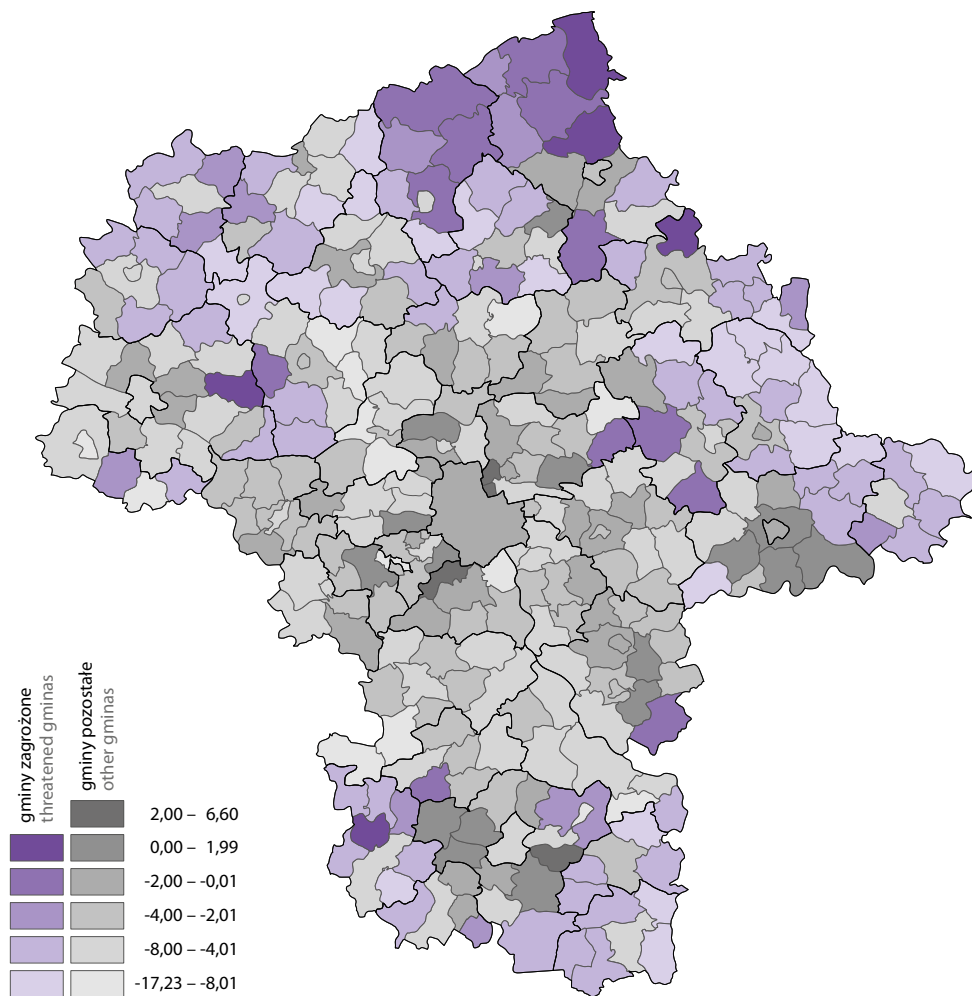
Map 58. Area of special nature value under legal protection in gminas threatened by permanent marginalisation in 2023
As of 31 December

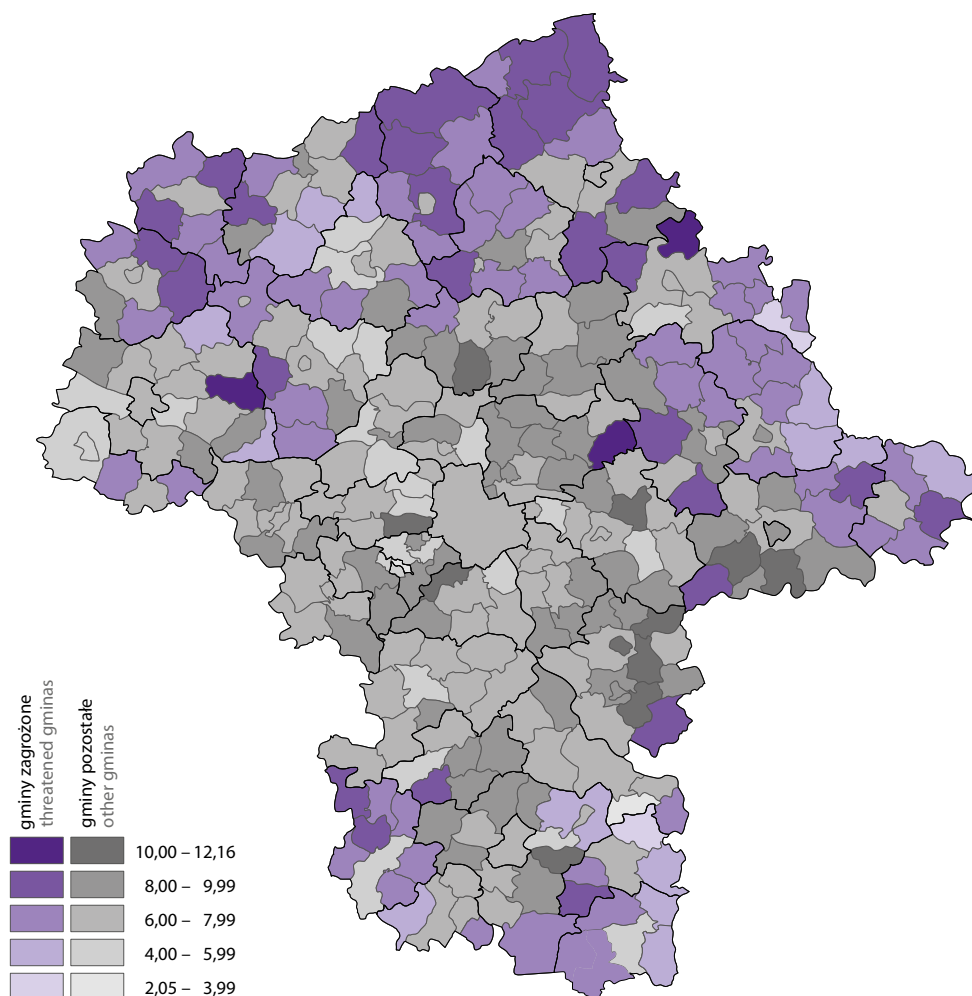
Mapa 59. Gęstość zaludnienia w gminach zagrożonych trwałą marginalizacją w 2024 r.
 Map 59. Population density in gminas threatened by permanent marginalisation in 2024

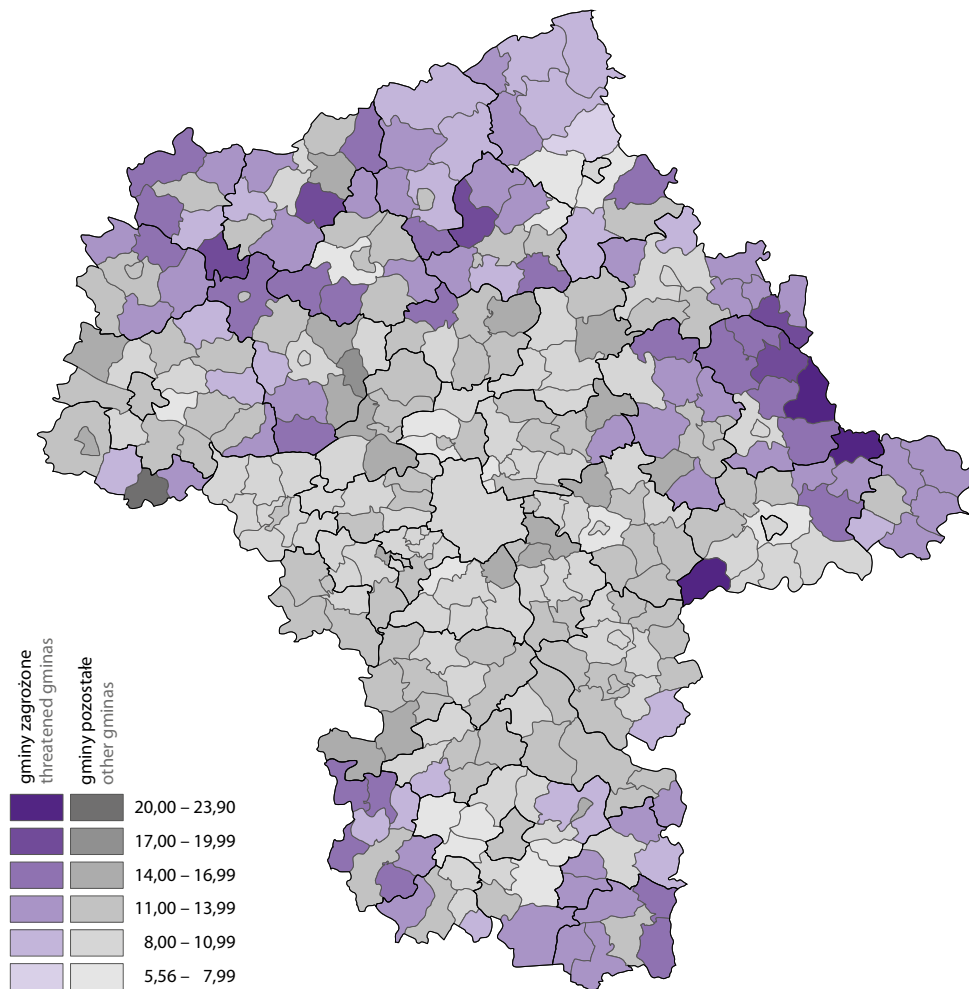
Mapa 60. Przyrost naturalny na 1000 ludności w gminach zagrożonych trwałą marginalizacją w 2024 r.
 Map 60. Natural increase per 1,000 population in gminas threatened by permanent marginalisation in 2024

Mapa 61. Urodzenia żywe na 1000 ludności w gminach zagrożonych trwałą marginalizacją w 2024 r.
Map 61. Live births per 1,000 population in gminas threatened by permanent marginalisation in 2024

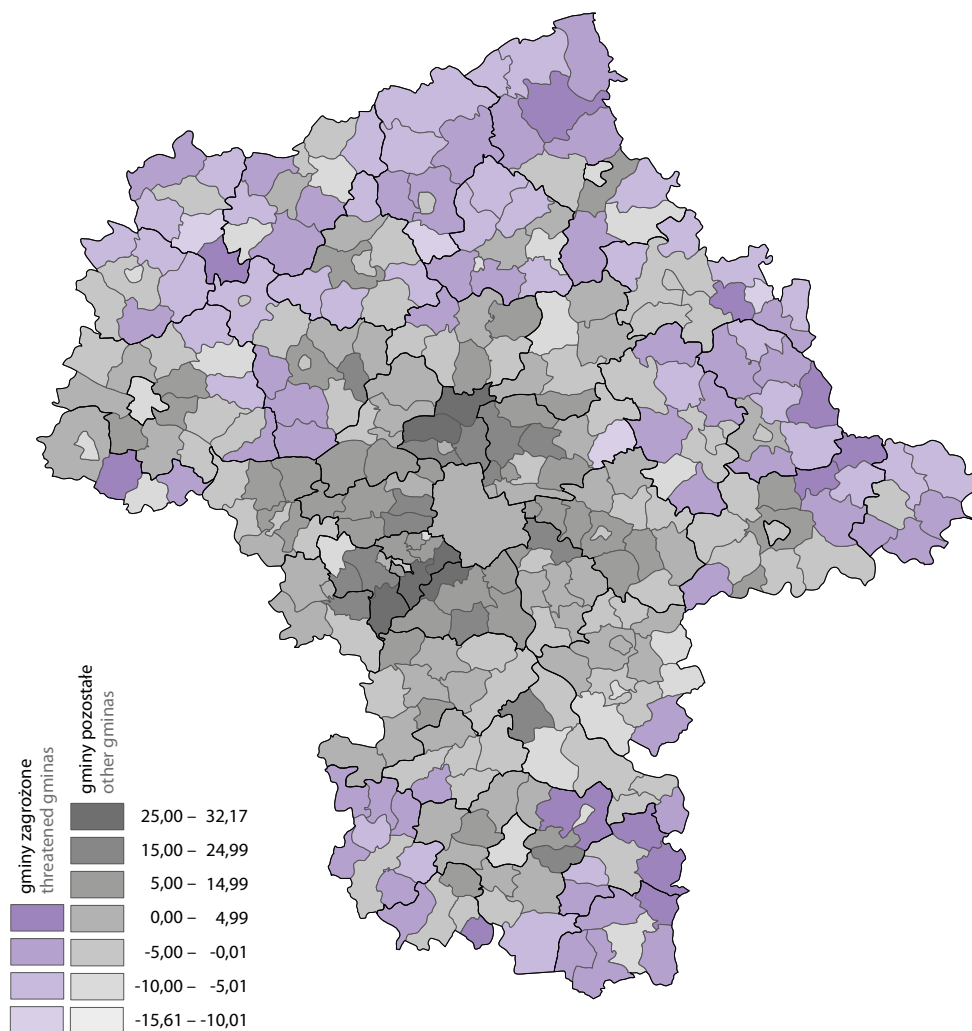

Mapa 62. Zgony na 1000 ludności w gminach zagrożonych trwałą marginalizacją w 2024 r.
 Map 62. Deaths per 1,000 population in gminas threatened by permanent marginalisation in 2024

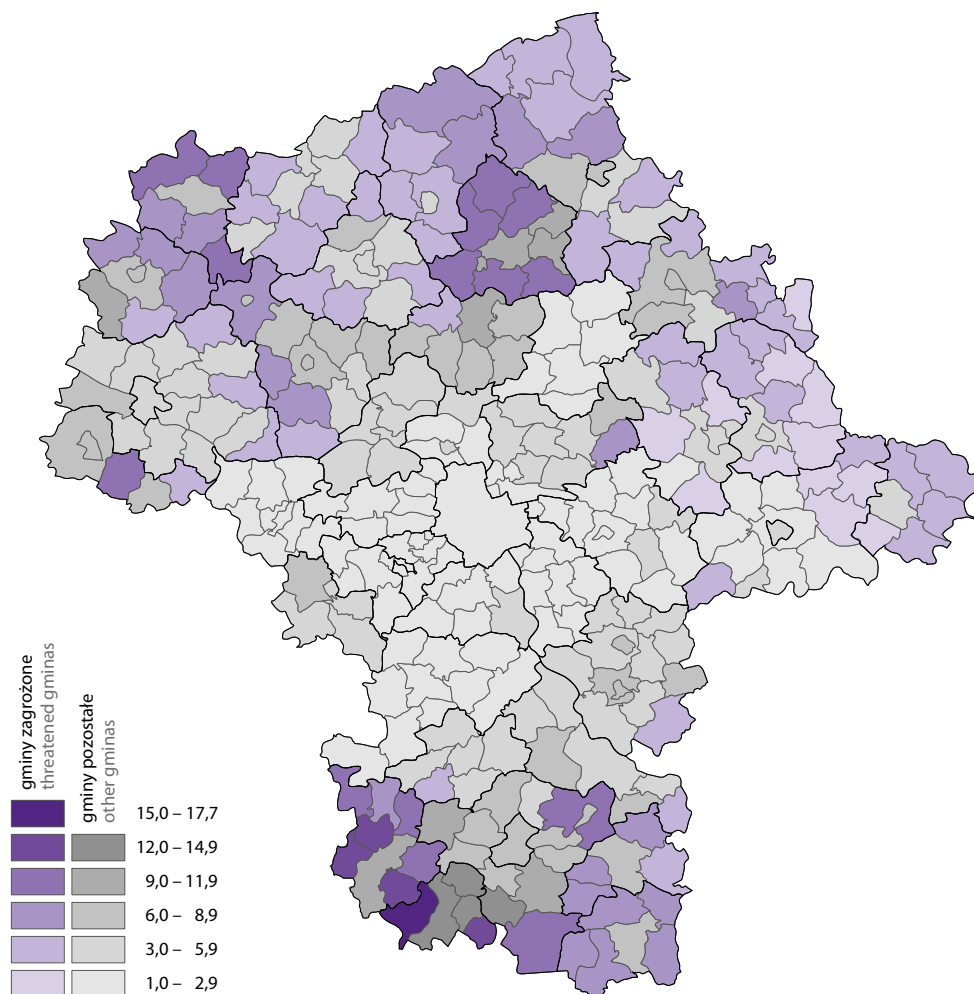
Mapa 63. Saldo migracji na pobyt stały na 1000 ludności w gminach zagrożonych trwałą marginalizacją w 2024 r.

Map 63. Net migration for permanent residence per 1,000 population in gminas threatened by permanent marginalisation in 2024

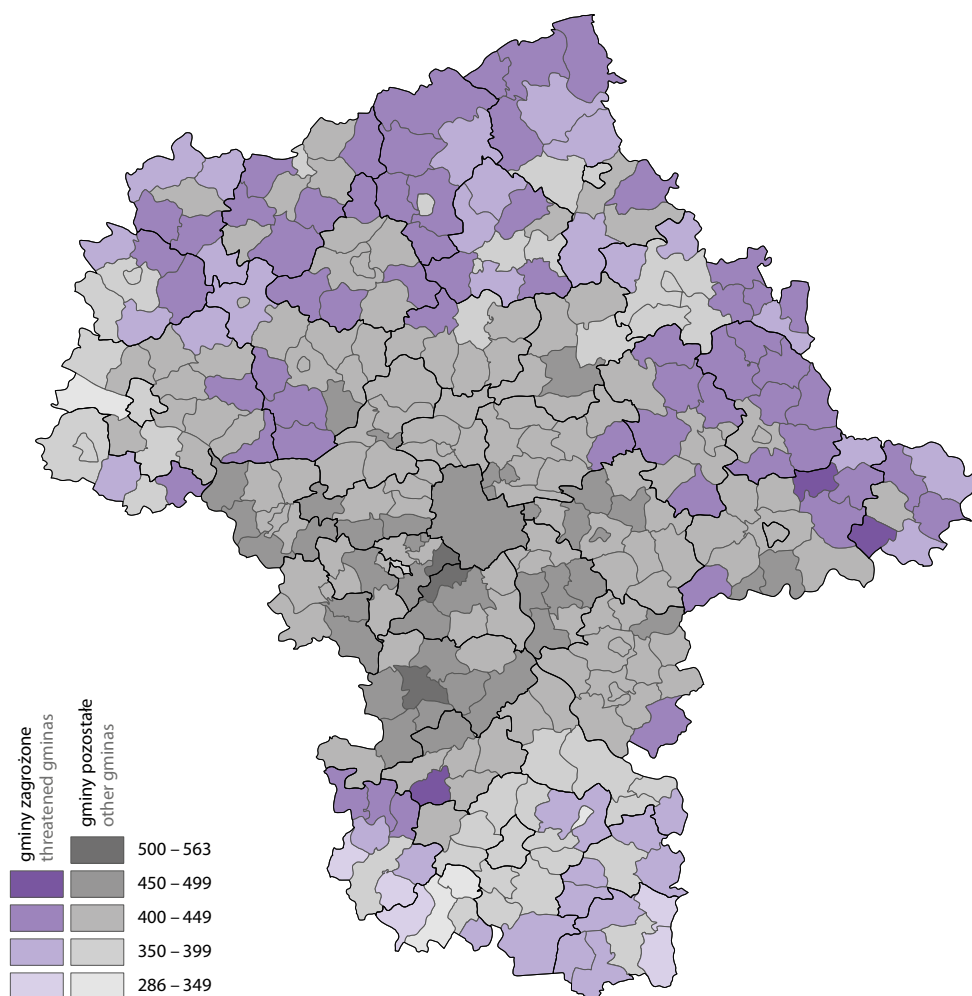
**Mapa 64. Bezrobotni zarejestrowani na 100 osób w wieku produkcyjnym w gminach zagrożonych trwałą marginalizacją w 2023 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Map 64. Registered unemployed persons per 100 persons of working age in gminas threatened by permanent marginalisation in 2023
As of 31 December

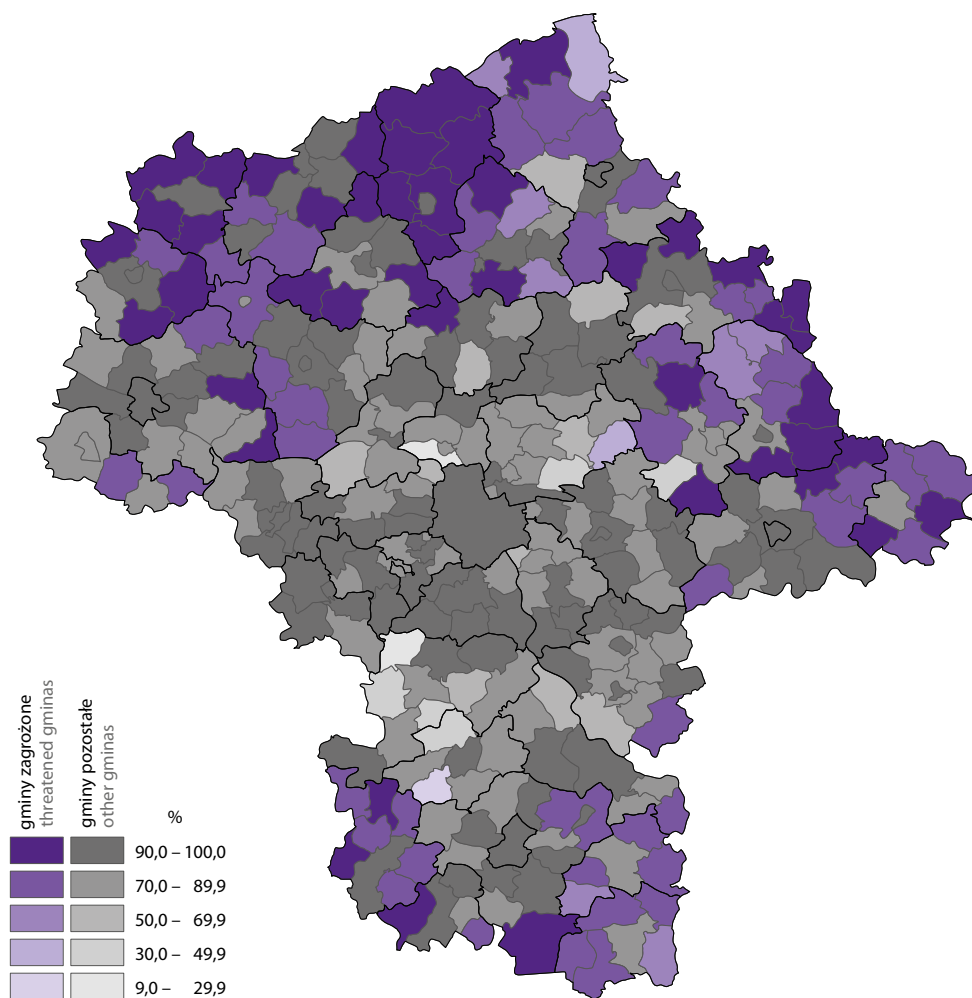

**Mapa 65. Pracujący w gospodarce narodowej na 1000 ludności w gminach zagrożonych trwałą marginalizacją w 2024 r.
Stan w dniu 30 czerwca**

Map 65. Employed persons in the national economy per 1,000 population in gminas threatened by permanent marginalisation in 2024
As of 30 June

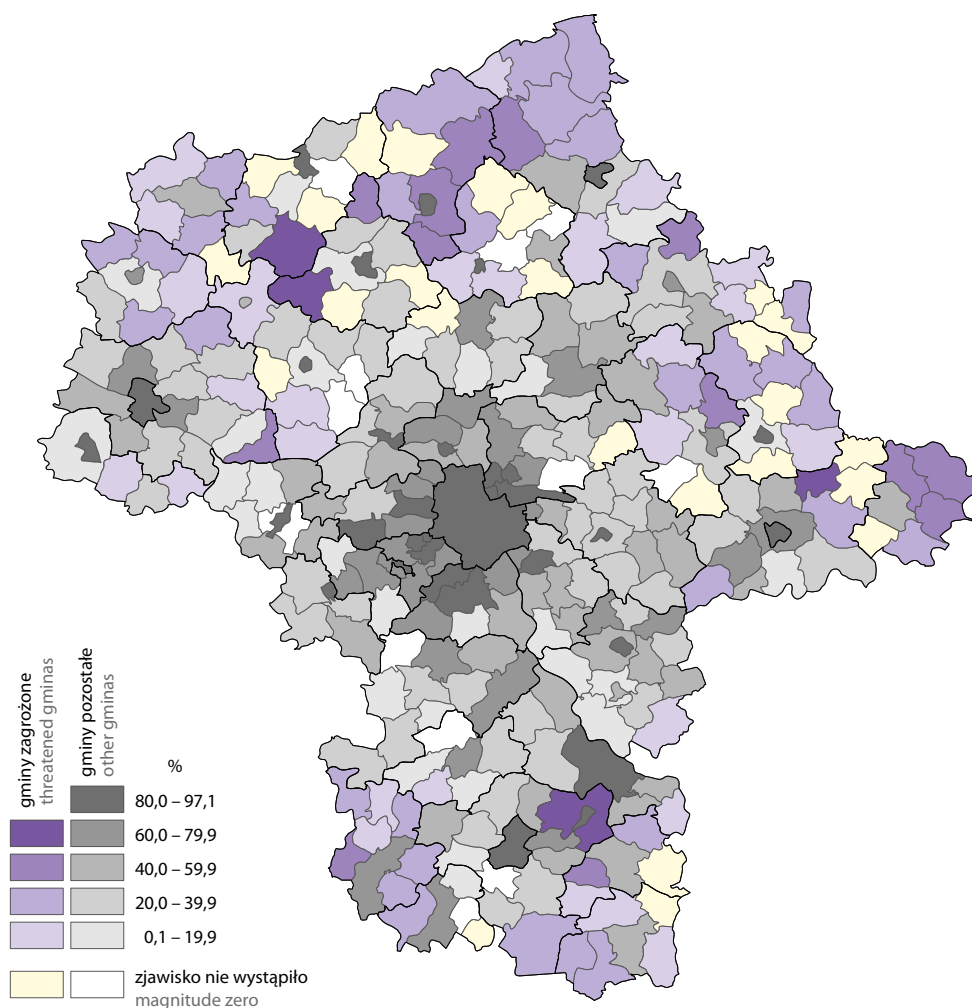

Mapa 66. Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w gminach zagrożonych trwałą marginalizacją w 2023 r.
 Map 66. Population connected to the water supply system in gminas threatened by permanent marginalisation in 2023

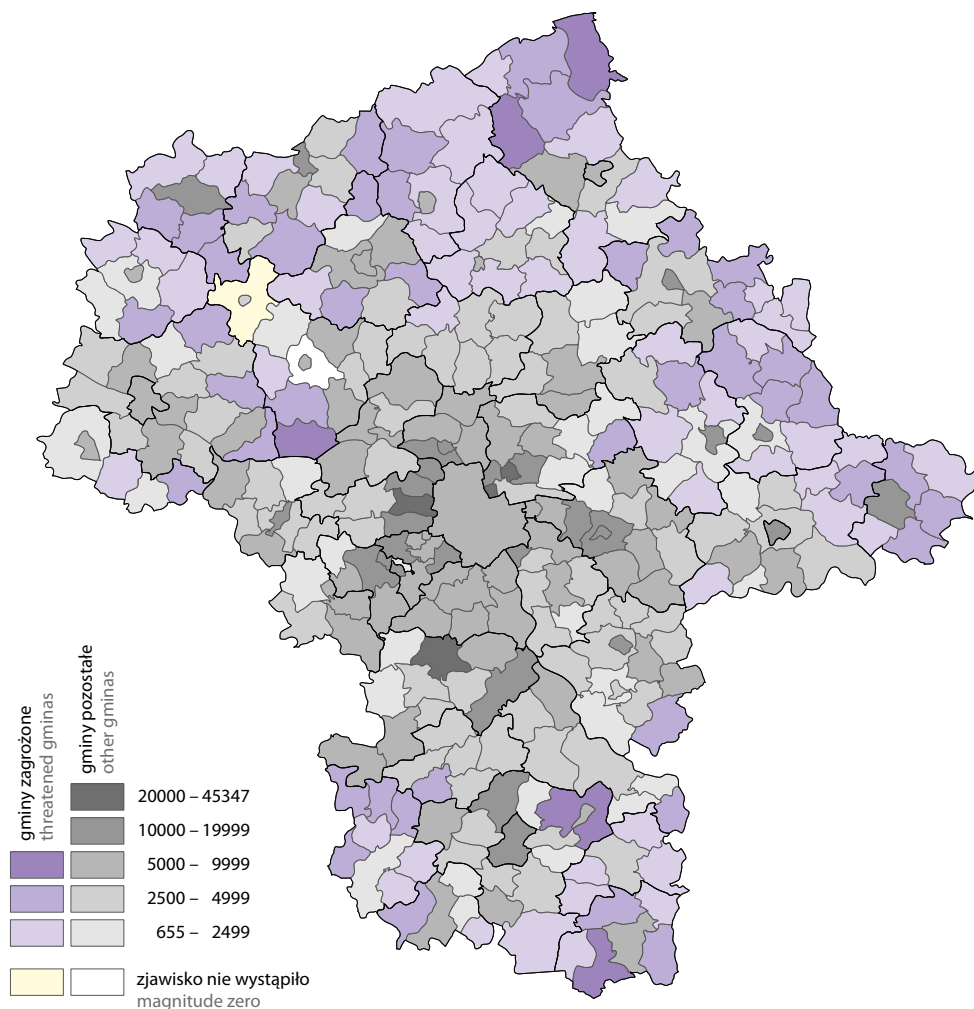
Mapa 67. Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w gminach zagrożonych trwałą marginalizacją w 2023 r.

Map 67. Population connected to the sewage system in gminas threatened by permanent marginalisation in 2023

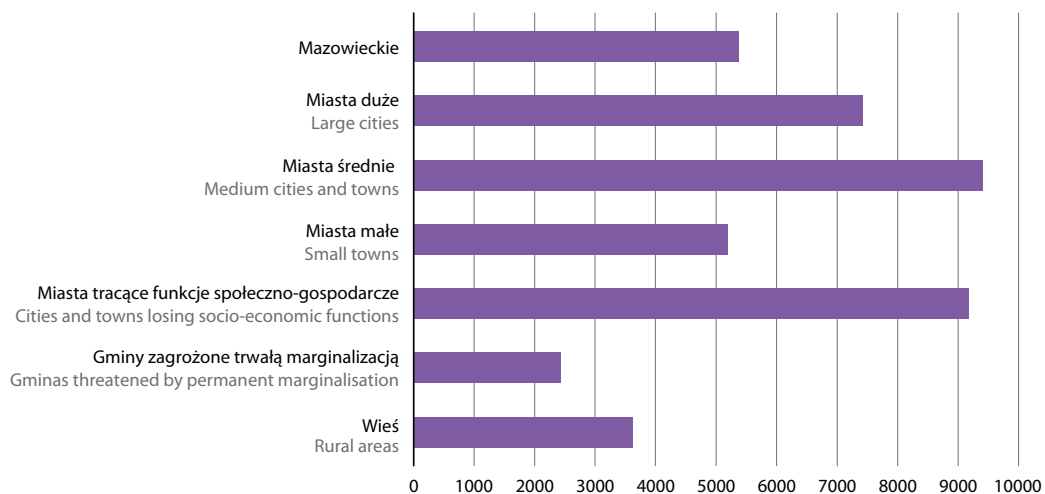
Mapa 68. Liczba ludności na 1 placówkę biblioteczną w gminach zagrożonych trwałą marginalizacją w 2023 r. Stan w dniu 31 grudnia

Map 68. Number of population per library establishment in gminas threatened by permanent marginalisation in 2023
As of 31 December

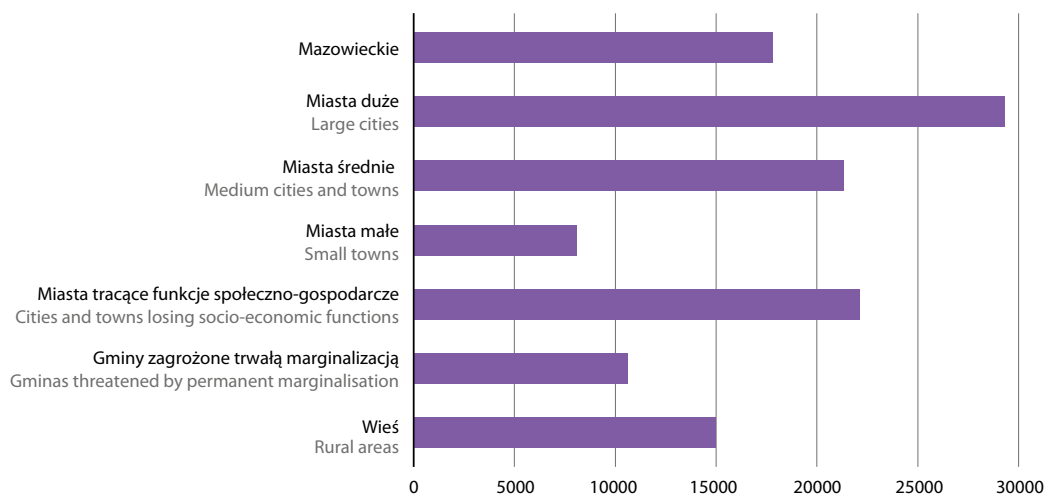
**Wykres 79. Liczba ludności na 1 placówkę biblioteczną w 2023 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Chart 79. Number of population per library establishment in 2023
As of 31 December

**Wykres 80. Liczba ludności na 1 instytucję kultury^a w 2023 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Chart 80. Number of population per culture institution^a in 2023
As of 31 December

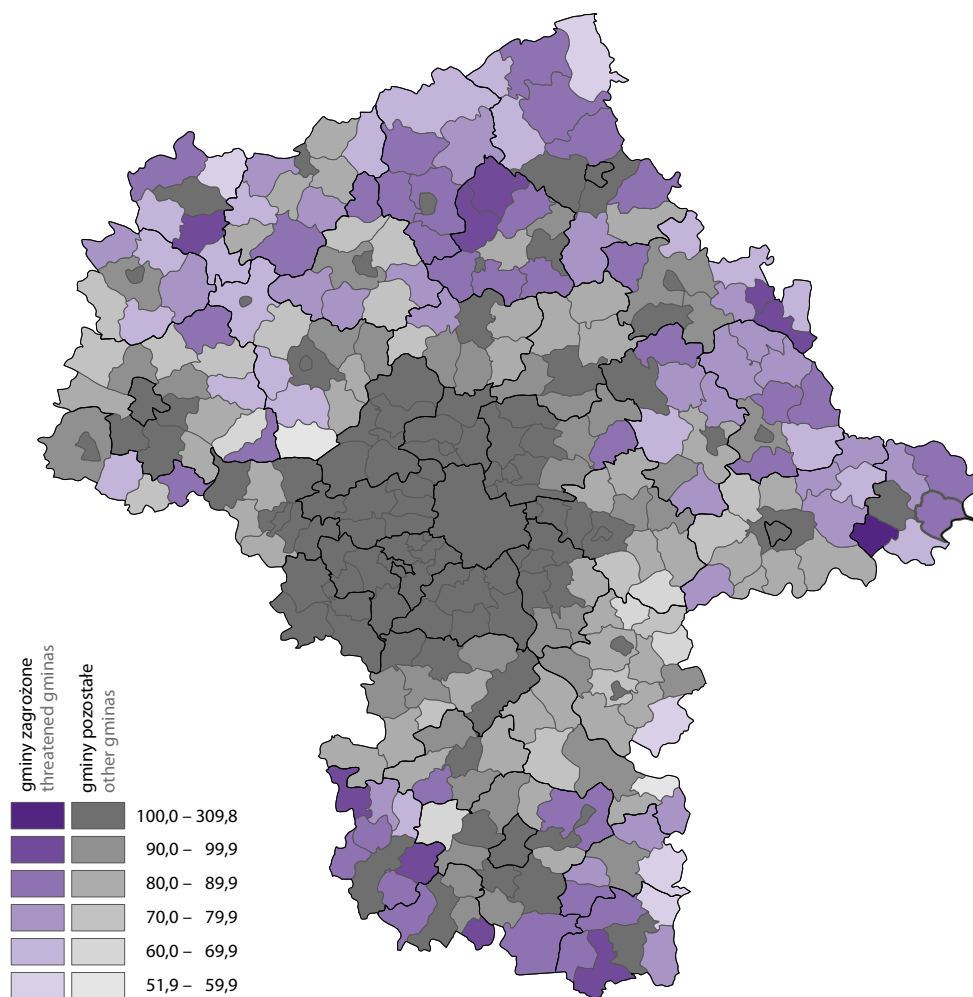

^a Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice.

^a Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres.

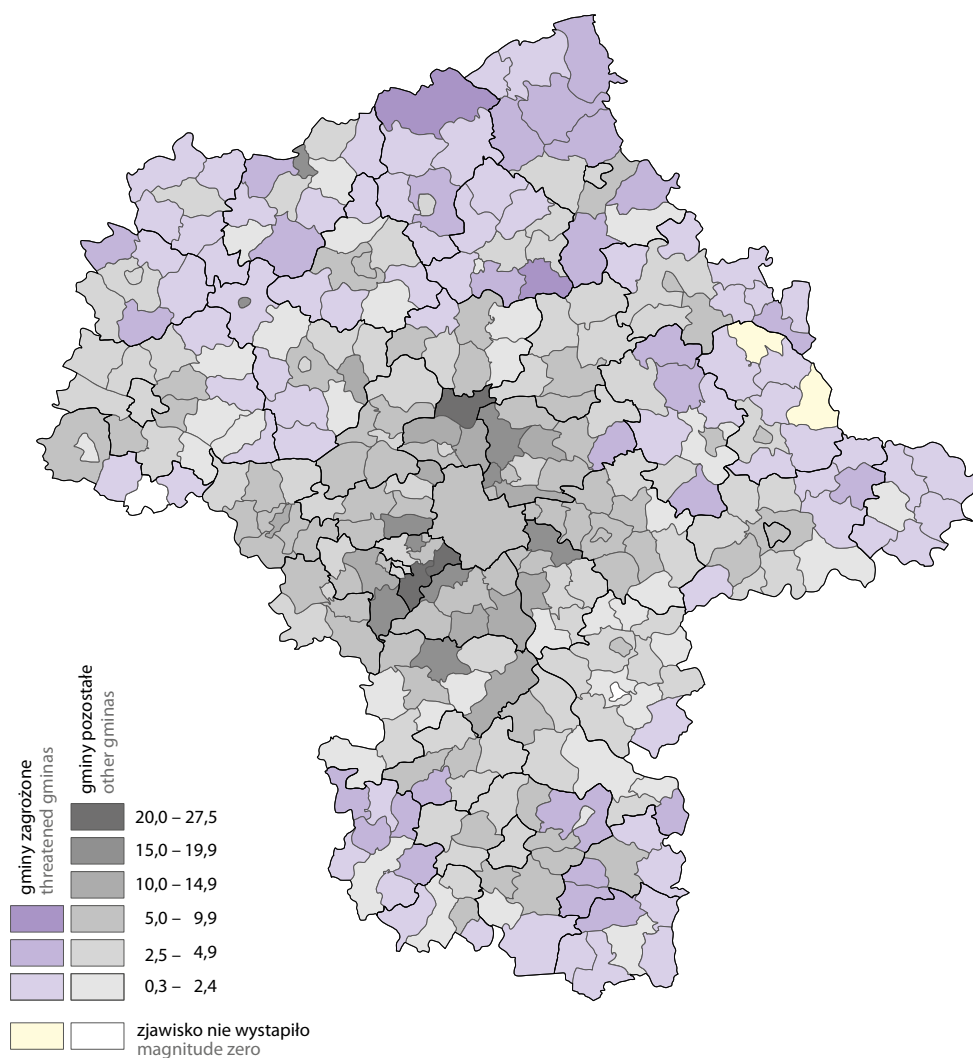
**Mapa 69. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 1000 ludności w gminach zagrożonych trwałą marginalizacją w 2024 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Map 69. Entities of the national economy in the REGON register per 1,000 population in gminas threatened by permanent marginalisation in 2024
As of 31 December

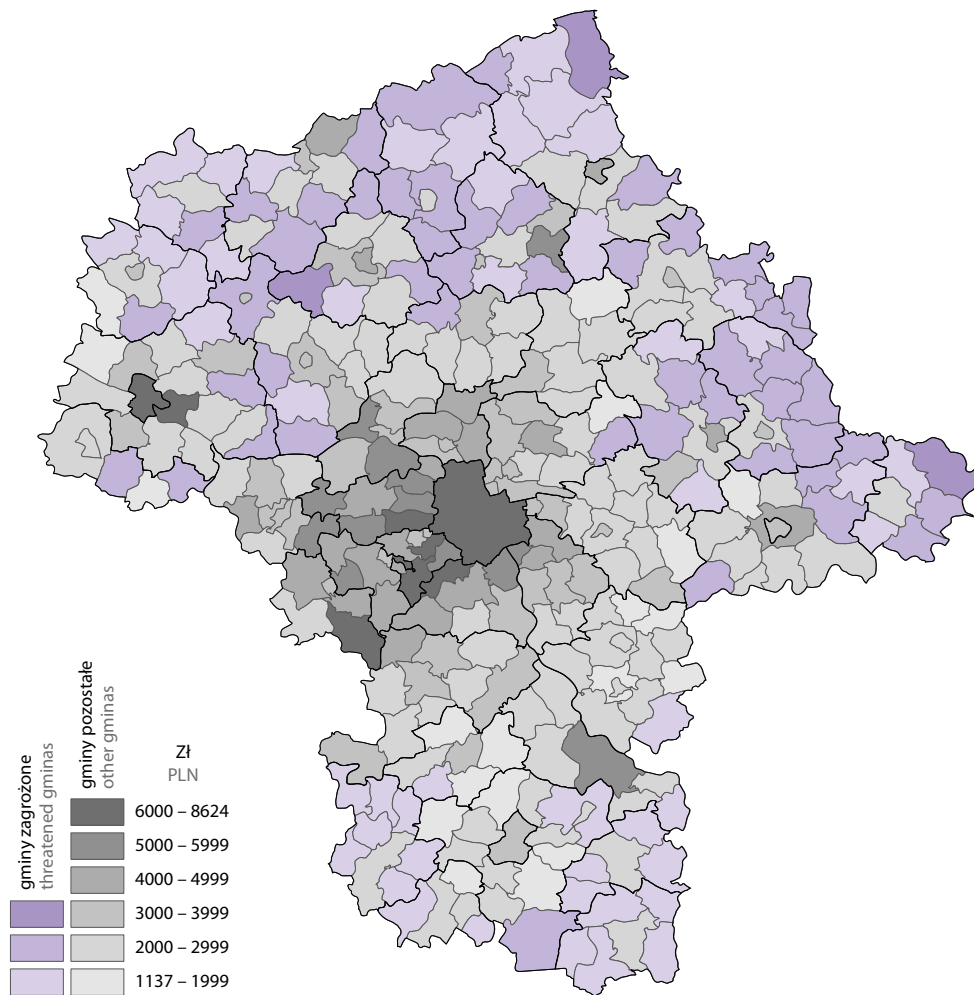

Mapa 70. Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności w gminach zagrożonych trwałą marginalizacją w 2024 r.

Map 70. Dwellings completed per 1,000 population in gminas threatened by permanent marginalisation in 2024

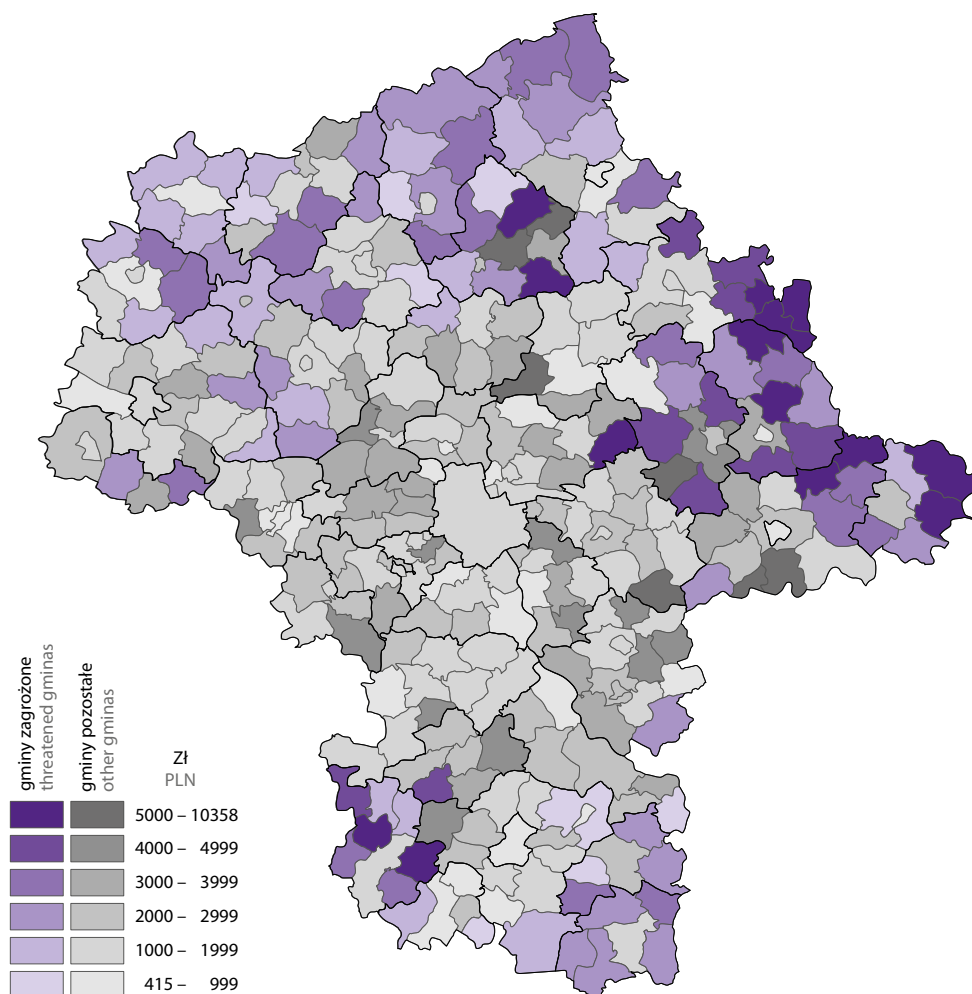

Mapa 71. Dochody własne budżetów gmin^a zagrożonych trwałą marginalizacją na 1 mieszkańca w 2023 r.
 Map 71. Own revenue of budgets of gminas^a threatened by permanent marginalisation per capita in 2023

^a Dochody własne miast na prawach powiatu obejmują środki otrzymywane w ramach części gminnej i powiatowej.
^a Own revenue of cities with powiat status include funds received under the gmina and powiat parts.

Mapa 72. Wydatki inwestycyjne budżetów gmin^a zagrożonych trwałą marginalizacją na 1 mieszkańca w 2023 r.
 Map 72. Investment expenditure of budgets of gminas^a threatened by permanent marginalisation per capita in 2023

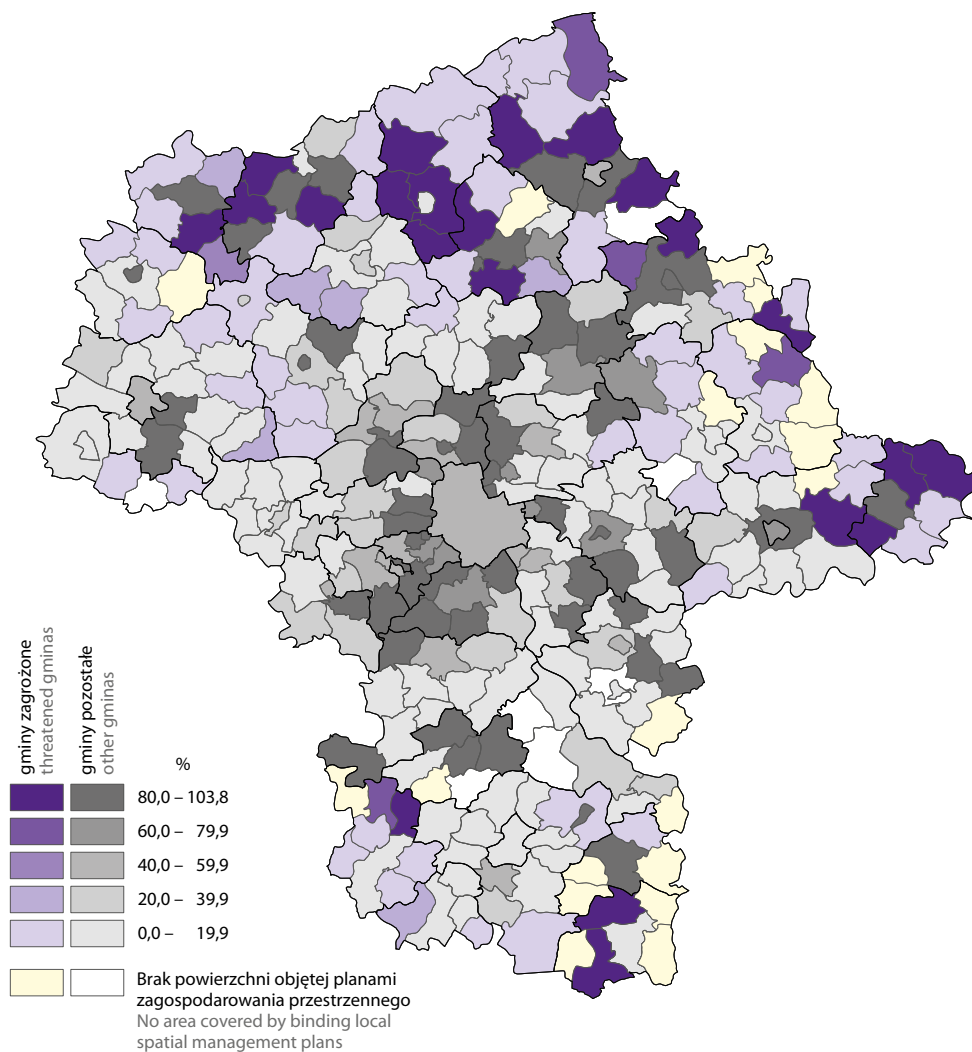

^a Wydatki miast na prawach powiatu dotyczą zadań statutowych gmin i powiatów.

^a Expenditure of cities with powiat status concerns the statutory tasks of gminas and powiats.

Mapa 73. Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem gmin zagrożonych trwałą marginalizacją w 2023 r. Stan w dniu 31 grudnia

Map 73. Share of the area covered by binding local spatial management plans in total area of gminas threatened by permanent marginalisation in 2023
As of 31 December

Mapa 74. Udział powierzchni obszaru rewitalizacji w powierzchni ogółem gmin zagrożonych trwałą marginalizacją, które prowadziły działania rewitalizacyjne na podstawie GPR lub PR w 2023 r. Stan w dniu 31 grudnia

Map 74. Share of revitalisation area in the total area of gminas threatened by permanent marginalisation that carried out revitalisation activities on the basis of the GPR or PR in 2023
As of 31 December

